

**CÎNTEC
PENTRU
MIINE**

„Avem nevoie de o literatură cu un spirit combativ, patriotic și revoluționar, care de la un capăt la altul să fie pătrunsă de înaltele idealuri ale umanismului socialist, ale concepției de dreptate socială și națională, să sădească în oameni, în conștiința tineretului dragostea față de patrie, față de socialism, față de partid. Singura sursă de inspirație trebuie să fie viața și munca poporului nostru.“

NICOLAE CEAUȘESCU

**CONSILIUL JUDEȚEAN AL SINDICATELOR
A R A D**

**CÎNTEC
PENTRU
MÎINE**

**Ediție îngrijită de
EMIL ȘIMĂNDAN**

A R A D - 1983

Coperta : LUCIAN COCIBA

CULEGERE LITERARĂ DIN ACTIVITATEA
CENACLURILOR ȘI CERCURILOR
LITERARE ARĂDENE, MUNCITOREȘTI

CUVÎNT ÎNAINTE

Documentele programatice ale celui de al XII-lea Congres al partidului menționează că în activitatea de formare a omului nou, a conștiinței socialiste, un rol important are literatura și arta, chemate să contribuie la afirmarea, în forme specifice, a concepției înaintate despre lume și viață, la promovarea fermă a umanismului societății noastre, a umanismului socialist.

Ca parte integrantă a culturii noastre socialiste, literatura prin particularitățile ei, aduce o contribuție proprie dintre cele mai însemnate la formarea și dezvoltarea conștiinței oamenilor muncii, la afirmarea idealurilor umane și revoluționare ale epocii noastre.

În spiritul acestor cerințe, ca expresie a democrației culturii noastre socialiste, s-au extins cercurile și cenaclurile literare muncitorești care în cadrul Festivalului național „Cîntarea României“ au găsit cîmp larg de afirmare. A crescut de asemenea preocuparea pentru valorificarea tuturor talentelor din rîndul oamenilor muncii care prin cuvîntul lor dau glas iubirii de patrie, respectului față de înaintași, mîndriei de a trăi într-o țară a muncii creatoare, scrutînd cu faptele și gîndul viitorul. Expresia acestei preocupări o constituie și „Cîntec pentru mîine“ care reunește între coperțile sale gîndurile oamenilor zilelor noastre, poeți și prozatori de diferite vîrste și profesii care își dau mîna în acest fel, reconstituind un florilegiu reprezentativ pentru ceea ce înseamnă înflorirea personalității creatoare în județul Arad. Așadar volumul de față vrem să constituie expresia stimei și prețuirii pentru actul de creație a celor care neobosiți își desfășoară activitatea în cadrul cercurilor și cenaclurilor literare muncitorești,

a căror creații, pătrunse de un înalt și vibrant patriotism, vor rămâne mărturie peste ani ale unui Ev aprins, revoluționar.

Pentru gestul lor literar, acum făgăduință, pe care o dorim confirmare, pentru împlinirea destinului lor cu cel al artei noastre socialiste, le adresăm alese urări de noi și însemnate împliniri sub semnul limpede și însuflețitor al destinului nostru comunist.

NATALIA ȘIMANDAN

președintele

Comisiei pentru activitate politică
și cultural-educativă de masă din
cadrul Consiliului județean al
sindicatelor
A R A D

DUMITRU RADU POPESCU

președintele Uniunii Scriitorilor din R.S.R.

„Am încercat să mă construiesc pe mine ca receptor de realități și de condeier care vrea să propună o lume în care lumea de astăzi să se găsească“

— *Stimate tovarășe Dumitru Radu Popescu, vă numărați, din nou, printre oaspeții de seamă ai Aradului. Pentru începutul convorbirii noastre, doresc să vă adresez următoarea întrebare: ce momente sau evenimente ale linereții le considerați definiții, esențiale pentru personalitatea scriitorului de astăzi?*

— Cred că odată cu trecerea timpului toată copilăria s-a constituit într-un tot și de aceea e foarte greu s-o desprăți în momente; ea devine un anotimp, o țară, un sentiment al copilăriei, al tinereții și în acest spațiu atât de generos e greu să găsești numai un punct și să te oprești asupra lui, fiindcă s-ar ivi riscul ca prin acest punct să răstorni alte puncte tot atât de importante pe care le-ai trăit.

— *Ce înseamnă pentru dv. cele două mari și importante orașe ale Transilvaniei, Oradea și Cluj-Napoca?*

— La Oradea am terminat Liceul „Emanoil Gojdu“. Îngă Oradea m-am născut într-o localitate mică, Păușa, și de această parte a țării mă leagă, cum e și firesc, anii de școală și prietenii cu unii dintre scriitorii care astăzi sînt importanți. Orașul Cluj-Napoca corespunde cu perioada terminării studiilor universitare. Am început medicina generală, am terminat filologia, am fost redactor la „Steaua“, apoi la „Tribuna“, deci sînt anii formării mele ca tînăr scriitor și anii maturizării literare. Așadar, două orașe distincte, dar două orașe la fel de dragi, două orașe de foc și de glorie pentru inima mea.

— Ați amintit adineori că ați început studii de medicină generală. Vă rog să îmi spuneți ce rol au avut aceste studii în formația viitorului scriitor? Sau poate nu au avut nici un rol!

— E foarte greu să vă spun ce rol au avut. Însă sînt sigur că au avut o mai mare grijă față de om, față de soarta acestuia, iar medicul care s-a ratat în mine poate că l-a ajutat pe scriitor să se apropie mai mult de durerea omului și de partea întunecată a vieții lui, rezultată din suferință. Dar, voi mai medita la acest subiect!

— Ați condus, timp de mai bine de un deceniu cea mai importantă revistă culturală a Transilvaniei, iar prin girul dv. ați avut o influență apreciabilă asupra întregii mișcări literare genera e de revista „Tribuna“. În acest plan cultural v-aș ruga să definiți spiritul Transilvaniei.

— Mi-ar fi foarte greu ca într-un interviu scurt cum este acesta să încerc o performanță care altora le-a cerut zeci de pagini și un răgaz de meditație destul de mare. Eu am vrut ca revista „Tribuna“ să nu rămână una a Clujului, ci să fie o revistă a întregii Transilvanii și de aceea am publicat scriitori din toate colțurile Transilvaniei, bunăoară, mulți scriitori din Arad, despre care apoi s-a scris în coloanele acestei reviste. Dar nu aș risca să formulez cu fermitate ce înseamnă spiritul transilvan, mai ales că despre acest lucru, cum am arătat mai sus, s-au pronunțat condeie strălucite ale culturii noastre.

— Încă de la prima dv. culegere de schițe și nuvele „Fuga“ (1958) marcați o notă distinctă în proza tînă ră contemporană, în cadrul căreia se circumscrie o lume aptă pentru conflicte acute, eroi — sensibilități rănite, caută rezolvări absolute și disperate ale situației în care se află. De unde urcă seva și substanța acestui univers tematic pe care-l aveți încă de la începutul carierei dv. scriitoricești?

— Cred că toate încercările legate de debutul unui scriitor și încercările ulterioare debutului vin — și e evident să vină — nu numai în cazul meu, ci și în cazul mai multor scriitori, dacă nu în cazul tuturor scriitorilor, din experiența imediată a noastră, din obiceiurile culturii populare pe care am asimilat-o în copilărie, vin

din experiența socială a anilor aceia, ai tinereții noastre, a tinereții mele în cazul meu, deci, dintr-o experiență implicită; toate sînt un fel de autobiografii mascate, un fel de autobiografii ușor corectate ale noastre și ale acelui timp pe care l-am trăit.

— *Marile dv. române „F“, „Vînătoarea regală“, „O bere pentru calul meu“, „Ploile de dincolo de vreme“, „Împăratul norilor“ — nu mă refer încă la ultimele două, din cele pe care le-ați publicat pînă în prezent — constituie o nouă etapă în creația dv., o nouă viziune asupra lumii și istoriei, o sinteză a căutărilor anterioare în domeniul prozei. Deși clădite pe fantastic, paradoxuri, simboluri — soluții moderne în proza contemporană — ele înmă-nunchiază o mare densitate epică ce pornește de la realitățile spațiului nostru românesc. Care este concepția dv. estetică despre roman și menirea acestui gen literar în lumea noastră de astăzi?*

— Romanul are o ambiție de a fi o „regină“ a literaturii. Dar această ambiție o are și poezia, o are și teatrul și de fapt nu ambiția genurilor contează, ci realizarea lor. Un roman poate fi important dacă autorul îl reușește, ori dacă autorul e important și nu dacă noi dăm o greutate genului sau nu! Ce concepție am despre roman? Iată o altă întrebare!

— *Cu „Viața și opera lui Tiron B. Iepurele șchiop“ și „Podul de gheață“ deschideți un nou „șantier“ epic. Ce ne puteți spune despre acest nou ciclu pe care l-ați început, oarecum diferit de celălalt ciclu distinct, despre care am amintit mai sus în planul romanelor dv.? Sau poate greșesc eu!*

— Nu, nu greșiți. E un ciclu care încearcă să-și apropie mai mult documentul de epocă, fapte concrete din epocă, din epocile noastre, respectiv timpul de după 23 August 1944 sau din perioada de dinainte de război. Deci, folosirea documentelor; o împletire a fan-teziei cu o realitate a actelor. Iar dacă vorbim de un substrat al acestor romane, substratul care ar fi în „Iepurele șchiop“ e un fel de doleanță, un fel de dorință de a ridica un spațiu al fericirii, așa cum eroul din „Tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte“ încearcă să-și apropie un asemenea spațiu; în „Podul de gheață“ ar fi vorba de un plan secund, acela al găsirii unui timp

și acest timp, cu eroismul său, cu dramele sale ar fi cumva similar cu mitul „Mioriței“, lucru pe care încerc să-l analizez în postfața acestui roman: „Părerile lui Tiron B. despre „Miorița“ și despre ... Coșulețul de nuiele al călugărului franciscan Lorenzo“; așa cum la primul roman, „Iepurele șchiop“ încerc să analizez, tot în postfață, „Tinerețe fără bătrînețe și viață fără de moarte“ și așa cum în viitorul roman voi încerca să analizez „Meșterul Manole.“

— *O altă coordonată a scrisului dv. îl constituie teatrul, unde, de asemenea, ați avut pînă în prezent succese remarcabile. Piesele dv. „Acești îngeri triști“, „Pisica în noaptea Anului Nou“, „Pasărea Shakespeare“, „Piticul în grădina de vară“, „Maimuța nudă sau războiul de la 8 la 10“, „Studiul osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormînt avar din Transilvania“ și altele, v-au creat o largă popularitate în lumea iubitorilor de teatru din țara noastră. Ce imbold interior v-a îndemnat să scrieți teatru? Ce idei politice, morale și estetice ați dorit să transmiteți contemporanilor prin teatrul dv.?*

— Am transmis permanent aceleași idei pe care am dorit să le transmit și prin proza mea! Ce m-a îndemnat să scriu teatru? E o întrebare care s-ar potrivi să fie pusă și astfel: „Ce m-a îndemnat să scriu proză?“ Am scris proză și teatru alternativ și, probabil, ce nu mi-a reușit în teatru, am încercat să suplinesc în roman și prin acest dialog, dintre teatru și roman, am încercat să mă construiesc pe mine ca receptor de realități și de condeier care vrea să propună o lume în care lumea de astăzi să se găsească.

— *Ce reprezintă cenaclurile teritoriale ale Uniunii Scriitorilor pentru mișcarea literară contemporană, cenacluri dintre care ați înființat unul la 13 aprilie 1983, aici la Arad?*

— Sînt o formă intermediară între asociațiile de scriitori și cenaclurile care nu sînt patronate de Uniunea Scriitorilor; sînt o formă, o legătură mai strînsă a Uniunii Scriitorilor cu viața cenaclurilor literare, sînt un stimulent pentru membri acestor cenacluri, un ajutor pe care dorim să-l acordăm nu numai membrilor acestora, ci și vieții culturale din județele respective.

— În finalul acestui dialog vă rog să ne spuneți ce sentimente personale vă leagă de Orașul de pe Mureș?

— Mă leagă mai multe sentimente. Astfel, aş încheia dialogul nostru prin a spune că am cunoscut de foarte mult timp Aradul, că am mulți prieteni în acest oraș, am și colegi de facultate, am și un cunoscut care mi-a povestit pentru prima dată despre faptele de eroism ale celor care au luptat în septembrie '44 la Păuliș. Și mă mai leagă, printre altele, și reușita echipei de fotbal UTA împotriva redutabilei formații Feyenoord, deținătoarea cupei intercontinentale, ediția din 1970, fiindcă am fost atunci la meci, aici, la Arad, și nu am dormit o noapte întreagă de fericire după marele succes!

— Vă mulțumesc.

Clubul presei din Arad, 13 aprilie 1983

**Convorbire realizată de
EMIL ȘIMĂNDAN**

I. POEZIE

TE AUD ȚARĂ

Îți aud inima, țară bătînd
În rodul de lut ;
Suflarea ta coboară
Între pămînturile frămîntate de istorie,
Gîndul tău, adie sufletului meu
Încrederea în sine.

Te aud țară, șoptind zilei de stă să se nască
În cumpăna nopții,
Iar vocea ta gravă ori lină curge în lira
poetului din mine
Melodia entității tale azi lege sfîntă
În lume,
pentru cel ce l-ai zămislit
Ești casa și hotarul și dorul împlinit.

Îți aud suflarea coborînd
În apele mîngîiate de vînt
Îți simt ritmul în adîncurile
Clocotind cu furie
Dar mai ales țară, și trupul și ochii
Și forma și gîndul
Le-ai dat mării care-ți scaldă prundul.

Te aud țară, te simt aici în mine
Și îmbătrînind puțin în fiecare zi
Mă gîndesc cu durere dar și cu bucurie
Că tot în tine am să mă întorc în departele
mîine.

RĂDĂCINI

Rădăcinile își curg eternitatea
Ancorată în săbiile metalelor încă necunoscute ;
Și își înscriu pe lama lor virtutea
Rotirii nelncetate.

Își încing vîntoasele pămîntului
În mugetul căteilor din adîncuri ;
Își urlă prelungirea între grinduri
Chemîndu-și hohotirea pretutindeni.

Chemarea între pămînturi
Este ecoul mut al lor
Își trimite găsirea amăgită
În firul vieții atît de efemer.

Își ascultă bătaia
Inimii în cădere ;
Alunecînd printre milenii
Fără să și-o regrete.

Iar în gheara lor zdrențuită
Stau agățate clipe —
Curînd vor smulge zilei
Un strigăt de izbîndă.

Își vor înfige mai departe glasul
În burta clocotindă a țărînei ;
Abia acolo liniștea visată,
Le va da și lor un nume.

DIN COPILĂRIE

Într-o zi tata mi-a adus două bile,
Una roșie,
Alta neagră.
Mă jucam cu ele dîndu-le nume teribile :
Napoleon, Barbă Albastră.
Le rostogoleam pe pînza încinsă a parcurilor
verii,

Ori pe hlamida albă a iernii
pînă într-o zi cînd tata mi le-a luat și a zis :
„Gata ! Nu mai ești copil,
Joaca s-a terminat“.
Și-n clipa aceea, bilele,
Una roșie,
Alta neagră,
S-au sfărîmat.

DESCRIEREA PATRIEI

O, cum lumina ei
ne înfășoară în cîntec,
cum zborul e
curcubeu pe frunțile noastre,
în grădina respirației
curate
noi răsădim aripa
gîndului curat ...

LILIAȘ ÎN MAI

Miroase-a liliaș și-a patrie curată
Și pămîntul fericit e-n sărbătoare
Cu toții dăruim acestor zile
Întreaga forță prin fapte și cîntare ...

Sînt steaguri pretutindeni, sînt muncitori,
Pulsează-n inimi fericirea, răsună bucuria.
Sîntem români și-am scris pe tricolori :
Trăiască Unu Mai în România ...

S O N E T E

I

Sosind cu zorii ceru-abia clipește.
O jariște-i pe geană răsăritul,
Ne-ncăpătoare-i luna pentru mitul
Etern. În ochi-ți din adâncuri crește,
Telurică în taină bolta-n lumină,
Eliptică de-atâtea înțelesuri,
Arpegiind de dor îndeamnă preșuri
La zbor înalt doinit, fără de vină.
Bînd doar cleștar preschimbă-se în ape
Adînc latente-n scăpărări de piatră ;
Să mă cuprindă ar vrea ca-n spre departe,
Trecut să fiu ; ca adîncul ce mă-ncape,
Respiră pace, el nu mă mai latră,
Eden al meu, pîn' fi-voi oale sparte !

II

Nimic mai mult cînd totul este soare !
nu peticești un cer cînd este-albastru,
frumosul este-n sine etern astru !
dece atunci mă tot respingi tu oare ? ...
... Adîncul nu-i nici cînd mai plin de slavă
cît clipa ce mi-o dăruie vecinicindă,
cînd mă cuprinzi cu brațul e colindă
în gestul tău, ce mă plutește navă.
Sînt deci catarg tu frîndu-im arberada,
vînt este dorul chemător, departe ;
întă rîndunica ! peste valuri
Zbor să ne fie drumul. Știind a da,
privirea-ți să mă cheme !, ca-ntr-o carte
să curgem timp, goniți de-același maluri !

III

Porniți spre timp ne-a întâlnit sorocul
 răpindu-ne cu-n drum cerșit de soare,
 iubito, ochi-ți lăcomesc ninsoare,
 ei, ce-i ce poartă-n adîncime focul
 Teluricii, în răsărit de taină,
 emiri de vis domnind peste regate,
 necucerite decît de carate,
 eterni în ape ce de stele caină
 incandescenti, arzînd pentru iubire ?
 Dovadă-s pură prieteniei noastre
 rîu transcendent, ce viitoru-mparte,
 adînc vrăjit ; cît cer de-mpunire
 găsesc a fi ! De unde-atîtea astre
 incendiezi, de-au înourat de pleoape ?

IV

Din soare rupt, al flăcării adaos
 irupe-nbobocirea de petale,
 bolit de ochi, ce-s jerbele astrale
 ce-ți văduvesc privirile de haos ?
 ... Lumina ce-i de nu-i eternă taină,
 Din iezere, ori plaiuri de verdeață,
 ce populează frunza-n dimineață
 cum doru-i vis doînit, ce te îngaimă ?,
 să te-nfiripi din iluzorii ape,
 iubirea mea de trandafiri furată,
 hai ! vino dar, prezenței ce inundă.
 dau cerbii mei, ce nu vor să te scape
 că-s purtătorii cerurilor, iată,
 și-ntrînd în ele ne-nfiripăm undă !

V

Că geana-i răsăritul nu-s eresuri,
 că gestul nu-i decît trufie-ntreagă,
 că zîmbetul cu lacrima se leagă
 cum ochiu-i cer, bolind de-neînțelesuri.
 ... De unde vis, cînd somnul nu-i baladă ?
 Unde-s păduri de ce cerșești poiene ?
 De ce dorești să furi din undă mrene ?
 iubirea mea nu ți-e destulă-ntreagă ?!!
 De ce nu crezi că fulgeru-i lumină ?
 că apele-s, cum zic, eternă albastre,

că mîinele-i al nostru ? spaima lasă
altoi de vis, de unde atîta vină
s-ascunzi în ea iubirea-ți arzînd astre,
nu vezi că-i pentru noi soroc de casă ?!!!

M A R I N A

Stropi de lumină bat stîncile,
valul se pierde în larg,
tremur e-n apele-adîncile
că-s fără catarg.
Murmur și spume-i cerul
culoare de platină,
ascunzînd tot misterul
născut din patimă.
Azur delirant de beție,
se alambică în noi,
de curgem cu toții stihie
ce n-ai cum s-o ogoi.
Cît de departe-i zarea,
cîte furtuni ne-nfrîng,
cîte brațe-s marea
ce la piept ne strîng !
Cît amurg curge-n spume,
dimineți cîte-s soare,
cîtă dragoste-anume
ne nutrim oare ? ...
... Și cîte răsărituri nalte,
ne vor drumetri pașii
peste mări, celelalte,
să le spulberăm cu pegașii ?!

IUBIREA DE PATRIE

Iubirile — ca și oamenii —
sînt de mai multe feluri,
dar iubirea de patrie
e una și neconfundată.

Iubirile — ca și frunzele —
sînt de mai multe forme,
dar iubirea de patrie
are forma ei, nemărginită.

Iubirile — ca și mările —
sînt de mai multe adîncimi,
dar iubirea de patrie
este nemăsurat de adîncă.

Iubirile — ca și clipele —
au lungimile lor,
dar iubirea de patrie
poartă cu ea veșnicia.

Iubirile — ca și oamenii, frunzele,
mările, clipele —
sînt în fel și chip,
dar iubirea de patrie
e una și neconfundată.

POEȚII TINERI

Crestăm în suflet braț de curcubeu
Și le legăm de tricolor veșmînt
Căci ne-am propus să înălțăm un cînt
De muncă, vis, iubire și trofee.

Nu vom uita ce-i greu, crescut cu trudă
Nici pașii-n salopetă îmbrăcați

Nici zbor de aripi, juni înnaripați
Ce sînt exemplul celora ce-asudă.

Noi vom iubi și florile și cîntul
Și cărămida și barajul și-orice zbor
Și-n drumul nostru către viitor.
Noi vom iubi prezentul și trecutul.

Vom ști să dăruim cuvînt la fapte
Ce ne îndeamnă fruntea sus, mai sus,
Spunînd și lumii ce avem de spus,
Vom ști să dăm contur la demnităte.

POPAS ÎN DRUM

Te-aștept în drum înzăpezit prea des
Ca pîinea-n abur ne-ncepută încă.
Privirea ta îmi dă un crez de stîncă
Și spre poiană-mi spune cum să ies.

Te-aștept cu ziuă, noaptea și pe zori
Am ochi deschiși și inimă asemeni ;
Să facem pașii noștri niște gemeni,
Să dăm banalitatea pe fiori !

Te-aștept să vii cu inimă-n Olimp
Alungă-ți spinii ce ar vrea s-apară.
Aici, e-o matematică prea clară :
La două inimi socotim un timp.

CU TINE

Aș locui cu tine
pe vîrful unui ac
dacă acul acesta
ar fi unica șansă
de-a fi împreună.

Aș locui cu tine
în gaură de șarpe
dacă aș avea certitudinea
că veninul de aici
ar mușca o singură iubire.

Aș locui cu tine
în aceeași cutie

trimisă-n adînc
dacă sufletul meu
ar fi înțeleș.

P O E M

La tine-n suflet eu aș pătrunde
Uitat să fiu de gînduri și probleme
Ți-aș da buchet o inimă, prin vreme,
Și gîndul meu ce nu-l mai pot ascunde.

Sărutul tău în grabă de l-aș ști
Ocean de vis și torțe m-ar cuprinde
Fac munți să crape dacă m-ai primi
În plaiul tău ce nu mă poate vinde.

Cobor din ieri cu brațele strivite
E tot ce mi-a rămas și amintiri
Oroare am de-atîtea-ncercuri
Și zile de iubire pe ghicite.

Farmec de-ar fi, va fi să se desfacă
Nod de oțel să crape-n mii de părți,
Iar am să gust iubirile din cărți,
Să fiu naiv o clipă, dar să-mi placă.

Bate în gong să sune veselie
Să ard și să renasc din nou
Acum, cînd dorul freamătă-n ecou,
Ca trilul ciocîrliei peste glie.

BULETIN METEORĂZBOINIC

Bună dimineața sau bună ziua
sau bună seara sau bună moartea.
Cine să mai știe !
Viața probabilă pentru ziua de astăzi :
Vremea internațională se caracterizează
prin căderi abundente de bombe ;
cerul, mai mult acoperit,
își plînge soarta, artizanînd
deasupra pămîntului urlete deznădăjduite.
La această oră se semnalează
puternice descărcări
însoțite de o ciupercă sau de mai multe ;
de căderi de vieți omenești.
Ceața morții, pare mai densă
în regiunile populate cu trupe militare.
Pe alocuri, mai apare aer necontaminat,
dar — în general — vîntul ajutat
de suflul rachetelor,
spulberă — premeditat — vise, idealuri ...

I M E N S I T A T E

Lui Dumitru Stăteanu

A sosit o telegramă : „Veniți urgent“ !
Casa își plînsese numărul,
peretele își plîngea tencuiala
luminările își plîngeau ceara
la căpătîiul bunicii.
O casă și-a pierdut numărul,
un perete și-a pierdut umbra ;
eu mi-am pierdut bunica ...
O voi găsi, cine știe cînd.
Se obișnuiește să se sădească
flori pe morminte ;
La moartea bunicii mele ...

IUBESC...

Iubesc luna tristă
Îi iubesc razele
care
— noapte de noapte —
străjuiesc
cîntecul;
cîntecul
perechilor de îndrăgostiți.

SEARĂ DE SEARĂ

Lui Mihaela

Seară de seară,
aripile dragostei,
— vîlvătăi încrustate cu frumos —
greu de strunit ...
Nerăbdarea buzelor,
culege
— grațioasă —
colindul freamătului ...
Sărutul,
— lumina întunericului deplin —
pe cîmpia tinereții,
curmă nerăbdarea ...
Iubesc luna care
— seară de seară —
ascunde perechile de îndrăgostiți ...

PLOUĂ

Plouă, plouă cu viață.
Închideți umbrelele și lăsați
noi umbre să răsară pe pămînt !
Plouă, plouă cu bombe.
Deschideți umbrelele,
nu vă lăsați păcăliți
de faptul că ele
ar putea ara pămîntul.

DORINȚI FIERBINȚI

O, dacă-aș fi un sculptor, aș dăltui în piatră
Conturul țării mele, pe strămoșeasca vatră,
Și-aș încrusta cu dalta în stînca de granit.
Că, noi ne tragem seva, din timpul infinit.
Românul, e de veacuri pe țara sa stăpîn,
Că vîntul, apa, trece. Dar pietrele rămîn.
Și pentru că noi sîntem și piatra și granitul
Din infinit ne tragem și țel ni-e infinitul.

Dar dacă-aș fi un pictor, aș reda în acuarele,
Pe-o pînză-a nemuririi, frumusețea țării mele:
Carpații cu-a lor piscuri ce strălucesc în soare,
Livezile pe dealuri, cîmpia cu tractoare,
Orașe noi și sate, noi fabrici și uzine,
Hidrocentrale svelte în riuri cristaline.
Și peste toate-acestea, un tricolor semet
Pe nesfirșita boltă, cu cer de Voroneț.

Iar dacă-aș ști în versuri să scriu o poezie,
Eu mîinii i-aș da aripi și aș începe-a scrie
De tot ce-avem în viață, mai nobil și mai sfînt,
Pămîntul sfînt al țării și ce-avem în pămînt.
Aș preamări trecutul, prezentul, viitorul,
Fiindcă-mi iubesc mult țara, partidul și poporul,
Și omul care-mi este far călăuzitor.
El din popor se trage și e pentru popor.
Cu fruntea lui senină, cu inima văpaie,
E primul om al țării: CEAUȘESCU NICOLAE.

Dar eu nu sînt nici sculptor, nici pictor, nici poet
Cuvintele la mine se-ncheagă foarte-ncet.
Sînt om ca orișicare. Un simplu om de rînd,
Și scriu ce simt avea în inimă și-n gînd.

O ȚARĂ DE AUR

Aur e munte, aur e șes,
Aur e farmecul codrului des.
Aur e mare, aur e plaur ...
Totul e aur.

Aur e bolta cu stelele mii.
Aur e holda pe-ntinse cîmpii.
Aur e rodul pe care-l dă pomul,
Aur e omul.

Aur e tot ce se scoate din mină.
Aur mașina ce lucră-n uzină.
Aur e brazda ce-o lasă tractorul
Aur ogorul.

Aur e orașul ieșit dintre schele,
Aur sînt sondele patriei mele.
Aur e piatra ce-alcătuie stîncă.
Aur e munca.

Aur e tot ce-mi apare în cale,
Aur și termo și hidrocentrale.
Și firul ce duce lumina departe
Și slova din carte.

Chiar dacă unii să creadă n-ar vrea ...
Aur e totul în patria mea.
Aur e soarele roșu ca para,
Aur e țara.

Din munte la mare, întregul popor,
În muncă și cîntec, unit e. Și-n cor,
Azi slavă-i aduce partidului faur
O țară de aur.

ZIUA CLASEI MUNCITOARE

Un soare nou a răsărit
Și mugurii au dat în floare.
E Unu Mai în calendar
Și-i ziua clasei muncitoare.

Din culmea munților Carpați
Pînă la mare-i sărbătoare.
Unită-n fapte și în gînd
E clasa noastră muncitoare.

Fiindcă, nimic din ce avem,
Nu ne-a căzut de sus, din soare,
Și nici nu le-am primit în dar,
Ci-i truda clasei muncitoare.

La sărbătoarea muncii, acum,
Cu gînduri bune, încrezătoare,
Jurăm să fim uniți pe veci
ROMÂNĂ clasă muncitoare.

Și azi, și mîine, tot ca ieri
Cu fețele surîzătoare,
Rostim „Trăiască în veci de veci
PARTIDUL COMUNIST ROMÂN“,
Partidul clasei muncitoare.

REPUBLICĂ SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Nu este pe pămînt o altă țară
Și nu s-a pomenit nici în povești,
Frumoasă și bogată ca și tine!
O, Românie, cît de dragă-mi ești.

Ai fost o zîină ferecată-n lanțuri,
Ținută-ntre zăbrele, sub lăcăți.
Ciți au murit în luptă pentru tine?!
— Ne povestesc bătrînii —. Alte dăți

Din sînul tău, ca flacăra arzîndă,
S-au ridicat voinicii feți frumoși.
Au sfărîmat și lanțuri și zăbrele,
Au dărîmat puternicii coloși.

Te-au ridicat pe brațele vînjoase
De muncitori, țărani și cărturari;
O nouă cale țe-au croit în viață,
De zile bune și de zile mari.

Ai devenit frumoasă și voinică.
Din părul tău, ca luna, auriu,
Făcut-ai să răsară grîne de-aur.
Din ochii tăi — seninul azuriu.

Din lacrimile sfinte-a suferinței,
Ai dat sclipiri și apelor de munte.
Tu munții cu baraje i-ai unit,
Și Dunării albastre-ai făcut punte.

Te văd, te simt, Republică slăvită.
Nici în povești nu este așa vreo zână.
Tu ești bogată, liberă, frumoasă
Și singură pe viață ta stăpînă.

Ne ești în gînd, întotdeauna vie.
De-aceea-n versul meu te preamăresc.
Dușmanii dacă-ar vrea să te răpuie,
Te apără poporul românesc.

Deci, fii slăvită, mîndra noastră țară;
Pe vechea și străbuna noastră glie
— Sub pavăza partidului — Măreață
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIE !

EPOCA LUMINII

În anotimpu-acesta de vară prea fierbinte,
Sub falduri de drapel al libertății sfinte,
Trăim, muncind alături, români, maghiari, germani,
Demni, iubitori de glie, de țară făurari.
Imaculat ni-e gîndul, așa precum sînt crinii,
Ca anii-aceștia rodnici, din epoca luminii.
La număr optsprezece : ani plini de împliniri ;
Sînt anii țării mele, din toți cei mai fertili.
Avînd pe Ceaușescu, fidelă mărturie,
Partidul strîns în forum, l-al IX-lea Congres
În semn de prețuire, cîrmaci și l-a ales.
Urmînd CONDUCĂTORUL, un drum spre-nalt există:
Din epoca luminii, în era comunistă.

EROII SCRIBU ISTORIA CU SÎNGE

Nu-s morți, nu, nu, ai noștri n-au murit,
Sub falduri de drapel ei merg cu noi,
În drumul lor ei n-au dat înapoi
Și ce-au avut mai scump, tot au jertfit !

Noi n-avem morți, în schimb avem eroi
Și laurii pe fruntea lor în floare,
Ai noștrii rîd, ei nu știu cum se moare
În veșnicie ei trăiesc prin noi !

Răniți n-au fost și voi n-aveți dreptate,
Nu-s răni și n-au fost răni în pieptul lor,
Ei, poartă-n piept petale de bujor,
În fața lor mă-nchin cu pietate !

Și lacrimi, lacrimi noi n-avem de plîns,
La noi nu s-a-nvățat a plînge,
Eroii scriu istoria cu sînge
Noi, greul, moartea le luăm în ris !

DE ZIU A FEMEII

De ziua ta iubito,
gătindu-te de sărbătoare
voi comprima Aurora Boreală
în palmele mele și o voi așeza
diademă pe fruntea ta înaltă.

Din seninul albastru al nopților,
am să culeg un pumn de stele
și le voi prinde în bucelele
tale zeești.

Adunînd mănunchi cu mănunchi
razele Soarelui,
voi țese o ie
pentru tine, pe care voi coase
luciferii cerului.

PARTIDULE ETERN ȘI COMUNIST!

Mi-e sufletul cu dragoste deschis
Spre tine, precum florile spre soare
Și-ți duc, în dar, a inimii cântare
Partidule de glorie și vis!

Eroii tăi în lut se odihnesc
Iar tu le-așterni garoafe pe morminte;
În fața lor și-a lutului fierbinte
Partidule mă-nchin și te slăvesc!

În rîndurile tale am intrat
Jurîndu-ți crezămînt pentru vecie
Și-ți sînt și fiu și scut și poezie
Partidule măreț și minunat!

Ți-e drumul drept! Spre zări de ametist
O demnă națiune te urmează
Eroică, unită și vitează
Partidule etern și comunist!

**EXISTĂ-N LUME ȚĂRI CA
PRIMĂVARA ...**

Cununi de brazi își poartă-n frunte țara
Iar cerul ei mi-e limpede veșmînt;
Există-n lume țări ca primăvara,
Dar țări cum este țara mea, nu sînt!

Mi-e neamul demn de-a gloriei mîndrie
Căci pieptul lui e drept și neînfrînt;
Există-n lume neamuri de tărie,
Dar neamuri cum e neamul meu, nu sînt!

Pe plaiul meu cu munți și cu izvoare
Își sună codrii doinele în vînt ;
Există-n lume plaiuri sclipitoare,
Dar plaiuri cum e plaiul meu, nu sînt !

Un vis suprem în inimă îmi bate,
E visul meu de pace pe pămînt ;
Există-n lume vise-nflăcărate,
Dar vise cum e visul meu, nu sînt !

TE ȘTIU PĂMÎNT ...

Te știu pămînt din buni-străbuni
Izvor de viață și iubire
Purtînd pe fruntea ta cununi
De brazi urcați spre nemurire

În pieptul tău se odihnesc
Eroi din vremi îndepărtate ;
Țărîna ta ce o slăvesc
Mi-e cea mai sfîntă dintre toate

Tu porți menirea unui vis
Udat cu lacrimi și cu sînge,
În inimă mi-e visul scris
Și nimeni nu îl poate-nfrînge

Cînd ceasul meu va înceta
Să-mi fi căldura și veșmîntul
Căci vreau să mor sub slava ta
Și-n pieptul tău să-mi știu mormîntul !

ȚARĂ DE DOR

Munți, holde, fabrici, șantiere
Te-mbracă-n strai de sărbătoare ;
Mindrește-te cu-a ta putere,
Țară de dor și de chemare.

Fiii tăi dîrzi transpiră-n hărnicie
Pătrunși de marea ta chemare,
Făcîndu-te tot mai frumoasă
Ca unică să fii sub soare.

În ape limpezi curgătoare,
Îți oglindești chipul iubit
Și-n codri-aud marea-ți chemare
Conducător — Partid slăvit !

DE VREI SĂ AFLI

De vrei să afli unde-i vîntul
Pribeag de mult prin Bărăgan,
Întreabă cerul și pămîntul
Acestui românesc sfînt neam.

De vrei a ști cine sînt eu ;
De vrei să afli starea mea,
Citește-mi gîndul de ateu
Și vei afla iubirea mea.

De vrei să cauți în adîncuri
Și în ființa mea străbună,
Vei tîlmăci în dor și gînduri
Aceiași oameni împreună.

Istoria vieții mele-i scrisă
De un popor între popoare,
În inimă am o zapisă
Cu un sigiliu pus de soare.

Cu el pornit-am eu spre viață,
Spre moarte și spre veșnicie ;
De vei afla atunci, învață
Ce e un om de omenie.

PISC AL DEMNITĂȚII

Ce infinit străbate spre înălțimi astrale
Ca să reflecte chipul uman și plin de vis,
Dragostea cea mare de acest popor și soare,
Izvorul conștiinței, sublimul lui surîs.

Iubirea fără margini de oameni și pământ,
Am înțeles dorința-ți de-a fi oameni întregi;
Am înțeles că toate le-ai spus cu jurământ -
Să fim întotdeauna ai patriei, pe veci!

Pe chipu-ți strălucește acea dorință vie
Ce-a străbătut voievozii acestui neam străbun,
Vitejii ce prin glorii rămân de omenie
Și-n veci de veci poporul la sînul lor îl pun.

În inimă îl poartă ca simbol al dreptății,
Iar chipul lor rămîne pe veșnica statuie;
Iubite președinte, pisc al demnității,
Ne-ai împlinit azi visul ce spre senin ne suie.

LUMINI

Cunosc lumini ce ard nepieritoare
cunosc și arderi ce te copleșesc
dar iubesc, ce mult iubesc
lumina soarelui,
a privirii,
și-a prieteniei adevărate.
Atunci mai ales
purtăm pe umeri
grădini de floarea soarelui.
Din timp în timp
se rupe câte-o floare
plutind spre palmele
de lingă noi
cometă și coada-i albastră.

DĂ-MI...

Dă-mi lumină timpul
să-i adun zîmbetul și lacrima
pe coala mototolită a sufletului.

Dă-mi timpule lumina
și clipa flăcării
va străluci în suflet
ca un ram înflorit.

A STĂ NOAPTE

Astă noapte plantele
deșurubînd sticlele cu elixir
au furat sinteza vieții.

Le-am pîndit pînă dincolo de miezul nopții
dar mi-au căzut în suflet stelele
și-am adormit pe umărul copacului cel mare.

Astă noapte s-au furat secrete,
eu eram cu visul printre hoți
nebănuind minunea ce trecea
și se-plinea-n petale
lîngă fruntea mea.

DE DEPARTE

Visam un rîu de liniști,
cu plute albe, drepte,
cu brazi statui
spălîndu-și picioarele în vad,
și bolovani alabaștrii
ce frunțile-nțelepte
ce-n fața măreției
în ape limpezi cad.

Visam un rîu cu peștii
de-argint și albastru
și multe Cosînzene
ce se scăldau în rîu
și iată apa cîntă
și-aleargă tinerește
cadavre refuzînd,
un rîu ce nu îngheață
și seceta-l ferește.
Știam că sînt acasă
și m-am trezit,
cu țara mea în gînd.

BRAZII

Orașului Curtici

Nu sînt piscuri de munte pe-aici,
doar un piept de cîmpie
înflorat cum o ie
potopită-n arnici.

Pentru omul ce azi
se gîndește la mîine,
lîngă visul cu pîine
și pe-aicea, cresc brazi.

Cu temei așezați
în pământ drag, de țară,
ploi tăcute-i udară
și-s de vînt legănați.

Și pe-aicea cresc brazi,
la hotar se răsfață
amețiți de verdeață ;
doar în vise nomazi.

Cresc în sus, cresc și-n jos
se înfig voinicește,
seva blînd îi hrănește
să se nalțe vînjos.
Cresc frumos, ca la munte
și sînt drepti ca mîndria.
Să audă cîmpia
ce știu brazii să cînte !

Ni se pare atît de firesc
cum se schimbă orașul, cîmpia
este și-aici România
și la noi brazii cresc !

ETNICA

Pe valea Mureşului au răsărit statui
Zîmbete în alb ale istoriei
Raze de gînd aureolate de daltă.
Iubire de alb şi de verdele pur
Poezia visează aici
Şi oamenii ca iarba cresc prinprejur.

COLOANĂ

Sonată de lumină
Timpul
Încălecînd pe lacrimi
Porneşte
Din noi spre un cer
fără margini,
Griul încolţeşte-n bunici-
fără de sunet.
Pios, pornim înspre mîine
De aici.
Munţii ne creează
Tranşee.
Hiperboreeni de mîine
Visăm
Iubirea de Zee.

PĂMÎNT STRĂMOŞESC

Popas regenerativ la sanctuarul dacic.
Copilul meu dialogînd cu o albină,
Soarele ne scaldă-n pioşenie.
Simţim cum viaţa are rădăcină,
Pe fondul unui gînd cotidian,

Culegem flori și suflete,
Clădim din clipe de obsidian
Omagiul nostru — statuie de regrete.
Pământ cu pietre înrădăcinat în caracter,
Poartă de lumină și mister,
Anteu al spiritului românesc
Pământul strămoșesc.

R O D

Dorul pământului — apă,
noi sub egida luminii
transfigurați sîntem în ciuturi.
Cultivăm visarea cu sărutări,
știind cum istoria
în semințe poate să-ncapă.
Cumpărăm iubire cu iubire
aidoma apelor din cer
cu roua din sudoare.
Sculptăm virtos din universul de mister
Viitorul nostru — flamură-n desfășurare.

NOI AM RĂMAS

Au vrut să ne pună jug
dar n-au găsit jug
pe măsura noastră.
Și s-au dus.

Au vrut să ne fure țara
dar nu-nțelegeau graiul
naiului
și nici măcar cîntecul
ciocîrliei
Și-au plecat.

Au vrut să ni-l fure pe
Decebal
pe Ștefan
pe Mircea
dar ar fi trebuit să ia
toți munții cu ei,
Și au trecut mai departe.

Am rămas noi, ca pietrele,
Puternici,
ancorați în istorie.

* * *

Se-anină-n părul tău
atîta soare,
de mîinile mă ard
atunci cînd vreau
să te mîngîi.
Și-n ochii tăi privesc
cu teama abisului
ce se-oglindește-n ei.

Dragostea mea pentru tine
sporește distanța dintre
noi cu fiecare zi,
în loc să mi te-aducă
mai aproape.

Ieri încă mai erai,
dar azi abia-ți zăresc
făptura printre gânduri,
dar începînd de mîine
n-o să-mi pese de
palmele-o să-mi ardă-n
părul tău și-n ochii tăi
de-o să mă-nec.

* * *

Din ce ungher de vis
răsari iubito
atît de apropiată mie
că doar cu gîndul
pot să te ating ?

De ce-n castelul meu
ți-ai rătăcit condurul
și calea spre perechea-i
eu încă n-am aflat ?

În care basm iubito
te-ascunzi la nesfîrșit
cînd eu mă iau
de piept cu zmei și
cu balauri ?

Arată-te iubite din
vise plămădite,
arată-te femeie (sîntem
deja bătrîni)
și nimeni n-o să-ți
ceară condurul să-l
încalți.

* * *

Ieri te-am părăsit;
la gura unui izvor
lăsându-te
visind
pe brațele mele,
iar azi te-am găsit
fremătindu-mi sub
tălpi, în largul mării,

Te-am luat în palme
sărutându-ți
ochii acoperiți de ferigi
și alege
te-am pus apoi
în locul inimii,
pe care am pierdut-o
odată demult
figund de tine.

CREZ

Pulsează-n mine un dor de-a cunoaște
O sete mare, aprigă, de-a ști:
Cum e viața, rostul de-a fi,
Și drumul ce-i pornit spre a se naște.

Sînt receptiv ca pasărea în zbor
Și-s curios la tot ce nu-nțeleg
Din ce e bun, frumos, un gînd aleg,
Oroare-avînd de cei ce spun: „să mor!”

Nu-mi fae iluzii ce voi fi în viață,
Ci cum voi fi; mereu mă străduiesc
Ca tot ce fac să fie omenesc,
Să-mi pot privi trecutul drept în față.

Nu mă atrage luxul, avuția,
Căci cei ce sînt avuți nu înțeleg
A suferi pentru ceva, și aleg comorile
uită omenia.

STRĂBUNII

De la romani am învățat cuvîntul —
Ce-mi este-un talisman curat la piept
Și vreau să cuget mult, adînc și drept,
Iar de la daci, să-îmi iubesc pămîntul

De la romani am învățat ce-mi place
Și merită-n memorie păstrat,
Iar de la daci, să fiu mai cumpătat:
Să nu dărîm ceva ce nu știu face!

LA ANIVERSARE

Mă simt dator acum, în prag de sărbătoare,
Să cînt pămîntul țării — darul strămoșesc
Să cînt Oltul, Carpații, Dunărea și Marea
Și tot ce mă-nconjoară, frumos și românesc.

Mă simt dator acum să-mi cînt conducătorul,
Omul de nădejde și ctitor lumină,
Ce poartă PACEA-n suflet, în minte—viitorul
Pentru o lume demnă, de dragoste deplină.

Mă atașez acum, prin vers muncitoresc,
Alături de urarea întregului popor,
A celor ce-n uzine muncesc și construiesc,
Dorindu-Vă : Ani mulți, iubit conducător !

CÎNTAREA PĂMÎNTULUI CRIȘAN

Pămînt străbun, pămînt udat de Crișuri,
Pămînt ce-adăpostește, sub brazda ta, eroi,
Primește ale noastre înălțătoare cînturi,
Sînt cînturile demne de vremurile noi.

Știm să facem piine, știm ce-nseamnă glia ;
Din glia aceasta sfîntă ne-am zămislit cu toții ;
Din ea ne tragem seva, puterea, bucuria
Și nu o părăsim nici cu prețul vieții.

De aceea-ți cîntăm, azi, brazda ta mănoasă,
Înmiresmata-ți față, adîncul, bogăția
Ce se răsfrînge astăzi în fiecare casă,
Sub falnicul stîndard, la noi, în România !

H R A N Ă

De după perdea, aproape în obscuritate, umbra
ta dureros aplecată peste hîrtie
în timp ce tu însuși poți ca să fii
harnica gospodină de vizavi
ce te privește întrebătoare
în timp ce mîinile ei frămîntă febrile
perna din noaptea trecută.

De după perdea, aproape în obscuritate, hîrtia
se umple de un popor de furnici
ce cară în spate, în devălmășie, icnit
hrana,
se știe, o povară mai grea decît ele însele :
bucată cu bucată, propriul tău trup.

V I S

Un copac cu crengile fragile, înghețate — un scoruș
sau o salcie mai bine, îmbrăcată într-o folie
translucidă —
iar tu deasupra, la cîțiva metri, nu-n levitație —
Vișnu.
indul doar în memoria ta foșnitoare ca un frunzar viu
se ascunde — ci într-un bloc mărginaș în care s-a
născut
un copil pe care nu-l văd deloc dar îl aud foarte
bine,
la minus douăzeci de grade Celsius toate au o
acustică
sporită, chiar inima ta măsoară altfel timpul rămas,
de pe locuri se înalță un abur, singele irigă un corp
de bătrîn, organistul adoarme în voie în timp
ce inima lui e o orgă care pompează, pompează,
pompează.

sau cuvîntul, şişul —
am putea-o numi oricum — Briul
ce înconjoară grădina
cu destulă tandreţe.

M E M E N T O

Ca un clopot de frunze.
Îţi trebuie un auz ascuţit
să îi ascuţi împărăţia lui verde
înmultîndu-se.
Muntele mare coboară în firul, în
pulbera
de nisip pe care o extirpi din ochiu-ţi
cu o lacrimă într-o clipită.

Îţi trebuie funii care nu putrezese,
aripi ca ale păstrăvului
ce urcă riul de munte.

Îţi trebuie mersul înţelept al racului,
în pierdere de spaţiu, dar în câştig de timp :
el singur, din viaţă, îşi poate contempla
propria-i naştere.

Îţi trebuie cuţitele de argint ale zilei
înfipte în apa aceasta neagră-călduţă
care ne acoperă noaptea în răsfaţ,
doar în răsfaţ,
simţurile.

TE CÎNT, IUBITĂ ȚARĂ!

Te cînt, iubită țară! Te cînt, din suflet, eu ...
Te cînt cu glasul minții de comunist, mereu
Te cînt liberă țară și te ridic în slavă;
Mi-ași înălța cîntarea în Cosmos, ca o navă!

... E comunist, vor zice acei plini de otravă,
De își iubește țara să o ridice-n slavă ...
— Sînt comunist, desigur, dar nu cînt numai eu,
Ci cîntă-ntreg poporul scăpat de traiul greu

Hapsînii-n loc de pline ne-au dat un dumnezeu ...
Orbiți, răbdarăm hula sub jugul lor cel greu,
Că ne-au turnat povestea cu acul și cămila
— Zăbranic tras pe minte—. Simfirăm însă, sila

Ei, ne-au lipsit de carte și ne-au trudit în soare,
Încoviați pe brazde, cu brazde pe spinare,
Iar cînd ceream o pline s-avem pentru copii,
Ne săturau cu gloanțe și ne-ngropau de vii.

Ne-au exploatat amarnic în fabrici și uzine,
C-aveau un suflet negru de părăsite mine;
Pe cărturari siliră să-și vîndă și conștiința,
Iar la măcel de oameni ei folosiră știința.

Dar, ne-am unit, poporul, Partidului în jur,
Ca degetele mîinii în pumn puternic, dur
Și am izbit, Coroana, cu sete seculară;
Din robi, noi devenirăm stăpîni la noi în țară.

Și-am făurit, cu toții, succese epocale;
Am ridicat din ruine orașe și furnale,
Cum ne-a-nvățat Partidul—real și nu vis—
Noi ne-am făcut viața frumoasă de nescris.

Te cînt, iubită țară, din toată inima,
De marea sărbătoare, că alta-i viața mea
Și îți înalț, prin muncă, renume-ntre popoare.
Că liberă ești astăzi—de pace iubitoare !

A ȘTIUT OLARUL NOSTRU

Ochii ce-au privit la ceruri, au luat din
albăstrime
Și înaltul din seninuri și visarea-n profunzime
Și culcarea transparenței infinitului cu stele
Ca să fie și sorbirea mai plăcută din ulcele.

Ochii ce-au privit la șesuri au luat de la
covoare
Verdele de iarbă crudă ca răcoare în ulcioare,
Florile de prospețime cu petalele-ncîntării
Ca să fie potolirea cu tot sațiul ușurării.

Ochii ce-au privit la cremeni și la cetinile
dese
Au luat statornicia și tăcerea unei mese
Măiestrite, peste veacuri, de o daltă
brîncușiană
Ca în blide, cînd se mîncă, să nu fie o
prihană.

Ochii ce-au privit la mare, sau la ape
curgătoare,
Au luat jocul de valuri ca moitve de ornare
Și le-au dat la lut zveltețe ca un gînd
nemuritor ;
A știut olarul nostru ce e focul unui dor.

Punînd sufletul de muncă în ulcele și ulcioare,
Fiecare vas e-o ie înflorată de visare,
Fiecare-n plămădire au norocul să adune
Pentru vremuri viitoare frumusețile străbune.

IN ZORII ZILEI MELE

Astăzi, în pătucul meu,
Soarele-și joacă mereu
Razele sale de vară,

Parcă mă cheamă afară
Să-i văd fluturii prin flori
Și culorile din zori,
Cînd pe cer, la orizont,
Vremea, cu penelu-i bont,
Își pictează gingășia,
Cînd pe aripi, melodia
Urcă ciocirlia-n soare.
Azi, e zi de sărbătoare ...
Parcă toate vor să-mi spună
Că-mi adună în cunună
Și-ale mamei dulci urări
Și-ale vieții-mbrățișări
În arpegii de lumină ;
Iar, prin geam, parfum de crini
În odaia de tăcere
Îmi aduce-o mîngîiere :
Că deși e la servici,
Mama mi-e în ochi, aici !

CA UN VIS

Prietenă de neuitat,
Cartea, lîngă mine-n pat,
Mă așteaptă cu povești ;
Timp, în care la ferești,
Soarele îmi cîntă mie
Din lumini o melodie.
Prin perdele se adie
Ziua mea de bucurie.
Mobila îmi rîde-n jur.
Dintr-o glastră, crinul pur
Îmi dă bună dimineața.
Perna îmi sărută fața
După noaptea ce s-a dus
Undeva, pe un alt fus.
Din perete-a mea oglindă
Chipul mi-a putut să-l prindă
Bucuroasă, făr-să știe
Că în toate-i poezie
Cînd știi sigur și precis
Că ți-e mama ca un vis.
Mînă-n mînă tot mereu
Și la bine și la greu.

DE ZIUA MAMEI

Azi, e ziua mamei mele ...
I-ași da cerul plin de stele,
Dar oricît de mult mă-ntind,
Doar cu ochii îl cuprind ;
Și, fac tot ce-i omenesc ...

În oglindă cînd privesc
Ce-am cules cu truda mea,
Nu văd decît dragostea
Adunată-n două stele ;
În lumini la ochi. Cu ele

Dau buchetul meu de flori
Mamei mele ce-are sori
În surîsul lacrimii.
Nu-i spun mamei, că de-ar știi
C-am vrut cerul să-i adun ...

Și-atunci, simplu, eu îi spun :
„La mulți ani, mămico dragă !
Că în lumea asta-ntreagă,
Tu ești tot ce am mai bun !“
Și-o sărut ... Ce să-i mai spun ?

RUGĂMINTEA POETULUI

Prieteni,
nu-mi atingeți sufletul
cu întâmplătoare cuvinte !
Ca pe o mimoză pudică
acestea îl pot fereca
și cohorte de infinite secunde
în sufletul meu
e o cetate fără
porți.

BACOVIA

Și avea ochii
atît de albaștri
încît cerul
se rușina
în fața privirii
lui
Și era atît de trist
încît sălciile
îi dădeau
întîietate
cînd dorea
să-și umezească
buzele.

OFRANDĂ ÎNTRE DOUĂ IMNURI

Biciul de foc
Aleargă sub tălpile cutezanților
Talgerele întunericului
Planează deasupra.
Ofranda se prăbușește
Între două imnuri.

TANDREȚE

Ți-am adus
Suave flori de câmp
Înrourate,
să-mi dăruiești
în schimb
mireasma bradului
când noaptea își aprinde
stelele și luna ...

VIS DE GLORIE

Pe focul scadent
Al gloriei
Se aruncă artificii.
O scînteie se desprinde
Să se avînte-n înălțimi.
Fulgerător,
A dispărut în beznă.

ACEASTA E SEARA

Aceasta e seara :
lumea
într-o salcie pletoasă.
Firul drumului
e pierdut într-un car.
Satul a căzut din soare
și mai arde la marginea privirii,
numai fumul
se leagănă rupt,
în lumînările tufelor
și apa pîndește
stelele—pescari
să le ascundă
în trestii.

ASCULTĂM

Mai multe dealuri
stau pe acelaș loc.
Se aud greierii
duși la spînzurătoare
și mereu cineva îi iartă :
le aud întoarcerea
tot mai departe.
ca un cor
în urechea toamnei
În lut
S-a trezit
zeul somnului
pe jumătate în rouă ;
oftează iarba
spre sîinii de stea

și noi adormim
de la ochi
în jos.

AȘTEPTARE

Iată, ne-am împărțit
în tată și fiu
ca să păzim
ierburile,
care aruncă șesul
sub turme de tălăngi ...
Așteaptă
să vezi
cum steaua
ne întinde mîna
să urcăm la cer;
atunci
se rup fluierile
de sub cîntec !

CÎNTEC PENTRU LUME

Drumul vine de nicăiri
și satul
e sculat
sub cocoșul solar.
Sapele cîntă
cu limbă de femei.
Vîntul se odihnește
Într-o pasăre pe ram.
Femeile, nasc
pe vetrele de humă.
Atunci copiii
se leagă de buricul
pămîntului
Împărțind casa în suflete.
Prin clopote trec sfinții
călare,
lumina,
scapătă, scapătă
și soarele
dă lumea înapoi
să cînte satul în vis.

MEȘTERUL

Am înălțat o strană de lumină
În care timpul să-și adune anii
Și-n zori de împliniri și de pierzării
Să-i numere cu mîna lui haină.

Din veacuri Basarabii or să vină,
Prefigurînd și visuri și strădanii
Și-ngenunchiați sub zodii, cu ciobanii,
Vor sta smeriți cu stelele la cină.

Și-alătura, îngemănați în rituri,
Veni-vor muncitorii și țărării,
S-aducă vremii alte răsărituri.

Cu semne noi hotărnicind vecia,
Sporindu-și fapta-n cîntărilor și danii,
În urma lor va crește România.

CADENȚE

Cadența vremii pasul vru s-o țină,
Dar am pornit cu rîmele în rînd,
De ceruri pasul îmi era flămînd,
Iar rîmele scurmară drum prin tină.

Am mers cu ele-o vreme, pînă cînd
Văzui cărarea cît li-i de puțină
Și am țîșnit spre marea de lumină
Cu inima în vilvătăi arzînd.

Într-un tîrziu această cale-naltă
Se oglindi în apele din baltă
Cu străluciri și purități de floare

Cioplită dintr-o aşchie de soare.
Şi rîmele, cu minţea lor năroadă,
Putură cerul în noroi să-l vadă.

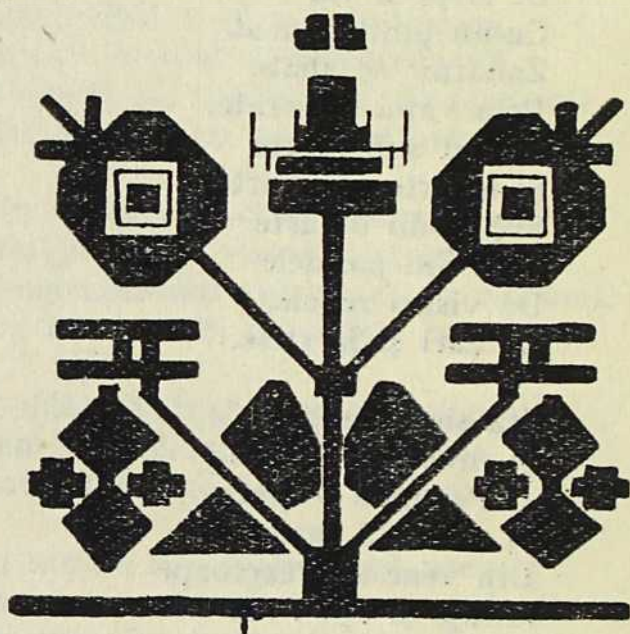
ZĂDĂRNICIE

La mejdini de cer,
Pe prag de mister,
Prin scrum de eter,
Învins Euclid
Se sfişie-n vid
Cu-un pinten lucid.
Zadarnic se zbate
Prin vămi fulgerate,
Strivit sub lăcate
Şi-mparte şi-mparte
Sub zodii deşarte
Prin ani paralele
De visuri rebele,
La zări şi la stele.

Stă sieşi răscruce
Şi drepte tot duce :
— Pe unde s-apuce
Şi unde să sape,
Din veac să dezgroape
Miraje şi ape ? ...
'N oceanul luminii
Ard semne şi linii ;
Din trup de stihii
Roiesc simetrii ;
Şi-n sufletul gol
Veciile-n stol
Stîrnesc prin pîrjol
Furtuni de simbol ...

În pisc de tăceri,
Prin ţandări de zări,
De-o viaţă tot sapă
Din groapă în groapă :
Fîntîni fără apă
În inimă stearpă ;
Fîntîni fără fund
Pe-al cerului prund ;

Fîntîni fără leat
Prin timpul surpat.
Și-n roi de cîntări,
Vrăjit de chemări,
Arzînd, sîngerînd,
Prin veac măsurînd
S-afundă scurmînd
Cu așchii de gînd
Fîntîni în cuvînt.

IUBIM ZĂRILE ALBASTRE

Iubim zărilor albastre
Și al libertății cer ;
Izvorul perenității noastre ;
Al renașterii mister.

Iubim zărilor albastre
Sub care ne-a zidit firea,
Unde prin jertfele noastre
Ne-am continuat dănuirea.

Iubim zărilor albastre
Și vrem pace pe Pământ ;
Cei care vinează astre
Plutesc pe aripi de vînt.

Iubim zărilor albastre
Îngemădate-n tricolor,
Unde prin vrerile noastre
Zidim un falnic viitor.

Iubim zărilor albastre,
Care proslăvesc un nume ;
Brav stegar al țării noastre,
Mesager al păcii-n lume.

PĂMÎNTUL ACESTA

Pămîntul acesta e parc-o cetate
pătrunsă prin suflet ca un nai
cu mii de legende uitate
în statui de piatră cu voievozi și cai.

Pămîntul acesta e parcă un riu
ce curge pe-o vatră de țară
și-n albie-i pîrguie aur în griu
ca într-o dulce și nesfirșită vară.

SÎNZIENIANA

Cîmp dulce fulguit în cununi de aur
Pe capete de sfînx cu stele șchioape
Se-adună-n ochiu-mbrățișat de ape
Și-n pletele de sălcii-i-ncununat balaur.

O bardă ascuțind lumină strivește cerul,
Mai noi născînd prin ale norilor sită
Cînd apele-ascuzindu-se-n pămînt prin rădăcini
Nu vor cunoaște făptura lumii dăltuită
Iar roșiilor trandafiri le-or zice spini . . .
Prin roua ce curge din ochiuri ducînd o stalactită.

DANS ȚĂRĂNESC

Jocule, întinsă zare,
Cîte lacrimi ai lăsat
Către fluviul bucuriei
Toate-n noi s-au revărsat.

Că din tine se adapă
Cea sete de omenie
Încît vamă după vamă
Dijmuie foc din călcîie.

Și o dă la codri stemă,
Și la cîmpuri și la soare,
Ca să guste din dulceața
Păsării Măriei — Tale.

DON QUIJOTE

Lovea în inima iubitei
ca în morile de vînt
fără să-și pună
armură pe suflet.
Dar fiind rănit
de-un uriaș, a zis,
simți în mină lacrimi
trezindu-se din vis.

IZVOR:

Setea
măsoară căuș —
dorul de muntele
cu buza ruptă
în izvor
jucăuș.

LA NOI

La noi grîul
înflorește zăpadă
preacurat ninsă
din miezul de pîine,
codrii mai tremură
sub pașii zimbrilor
cufundați în nemurire,
iar munții
sînt mai înalți
cu un vultur.

La noi fîntînile
ascund idealuri,
gorunii suspină legende
și totul e mai ușor.
pentru că la noi
iarna ninge
istorie.

CONCLUZIE

și fluturi
nemaivînd culori
ca să-și îmbrace
visele
au convenit
să se facă
poeți
pentru a se putea
ascunde
cu tot cu vise
în cuvinte.

NOAPTE

În noapte
numai noi și
trenurile,
dar cum trenurile
se duc,
numai noi.
Tu ai plecat
acolo unde zilnic
merg trenurile,
iar eu am rămas
să tănuiesc iubirea
și țipătul trenurilor.

MAI AM

Mai am de zidit o cetate
din stîncă, lumină și semn,
de sădit un pom
în poarta deschisă
de îmblînzit un rîu
rătăcit în cîmpie.

... și nu mi-a mai rămas decît
o primăvară adormită-n fluturi ...

Mai am apoi de iubit
o vară înecată în soare,
de pictat lacrimile ruginite
ale toamnei răzvrătită în fructe,
de răscolit copilărește
căldura zăpezii ...

AȘ VREA

Aș vrea să fiu
floarea de mac
răscolită de cîntecul sevei
bîlbînd prin tulpină ;
bobul
strivit pentru gustul
simplu al pîinii ;
cerul senin
spre care tinde
puritatea.

AȘ VREA SĂ FIU...

Aș vrea să fiu un fulg de nea,
Pe-ntinsa hold'a țării mele
Să mă așez ca o manta,
Prin mine, crească spice grele.

Un strop de ploaie de aș fi
Peste cîmpii m-aș risipi;
Ca holda nouă și bogată
Să ne dea iarăși multă roadă.

De-aș fi o rază călătoare,
Aș pătrunde-n holda mare,
Spicul, galben să se facă:
S'aibă pîine lumea toată!

O pasăre în zbor de-aș fi
Pe o rămurică m-aș opri;
În lung și-n lat eu aș privi
Și-un cînt fermecător aș ciripi.

Aș vrea în lan eu să mă fac
O floare roșie de mac;
Să stau de strajă la hotar
Să-mi apăr țara, an de an!

BUCHETE DE FLORI

Depuneți buchete de flori
Flori albe, flori roșii, flori roz
Pe mormintele bravilor eroi,
Garoafe albe, garoafe roșii, garoafe roz!

O lacrimă-ncet lăsați să vă cadă,
Pe mormîntul Eroilor căzuți !
Căci ei luptat-au pentru țară ;
Pentru mame, pentru prunci !

Garoafe albe, garoafe roșii, garoafe roz !
Pe mormintele bravilor eroi ;
Flori albe, flori roșii, flori roz !
Depuneți buchete de flori.

A D O L E S C E N Ț Ă

Dimineața,
am ochii verzi ...
Nu rîde, Soare,
doar știi prea bine
ce-nseamnă
să ai ochii verzi
și să alergi, să alergi ...

La ceasul amiezii,
am ochii albaștri ...
Nu rîde, Soare,
doar știi ce înseamnă
să ai ochii albaștri
și să arzi pe nisipul amiezii,
alergînd, alergînd ...

Noaptea,
am ochii negri ...
și, pentru o clipă,
mă simt singură,
dar Luna,
de la geamul meu,
îmi aprinde stelele,
una cîte una,
și uu mai sînt singură,
acum,
cînd alerg,
prin adolescență.

I A N C U E N E M U R I T O R

La 110 ani de la moartea eroului

Cine mi l-a plîns din frunză
Gorunul și a lui umbră.
Cine mi l-a plîns din fluier
Doina vîntului din șuier.

Cine nu i-a pus din soare
Un mănunchi de maci în floare,
Pe mormînt flori a cinstire
Rouă-n lacrimi de iubire.

Cine nu a cucernicie
N-a urcat spre-i veșnicie
La mormîntul său de piatră
Unde nu-i somn niciodată.

— Iancule cu ochi din stele
Și din flori de vioarele
Răsărite-n primăvară
Uită-te cu ei prin țară.

Vino dup-un veac de tihnă
De ți-ar fi, a neodihnă
Iancule printre ai tăi
Să stai de vorbă cu ei.

Pe meleaguri zărândene
Să-ți vadă umbra prin vreme
Moșii tăi ce-n veci te vor
Iancule, nemuritor !

ȚARA POEZIEI

Din care vîrf de brad și ram din ram
De unde țară nu grăiești
Și căruia străin nu-i dăruiești
Un dor din dor sau un balsam ?

Ce roade n-ai creat și care pom
N-a dat din floarea lui dulceață
Și-n care rază dis-de-dimineață
N-ai dat iubire pentru om ?

Ce văi de-argint și care rîu
N-a dat sudorii sete și răcoare ?
Pe care plai al tău nu crește floare
Pe care din cîmpii nu crește grîu ?

Și care corn ori bucium nu te sună
În zori, pe înserat, sau miez de noapte,
Și ce copil nu te rostește-n șoaptă
Pe tine țară nouă și străbună ?

Și care veac n-a spus Nu ești înfrîntă !
Ori care vînt nu-ți poartă tricolorul,
La care monument nu ți se dă onorul,
Și ce poet din liră nu te cîntă ?

De-aceea orișice străin te știe
Hrisov rotund pe globul pămîntesc
O jună soră-a soarelui ceresc,
Țară de dor, de vis și poezie.

PIETRELE

Am strîns o piatră din munte în miini
De-au curs apele cele bune pentru fîntîni.

Am mîngîiat pietrele rotunde din spume
Ce păreau brăncușiene faceri de lume.

Am contemplat pietrele roșii din guri de izvoare
Ce sorbeau toate razele venite din soare.

Am strîns în brațe o piatră rară și aurie
De-i curgeau lacrimile în rîuri a veșnicie.

Am pierdut o piatră rară, de nestemate
De plîngea cerul senin pe nemîngîiate.

Am călcat pe o piatră albă și mare
Ce părea piatra filozofică de vindecare.

Am strâns o piatră neagră de plîngea șiroaie
Piatra „Caba“, s-o stîrlesc de-atîtea războaie.

Am vrut să-i ucid moartea veșnicia-i pierie
Să se facă pace-n lume pentru omenire.

Z A R E A M E A

Peste atîtea albe nopți
Mai lungi și selenare
Cocorii cenușii se duc
Zburînd din zări spre-o zare.
E numai una zarea mea
Și albă de mătase
Ce curge dinspre munți rotunzi
Spre casa noastră.
Acolo-i țarina de țară,
Acolo-i vînt de primăvară,
Acolo-s doine de izvoare
Cu dorurile călătoare
Acolo-i bucuria plină
De libertate și lumină.
Aceasta, prietene mi-e țara
În care curg ca primăvara
În doi, în trei, în milioane
În codri cu stejarii milenari
Și mii de ani lumină.

C H E M A R E A S O A R E L U I

Răsunător mai cîntă valea
Cînd razele soarelui
Despică muguri a primăvară.

Cu cine te mai plimbi liniște
Împreună ?
Cînd cerul a coborît de tot
În valea cu nume de lumină
Atunci aud glasurile mugurilor
Ca o homerică cîntare
Aici în valea de lumină
Plină de soare.

A C A S Ă

agățată-n streșini luna, urc-a norilor
răscruce,
vîntul, lunecînd prin crînguri, cîte-o
frunză-n spate duce
albi, mestecenii din luncă, par ca
draperii în noapte
iar în poduri, sub șindrila, finu-așteaptă
mere coapte

păstrăvii, ghicindu-și nada, ard ca
stelele în apă ;
erișurile-n horă prinse, pe sub sălcii
malul sapă
poate-un ied în codru-și linge rana, care
nu-l mai doare,
mîngîind odihna serii, cîntă o privighetoare

și-adîncit în doina nopții, Apusenii
mă-nconjoară
cînd septembrie, în taină, turmele din
munți coboară,
amintindu-mi cum străbunii scris-au cu
argint de coasă
vorba sfîntă că : „niciunde, nu-i mai
bine ca acasă“ !

C E R G Ă D E I A R N Ă

liniștită ca o stea, iarna doarme-n stalactite,
crengile cu puf de nea, tremură neliniștite,
soarele, ce-abea îl vezi, stînd pe gard ca o gutuie,
joacă-n cioburi de zăpezi și spre Apuseni se suie

nori — ca niște bolovani, stau înfiți peste troiene,
timpul curge în castani, printre-a ramurilor gene,
fumurile plumburii, leagă iarna peste case,
noaptea-mi spune c-o să vii, pe o cergă de mătase ...

MIT DE NOIEMBRIE

glasul clopotului curge, într-a bronzului ispite
tropote de cai sparg noaptea, luînd toamna sub
copite,
niște ugere par norii, spînzurați de ursă mare,
luna, lunecînd pe-o rază, stă s-adoarmă în pahare
bachus, coborînd din ceruri, s-a oprit la Miniș parcă
pegasii, rupîndu-și friul, beau jăratec din cadarcă,
zei bărboși, aduși de zîne, poposesc în crama rece
și clătîndu-și sfînta gură, nu voiesc ca să mai plece ...

LA ŢEBEA

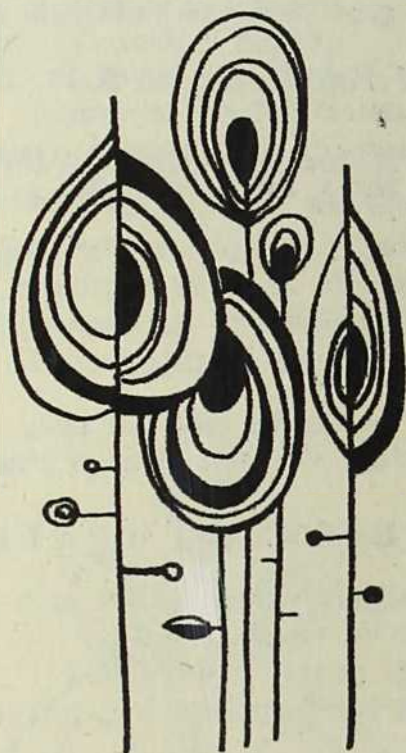
luna arde între ramuri, născocind pe cer
un soare
greeri, păzindu-mi seara, cîntă zilei care
moare ;
stau, adăpostindu-mi gîndul, lingă lespede
bătrînă,
ce-a ascuns sub fruntea rece, craiul țebeii
în țărînă
și-atingînd cu tîmpla piatra, arătîndu-mi
larg veștmîntul
parc-aud cîntînd gorunii, ce-s de-o vîrstă
cu pămîntul —
codrii-ntregi înalță imnuri peste Apuseni,
sub care
simt pornind din seve glasuri : „pentru
Ţebea El nu moare“ !

CHEAMĂ-MĂ

cheamă-mă acolo unde frunza-n muguri
se trezește,
unde florile-și țin nunta și prigorii
se iubesc,

unde Crișul în argilă cartea dacilor
citește,
unde prețuite vinuri, între doage-mbătrînesc
cheamă-mă s-ating în șoaptă colțul nostru
de pădure
și cu degetul pe hartă, pe o rază, voi veni
să-i aduc un crin lui tata, s-aud glasuri
de copii,
să las vîntul de la tîmple, umbra anilor
să-mi fure.

S-AR FI PÛTUT

S-ar fi putut, într-o anume vreme,
Frumuseșea ta, desprinsă din visare,
Pe limba ei cu dulce-ntruchipare
Să prindă grai și iar să mă recheme ...

Iar eu s-ar fi putut să-ți ies în cale
Cu trup înmiresmat ca toporașii,
În neaua mieilor să-ți număr pașii,
Să mîngîi slova împlinirii tale ...

S-ar fi putut ... Și parcă trec prigorii
Pe șes sărat, în zbor cu osteneală,
Să-mi colbăie-nțeleptii de cerneală,
Că n-am iubit așa ca toți feciorii.

O, pasăre de foc în cuib de nea,
Pe cerul vînat s-a mai stins o stea.

TRISTEȚE MOALE

O, vis stingher, vagabondînd prin parcuri
Ca un elev cu inima jignită
De năzuinți pustii și de iubită,
Mă-ncearcă iar săgeți de foc din arcuri.

Ca un fagot, rămas în ambianță
Cu timbrul stins și parcă ros de molii,
Îmi adîncește în suflet iar bemolii
Acelorași solfegii de romanță.

Prefir frînturile ... Tristețe moale.
Chem nostalgia ochilor albaștri ...
Amurguri, frunze galbene, jugaștri ...
Și nori lăptoși plutind în rotocoale.

Pămînt bogat al stinselor Ofelii,
În brazda ta n-au înflorit camelii.

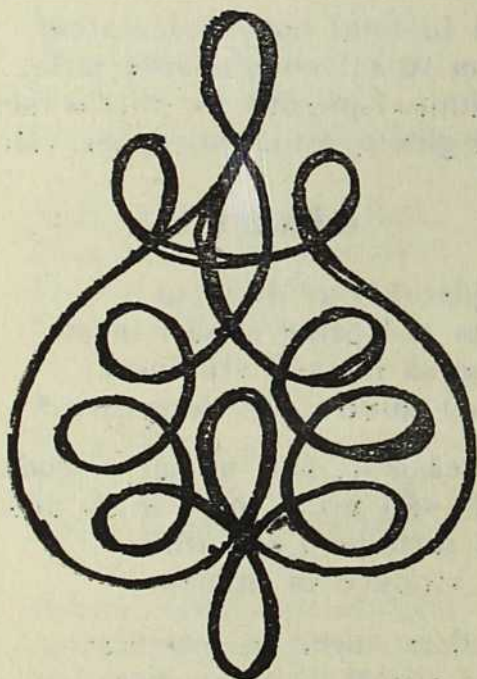
REGRET

Cînd aş fi fost așa precum un flaut,
Să mă-nfior cu taina gurii tale
Tu nu mi te-ai adus — corole de petale —
Eu n-am pornit hoinar să mi te căut.

N-am plîns stingher, nu am iscat volume,
— Țesute foi cu versu-ți din privire —
Nici tu te-ai ridicat, întru iubire,
Cu brațe lungi ca plopul, peste lume.

Și iată că, din ascunzișuri, Graalul,
Cu lebăda și argintata-i barcă,
Întruchipare gîndurilor parcă,
Vestește iar, atît de trist, finalul ...

Că n-am pornit, hoinar, să mi te caut
Cînd aş fi fost așa precum un faur.

P A S T E L

S-ascunde luna-n taină în negurile reci
Ascult cum suflă vîntul pe-ntinderile seci,
Căsuțele sînt albe și par a fi pustii
Și se cern peste lume nisipuri argintii.

Se-nalță de prin coșuri răzlețe nori de fum
Pe uliți nu e nimeni și totul pare-n scrum,
Se chelăie un cîine, se uită înspre casă,
Și-n urlet cere osul ce l-au uitat sub masă.

Pe cumpăna fîntîinii zburînd s-așeze-o stea
E-o prevestire bună, sau poate o fi rea,
Cătunul doarme-n tihnă și liniștea e grea
Privește luna rece, ori poate că nu vrea.

De cîte ori în toiul nopților cu stele
Găsit-m-am în sat cu gîndurile mele,
Și m-am plimbat pierdut pe ulițele tale,
Sărutînd și glia și prundișul de pe vale.

G Î N D U L

A plecat gîndul sălhui
Cum să-l prind și să-l încui.
Cum să fac să-l stăpînesc
Și cu mintea să-l domesc.

Mă căsnesc, sînt numai o trudă,
Cum să-l prind, mi-e mîna udă,
C-a sărit pe-o apă lină,
De străluce ca lumina.

Cînd se duce, nu mai vine.
De-l cîștigi atunci e bine.
Cînd ai gînduri, bune, rele,
Ori cum sînt, sînt ale mele.

Uite vine de s-oprește
Vine și la ușă-mi bate.
Și-i deschide-o Aluniță,
Aluniță și domniță,
O domniță romaniță,
Și-l invită d-alba floare
Să rămînă pîn-ce moare.

H O R Ă - N S A T

S-aud cîntece pe strune
Hai, bădiță zi-i cu foc,
Satu-ntreg să se adune
Zi-i bădiță, zi-i cu foc.

Pe nănuța ce mi-i dragă,
Am lăsat-o-n plîns pe drum
Că nu-mi dete gura-i fragă,
Mi-am făcut toți banii scrum.

Am beut o noapte plină,
La crîmuța cea din cale
Nici luna nă mă alină,
Nici nănuțele din vale.

Hai, să țopăim a ciudă
Să vărsăm dorul cu dor,
Nu e cin-să mă audă
Nu mă schimb nici pînă mor.

Vino, mîndră, vino iară
N-ai tu altu să iubești
M-ai aleş alaltă seară
Dintre stelele cerești.

Mă opresc, te țin de mînă
Și la stînga ta pășesc
De-ar ține o săptămînă
Jocul mîndru românesc.

Roata cercului se strînge
Iar moșnegii-n jur ne stau,
Babele privesc nătinge
Cum moșnegii țuică beau.

S-ar prinde și ele-n horă
De n-ar sta moșii zîmbind,
Ca să țopăie o oră
Cu feciorii tot horind.

Hora se-ntetește, fiebe,
Curge apa de pe frunți,
Babele cu buze știrbe
Cheamă moșnegii cărunți.

Iar se-ntorc, se-nvîrt spre dreapta,
Și pornesc în ritm de joc,
Mai s-apleacă, mai așteaptă
Sburdă-n loc și-s numai foc.

Hora veche se oprește
Pe nănuța-o țuc cu zor,
Nimeni nu se învîrtește
Se sărută pînă mor.

Cîntu-s-a oprit de-odată,
Scripca obosită șade,
Eu de mîină-mi iau fătuța
Inima din mine arde.

BALADĂ HAIDUCEASĂ

Măi, haiduce, capu-ți suce
Calul pe cărări te duce
Pe-o cărare dreaptă, lungă
Alta pe la mîndra-n strungă.

Măi, bădiță, voinicele
Lasă calul, cîntecele
Și te-ntoarce-n sat la bine
Să vie mîndra la tine.

Pe cărări de dealuri-nalte
Jindarii o să te-ncațe
Și pe mîini cătușe-ți pune
Căluțu' îți vor răpune.

Mîndra-nstrungă te așteaptă
La urechi să-i spui o șoaptă
Șoapte calde de-ndrăgire
Vorbe dulci și de iubire.

Și porni haiducu-n vale
Jindari i-au ieșit în cale
Și l-au prins și l-au robît
Acum nu-i timp de iubit.

Dar el cîntă nici că-i pasă
Din robie o să iasă
Și-o porni atunci la strungă
Chiar de calea o fi lungă.

Măi, haiduce, drum te-apuce
Calul la mîndra te duce
Și-s urcușuri, coborișuri
Dragostea ta-i între Crișuri.

OMAGIU

Era în veac de foc și pară
Cînd el întruchipa un dor,
Un crez : să fie doar o țară ;
O țară-ntregă și-un popor.

Măiastra pasăre a vremii
Zvîcnea din foc spre biruinți,
Departe-n zări, oștenii
Priveau spre el cu ochi fierbinți.

Copita cailor aruncă
Osia vremii către noi ;
Un vis, un chip și o poruncă
Stau pe-al istoriei altoi.

Părinții, bunii și nepoții
Avea-l știu pe călăreț
Și pe Cîmpia Libertății
Și la Islaz, trecînd măreț.

Atunci, la ceasul împlinirii,
Pe Milcov, în aprins șuvoi,
Eu l-am văzut -Hora Unirii
Jucînd-o-alătura de noi.

Pierea puhoiu-n fum de zare,
Un nor de sînge-ntunecat,
Iar el, cumplit, venea călare
În fiii țării-ntruchipat.

Nu-n măreția statuară,
Nu-ncremenit în bronzul dur ;
Îi știu figura legendară
Și în el al vremilor contur.

ÎN RĂCOROASĂ LUMINĂ
ÎN BEZNĂ ...

la tîmpla apei
menta înflorește

„Euridice în întuneric se scaldă“

o întunecato
(perdea somnolentă atinsă de mormur)
întunecato muguri
are luna
printre alte culori
cu viteza tăcerii ...

și noaptea ezită
lumina
îi moare
în mîini

VINDECĂ-MĂ TU

o traiectorie oarbă
o tăcere albită
o disperare de schimb
— toate astea și pulsul
canarului în pumn
paharul a tresărit
băutura memorie se prelinge
rîu pe deasupra vîrfului de cuțit luminos —
deschide-mi tîmpla
monedele sînt regi și cerșetori

ROUA ȘIALTE TENTAȚII

vieți
pergamente
imitînd vlăguita
piele a amurgului

levitația
întinde curse
și pune pe rug
întunericul

prăpastie sau sunet ?
cuțite în rouă
rigori de-o clipă

ORB CA SIDEFUL

calmul
acestui spațiu
aplecat ușor înăuntru
asupra unui trup care-i scapă

,i-acel trup
aplecat ușor înăuntru,
orb ca sideful

UN STROP DE APĂ VIE

Ești ploaia
Înmugurind trupul meu salcie tină ră
Și mai apoi ochii tăi
Mărgelile înșirate cumi nți
Ce-mi amintesc de tata ...
Ești gîndul călător
Ce s-a oprit să înverzească o clipă
Lîng'-o fîntînă prăfuită
Cu ciutura încremenită-n ieri
Ești bucuria că exiști, că mai exist
Eternul, recele albastrui din ochii tatei
Nu mă minte.

* * *

*

Tremurătoare clipele
Ca frunzele toamnei
Așteaptă ...
Mîinile tale, gest înflorit
Poartă căldura florilor albe.

CÎNTECUL LUNII, UN BAN AURIU

Mai simt răsuf larea
pe ochii închiși
Frumoasă-i luna în vis
Dar mai ales atingerea timidă de gînduri,
Stau și ascult
Înăbușirea noastră în noi înșine,
Ce foșnet prelung trece prin brazi
Ce foșnet iubit
Cum să explic ruga din mine ?

* * *
*

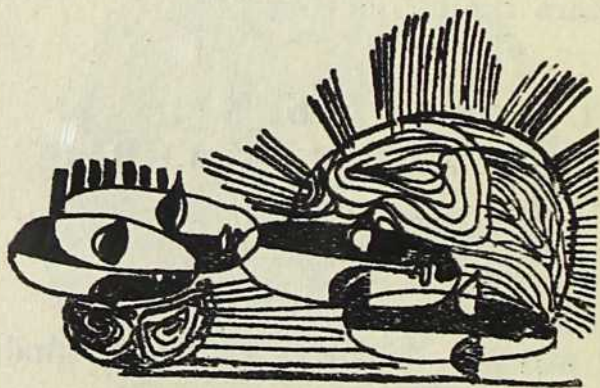
Mi-ai dăruit
Căldura palmelor ...
Cîntecul lebedei n-a înghețat
Am strîns lumina în zborul rotund
Unde-s cocorii din palmele tale ?
Zborul de mîine e numele tău ...

RENASC

Arde în mine iubirea
Tăinuita iubire din bobul de grîu,
Curgerea mierii din miezul de soare.

În ochi port polenul, pe degete
Și-n pulsația cuvintelor
E o febră a tăcerii la eterna masă
Tot trecem pragul veșnic
Spre infinitul nostru.

Îmi spăl ființa în lumină
Și mă-ngrop în cenușa străbunilor mei
Pentru a renaște mereu !

PENULTIMA TREAPTĂ

În clipă
Picătură rămasă de otravă o sorb
Mă întorc cu fața spre lumină
Și cînt
Mă afund în mări fără fund
În pămînt
Mă contopesc cu raza privirilor tale
Și cînt, și cînt, și cînt
O adevărată beție ...

COPACII AMINTIRILOR

Copacii împăienjeniți
Cu ochi de aspidă
Copacii ...
Șerpi incremeniți
Uitați de vreme
Mușcă tainic ...

DURERI

Fărîma de privire
Și-a ispășit pedeapsa
Căci a văzut cum moare
O floare de cais ...

LUNA

Luna
Doamna tăcerii
Tristețea cosmică
Străbate cu privirile deșertul

Lacrimile împreunării
Stelele ...

* * *
*

Se aud pașii toamnei
Ducînd ninsorile grele ...
Am simțit pașii toamnei
Ninsorile grele ...

SĂ FIM MEREU ...

Să fim mereu
Împovărați de flori
Să plîngem durerea
acestei bucurii
Să fim mereu
Împovărați de flori ...

* * *
*

E prea mult zgomot pe planetă
Pentru că păsările au învățat să vorbească
de aceea

Ochii au singurele porți
Ce nu trebuie închise noaptea.

PARTIDULUI

Cînd au pornit, au fost puțini
Dar au avut în ei voința.
Ca să clădească o țară nouă
Așa, precum le-a fost dorința.

Și au pornit toți ce-au iubit
Și munca, dar și omenia
Și-au făurit tot ce-au dorit —
O țară nouă — România.

Dacă-au luptat și au învins,
Dacă le-e scumpă biruința,
E pentru că au fost uniți
Și au știut ce-i suferința !

Dacă uniți în gînd și faptă
Pășeau cu fruntea sus, sub soare
Ei dovedeau lumii întregi
Că nu-i vreo forță să-i doboare.

De la strămoși am învățat
ce-nseamnă fapta vitejească
Iar noi sîntem viteji ca ei
Noi, cei din viță românească !

CÎNTAREA ROMÂNIEI

Vibrează văzduhul din glasul României
Doinesc izvoarele și lanuri de aur șoptesc
Se-nvolbură apele în defileu, cîntă
Cu mindre creste, cîntă codrul românesc
Oprindu-se din zbor și vulturul pleșuv
Aseultînd uimit în amurg pe un pisc roșu
Cîntările măiestre, calde perechi
Ce izvorăsc din tulnice de aur vechi
A căror ecou umple seninul
Topindu-se în valurile Istrului, deplinul
Înflorind dulce grădini și desfundînd
De vis, de îndemnuri, de împliniri solare
Revindecate melodii cu priviri de stele
Peste adîncul fîntinilor vibrînd în dantele
Gînditoare prevestind roditoarele ploi din
Pentru comoara nesfîrșită cu brazde mănoase,
Unde triumfă voci de diamant pe vatra
Învăluind coloana infinită, superbă,
În țara cu brazi înalți de columnă
Unde întreaga fire frumosul adună

TORȚĂ PURĂ

Comuniști uniți pe veșnicie într-un granit
legămînt

Iubind lumina și bucuria vieții cu
nețărnută ardoare

În treime și-n roșul fald de-apururi scînteind
Pe-această minunată gură de rai nemuritoare.

Cu roditorul glas în suflete latine frățești
Smulgînd stele din lacrimi, din beznă,
din izolare

Ducînd pe umeri carul cu galaxiile cerești
Scriind istoria unică cu dorul nostru-n
calendare

Cu porunci atotbiruitoare în dacica cetate
Topind cu torța pură zvastica și coroana
de spume

Dăruindu-ne prin al său ecou limpezime și
libertate

Pentru a fi și azi și miine liniște și pace-n
lume.

În grădina lui Zamolxis cu flori roșii, galbene,
albastre

Unde soarele înțelept aprinde aștrii pe vatra
străbună

Veghind ca-n forum să înflorească lumina
în sufletele noastre

Ferice, de-apururi ferice înălțîndu-se cu zodia
cea bună.

ZIRIDAVA

Cuib de odihnă pentru vulturi de argint
ce vin

Și pleacă cu țării în aripi lăsînd în urmă:
statui

Constelații nemărginite doine și balade
Goruni neîngenunchiați, briul viu și
stele făclii

Oameni cu piepturi de oțel călcînd vioi
Îndemnîndu-și fii și nepoții să sfredlească

Brazda străbună ce ne dă pîine și țîței
Făurind și înălțînd cetatea Ziridava.

Pe vatra mureșană cu arbori lichizi ce
Cîntecul și jocul înflorește pe pămîntul
Plin de soare, de roade, de belșug,
Fiii lui Iancu se-avîntă în zborul lor

curg în istorii

arădean

de frumusețe

brâncușian.

ȚĂRANII ȘI PACEA

MOTO :

*„Mai e în noi, în toți, răbdare
Că suferim de mii de ani
Mai sînt descumpăniri absurde
Mai e nevoie de țărani“.*

(Adrian Păunescu)

Ei au smuls sabia prin foc și apă de la spada istoriei
Speranță și rațiune pentru nemurirea gliei
Rostogolind de milenii același bulgăr de pămînt pentru
Cu iubirea lor de foc, cu iubirea lor de glie nesfîrșită
În loc de automate și grenade minuite cu stîrnită minie
În palme bătucite de arșiță, de furtuni, de cărăușerie
Azi joacă după ploaie în podul palmei curcubee
Ce-și rostogolesc culorile peste brazde curate și mănoase,
Înțelepciunea e în spicul de aur și-n rodnică toamnă
Hrănind de milenii inimi ce bat azi pentru pîine și
Îmbrățișînd universul și deslănțuind iubiri spre brazda
Cu pășuni ce se întorc în herghelii ce galopează sub
Stăpîni de-apururi pe plugul ce scormonește țărîna,
Cămări, poduri cu sămînța scînteietoarelor perle
Pentru suflete de omenie ce au pe blide lumină și iubire
Binecuvîntînd acest pămînt de aur cu pîine și sare

umplînd hambare
hrănitore
pentru nemurire.

CETATEA LUMINII

MOTO :

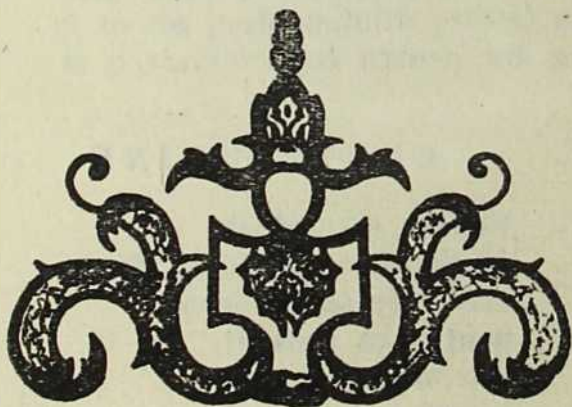
*Izbucnind din mașinăria locomă a
urmașilor Romei
Magnifice furtuni, ferecînd lui Ares
zborul
Inchin acest poem de visuri, de
împliniri de idei
Eroilor omenirii din cenaclu*

— Luceafărul —

Lăcaș cu stele și flori răzbind prin slove către
eternitate
Nimbînd cu nemurire întreaga fire plăsmuită-n catrene
Arzînd toată pulberea lumii în sufletele curate
Bînd zbuçiumate apă vie din izvorul lui Hippocrene.

Înflorînd de-apururi în arta infinită plină de lumină
Raspîndînd indemnuri și vise izvorîte din bătrînile
hrisoave
Țesînd la războiul daco-roman fire cu suveica latină
Cu luceferi arcuiți în nopțile tîrzii în Hronici și
cesloave

Înălțînd făcliile dragostei de neam și de țară
De împliniri pe vatra omeniei
Brodînd pe zarea celor trei culori, istoria unică
milenară
Întruchipînd vîrfuri de lumini în letopisețul de aur
al României

DORINȚA MEA

Aș vrea să zbor
pentru a nu călca florile
și pentru a nu strivi viața
ce-ar putea s-o distrugă talpa mea.

Aș vrea să devin o rază de soare
pentru a încălzi sufletele
celor ce n-au cunoscut
decît răceala vieții.

Aș vrea să mă prefac
în adierea vîntului
pentru a mîngia rănile
din sufletul celor asupriți.

Aș vrea să devin cîntecul
păsărilor
pentru a aduce speranță
celor ce-au uitat de ea.

Aș vrea să devin
un cîntec de pace
Să-l dau tuturor mamelor,
în fiecare dimineață,
ca dar pentru copii lor.

CERTITUDINE

Florile, care răsar
în grădina sufletului tău,
sînt cele mai gingașe,
pentru că fluturii,
din inima mea,
mereu, mereu,
zboară într-acolo.

ZI DE VARĂ

Soarele
cu dinții de foc
mușcă din genunchii
pământului.

Sub pașii grei
ai amiezii
gîndurile dorm
în faguri de miere.

DOI OCHI...

Doi ochi
își sprijinesc nemărginirea
pe o creangă de cîntec
desprinsă din zîmbetul
păsării.

Cine înțelege
de unde izvorăște
prospețimea ochilor,
nu va îmbătrîni niciodată.

JURNAL

Am strecurat
în palme
limpezimi de cer
și m-am prefăcut
în pasăre.

STRĂMOȘII

Vin ca s-ascult
lingă susurul izvorului
curgerea vremii ;
și parc-aud cum valul
ce curge aici de veacuri
îmi aduce aproape
de suflet
vremile în care apa-i
era tulburată de tropot
de copite vrășmașe
de sânge vărsat
nevinovat.
Și lasă pîrful să-i scape
vorbele celor care ...
Și-n ultima clipă,
gîndul
le era la țărîna
din care veniră.

OMUL ...

Cu raza luminii
din suflet,
se țese
aureola împlinirii.
Cu bătăile inimii
se modelează
formele lumii.
Cu săgețile minții
se-alege
griul de țărînă,

Iar
cu mâini bătucite
se frământă pîinea
și se cresc vîlăstare.

V I A Ț Ă

Curgerea vremii prin
Vene îmi trece,
Seva pămîntului
mîinile umple ;
Și-ndreaptă tulpina
Încrustată în lut ...
de milenii.

STATORNICIE

Purtăm în inimi, cîntec de baladă
Născut demult din daci și din romani
Am rezistat războaielor cu spadă
Și-un timp ce-i numărat în mii de ani.

Nu ne-am plecat de frica nimănu
Și am rămas pe glia strămoșească
Să înălțăm noi piscuri din străbuni
Ca doru-n inimi ne-ncetat să crească

El a-nceput cu Dragoș Vodă, Mircea,
Apoi cu Ștefan, domnul bun și drept
Mihai Viteazul ce visase Pacea —
Unirea ce ardea în fiecare piept.

Acum cînd bucuria ne-este plină
De muncă, vis pe românească glie
Noi vom clădi granit la temelie
Cetatea țării-n boltă prea senină.

VREM PACE PE PĂMÎNT

Vrem pace pe pămînt !
Vrem pace,
Vrem să iubim ce-i sfînt,
Cuvîntul — despre pace —
Cuvîntul drag — pămînt.

Voi oameni . . .
O, voi oameni
Iubiți —
Iubiți ce-i sfînt ;
Cuvîntul despre pace,
Cuvîntul drag — pămînt.

Să nu distrugeți floarea
Vieții ce-a crescut,
Ce-a împinzit pământul,
Din fraged început.

Voi oameni . . .
O, voi oameni !
Iubiți —
Iubiți ce-i sfint ;
Cuvîntul despre pace —
Cuvîntul drag — pământ.

Lăsați copiii lumii,
Să-și cînte bucuria.
Pământul să trăiască ;
Și-n veci și fericirea.

AUD PAȘII CLEPSIDREI

O liniște terestră
Mi se așterne-n suflet,
Și gîndurile toate
Pornesc din nou la drum ;
Plutesc — în cer albastru —
Alunecă pe ape,
Zvîenesc apoi vulcanic
Sfîrșind tăcute-n fum . . .

Dar liniștea terestră
O simt adînc în suflet,
Aud pașii clepsidrei
Cum trec — parcă mai rar —
Acelaș gînd mă cheamă,
Nedumerit șoptindu-mi . . .
E liniște terestră
O simt atît de clar.

CIN STIRE EROILOR

Din marmoră de piatră albă
Ați înălțat slăviți eroi,
Nemuritoare monumente
Pioase altare pentru noi :

În strălucirile de soare
A voastre fapte vitejești,
Sînt scrise-n litere de aur
În cronicile strămoșești.

În măreția sărbătorii:
Stindarde filfilie în vînt,
Și florile recunoștinței,
Le presărăm pe-al-vost mormînt :

Ca torțe ale nemuririi
Coroanele trandafirii,
Departe-n zările senine
S-aprînd din soare aurii :

Ați fulgerat viața-n moarte
Cu-n stoicism înălțător,
Statornicind pentru vecie
Iubirea-ntregului popor.

Din milioanele de piepturi
Pe-al primăverilor decor,
al vostru imn ca o cinstire
Va răsuna, — nemuritor :

ȚARA PRIMĂVERILOR — ȚARA PĂCII

Pe-ntinsul patriei slăvite,
plutește-un imn de primăvară
renvie-n iz, pământul țării,
cocorii-n cercuri lin coboară :

Din lanuri urcă ciocîrlia,
doinind peste-nfrățite ogoare
în ploi de aur și cer senin,
rîd holdele-n lumini de soare :

Pulsează munca pretutindeni
și țara este o grădină
în biruinți poporul urcă
spre fericire și lumină :

Zidirea noastră-n ev de glorie
prin generații urcă-n zare
noi pacea o dorim în lume,
o pace sfîntă-ntre popoare :

OMAGIU PATRIEI

Pământ străbun, — pământ de glorie ...
sub nimbul celor trei culori,
pe-a tale plaiuri fără seamăn
în zvon cu freamătul din codrii
cu doine care-aprind lumini —
și-n dulce murmur de izvoare
noi te slăvim și te cîntăm
în primăveri nemuritoare.

Prin tine ținem legătura
eternității acestui neam —
în glia ta strămoșii dorm ...
prin ei urcăm spre nemurire,
și-tunci cînd dorul ne cuprinde,
privim spre mîndrul tricolor ...
lumina lui ne-nalță-n slavă
prin Imnul tău — Nemuritor.

BĂIATUL ȘI VULPEA

Un băiat întâlnește o vulpe.
O vulpe cu coadă stufoasă
care vorbește cu el.

Băiatul-i întinse gustarea începută
și fericit fugi
să se laude cu asta.

În ușă s-a oprit pentru o clipă,
se uită, vede —
vulpea se furișase lângă mama lui.

A-ntins mâna să le mângâie pe amândouă.
Și atunci a observat
că vulpea plânge.

De aceea prima dată s-a aplecat
către ea și a mângâiat-o.
Dar mama-i spuse :

Alungă pisica aia spurcată !
A-nfulecat o bucată de carne,
mâine o ducem la hingher.

Numai pentru atîta, nu, mai bine nu,
zise îngîndurat băiatul,
mie nu mi-e foame azi.

Și împreună, băiatul și vulpea, au ieșit în curte.
Băiatul începu să alerge după ea
prin codrul-cel-de-aur.

Vulpea avea o coadă stufoasă
și băiatul
era un cavaler-de-fier.

Traducere : Ondrej Štefanko

ȘI NEIUBIND RĂZBOIUL

I. Inventar

În lazaretul militar
(Spital, zonă interioară)
Tot socotea la inventar
O asistentă domnișoară

„Așa ...

... salonul cu cei amputați
Trei rînduri paturi, asta face ...
Vai Doamne, vai după război
Cîți șchiopi vor țopăi în paCe !

„Așa ...

... salonul cu cei ciungi
Trei rînduri și-aici, asta face ...
Și-aceștia, Doamne, fără de mîini
Ce mult s-or bucura în paCe !

„Acum ...

... salonul celor orbi
Ai căror ochi n-or să se-ndrepte
Fiindcă sînt arși ... ei vor slăvi
Pe-ale bisericilor trepte
Dar oare acestea sînt destule
Sau noi biserici se vor face ? .
Ca s-aibă loc, căci vor fi mulți
Nevăzători umblind în paCe !

Și mai departe ...

... un salon
„Monoplămîinii“ (cum le spun

Acestora cu pieptul gol
Ce totuși plîng după tutun ! ..)

„Așa ...

... aici, acei ce n-au
Nici chip măcar (și nu le face
Nici Dumnezeu un altul ...), ei
Curînd vor surîdea în Pace !
Și tot așa, și tot așa
Și domnișoara tot trecea
Printre saloane murmurînd
Și-n PACEa lumii numărînd.

II. Autopsia

Azi a murit un vagabond
L-au dus la morgă să îl taie
Întîi l-au sfișiat de straie,
Întîi l-au sfișiat de straie.

„Un caz banal, dar ...“, autopsierul
Zise încet, cu-n sferț de gură
Și-adînc făcu o tăietură,
Adînc făcu o tăietură.

Iar scrumul din țigara sa
Pe trupul mort s-a risipit ...
Și înăuntru ce-au găsit,
Și înăuntru ce-au găsit ?

Organele la locul lor
Și nervii crîncen ghemuiți
„Ficatul e normal, priviți ...
Ficatul e normal, priviți ! ..“

„Dar să-l tăiem, dacă l-am scos ! ..“
Și din ficatul despicat
Veni un sînge îngîndurat,
Veni un sînge îngîndurat.

„So ! Weiter ! ..“, spuseră atunci
Iar splina albă i-a surprins :
O fi pămînt pe care-a nins,
O fi pămînt pe care-a nins ?

Și-au spus „Aha ! ..“ când au găsit
Printre-a viscerelor bulboane
Mototolitele galoane,
Mototolitele galoane !

„Mergem mai jos ...“, spuse chirurgul
„Voi cerceta în bărbăție ! ..“
„Dar ... astea-s gloanțe ! .. Ei, drăcie ...
Dar astea-s gloanțe ! .. Ei, drădie ! ..“

Stomacul l-au tăiat rotund
Și înăuntru ce-au aflat ?
Bocanci cu ținte, de soldat
Bocanci cu ținte, de soldat !

Și iarăși scrum căzu pe mort
„Fost militar ! ..“, spuse un glas —
„Hai să tăiem ce-a mai rămas,
Hai să tăiem ce-a mai rămas ! ..“

Și în plămîni, spre poarta lor
Ce dă în lume prin gîtlej
Găsiră sticla unor lacrimi :
„Să plîngă n-a avut prilej !“
„Să plîngă n-a avut prilej ! ..“

„Interesant, interesant ...
Cutia craniană acum ! ..“
Cînd au deschis-o țîșni fum,
Cînd au deschis-o țîșni fum !

„Normal ! .. de la explozii ...“, spuse
Autopsierul încrunțat
„Am stabilit c-a fost soldat !“
„Am stabilit c-a fost soldat !“

„Și acum, cordul ! ..“, bisturiul
Pătrunse adînc, întunecat ...
Și înăuntru ce-au aflat,
Și înăuntru ce-au aflat ?

„O inimă nedesvoltată
Ca a unui porumbel, sau graur ! ..“
Din ea porni să curgă aur,
Porni să curgă praf de aur !

„Dar, domnilor, e patologic ! ..“
Surprinși au spus la unison ... :
„Soldatu-acesta este om !“
„Soldatu-acesta este om !“ ..

III. Glasul casei lovite de bombă

De ce privești așa ? .. nu crezi
Ce vezi
Ce vezi
Ce vezi
Ce vezi ? ..

Privește-n groapa adâncă, suie
Privirea-n lutul ei ... vezi ? .. nu e
Decît pământul nisipos ...
Privește ... uite, tocmai jos

E un picior de pat în apă
Plutește ... apa e smălțată
Cu mici hîrtii ... au fost caiete
A fetelor ... a tale fete

Sînt sus în cer ... dacă poți crede ! ..
De nu ... e doar ce se mai vede
Din ele și din ceilalți ...
Nimic adică, poți să-nalți

În loc de cruci blesteme ... tare
Două mai mici, unul mai mare ...
Cum le-au fost anii ... dar, se știe
Blestemele n-o să le-nvie !

(Fiindcă ești om poți blestema
Astfel, altfel te vei usca ...)

Vezi ... n-au rămas nici pomi, s-au rupt
Au ars ori au zburat, abrupt
E craterul și ți-e durerea
Poți blestema, revarsă-ți fierea ! ..

Perdelele de tul ... ferestre
Lumina blîndă ... nu mai este
Rîsul copiilor, glas, sunet
S-au dus călări spre cer, pe tunet

Ori nu crezi? .. poți să nici nu crezi
Voiam să te mîngîi ... ce vezi
E pentru tine un mormînt
Al meu și-al lor ... pămînt, pămînt ...

Așchii, hîrtii, resturi de haine
Căldura vieții, acele taine
Ne-sfinte dar ... totuși, ce-au fost
Nu le căuta, nu are rost

Le-a absorbit ghemul de foc
N-ai fost acasă ... ce noroc! ..
Cum? .. nu știai că pe la prînz
Se prind sirenele în plîns?

Să fi murit și tu? .. De ce?
Nu, nu se poate ... bombele
Ucid ori prunci cu carnea slabă
Ori pe părinții-aflați la treabă

De ce, de ce?! .. căci jocul cere
Ca să rămînă și durere!
Cum care joc? .. Cum care cere? ..
N-ai mai văzut bombardiere?

Le vezi acum ... sînt mici, frumoase
Sus pe cărările sticloase
A cerului ... de om aduse
Supun și morții sînt supuse! ..

Deci e un joc ... un fel de joc
Cu miză, pierderi și noroc ...
Observi? .. în pilnie e apă
În care moartea se adapă

Ori calul ei cel hîd, setos ...
Nu are moartea cal frumos
În anu acesta ... caii grași
Au putrezit pe front rămași ...

Și-acum, te du! .. Unde anume?
Du-te oriunde, căci în lume
Sînt mulți, sînt mulți ca tine acum ...
Cu suflet gol, cu ochi de fum!

IV. Și de ce oare? ..

Și stăm pe morți și stăm pe morți
Pământul dedesubt e porți
Frumos lucrate, cu uluc
Din rădăcini de fag și nuc

Care ne duc
Care ne duc ...

Și stăm pe cei ce au murit
În alt război nesocotit
Din porți cu rădăcini de dud
Cei morți blestemă și se-aud

La fel de crud
La fel de crud ...

Mai jos de rădăcini nu-i gol
Nu-s rădăcini dar morții-s stol
Ușor, din oseminte rupte
Fărimate în uitate lupte

Viermi să înfrupte
Viermi să înfrupte ...

Spre „jos“ porțile se deschid
Și de încerci spre „sus“, se-nchid
În spre VIAȚĂ au belciug ...
Acolo zburdă fier de plug

Și caii fug
Și caii fug ...

Unii cu alții nu vorbim
Căci viața morților e-un chin
Fără privire, fără grai ...
Deasupra crește fir de pai

Cu trup bălai
Cu trup bălai ...

Dar auzim când auzim
Și alte zgomote și știm
Că sus, sub pînza de ninsoare
Se bate lumea iar și moare ...

Și de ce oare
De ce oare? ..

LUCIDITATE

Aici, printre valuri și pescăruși,
în mijlocul acestui tumultos
ocean al imprevizibilului
în care întrebările
alunecă
asemeni unor pești
în căutare de hrană
iscînd adevăratele neliniști
iscînd adevăratele neliniști
cotidiene,
în mijlocul acestui tumultos ocean
în care grijile își scot capetele
afară
pentru o gură de oxigen
pe care s-o ducă apoi în adîncuri
hrană incertitudinilor,
singurul meu răspuns lucid
îl poartă
neasemuita corabie a cuvintelor.

SE ZICE

Se zice că viața-i un țipăt
Ascuns între umerii goi
Că cerul ar fi doar oglinda
Luminii trecute prin noi.

Se zice că toamna-i femeia
Iubită și plînsă de-un zeu
Că zilnic o mîină adună
Din rouă un sfînt curcubeu.

Se zice că însăși ninsoarea
E-un mare adaos de flori
Că lumea e sigur mai vie
Atunci cînd o scalzi în culori.

Se zice că nimeni nu știe
Să plîngă cuvinte rîzînd,
Și totuși, chiar el, omul simplu,
Le face pe toate, pe rînd ...

LUPTA CU MINE ÎNSUMI

Flori de zi și cer de noapte,
Drumul viu pînă la moarte
Numai gîndul mi-l străbate,
Să-l treacă-n eternitate.

Mă-ncovoai griji și vise
Caut, intru în culise
S-ascult ultima poveste
Dar actorul nu mai este.

Cern cuvintele uitate,
Cine știe, cine poate,
Viețile acestea, toate,
Să le-adune într-o carte ...

Vin luminile domoale,
Lumi și ceruri să-nfioare,
Zilele să mi le fure,
Pentru margini de pădure.

Jos, pe ape neumblate,
Stelele-s nemăsurate,
Ochiul treaz veghează sus,
Eu sînt viu și totuși nu-s ...

SĂ PLECI COPIL ...

Să pleci copil de-acasă,
Din munți, dintre cei dragi,
Să ai în loc de pîine
Cuvinte în desagi

Descult, pe drum de țară,
În ochii tăi rămân
Un cer frumos de vară
Și carele cu fin

În urmă vechiul leagăn,
Tălângi, copii, viori,
Un paltin, un mesteacăn
Și molcome ninsori.

Te-mplinți de dimineață
Pe unde nu-s cărări
Ci doar o ceață deasă
Și tainice chemări

Și pașii lini te poartă
Tăcut dinspre părinți
Scăldindu-ți steaua-naltă
În visele fiebinți.

În față-i doar pământul
Și lumea, cum o vezi,
În mină stringi cuvîntul
Cu care modelezi

Și plîngi a bucurie
Că toate sînt cum sînt
Că vița ta de vie
S-a prefăcut în cînt ...

NELINIȘTE

Se lasă din nou înserarea
Și totul în jur e tăcut,
De-ați ști cît de tristă e marea
Și țărmlul ce trist s-a făcut ...

Priviți, omenirea se-nclină !
Nu, turnul din Pisa nu-i strîmb ...
Un rac ne-a furat din lumină
Și-a pus-o război sub un dîmb.

În oase și-n case și-n ierburi
O boală ce n-are-nceput
Se-ascunde mereu printre vremuri,
Și lumea-i o cană de lut ...

La toate acestea și încă
Noi n-avem nimic de pierdut,
Copiii c-un zîmbet aruncă
În valuri, tor răul știut.

Să iasă poeții din mare
Cît viața-i așteaptă pe mal,
Pătrunși de-o senină uitare
Să pună iubirea pe-un cal

Să-ncalce geniul misterul,
Pămîntul să-ntoarcă pe dos
Făcîndumi-l una cu cerul,
Lăsîndu-l curat și frumos ! ...

ȚARA MEA

Înveșmîntate
în lumină
izvoarele tale
adapă mări nesfîrșite.
Pătruns de mireasma grînelor
sufletul tău stă ascuns
în copacul
cu creanga pîn'la cer

MAMEI

Mamă,
fluturilor tăi oboșiți,
ochii
le dăruiesc visele mele copilărești.
Izvoarele tale de belșug,
mîinile
le dăruiesc floarea albă,
sărutul cald.

AM CRESCUT

Am crescut floare
și m-am închinat muntelui.
Am crescut pasăre
și am zburat sub cerul privirilor.
Am crescut copac
și mi-am înfipt rădăcinile
în lumina ochilor.
Am crescut om
cu pleoapele sprijinind
vîrstele pămîntului.

A R D E R E

Iubito,
în noaptea asta,
ți-aș culege
un buchet de stele ...

Iubito,
în noaptea asta,
ți-aș dărui
întregul univers

Iubito,
în noaptea asta,
dorul mă arde, și,
doar tu mă poți salva,
căutându-mă.

C O P A C U L

Sub adierea unui vînt
răzleț
cad gînduri și frunze
Iar eu,
eu stau aici
rădăcina copacului.

Mă lipsesc
de trupul frate
al copacului
și simt cum crește-n noi
veșnicia.

P A T R I A

Patria e satul meu din dealuri
unde ochi de floare am deschis,
unde constelații, idealuri
m-au vegheat în viforosul vis.

Unde văile și vîntu-n țărături
clipe clipeceau de bucurii
și tristețile piereau ca fărături
sub un cer noros de ciocîrliei.

Unde mama mă-nvăța cuviința,
unde oamenii-mi vorbeau frumos
și din frăgezimi de flori ființa-și
împlinea conturul luminos.

Unde cimitirul alb veghează
lîngă goruni pe înaltul dîmb
și străvechi istorii scînteiază
și-nnoptat mai bate gîndul strîmb.

Însă Patria cu osebite este
limba mîndră ce-o vorbesc și scriu,
zguduit de marea ei poveste
mă zidesc în ea cîntînd, de viu.

M I R A C U L O S U L F R E A M Ă T

Din cerul cenușiu de sete
atîrnă păsări piruind,
se-aud izvoarele vuind
prin ale ferigilor plete.

Măruntele viețuitoare
roiesc sub pietre și prin crengi,
pe văi de suflet cresc tălângi
și claruri se aprind de floare.

Hai lângă valea ce-și deschide
voioasă brațele-i limpide
pe verzi tăpșane cu brînduși ;

în grupuri tremurînd se-adună
trolii pădurii cînd e lună
chemînd la geamuri și la uși.

MITOLOGIA SECETEI

I

Rîmele s-au dus pînă-n
stratul de fier al pămîntului,
acolo ascultă de mai fierbe
cazanul de aer al vîntului.

Rîndunelele pîrjolate-n văzduh
zac lipite de-un nor,
boii și-au crăpat boturile
în cărbune și crînceņ mohor.

Numai oamenii — guri pocite —
adastă mluri și țevi cerești,
cercînd cu degete boante și sterpe
burți putrezite de pești.

II

Șuieră bivoli de zinc în cîmp negru,
paparudele joacă-n văpăi,
mă urc către varnițele zării,
dangăt mă-ntoarce în văi.

Cerul își răzuiește fierul în coji
și păsări fierbinți năvălesc peste țară,
cîntăreții și-au băut frunzele
într-o boleșniță galbenă-amară.

Zadarnic întoarcem momîiele
speriind vrăbiile ce n-au să vină,
holdele ard în topoare de silex,
ugerele-n neagră lumină.

III

Într-un ocean de flacără
e-ncremenit răcnetul corbului.
Să rotim timpul cu șomoiaoge
pînă-n pupila de piatră a orbului.

Vîntul chelălăie în adîncuri
prin rîmele albe și prin soboli,
spuza de fier de pe oase
zilnic înalță atoli.

Și-au îngropat nagîții pliscurile
În nămolul fiert și-au murit.
Șapte babe-n cojoace aprinse
lovesc satele cu un cuțit.

ARTĂ POETICĂ

Eu nu pot decît să-mi descriu
sufletul posac,
să scuiț afară
bucăți de tenebre.
Nu pot țopăi printre cuvinte
așezîndu-le-n geamuri
multicolore
chiar dacă acestea ar însemna
experiențe sufletești.
Sufletul meu tușește
negură,
se-neacă de funingine
și fulgere
și toate acestea le scuiț
afară
din nevoia de-a fi
liniștit și pur.

JURĂMÎNT

Jur pe morminte, pe ce am mai sfînt
Pe zariște, pe doină și pe coasă,
Pe vîrstă și pe vinul din ulcior
Și pe ștergarul de întins pe masă.

Pe brazi mai jur pe Mureș și pe Jiu
Pe flamurile înflorind pe creste
Că nici o haită nu-și va stinge foamea
Cu miezul împlinirilor aceste.

E-atîta semeție în Carpați
Și-atîta zare petrecută-n grîu
Că oștile de cucuruz veghează,
Veghează alb și pietrele de rîu.

Da, încă mai avem ceva de spus,
Prezentul își întinde larg aripa,
Ne înălțăm columnele de vis
Și nu vom fi nici unuia risipa.

Jur pe morminte, țarină și dor
Pe zariște, pe tricolor și-amiază
Că ochiul meu plecat în ochiul țării
În pacea calmă dinspre zori, veghează.

SUPERBA PÎINE

Să vină hore, nesfîrșite hore
Și tulnicele cetere prelung,
Ospetele belșugului să suie
Prin vîrstele ce nu le mai ajung.

Porți românești deschideți-vă larg
În iulice aprinderile-aceste;
Hambarele se-ndoaie greu de rod
Și scapără mușcatele-n ferestre.

Bob auriu cu macii aprinși în briu
Frumoase luturi vă înveștmintară.
Amiezi de Pecica, Olt, și Bărăgan
Superbă piine cu rotund de țară.

CETATE A SÎNGELUI

Ziridavă,
cetate a singelui meu,
rostită în iriși
ca floarea de grâu,
palmele moșilor
cu miros de rășină-s
dimineața curată
ca o piatră de riu.
Adevăr de stindarde
grăiește aripa
din miezul acesta
de țară și dor.
Mureșu-i apă tîrzie
și dulce
petrecută din veghe
în numele lor.
Anotimp de rotundă lumină —
efigie
scris-n ștergare
și busuioc,
mi-a țîșnit vîrsta pasăre
de pe umeri-ți
aprinsă-n soroc.

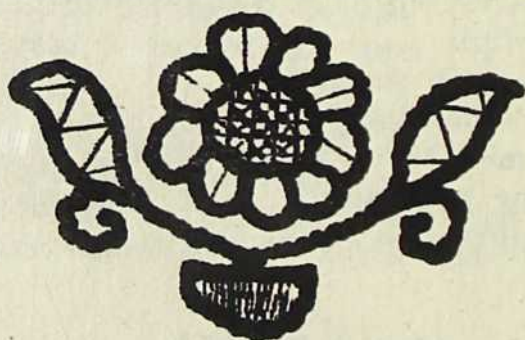
CHEAMĂ-MĂ

Cheamă-mă Lie Ciocîrlie în munți
cînd cerbii s-alintă-n nuntire păgînă,
ca pe o taină a merelor căzute.
Ori cheamă-mă, naiadă, naiadă,
din casa cu-arome de metafore blindă.

Ori floare, să înoptez
în griul singelui tău foșnitor
cu cai sălbatici în pindă
să ne măsurăm galopul.

NIMIC NU POATE FI MAI DEPLIN

Trifoiul răscolește vara din noi.
Norocoasă e trecerea !
Nimic nu poate fi mai deplin
ca îngenuncherea
lîngă ulciorul aprins în palmele tale.
Hai, lasă adîncul ochilor mei
să rețină cocoare besmetic plecînd.
Pe aripile sudului treacă ;
pe aripile sudului treacă
frunzele toamnei acesteia sfinte.
Statornică stea, te-oi urma, te-oi urma,
voi veni după apa numelui tău.
Tăia-voi în mugurii zilei miresme
sub tainic viersul de cuc.
Nu pune căuș țipătului să tacă,
macii aprinși în fiecare nuntire
sparg somnul dezastrului verde în două,
cînd lacrimi de bine umplu pămîntul
aplauzelor din fiecare nuntire.

A SPUS

Ești vînt a spus,
ești vînt !
Imposibil,
de mult timp știu
că eu sînt doar un poet minor
atît de mărunt că tu nici nu mă vezi.
Tu nu știi a spus,
dar tu ești vînt,
ești vîntul rece care a-mpodobit
aripile vulturului în zbor

Și ce-i un vultur în zbor ?

Un vulutr în zbor este o poezie,
este o poezie ai spus.

Traducere : *Ondrej Štefanko*

T O T U L

Totul este gîndit pînă la amănunt
căderea liberă a cuvîntului în ureche
și reacția astfel provocată
grimasa buzelor
și gestul cu mîna
Mult mai simplu poți explica totul ;
Nu fii proastă
crapă carapacea verde
a nucilor
printre frunze adie toamna
încălzește-ți buzele
iarna-ți oferă deja

fructele sale
Nu fii proastă
mușcă

Bineînțeles că totul se poate spune
și altfel :
De la o ploaie la alta
înflorește singurătatea
de la o zi la alta
dăinuie noaptea
Miezul merelor uitate
putrezește-n cămară
verifică-ți teoria
n-ar fi mai bine să repeți zăpada ?

Totul este gândit pînă la amănunt
și lacrima cea mărunță și gerul cel ușor
și rufele atîrnînd pe o frînghie
galbene verzi roșii încețoșate
printre care adie toamna tîrzie

Traducere : *Ondrej Štefanko*

PRIMUL CAZ AL NECUNOAȘTERII

Acum deja clasificat, dar ușor vizibil
treci prin osteneala zilei,
auzi vuietul sevelor în capilarele arborilor
și te gîndești :
nu merită să mă întorc !
Nu te oprești nicicum !
Singur măsoară importanța unor fapte,
singur treci peste impresii
știi că nu ești inevitabil și acest lucru te doare
știi că și fără tine vor vui sevele
în capilarele arborilor
și fără tine-s multe
și fără tine și fără tine ...
Astfel în afara gîndurilor tale
rătăcește realitatea pură
— primul caz al necunoașterii

Traducere : *Ondrej Štefanko*

**NUMAI EU APLECAT PESTE
MARGINE**

Suferința tatălui m-a făcut călător
poezia ca remediu al eredității
mîna stîngă în căutarea valorilor
eczema pompeiului amenință scoarța
atîtea camere de luat vederea !

numai eu aplecat prea mult peste margine
deveni-voi propria-mi răsturnată imagine.

AMORUL CĂLĂTOR — III

Rob unui unghi al încăperii
Caut o potecă fără urme
Te zbați ca ochiul recii urne
Tu-n celălalt colț-al tăcerii.

Bard al iubirii noastre tu
M-ai imbiat cu fruct de fiere
Eu ți-am adus un fagur de miere
Ascunsul între ași alu.

Adăpostitu-ne-am fecunzi
În larul unei crisalide
Dar ne vom despărți profunzi

Călcînd alături de cămile
Spre labirint ori pîramide
scribi goi ai ultimelor zile.

T O A M N Ț

Dimineața frunzelor și a gândurilor
este în toamnă. Deschide-ți palmele
și mîngîie sămînța vîntului,
ademenește-l ca pe un arcuș minunat:
să-ți cînte pe corzile degetelor.
Argintul fin al lacrimilor
nu-l strivi între ele,
fă-l să cînte într-un amurg și
împăcată
lasă Umbrele să mai treacă prin
frunze:
Lumina Lunii le poartă printre ele
cum fluturii sînt purtați de zbor ...

**NEDESLUȘITA TĂCERE DIN
SUNETE**

Degetele ce alunecă pe pleoapele pianului
cresc sunete suave printre noi;
deschizînd temătoare veșnicia
restul stă alături de lacrimă.
Tremurător și răsfățat gîndul mă sperie
aducînd în mine iscoada luminii.
Auzul cu lăcomie necunoscută
adoarme și se dăruie în taină
strecurînd sunetul într-o nedeslușită
zbatere.

APELUL POETULUI CĂTRE
CONFRAȚII ÎNTRU POEZIE

frații mei,
cei care locuiți în rime perfecte,
în ritmuri suave,
frații mei
știu că vă place foșnetul mătasei,
căderea frunzei,
știu că scrisul vostru e rotund
și egal
ca al scribilor,
știu că iubiți mai ales lucrurile
care nu vă dau bătaie de cap,
știu că nu vă plac măștile,
v-ar deranja ridurile,
v-ar șterge pudra
cu care încercați să le ascundeți :
frații mei,
dar toate acestea nu sînt privilegii,
poezia nu trăiește
în cotoarele edițiilor de lux,
poezia nu se face fără
să-ți murdărești unghiile,
fără să-ți întinzi nervii
pînă cînd plesnesc ;
frații mei,
poezia are trupul de pește :
alunecă și gata !

NEGĂSIND IUBIREA ...

*„Dată o dată pentru totdeauna
iubirea, pentru orice suflet viu
e clipa nașterii — doar una —
e unicul nostru sicriu“.*

Imants Ziedonis

negăsind iubirea, feeria sărutului impudic
sînt ultimul la coada care s-a făcut
pentru cei care aspiră la o nouă naștere :
„cei care au mai fost în acest loc
pot să plece“ - a spus iubirea plină de sine,
infirmiera care asista la nașteri,
care preîntîmpina eventualele accidente ;
pentru că aveam cazierul prea încărcat,
pentru că infirmiera se uita la mine
ca printr-un hublou
m-am așezat la coada alăturată, mai subțire
unde erau cei care aspirau la prima moarte :
„cei care n-au mai fost în acest loc
pot să stea“ — a spus moartea preocupată —
„la mine formalitățile durează,
trebuie să vă consemnez toată viața
în procesul verbal de renunțare la ea —
e o întreagă birocrație în instituție,
dar, credeți-mă, necesară“ ;
pentru că nu îndeplineam condițiile
în unanimitate am fost lăsat
să mă așez la o altă coadă.

OPERAȚIA

aseară doctorul R. a făcut
o senzațională operație :
trei ore mi s-a uitat la suflet,
l-a întors pe toate părțile,
l-a dezumflat, l-a umflat,
a cerut sorei ba foarfecele, ba bisturiul,
trei ore de extaz a trăit
doctorul R. operîndu-mi sufletul,
băgîndu-și pînă la cot mânușile în el ;

dimineața din curiozitate
am aruncat o privire pe foaia de observație
pe care se consemna cu minuțiozitate :

„pacientul și-a însușit cultura Cucuteni,
cunoaște perfect luptele de neatîrnare,
în el Eminescu trăiește, Brâncuși
respiră prin barba deasă, Enescu
lucrează cu rîvnă la Oedip ;
în schimb pacientul nu știe nimic
despre curente de avangardă,
abstracționismul îl depășește,
expresionismul îl cutremură.“

trei ore i-au trebuit doctorului R.
să-și dea seama că nu prea am
ce căuta în secolul XX.

sînt poetul nătîng
care crede cu obstinație
în utilitatea poemelor sale,
care crede că balsamul poeziei
ar putea conserva viața,
ar putea opri pentru un timp
curgerea implacabilă ;
sînt poetul nătîng
care crede că otrava vieții
dospește doar în cîteva capete,
care crede în opiniile
celor logodiți cu mizeria,
cu uitarea, cu nimicul ;
sînt poetul nătîng
dar nu destul de nătîng
ca să nu-și dea seama
că mai sînt și alții la fel,
alți poeți desigur
care dacă-ar fi nevoie
și-ar vinde pielea
pentru eradicarea morții
din imprudență (nepăsare ? dezinteres ?),
care s-ar arunca într-un
cazan cu plumb topit, deliberat
pentru a salva un alt suflet ;

(cîți poeți oare ne-ar trebui
la mia de locuitori
ca să rostim cu încredere
că sîntem unici în această
nesigură infinitate ?).

POATE ALBUL, GALBENUL DESPĂRȚIRII

poate ținutul calcaros, vegetația linșată de vânturi,
poate caprele domestice să lingă piatra,
poate marea care scuipă cadavrele meduzelor
poate soarele ca plumbul topit pe carnea dulce.

toate aceste cioburi de amintire stau între noi,
toate aceste pelicule aplicate pe iriși.
ce păcat că albul, galbenul despărțirii
nu pot trezi zeițele Memoriei, încorsetate.

IUBIRILE OCHILOR

*„O nimica toată am dorit și pedepsit
am fost cu prea multul“.*

O. Elytis

ochii mei după ce-au înțeles alfabetul
umbrei
după ce-au spart învelișurile singurătății
obiectelor
și-au făcut o baie fierbinte
în culorile lor nepămîntene,
după ce-au pătruns înțelesul semnelor
din sunete, din flori, din sentimente,
s-au întors și privesc în mine
și m-au găsit
mai gol decît Goliciunea,
și m-au găsit
mai nepregătit decît Durerea,
și m-au găsit
mai neputincios decît Fericirea ;
ochii mei după ce
s-au săturat de toate mîncărurile,
după ce-au gustat
din mirodeniile Inefabilului
mi-au coborît în degete
și nu pot doamne decît
să-i vegheze cum îmi fură
din suflet
și vă dă cîte-o bucată tuturor.

INDEMN

Iubitule,
alungă norii
să poți vedea noaptea ;
cheamă noaptea
să poți saculta tăcerea ;
ascultă tăcerea
ca să poți înțelege visul ;
cheamă visul
să poți tinde spre absolut ;
cere absolutului
permisiunea de a mă iubi.
Și apoi,
cheamă cuvintele
să mi-o spună !

CERTITUDINE

Și crenguța înflorită de zarzăr,
și ghiocelul
scos din buzunarul hainei tale,
și migdalul din grădină,
și conurile bradului
de deasupra fântinii,
și porumbeii
din podul casei tale,
și ultimele boabe de strugure
peste care a căzut întâia brumă,
și dimineața
ivită la ferestre,
și seara
coborită peste curbe,
și soarele
suit în vârful bradului,

și luna
adâncită-n bezna fîntînii,
și izvorul
rece și limpede din deal,
și potecile
pe care le-am urcat împreună,
și pietrele
secularelor ziduri ale cetății,
pe care le-ai mîngîiat
cu mîna mea,
și tot întinsul cîmpiei,
și toate culmile dealurilor
MĂ ȘTIU A TA.

PREZENT

Nu se mai înalță rotocoale de fum ...
Țigara s-a stins.
Cafeaua s-a răcit.
Asemenea castelelor cu multe turnuri
ridicate pe malul mării,
care se dărîmă la atingerea înpumată a
unui val,
visele s-au risipit.
Planurile s-au năruit
odată cu plecarea ta.
Ultima rază de soare s-a stins.
Ultima speranță-a pierit.
Tu ești departe
și n-o să te întorci niciodată !
Viitorul a rămas în urmă
împreună cu trecutul !
Și totuși, n-am nevoie de consolare.
Mi-a rămas prezentul
și speranța timidă
Într-un MÎINE.

T O A M N A

Trăiam într-o stare de expectativă
vagă, tulbure, nedefinită
care, paralel cu scurgerea
firelor de nisip
dintr-o parte în alta a clepsidrei
devenea tot mai insuportabilă.

Eram ca un pîriu,
curgînd mereu printre stînci
și care nu realiza
că devenise rîu,
că apele i-au fost zăgăzuite,
fiind obligat să devină
rob al așteptării.

Eram ca un fruct copt
care, neînțelegînd de ce nu e cules,
se sinucide,
aruncîndu-se de pe creangă.

O frunză-ngălbenită
ce-mi căzuse la picioare
și un băiețel în uniformă
ce se așezase alături, pe bancă,
m-au readus în prezent :
e toamnă
și în sufletul meu
firele albe
dețin acum majoritatea.

N O S T A L G I E

(fragment)

Treceam prin pădurea
Arsă de toamnă
Și parcă pomii mă-ndeamnă
Să rămîn printre ei ...

Rînd pe rînd
Privindu-le trunchiul
Simțeam cum însăși pămîntul
Ar vrea să rămîn printre ei.

Covorul moale și tainic
De frunze uscate și foi
Foșnește atîta de jalnic
Sub apăsarea pașilor mei.

Eu cred că plînge pădurea
Cu toți pomii din vale
Cînd o pală de vînt
Îmi îndesește covorul în cale ...

ȚARA

Țara o holda coaptă,
Cîmpia verde,
Stejarii pădurilor
Neaplecați de vînt,
E vatra dacică
Și marea de se pierde
Spre zarea înroșită
De românesc cuvînt !

Țara suntem toți
De-o vîrstă cu pămîntul,
Hrisoavele-nvechite
Ce le purtăm în sînge,
E vatra strămoșească
Și jurămîntul
Că lîngă brațul Ței
Dunărea va curge !

Țara e inima noastră
Și cununa florilor de tei
Bolta cerului albastră
Tricolorul puilor de lei !

VERTICALĂ MIORITICĂ

Privirea mea se face
iarbă lîngă
Lacurile-albastre
ale stelelor
răsărite din cugetul
strămoșilor.
Limba cerului glăsuiește
numele patriei.

Pe verticala infinitului
se-nalță măreață
statura
ființei românești !

C Î N T E C

În palme port toate potecile lumii
Pe care le simt cum înfloresc iară
Spre poarta cerului mă-ndrept
S-ajung din iarnă-n primăvară.

Trec printre sălcii să-mi adun anii
Lăsați printre pletele lor rebele
Puritatea nufărului alb
O sorb din cupe de lalele.

Sunt geamăn cu timpul
Ce-aruncă cu orele-n mine
Și cîntă-n grai străbun de doină
Izvorul românesc ce-l port în vine.

A R M O N I E

Brațele vremii flămînde
iedere neștiutoare
sub pleoape tremurînde
izvorăsc fără-ncetare.

Cînd amurguri se lăsară
peste scurgerea de timp
răsăritul se-nfioară
și apusurile mint.

Răstignit pe gînduri mute
necuprinsul mi se-nchină
lîngă trupul orei mute
peste ochi de apă lină.

REMEMBER

Mai pîlpîie uitarea
ca o meduză lăsată
pe o filă-a vederii,
cînd ochiul de nisip
se mistuie-n brațele vîntului.
Cicatricea mai dăinuie
în palma sufletului
ca o insignă
a aducerii-aminte.

AICI NE-AM NĂSCUT

Mai glăsuiește un proverb român,
Proverb cu care nu se-mpacă unii,
Că apa trece, pietrele rămân
Și au rămas de la-nceputul lumii ...

De scormoniți cenușa de pe vatră,
Încet, să nu treziți adîncă jale,
Veți da de fluier de os și piatră,
De fluiere prelinse în pumnale ...

Aici ne-am născut din părinți în părinți,
Sîngele nostru e-o dreaptă dovadă,
Niciodată pe un pumn de arginți
N-am cerut oarecui să ne creadă.

Munții Carpați și Cîmpiile toate
Din inima cui au durat,
Dac-am plecat, cum se spune, în moarte
Pînă la ultimul suflet de dac ?

Dacă sub cer de Transilvanii mai cresc
Peste viața din moarte gorunii,
Pămîntul acesta, pămînt românesc
Ni l-au lăsat moștenire străbunii.

Prezentul e-al nostru, viitorul la fel,
N-am luat nimănui cu-mprumut,
Se spune-n popor că e vai de acel
Ce nu are Timpul Trecut !

Istoria noastră nu-i scrisă pe vînt
Revărsînd peste margini mînia,
Istoria pîinii e-aici pe pămînt —
Iubire nestinsă de grîu-Romania.

ADEVĂRUL LIMBII ROMÂNE

E-adevărat numai Râul ce are izvor,
Izvorul izvorînd din lumină,
Pasărea se definește prin zbor
Precum grîul Patriei prin rădăcină.

Fără ieri n-ar fi ziua de azi,
Fără azi n-ar fi ziua de mîine,
Ochii gorunilor noștri sînt calzi,
Caldă e flacăra limbii române.
Unii-ncercară dezmoștenirea ei
Și-nstrăinarea de plai și de gîntă,
Biografia ne-o știm de la părinți,
Ei n-au avut interesul să mintă.
Biografia părinților n-are cusur,
Biografia strămoșilor noștri la fel,
Limba e scrisă pe sufletul pîinii
Și cine poate trăi fără El?
Pîinea se cheamă rotundul acesta
Dintre Carpați și împrejurul lor,
Unde respirația are gustul doinei
Și aerul se reazemă de dor.

Dintotdeauna aici s-a vorbit românește
În Sfînta Noastă Limbă Română —
Limbile s-au încurcat uneori
Ca cercurile apei din fîntînă ...
Apa e limpede pînă-n adînc,
Blînd cerul ei se prelinge-n afară,
Râu preafrumos între maluri de-argint
Mereu izvorînd și curgînd către Țară.

PATRIA ÎN MAI

E Patria un freamăt de albine,
Grădinile din suflet dau în floare,
E Mai Întîi, sărbătorind lumina
Acest popor de brațe muncitoare
Sînt brațe vrednicînd la temelie
Unui Present mereu înnoitor,
Respiră grîul adevărul pîinii,
Un adevăr de flacăra și dor.
De mii de ani pe-această vatră sfîntă
De-a curs sudoare n-a curs în zadar,

Am îndurat și-nvinuirea cruntă
Că ne-au născut părinții la hotar ...
Noi ne-am arat și ne-am udat pământul
Cu lacrimi și cu sînge de martiri
De-aceea azi la Sărbătoarea Muncii
Purtăm în inimi rîu de trandafiri.
Dînd viață minunatului Program
Cu viața noastră tînără și dreaptă
Știm unde sîntem, știm unde eram
Și știm că viitorul ne așteaptă.

PLOUĂ

Plouă și-i atîta de firesc,
Cămașa ploii tremură fierbinte,
Pădurile în tulnice foșnesc —
Iubirea mea cu trupul de cuvinte.

Eu seriu încet pe marginile tale
Poeme netraduse-n nici o limbă,
Tăcerea lor înlăcrimînd pocale
În chiote de nuntă se preschimbă.

Ce-nmugurire albă te-a cuprins
Sub ploaia scrijelată de săruturi!
Și plouă, parcă plouă dinadins,
Plouă cu lumină de-nceputuri.

Ascultă cum recită trandafirii
Prin trupul tău cu somn învăluit
Și crește-n urmă seceta privirii
Peste-un pămînt abia făgăduit ...

CÎNTEC ȘOPTIT

S-a-ndrăgostit pe cerul meu o stea
De-un pescăruș rătăcitor pe ape,
Legăți-mă la ochi să pot vedea
Cu sufletul lumina mai aproape.

E casa mea o scoică de iubire
Naufragiată pe un țărm de mare,
De-atîta singur păsările cad
Cu aripile frînte în uitare ...

Mi-e sufletul, iubito, cînd te strig
Cum e lumina între două săbii,
Iar sîngele de dincolo de frig
Prin trupul meu alunecă corăbii.

INCEPUT

Cît de tăcuți
eu mi-am ales cerul de sus
tu ți-ai ales cerul de jos
de n-ar fi fost pasărea aceea
am fi adormit lîngă izvor

RĂSĂRITUL

erai cu brațele pline cu flori
nu am văzut răsărit mai puternic
precum chipul meu
oglindit în gîndul ochilor tăi

toate ramurile s-au întins spre tine
toate ramurile s-au întins spre mine
nu a căzut nici o petală
nu a căzut nici o frunză
din îmbrățișarea noastră

NEÎNȚELES

neînțeles
frunza strivită
pînă la mîngîiere
iată hotarele talc

CER ÎNSTELAT

tata știe să spună cailor pe nume
fiecare nume rostit
ca o urmă de roată
rămîne în ochiul calului chemat
tata ridică piciorul calului șchiop
îi scoate potcoava
și o aruncă în cer
adaugînd o stea

CHEMARE

talăngile de la gîtul cailor
se lovesc de fluturi
ca un dor
nechezat de zurgălăi
picură în aripi
chemarea — singurul strigăt
ce sprijină zborul
talăngile de la gîtul cailor
unesc depărtările.

PELERINAJUL

avea un cîmp cu mușcate-n priviri,
floarea dorinței sălbăticită
ca o prevestire a torturii
am dat drumul vîntului
să bată prin izvoare
să înceapă pelerinajul
orelor de dor.

CERURI DE VORONEȚ

Cînd îmi vine bucuria s-o cînt
Și să cînt îmi vine mereu,
Dau vîrtos pe arcuș cu pămînt.
Sacîzul e străin instrumentului meu.

Tot cîntul irumpe din glia română,
Arcușul, mulțime de inimi — ca para.
De aceea sacîzul îl iau din țarină
Atunci cînd vioara e munca și țara.

Și astfel slobozînd ciocîrliei către aștrii,
O odă de glorie mi-e cîntul
Că CERII sînt infinit mai albaștri
Cînd inima simte, aproape, pămîntul.

ALBASTRU DE VORONEȚ

Cerul a coborît pe țarmuri române
Lăsînd un petec albastru ce stăruie;
Îl privim din veacuri străbune
La Voroneț, pe zid de istorie.

Natura a-nălțat piscuri semețe
Ce-și sprijină fruntea pe cer
Asemeni acestor vremuri mărețe
Prezente în orice ungher,
Natura ne dură alături și marea,
Un ochi deschis către lume
Prin care vestim depărtarea
De fapte și gînduri române.

ARIPĂ

Cînd am bătut cu aripile
fragede
În ferestrele vieții,

era beznă.
Nu eram ființă.
Cel mult viețuitoare
venită în mediu anaerob.
Și a venit lumina de August.
Aripile au simțit suportul aerului.
Din penele ce s-au împlinit,
mereu,
smulg acum cîte una
cu care caligrafiez
adevăruri.

M E S A J C Ă T R E T I N E R E Ţ E

Eu am fost doar un gînd
Împărțit între luceferi și durere
Prin furci caudine trecînd
Călător ca o oarecare părere.

Slujitor pe altarul cuvîntului bun,
Pus-am faptelor drepte salbe
Văzîndu-mă pe ogorul dreptății-tribun,
De la scutece, la tîmplele albe.

Acum cînd spre neant mă slobod,
Între mine și voi, tineretul,
Rămînă-mi cuvintele pod :
Trăind, acesta-i secretul !

O A M E N I I

Florile
Se ivesc timid,
Ca zorile.
Parcă ascultă întîi
Șoapta pămîntului
Apoi își arată petalele
Vîntului.
Oamenii,
Ca și florile,
Intră în timpi
Și rămîn oameni.

CÎNTEC PATRIEI

Mă chemi mereu cu glasuri de goruni
În codrii cei bătrîni rotunzi și buni.

Din codri ies cu pasul săltăreț
Și-mi pui pe ochi sărut de Voroneț.

Țin sfat cu Basarabi și cu Ștefani,
De-e șchioapă-s unii, alții ninși de ani.

De vreau rămîn la poale de colnic,
Unde-aurește-o lună-n orice spic.

Și nu-ți știu spune ce iubesc mai mult,
Deși oricare șoaptă ți-o ascult :

Cupolele de-argint, holdele ori
Cîrdul de dropii sunînd iarba-n zori ?!

Și-un fir de iarbă e de farmec plin.
Crezi că l-aș da pe aur sau rubin ?

I O N C R E A N G Ă

Într-o casă cu șindrilă
Cum puține mai găsești
S-a născut mirele vorbei —
Nică de la Humulești.

Cînd zbura prin iarbă coasa
Am bătut cu frații mei
Drept la ușa celui care-i
Nașul „Pupezei din tei“.

Ne-a deschis o Smărăndiță
Cu Ozana în priviri.
Cum mai deșerta prin casă
Cofele cu „Amintiri“,

Și-am tivit cu pași grădina
Duși de glasul ei cel bun,
Se pitise s-o audă
Chiar și soarele-ntr-un prun.

Vrăbii scumpe creșteau vestea
Peste garduri megieșe :
„Numai Nică e un nume
Scris prin lume cu cireșe !“

CÎNTEC TRANSILVAN

Transilvanie, fiică valahă,
Cine-ar putea îngina
Doine mai tulburătoare
Cînd fără număr fiii-ți vînjoși
S-au sfărîmat ca niște fluiere
Chemînd dreptatea pe spițele roșii !
De pe munții cei mari
În ochii mei înfrățiți cu izvorul
Strălucești ca o horă de goruni și de brazii,
Însă gîndurile îmi horesc în auz
Că ești călimara noastră de aur,
Transilvanie,
Și buzele mi se înmiresmează
De ecourile celor veniți din toate
Ungherele carpatice spre porțile bucuriei
De la Iulia Alba să scrie cu pașii
Pe argintul primei dimineți de decembrie
Numele cel mai pur
Și mai fermecător : Țară !
Transilvanie,
Pămînt împodobit de holde, de livezi
Și de turla cu arătătoare carbunoase,
Peștișori lunecînd
În acelaș ritm
În apele agitate ale timpului,
Mă închin în fața Ta
Ca un ram în fața celui

Mai slăvit anotimp
Dar cred că de-aș trăi trei veacuri
Tot n-aș fi în stare
Să-ți mulțumesc că mi-ai dăruit
Un Mureș de datini,
Un Arieș de îndrăzneală
Și-un Olt de nădejdi
Și, cu buze de mamă,
M-ai învățat să port
De la Țebea la Marea cea Mare
Cîntecul sublim al gorunilor tăi,
Balsam nestrivit de nici o furtună.

RAM PENTRU BRÂNCUȘI

Și dacă n-ar fi fost El
Cu două mâini
Ca niște clopote luminoase
Lemnul și piatra
Nu s-ar fi înfiorat
Niciodată încît
O pasăre simplă
Botezată Măiastra
Să încarce
De nuferii uimirii
Ochii lumii
Și nici
Demnitatea noastră
N-ar fi avut o statură
Asemenea Muzei sale
Sau un nume
Atît de potrivit :
Coloana infinitului !

DECLARAȚIA PRIMĂVERII

Se autentifică de noi că,
primăvara, Ozana Oltea
își simte pleaoepele grele
pentru că cerul pur

poposește pe genele ei
Se autentifică de noi că,
sufletul Ozanei Oltea
primăvara, se preface
într-un alb porumbel
(ce cutreieră

(stufărișul spațiului)
Se autentifică de noi că,
Ozana Oltea este de profesie
grădinar
Drept care eliberăm prezenta
„plantă exotică“
spre a-i servi la
exercitarea profesiei ...

UN SEMN

Un semn — și pumnul cu lacrimi
se coagulează
Un semn — suișul spre ripă
dispare
Un semn — și opresc calcinarea
continentelor visului meu
Un semn — și voi distruge
fagurii cu răni
Un semn — și toți salcîmii —
îmbătătoarele candelabre ale primăverii

vor relumina lumea mea
Un semn — și lumea mea
va renaște eterne, gilgîitoare bucurii
scrijelind iremediabil
azurul.

RISCÎND NEUITAREA

Noi doi sîntem două
harpe vegetale pe care vîntul
le acordează
după bunul lui plac.
Cele două verzi iazuri
ale tale,
mă răstignesc
ca pe-o fragilă frunză de lotus
pe care a poposit pentru o clipă, din zborul
lui
prea numeros stol de păsări călătoare.
Fie ce-o fi!
Eu una, mai bine rămîn stană de
piatră
decît să risc neuitarea.
Tînjirea fierbinte-a iubirii
mă pîrjolește milimetru cu
milimetru
Liniștea mea, zare sfîrtecată
batistă furată de viscol,
voită predare,
predare definitivă.
Dorește-mă
efigie eternă
pe draperiile de argint
ale vederii tale.
Lavă șerpuitoare
prin stepa roșie a sîngelui
tău —
Teritoriul
timpului meu
este lovit-lovit de grindina întrebărilor:
Care este latitudinea
Care este longitudinea
mătășii iubirii noastre?

Care este văzduhul ?
Care este oceanul ?
iubirii noastre ?

.....
Unde este sfirtecata
carne de pădăie
a trecătorului vis ?

CREZ

M-am înălțat copac într-o furtună
Un val mai mic purtat de alte valuri.
Aș atârna ideia într-un colț de lună,
Mi-aș dăltui un drum spre alte maluri.

În pas îmi semăn neclintirea,
Și-n viață mi-am jurat consemn :
Gîndul meu, e-un pisc cu fruntea înspre soare
Ce tainic mă înalță-luciri de diadem.

PRIETENUL MEU MARE

Pămîntul
Îl despiciu cu gîndul
și-mi zăvoresc în el tainele.
Îmi vor privi unii fapta cu ciudă
Și mă vor arăta cu degetul.
Ce-s eu de vină că Pămîntul
îmi devine prieten și tainic ?
Nu-mi cere nimic, decît ascultare.
Îi descopăr greșelile,
Îi aranjez cîteodată ținuta
Și-l poftesc la plimbare.
Ce-i pasă lui de ei.
El e prietenul meu mare
Ce-mi rabdă toanele
mele, mici și mari . . .

SIMT CUM CRESC

Miroase aici a pline
Și dincolo a pământ
Și-n țara aceasta născută din doine
Simt cum cresc ...
Vreau să fiu acici rădăcini
Pentru că acest pământ sînt eu
Pentru că simt iarba cum îmi crește
sub tălpi

Și aud cum grîul spune
Povești frumoase Strămoșilor
Iubesc această țară
Pentru că iubesc stelele și veșnicia
Pentru că eternitatea e a noastră
Și cîntecele și amintirile și viața.
Țara aceasta e limba
Prin care cresc izvoare și se coc grîne
Țara sînt cîntecele frumoase
Ce-ți trec prin plete
La răscrucea anilor, la răscrucea

timpului

Țara sîntem noi, oamenii de rînd,
și totuși oamenii
Țara sînt strămoșii și florile și copilăria
Miroase aici a pline,
Și dincolo a pământ
Și-n țara aceasta născută din doine
Simt cum cresc.

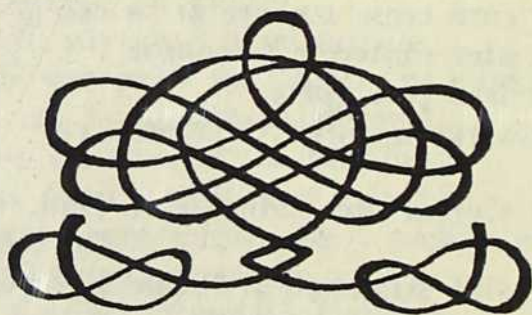
MÎNA TA

Dă-mi mîna ta,
Miroase a pământ și a primăvară
Și poveștile curg,

Și copilăria mea, și visele mele curg
Printre degetele tale subțiri.
Dă-mi mîna ta,
Miroase în jur atît de tare a trecut
Și e atîta bine
Dă-mi mîna ta să te cunosc : Țară !

CUNOAȘTERE

Mă recunoști ? am întrebat pătura
Și m-a crezut frunză
Îmi cunoști zborul ? am întrebat cerul
Și m-a crezut pasăre
Îmi știi strălucirea ? am rugat zarea
Și m-a crezut răsărit
Îmi cunoști numele ? am strigat universului
Și m-a crezut planetă.
Am privit la soare
Și m-a crezut rază de lumină
Într-un mugure de primăvară.

PUTEREA VISULUI

Locuiesc într-un vis semănat pe o
care m-a învățat puterea luminii pleopă deschisă
și a depărtării.
Locuiesc într-un vis semănat de o
care mi-a programat întâlnirile cu floare
soarele, dorul și roua.
Locuiesc într-un vis semănat de un mugur
care mi-a dat aroma somnului și amurgului.
Locuiesc într-un vis nebun după vis
care să mă strecoare în țipătul zborurilor.
Locuiesc într-un vis rămurat de doruri
unde-mi adăpostesc flămînde ore ale dimineții.
Locuiesc între întuneric și lumină ...

GÎNDURI DE IUNIE

Să nu mă ferești de gândurile tale înmiresmate
cu toate zborurile vrute și nevrute.
Să nu mă ferești de lumina ce-ți scladă ochii
cu aripi de curcubee.
Să nu mă ferești de ierburile cu gîturile întinse
spre limpezimea izvoarelor
din care își trage obîrșia albastrul.
Să nu mă ferești de vremea doinită de muguri

și dorurile de grădinar al pământului.
Să nu mă ferești de tot ce se cheamă

ochi

și de tot ce poate să adune fărîme

de soare ...

Să nu mă ferești ... Să nu mă ferești ...

NAIVITATEA MĂRII

Știu că naivitatea mării
m-a găsit cu ușa închisă
aceasta pentru că am vecini binevoitori
nisipul
vîntul
valul blond
aș fi vrut să-i deschid și să-i dau binețe
bună, marea mea,
unde ți-ai lăsat nemărginirea
ruginită de soare
și tulburarea albastrului ?
Dar totul a fost un vis
rămas zălog
pentru un gram de nisip

AZI VOI UITA PĂMÎNTUL

Azi voi uita pămîntul
pentru că vreau să mă confund în

văzduh

asemeni păsărilor
ce calcă pe caldarîmul norilor.

Azi voi uita pămîntul
pentru ca liniștea s-aduc
în necuprinsul liniștii
asemeni norilor înebuniți de-atîtea

păsări

Azi voi uita pămîntul,
dar niciodată cel al țării mele.

Azi voi uita pămîntul ...

P O R Ţ I

Cînd am intrat în viața ta cu plugul
viselor,

cineva mi-a spus :

Aici, nu e teren arabil, dar, mă rog
intră !

Cînd am intrat în viața ta cu durerea
zborurilor,

cineva mi-a spus :

— Aici, nu sînt aripi de schimb, dar,
mă rog, zboară !

Cînd am intrat în dorul tău

cineva mi-a spus :

Aici, scrie cu alfabetul florilor —
Necuprins!

TABLOU DE IANUARIE

Sloiuri mari de gheață
Stau strajă, ornamente, printre flori
Să nu le fure vîntul.

Dintr-un amestec de culori
Curg spre mine zăpezile albe
În valuri spumoase, ca de mare.

Stau prinsă de vrajă
În alba furtună și simt un fior,
Sînt o floare albă, într-un tablou de iarnă.

EVOLUȚIE

M-am ridicat dintre voi, munți,
Din piscuri înalte, înzăpezite
Și am cuprins în brațe cerul,
Apoi am sărutat pămîntul.

M-am revăzut în ape și în cîmpii,
Trupul mi l-am îmbrăcat în spice de grîu
Și am sărutat toți macii roșii.

Mai întîi am fost boboc, apoi am înflorit
în timp.
Acum, sînt floare ce surîde gingaș la soare,
Simțînd sărutul acestuia pe pleoape.

A fost amurg, cînd ne-am întîlnit
Și simțeam cum mă cuprinde noaptea
în brațe.

Și toate lucrurile cîntau în jurul meu,
O singură melodie mă învăluia în iubire.

LUMINA PURITĂȚII

Alerg peste cîmpia înverzită
prin raze de soare,
printre flori și muguri,
alerg cu tine primăvară.

În jurul meu e totul aurit cu flori,
e un basm țesut
de mîini gingașe
cu viață pentru iubire.

Ai venit cu miresme peste pămînt
Să te strecoți în inimă și-n suflet,
Născînd lumina purității —
primăvară, tu eternă adolescentă a lumii.

PREZENȚA PATRIEI

E patria prezentă pretutindeni :
în florile pomilor din Armindeni,
în arama spicelor de grâu,
în limpezimea apelor de riu,
în strugurii care se coc la soare,
în trilul sublim de privighetoare,
în munții adăpostind cărbune,
în prea-plinul revărsat pe strune,
în blocurile spre cer înălțate,
în aurul cu multe carate,
în brațele noastre, ale tuturor,
dar mai ales
în inima întregului popor.

TESTAMENT

Să cînte-n noaptea nopții mele
o orgă, De profundis,
tu, fiul meu, să înțelegi
căderea și mărirea,
nopți lungi să îți petreci
sfîșiind poemele-mi
precum ai smulge pene,
pradă focului tu să le dai
ca să se mistuie-n lumină ...

POETUL

Cîine credincios stăpînului
lingîndu-i supus mîinile,
periindu-l docil cu unghiile,
păzindu-l de seară pînă dimineață

efectuind — prin metoda gură la gură —
respirația
și aducându-l la viață.

*

*

*

Să rizi cu un cuvânt,
cu celălalt să plîngi ...
Aceasta-i toată arta.

PRINȚ ȘI CERȘETOR

Ars de-ntrebări, ros de-ndoieli,
cu jiletca și pantalonii peticiți,
cerșetor pe dinafară,
pe dinlăuntru-prinț.

ELEGIE

Copac „mă-ncercuie cu vremea anii
Necruțatori în mersul lor neîntrerupt,
Arămii, cad frunzele foșnind ca banii,
Uscată, cade cite-o creangă ce s-a rupt.
Cobor treptat din zborul meu
Pornit, săgeată, înspre astre,
Cu nostalgie-mi zic de-atunci mereu :
„Pămîntu-i negru, doar zările-s albastre“.

GENEZE 1

Pământul a fost modelat
Cu oasele strămoșilor,
Cu suferințele
Și cu istoria.

Acum cînd sîntem
Departate de început,
Cred că ați observat,
Că prima unealtă a lor
A fost
Mina.

GENEZE 2

Simt mirosul pămîntului nelucrat,
Pipăi bulgării tari
Și trupul uscat al arborilor,
Caut începutul lucrurilor ...
Ne vom simți mai tineri,
Ascultînd sămînța plecată cu noi ...

GENEZE 3

Îmi este sufletul
Pămînt proaspăt arat,
Întind palmele brăzdate de drumuri,
Zîmbetul vostru curge prin mine
ca un sînge ..

Ioan Iustin Purza face parte din tagma poezilor fantăști ce își strecoară umbra subțire pe lângă zidurile orașelor la ora târzie la care totul respiră în somn și lent, care, în afară de singele lor înfierbîntat în flux către toate astrele numite sau nenumite, în afară de cuvintele lor ce se amestecă într-o „divină bolboroseală“ cu ale personajelor reale sau inventate. Boema și lectura „viciată“ a cărții rare, rarissime fac amîndouă casă bună în făptura lor ospitalieră.

Un demon romantic — poate ultimul, cel mai longeviv — îi ia în robie printr-un pact încheiat la ceasul în care singurătatea te învăluie cu mătasea ei ca o apă și nu-i eliberează decît în zori cînd ielele care sînt versurile lor, ce-au dănuțuit în el demențial o noapte întregă, se risipesc odată cu negura nopții.

Vocația prieteniei, Ioan Iustin Purza a transformat-o în cult. Dăruia totul și nu cerea nimic. A scris, fără frică de ridicul, sute și sute de scrisori, mulți dintre destinatari nefiindu-i cunoscuți decît din „numele a donat pe-o carte“ sau și mai puțin. O făcea asemeni acelor radiografiști necunoscuți ce trimit la distanțe mesaje ciudate din singura pasiune a comunicării, fără speranța să li se răspundă vreodată.

Versurile sale, cînd de o frumusețe lucitoare în fața căroră ochiul se închide reflex într-un gest de autoapărare, cînd grozave în enormitatea gestului de frondă alungînd teribilist orice falsă pudoare sau orice cuminte convenție, ascund un suflet de o mare tandrețe. Nu întîmplător personajul ce i-a fermecat tinerețea — atît de brutal întreruptă la abia 35 de ani — a fost Micul Prinț al lui Antoine De Saint-Exupéry.

Să-l ascultăm, în final, șoptindu-ne aceste versuri de o limpezime înfiorată: „Cînd voi veni spre tine, iubito să îmi cînti / să fie o zi de praznic selenic între noi / în vis de aur doru-mi de a pururi să-l descînti / cu nuferi de luceferi și dulci tristeți de ploii. // Și cînd va fi privirea-mi s-o plec în ris stelar / fă ca să ningă-n mine parfumuri de colind / să despletesc în tine lumina de tropar / să ne afle Eros, dulciul, prin rouă hoinărind.“

Vasile Dan

ROMANTICĂ

Își scutură salcîmii în mine floarea rară
cu ochi dulci de mireasă răpită-n basm

de nea

și ramul lin mă-nvață ce-i dragostea

de țară

cînd trec prin vis de păsări ca un colind

de stea.

Își scutură salcîmii parfumuri dulci de miri
ca ochii tăi iubito, ce-ngenunchează crinii
și-mpurpurați de roua ca mierea din psaltiri
îneacă-n mine dorul ce îl cîntau latinii.

DE DRAGOSTE

Cînd voi veni spre tine, iubito să îmi cînti
să fie o zi de praznic selenic între noi
în vis de aur doru-mi de a pururi să-l
descînti

Și cînd va fi privirea-mi s-o plec în

ris stelar

fă ca să ningă-n mine parfumuri de colind
să despletesc în tine lumina de tropar
să ne afle Eros, dulciul, prin rouă hoinărind.

SĂ NU PLÎNGI IUBITO...

O, să nu plîngi, iubito, de sînt crin de
și steaua ce mă doare e o pasăre de vis
spre chipul tău mai dulce ca fagurii de miere
îmi înflorește trupul de doruri mult aprins.

O, să nu plîngi, iubito, de-s crin uitat pe
și bat în niște vînturi și stele de iubiri
căci trupul tău e țărmaș ce-n suflet mi
să-mi îndulcească dorul cu rîsete de miri.

SCRISOARE MAMEI

În visul meu te-ai dăruit ca un cireș
din salba cerurilor înalte
și-n laptele dimineților cu soare m-ai
o, mamă dulce, de departe.

Luceafăr de seară chipu-ți era
cînd tăcut m-aplecăm pe vreo carte
aminul iubirii gingaș mă strivea
ca pe un prinț din poveste, fără de moarte.

De rîs și dor, din stele și ninsori
azi cad să-ți mladii sfînt cuvînt
să-ți tîlmăcesc privirea în roua unei flori
și-n sufletu-mi cu alb veșmînt.

ȘI DACĂ...

Și dacă-n rariște de liniște cerească
privirea ta nu-și află somn
e fiindcă trupul ți-e cercat de vrajă albastră
și doru-i peste tine domn.

Și dacă neaua e colind
cînd pasul tău în mine-și cerne steaua
e fiindcă ai chip de arbore-nflorit
ce-mi luminează chipul precum roua.

Și dacă-n risu-mi blind de prinț
adoarme gingaș crinul
e ca în ochii tăi fierbinți
să-mi potolesc suspinul . . .

Ț A R A

În spațiul clar al timpului comunist
cu fiecare om, te-am ridicat conștiință
păstrînd în noi osînda și ocara străinilor
ce te-au călcat cu gînduri de-nrobire.

Și astăzi duc din munți izvoarele spre cîmpie
străbuna măreție și putere :
simțim în pline bobul, și cetina de brad
pîrguitorul soare și noaptea cu cerul înstelat.

Cu ochii umeziți privind în holdă macii
și galbenul din spice, neîntinat de urmașii
care acuma veghează pentru tine,
mă plec smerit, spre adîncul sufletului, țară.

Iar dimineața cînd frunza se trezește
din clipa de odihnă și păsările-și înalță ...
în zbor trăirea ideii de a fi
îmi dăruiesc seninul în ape și în flori.

Pămîntul acesta care ne păstrează-n rădăcini
gorunii zmulși de vifor în vreme de urgie
ne ține drept stăpîni și truiditori
pentru permanența noastră, Iubită Românie.

U N C O P I L R Î D E L A S O A R E

Un copil rîde la soare,
iar soarele-i zîmbește :
„Suflet al meu, ai pete-n ochi
cînd uiți de tine
priponit pe o fringhie
la uscat,
ca un cearceaf încercănat
de menirile lumești
după noaptea primei căsătorii“.

Un copil rîde la soare,
iar soarele-i zîmbește :
„Cît marea din mare mi-e iubirea“ —
Apoi, prinde vîntul în pumni
și-i netezește fața cutată de valuri :
„Vîntule, vîntule, trag-ți răsufierea
într-o singură colindă
și învechește anul idolilor de argint,
impregnați de eternitate“.

Un copil rîde la soare,
iar soarele-i zîmbește :
„Deșteaptă-ți scurgerea gîndului
de ziuă
și pune-o într-adins să urce
scările copilăriei
că numai sarea îți iasă la subsuori
sufocîndu-se între întreg și regăsire“.

Un copil rîde la soare,
iar soarele-i zîmbește ...
și ochii sufletului meu
mă dor de atîta lumină.

SCRISOARE MAMEI

Mamă, de atîtea ori
s-au întors mugurii în prunci
că nu mai știu încotro au zburat
păsările cu merele de aur.

Pajurile au adormit în dafini
cu ghearele amortite de copilărie,
iar lumina cîntă în orgi
clipele scăpate cu vremea
și soarele în gura de ulcior
din orologiile troienite în frunze ...

E-atîta pace în pietre și oameni
că stau trecut în părul unei fete
din destrămatul cîntec al pădurii
cu ochii lăsați
în noaptea dinaintea facerii mele.

DOINA

Venim baciule,
Așteaptă-ne-n poiana
În care sufletul tău cîntă
Prin gurile arse de caval.

Venim baciule ... știm ...
Cînd doina și-o ciocoti versul
Și voinicii coboriți din balade
Or chiui pe potecile tănuite
Izbînda împlinirii unui drum,
Ne-om simți ca stejarii ninși de lună,
Veghetori de domn.

Venim baciule, că de acolo
De sub poala muntelui
Își iau olarii lutul de ulcele
Din care noi, urmașii,
Sorbim din vinul străbunilor
Spre întărirea acestui neam
De Români.

TE NAȘTI DIN MINE

Te naști din mine
ca soarele din mare,
te naști încet
ca atunci cînd răsare
Din neguri vechi
de-o noapte neumblată,
Vapoare vin
pe spuma lor sărată
Și pescăruși atîta de adînc
adună zborul
cînd se lovesc
de valuri și de smîrc
Tăcerea ta
cu răsfrîngeri nemiloase
E-un ritual
păgîn, uitat în vremi cețoase
Mă prind de dor
Statornic ca pămîntul

Și mă înalț
în patru zări ca vântul :
Un uragan
Și-o adiere lină
Te-or mîngîia
iubirea mea deplină.

AICI

Aici, în țata mea, în România
Am învățat să rid, să pling, să cînt
Aici am învățat ce-i omenia
Și faptele frumoase cîte sînt.

Aici pe plaiuri arădene
De două mii cincizeci de ani trăiesc
Românii Geto-Daci ce peste vreme
Același port și-același grai vorbesc.

Săpați aici și veți găsi mult aur
Petrol, cărbune, sare, bogății
Sînt ale țării noastre scump tezaur
Ce nimenea noi nu le-am împărți!

Au fost și vremuri grele peste țară
Cînd hoarde și stăpîni veniți din drum
Tot ce-au găsit mai bun la noi prădară
Lăsînd în urma lor jale și scrum.

Au fost, dar nicicînd n-or să mai fie
Acele vremuri triste, de uitat
Că azi avem o nouă Românie
Și liberi sîntem cu adevărat.

ȚARA MEA

În țara mea, frumoasă țară
Acum, e veșnic, primăvară
Hainele ei vechi, zdrențuite
Sînt prin istorii, prăfuite
Fii ei, Clasa muncitoare
O-mbracă-n strai de sărbătoare.

De două mii de ani românii
Au vrut să fie ei stăpîni
Atîtor frumuseți din țară,
Să apere, tot ce furară
Atîtea hoarde blestemate
Ce au lăsat înfometate
Mii de guri, copiii, femei, bătrîni,
Dar, nu și-au vrut pe cap stăpîni
S-au știut în stare-ntre hotare
Să-și facă o viață care
Liberă și-nfloritoare
La loc de cinste-ntre popoare
Din năzuința lor deplină
Adus-au zorii de lumină
Încît ești astăzi mîndră țară
O nesfîrșită primăvară.

INSCRIȚIE

Mii de oameni, tot poporul
Cîntă azi în România
Patria, Conducătorul,
Traiul nou, neamul și glia
Că nicicînd n-a fost sub soare
Frumusețe cum ni-e glia
Una este-ntre popoare
Și se cheamă România.

Mulți veniți din drum prădară
Țara noastră, România
Dar românii se luptară
Apărînd cu sînge glia.

Vrem să știe-o lume-ntreagă
Cum că azi în România
Tuturor ne este dragă
Libertatea, pacea, glia.

Tuturor cu gînduri bune
Li-e o gazdă bună glia
După datini, le vom spune
Bun venit în România!

Dar, de cuteză cineva
Să hulească România
Nu îl mai scapă nimenea
Pînă nu-l împacă glia.

Una este-ntre popoare
Frumoasă cum ne e glia
Luminoasă ca un soare
Și se cheamă România !

STATUIA

— Mi-ești dragă ! . . .
Spuse ea (sculptorița)
Cu dalta, statuii .

— Mi-ești dragă . . .
Noaptea
Fiecare mișcare,
Fiecare gest al ei.

Și ea (statuia) — tăcea.

Doar dalta-i
— privirea
Tăia adânc, în carne.

* * *
*

Important —
Mult mai important
E
Nu realitatea
Ci ceea ce vezi.
Priviți, —
Lama acestui cuțit.
Sau nu !
O floare, orbindu-mă.

Șocant. (De-o mie de ori
mai șocant)

E
Nu realitatea
Ci ceea ce simți.

U M B R A

Solicitarea. — Oho, insistarea,
De-a zgudui prea mult
Firul plăpînd.

Pînă la limita maximă.

Pînă cînd viața
O simți —
Ca pe o umbră, alături.

* * *

Ca duhul pe ape
Umbla el — sufletul

Eu pe o parte
El pe alta,

Eu înainte
El înapoi.

Pasărea —
Șoimul acela
Ce-l port
Legat de picior, cu artera.

L U M I N A

La un capăt e flacăra
La celălalt — lumînarea.
Teribilă tentație.
Stai
Și te consumi treptat
Ca roua pe iarbă.
La un capăt e
Ochiul
La celălalt — lumina.

P O E T U L

Fiindcă era prea dură țărîna
pe el
îl croi din zăpadă

Ai să cazi
în mijlocul străzii !
(îi spuse)

Și nici respirarea
aceea
nu i-a mai dat-o.

Doar ea — poezia,
zilnic,
îi toarnă jăratec pe gît.

P A T R I E

Dincol' de aceste cuvinte
Dincol' de noi înșine
E Patria.

Ea nu e doar cîntec
Și nici paparuda nimănu.

De vrei s-o cunoști
Coboară în stradă
Și nu pe asfalt
Nu peste flori.

Patria-'nseamnă și lacrimi
Și luptă
Și conștiința — trează, curată.

A C E S T A S Î N T

Acesta sînt ; căci m-am născut sub soare
Măreț și-nnoitor de primăvară.
Cu versul meu, cu-ntreaga-mi cugetare
Te voi cinsti și-am să te cînt, o, țară !

Acesta sînt cu inima și gîndul —
Descătușat ca pasărea în zbor —
Cu slova mea îmbrățișez pămîntul
Acestei țări de dragoste și dor.

Acesta sînt ; aici și nu altmîndeni
Pun sufletul și mîna-mi să rodească ;
Aici copiii-mi cresc frumoși și tineri,
Căci tînră e vatra românească,

Și din fecunda-i sevă se vor naște
Ctitori de pace, dragoste și cînt.
Îi strîng la piept cu drag pe toți și toate
Și vi le-napoeiez zicînd : acesta sînt !

Acesta sînt și-așa voi fi într-una
Chiar dacă slova-mi nu va spune tot ;
Rămîne să mă judecați ; tot una-i,
Căci eu rămîn ce sînt, mai mult nu pot !

A I C I

De voi fi întrebat oricînd și oriunde :
Din moși în strămoși ce-am fost și ce sînt,
Un singur cuvînt voi avea a răspunde :
Român am fost, sînt și voi fi pe pămînt !

Căci aici, la Carpați și-Apuseni, m-am născut
Și-aici mi-s, sub glie, iubirile toate ;
Din ele, cu ele apoi am crescut,
Să mi le ia cineva ? Nimeni nu poate !

Aici, unde-s holde mănoase-n cîmpii
Și aici unde-s oameni tot unul și unul,
Aici eu sînt EU, am fost și voi fi,
Căci omenește gîndește românul.

Aici, unde pîinea și sarea-s pe masă
La oricine vine ca oaspete-n prag,
Aici știu și simt că-s la mine, acasă,
Iar casa mi-o fac mai frumoasă, cu drag.

Aici gîndul meu, cîntul meu le înalță
În marea Cîntare a României,
Aici cu cei harnici și drepți merg la braț,
Aici, în țara mea, a baladei și-a doinei.

Iar de voi fi întrebat, oricînd și oriunde :
Din-totdeauna ce-am fost și ce sînt,
Un singur cuvînt voi avea a răspunde :
Român am fost, sînt și-oi fi pe pămînt !

DUPĂ CÎTE ȘTIU....

După cîte știm
Ne-am născut pe-acest pămînt românesc
Fără să deranjăm pe nimeni.
Mamele și-ai noștri ne-au dat
Aripi pentru viață
Și-un cîntec de doină,
Să-l zicem ne-ncetat !

Și-am venit printre voi, oameni,
Sub cer albastru, înseninat,
Și-am învățat
De la voi graiul acestui pămînt
Și sfînta datorie
De-a nu-l uita niciodat'.

Și, după cîte știu,
Alături și împreună cu voi
Înălțăm întru nemurire
O țară mîndră, frumoasă
Și numai a noastră,
A noastră neîncetat.

Puneți, deci, inima, gândul și viața
De-o fi necesar pentru Comună.
Sub lauri de pace înălțați-vă pruncii
Și versul muncii, neîncetat.
Căci aceasta-i menirea noastră
După câte știu !

POEM PENTRU UNIRE (fragment)

... A venit și clipa-aceea când din piepți de milioane
S-a rostit cu glas puternic : „Hai să ne unim
frățioare !”

Moldoveanul și Munteanul și-au dat mîna înc-odat'
Ctitorind, de bună voie, România, noul stat.
Au trecut anii de-atuncea, dar memoria-unanimă
A păstrat la loc de cinste, cu căldură, în inimă,
Amintirea celor care au dorit ca-n țara asta
Să nu fie ne-nțelegeri, să nu bîntuie năpasta.
Frați de mumă și de viață și-au unit mîna cu mîna
De-au lovit cu ură-adîncă în oștirea cea păgîină ;
Libertatea și dreptatea, tot așa, uniți și-o luară
Avînd singuri drept de-a spune și de-a drege-n
astă țară.
Ani și ani ... E mult, desigur. Dar aievea, parcă
văd,

Cum Dealul Mitropoliei e suit de-un vast norod,
Un torent de lume care Adunării Elective.
Îi ceru-ntr-un glas : UNIRE ! și-a lui Cuza Ioan
domnie !

Că-n unire și-au pus gândul și nădejdile țaranii
Ce cu mîini bătătorite au trudit pămînt cu anii.
Moș Ion Roată, fără teamă și-a spus ferm și greu
cuvîntul
Ce-a izbit în fața grasă a boierului de-a dreptul :
„Am purtat o piatră mică sau mai mare. Da,
cucoane,
Dar de-acu' mă tem c-o stîncă o să ducem în
spinare !”

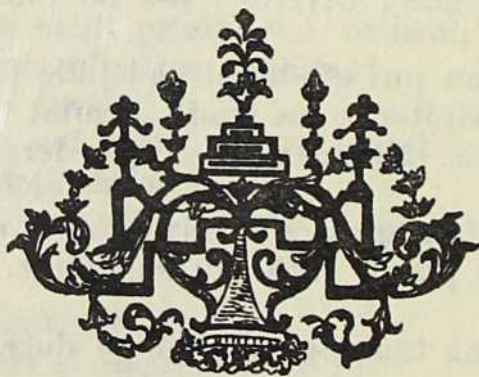
O ! Dar vorba lui Moș Roată se-arată a fi gîndită,
Că apoi o stîncă duse țărănimea asupra.
Numai cei cu-opinca roasă au purtat greul vieții
Iar vlădica și boierii s-au făcut ... „mama” dreptății
Și și-au dat-o numai lor ca un dar de națiune,

Omul cel de rînd să n-aibă nici un drept la rațiune.
În bîrlig s-au închis „lupii“ ce-au voit atunci să facă
O unire, care-n fine, numai lor doar să le placă.
Legi și legi au scos de-a valma peste țară și popor.
Și-au furat cu sîrg din viața și din munca tuturor.

*

Azi cînd revedem trecutul din hrisoave prăfuite
Aste răni uitate-s toate, cu grijă tămăduite.
Dar păcat, moș Roată nu e-acum cu noi să vadă
Lanurile care-n pîrgă unduie bogate-n roadă ;
Cum la sfat se-adună solii colectivelor ce mîine
Mai cu spor vor da, vezi bine, patriei mai multă
pline.

.....
De-ar vedea tot ce prin trudă a creat acest popor
N-ar da ochilor crezare ! C-a pornit spre viitor
În a muncii largă horă, cu iubire și în pace
Viața nouă să-nfiripe, imnuri noi ca să ridice.
Aș vedea cum toată țara, de la Dunăre la Oaș,
Și-a schimbat înfățișarea, viața are nou făgaș.
Ar primi povața dreaptă ce partidul o împarte
Și-ar privi mereu-nainte, mai departe, mai departe ;
Și-ar sorbi din bucuria ăstor vremi biruitoare
Cînd jucăm „Hora Unirii“ fără margini și hotare.

STRADA MEA

Strada plină de oameni s-a năruit în gol de pe pod,
o singură stradă,
unică, aparte, ciudată în acest labirint zgomotos
a rămas s-atârne undeva deasupra vechiului pod
sub care
fluviul în cătușele-i de beton
purta oglinzile caselor de pe mal
și aripile hulubilor.

Această stradă este a mea.

Am ajuns acolo și n-am putut s-o părăsesc,
întoarcerea era imposibilă,
în urma mea incendiasem podurile cu lentilele

pe poduri în flăcările înserării ardeau străzile pline
de oameni
ochilor omenеști,
imaginile formelor tănuite de pe suprafața apei
pluteau prin văzduh ca întunericul.

Și strada mea atârna deasupra podului.
Treceam pe acolo singur
condus doar de chipurile imateriale
ale prietenilor mei de demult.

Traducere : *Ivan Miroslav Ambruš*

**PROBABIL CĂ ÎN ESENȚA
ÎNVELIȘULUI ESTE ÎNSUȘI
MIEZUL**

Doar prin împrejurimi ai vrea să te-mpleticești
și n-ai vrea să pătrunzi ...

Învelișu-i mai gros și mai solid.
Contururile sale suav înfrigurează palma
iar căldura
se condensează pe extremitățile-i unduite.
Astfel se prelinge și pătrunde mai jos,
tot mai jos,
ca-nrouarea picăturii ...

Și glasurile din interioru-i murmură,
răsună.
Nu vor să iasă afară.
Așa ești și tu
cînd treci menținîndu-ți echilibrul
pe conturul unui cerc imaginar
Unui cerc limitat,
unui cerc care se află lîngă tine,
care nu se opune mersului tău
dar care nu-și dezvăluie taina ...

Traducere : *Ivan Miroslav Ambruš*

**A TRANSPUNE DIN TINE
PE TINE DEZORDINEA DIN
CASĂ**

Împrăștii totul
numai ca să rămîi încătușat.
Obiecte cu contururile neprecizate
te oglindesc exact
și tu planezi deasupra lor.
Aici ai cunoscut ordinea,
de aceea părăsit-ai totul calculat și ordonat ?
De aceea ți-ai desfășurat aripile ?
Unde, deasupra, sus,
ar trebui să te aștepte niște contururi apropiate
și oglinda.

Dar tu nu-ți mai recunoști chipul, de acolo, de sus,
fără îndoială însă descoperi în el
pe aproapele tău,
cățușele care te strîng
și care te dezmiardă ...

Traducere : *Ivan Miroslav Ambruš*

BĂTĂTURI

Nerăbdătoare ați îmbrățișat palma
ca sugarul degetul cel mic.

Ce grabă ...

Măcar de v-ați fi odihnit puțin,
dar ați rămas acolo
ca un blazon al umilirii,

Dar pământul lichefiat curge mai departe ...

Traducere : *Ivan Miroslav Ambruš*

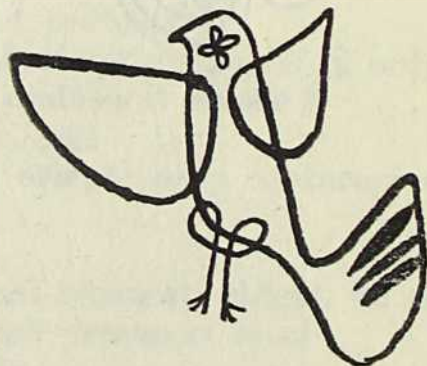

ÎNCERCUIRE DE ADEVĂR ...

Decembrie amenință cu seara —
Și mi se face frig de stele-n păr ;
Încercuită sînt de adevăr
Ca o sămîntă brună într-un măr ...
Mai știi ? Poate mă nasc a doua oară !

SCRISOAREA MAMEI

Să vii de sărbători acasă.
Am să aprind focul în sobă
Și-am să-ți fac plăcinte cu mere
Sau de care vrei tu.
Te aștept. Sînt albă în așteptarea mea,
Pleoapele mă dor și nu-mi tihnește nici masa
Iar tu, tu îmi scrii din ce în ce mai rar —
Fata mea ...

BINECUVÎNTATA ȚARĂ

Binecuvîntată,
mîndră „Țară“
Sădită trainic,
pe acest pămînt.
Cetate de granit,
bimilenară,
Furtunilor, tu-ai fost
de neînfrînt.

Strategic crești,
înconjurată
De ape limpezi,
cristaline.

Din care turme, cu tălăng
s-adaptă —
Izvorînd, din iezuri
carpatine.

Dunărea, fidelă
și bătrînă,
Din șapte țări,
culege-argint.
Și-l varsă-n albia
Română ;
îmbogățind,
al tău pămînt.

Iar Marea Neagră,
cea-nsorită.
Din răsărit,
aduce-n valuri
Delfini și
raza violetă.
Pe sobrele-ți zidiri
și maluri.

Pe șesuri, munți,
văi și coline.
Poporu-ți cîntă
Obîrșia.
Ogoare, tîrguri
și uzine.
Triumfă.
mîndre-n România !

LUI EMINESCU

Luceafăr din Ipotești,
Tu ai scris și-ai cîntat dorul
Gînduri, doine românești,
Lupte, glorii strămoșești,
Tot ce-a frămîntat poporul.

Nimeni, nu te poate-ntrece ;
Noi rămînem în milenii,
Printre sclipitoare genii,
Brad, nemuritor și rece.

Luceafăr ieșit din mare,
Așezat pe cer senin ;
Eternă asemănare,
Strălucită-ntruchipare,
A poporului român !

TRICOLORUL

Purtat prin vreme, peste vreme, dincolo de vreme,
Tricoloru-i tot ce-avem mai scump și sfânt.
Cu el în braț și-n suflet n-avem a ne teme,
Cu al vieții nostru preț, vom apăra acest pământ.

Sînt trei culori de glorii în sacrul tricolor
De-a pururi pentru toți prin timp făclia.
Roșu-sînge, galben bogăție și pasăre în zbor,
Pe-un cer senin albastru peste România.

CUVÎNTUL PACE

Cuvîntul pace-i cel mai scump cuvînt
Prin ani purtat de vreme și de vînt,
Cu brațul și cu mintea apărat
De fiecare brav bărbat,
În inimă-pururea făclie vie
Menit să-i fie țării temelie.

DOR DE ȚARĂ

Printre brazi și printre munți
Cunună se-adună spicele în vers,
Păsări de gînduri dansează sub frunți,
În fald de tricolor, prin univers.

IUBESC POEZIA

Precum o candidă fecioară
Iubesc poezia — ea mireasa lumii fiind,
De toți dorită,
Nici unuia dăruită,
Nici unuia lăsată ...

TRANDAFIRI

În grădina de trandafiri a amintirii
Am descoperit legea memoriei,
Adevărul din care într-o zi îmi voi hrăni
urmașii.

Am căutat peste tot adevărul
Și nicăieri nu l-am văzut,
Nicăieri neexistînd iubire,
La ce va folosi oare poemul de dragoste ?
Trecută e grădina trupului
Negru și adînc fiind pămîntul.

ÎNCHINARE

Mă-nchin țării
de ieri, de azi și de mîine,
care, cu sfînt temei,
hrănit-a, hrănește și va hrăni
cu pîine și sare
pe toți cei
ce-au fost, sînt și vor fi
făptuitorii ei.

Mă-nchin tuturor
celor ce prin truda lor
țara precum o pasăre-n zbor
o-naltă, sub fald tricolor.

MĂRTURISIRE

Sînt fîca acestei cîmpii ...
M-am născut aici într-o vară
Cînd ciocîrlile purtau pe aripi cerul
Și visele aveau miros de pîine coaptă,
Cîmpia aceasta e vatra mea imiresmată
Și aici mă reîntorc mereu,
Ca roata de car a florii-soarelui după soare,
Aici mă înfășor în zori și în amurguri,
Ca florile de cîmp în curcubeie
Și mă scald în ploii,
Ca semințele în lutul de primăvară ...
Cîmpia-aceasta mi-e casa de grîu,
Fîntina de răcori și de iubire,
E miriștea fierbinte-a inimii
Floare de cîntec și cînt roditor ...

ACUARELA

Plecam la fîn cu tata cîteodată,
Spălați cu zori pe suflet și pe miini,
Tata cu coasa-n spate, fulgerată,
Eu cu ștergarul luminat de pîini,
Călcam pe urma lui fără cuvinte,
Mergeam desculți prin iarba cu candori,
Tata era o pajiște fierbinte
Și eu eram ulciorul cu răcori,
Și iarba cu lumina-ngenunchiată,
Cădea sub coasa lui curat și demn,
Doar o fîntină de cer spinzurată,
Își legăna în gol, trupul de lemn ...
Plecam la fîn cu tata cîteodată
Dar tata-n ierbi, mi s-a topit de mult ...
Și coasa lui prin iarbă, vinovată
Și azi cum plînge, uneori-ascult.

ȚEBEA

Spun Țebea
Și slovele se-așează în genunchi
Și clipa tace
În adânc și-ascultă :
Vin oști călări și pedestrime multă,
Din rădăcina vremii înspre trunchi.
Spun Iancu
Și munții se fac tulnice de os
Și ies pădurile din albie afară
Și cresc gorunii-n umeri mai vînjoși
Lîngă șuvoaie mare de primăvară,
Spun Patrie
Și buzele învață cuvinte de dragoste noi
Și pietrele devin izvoare
Și ciocîrlile-mi cresc
Sufletul lîngă soare.

P A S T E L D E T O A M N Ă

Aprinde toamna luminate ruguri
În turlile de fin și de trifoi,
Se-aude vinu-n cupele de stuguri
Strălimpede cum urcă către noi,

Lumina ca o frunză suspendată,
Mustește-ușor și dulce și-amărui,
Coboară geana zărilor curată
Și soarele coboară în gutui,

Și sună-n jur, numai a bronz și aur
Din temelia toamnei la uluci,
Se-nchid în cețuri gușile la grauri
Și se deschid obloanele la nuci,

Grădinile din suflet ne sînt coapte,
Sîntem mai tineri cu un nou cules,
Numai cocorii uneori în noapte,
În pînza zării duhul veri-l țes,

Dar nostalgia nu ne intra-n casă,
Această toamnă tot tînăra va fi,
Și păsările care-acum ne lasă,
Vor reveni curînd, vor reveni ...

DE IARNĂ

Ninge pe câmp ca pe-un iris de mare,
Liniştea-şi cerne făina, frumos,
Brazda-i mai 'naltă cu o răsufare
Şi cerul e cu o toamnă mai jos,

Ţăranii-s îmbrăcaţi în aşteptare ...
Le fumegă căciulile pe frunţi
Şi palmele le ard de nerăbdare ;
Palmele cu văi adânci şi munţi,

Să-şi pună sufletul lângă seminţe,
În lutul ca o pîine aburînd,
Cînd ceasu-i verde lângă ochiul ierbii
Şi mieii sînt cu boturi de argint ...

Dar pînă-atunci se-aude dinspre sate,
Cum inspirate dălţi în lemn lovesc ...
Ţăranii-n porţi sculptează zări curate
Şi porţile lor 'nalte înverzesc ...

DACĂ TRĂIM

dacă trăim dacă e o lacrimă dacă un soare plinar
și dacă trecătorii prin zori trec
nu proclamând echinoxuri în ancestrale pajiști
dar ființa-ne demult suavă
fragedă în povestea râului

ce ireductibilă lumină

dacă odată am căzut în iarba unei câmpii
de rouă de ardezii și de vlăstare
trupurile noastre înmugurite
până în case sunt dreptul de dovedire

dacă suntem vii

și dacă întregă această cruciadă
de încă ceva salcâmi în apărarea
fără apel acum iubite de dreptul de dovedire
în viața-ne vorbesc

dacă o lacrimă dacă trăim

SALCÎMUL DE PE RÎU

unii mai credeau în echilibrul problematic
somato-psihiic și moral al aceluia salcâm de pe râu
în viața lui puțin probabil vegetal vorbind
implicată în fenomenele trecătoare ale obștei

așadar nu strict vegetal vorbind
ușor te puteai înșela avea un aer
cu totul detașat de orice complicații de iarbă

s-ar spune că nu vedea
nu vorbea nu auzea de lemn dar
tăcerea lui intriga multă lume bună pe râu
nu se știe dacă s-ar putea scrie
o aproximativă biografie a sa blând panegiric
dar de existat a existat și credeți-mă
miraculos se spune că ar fi izbutit
să nu-i cadă frunzele toamna
și că prin ceva puteri oculte coroana-i rămânea
icoană vie în ferestrele satelor râului
dar de existat a existat și se pare există
și oricum oameni buni acel salcâm de pe râu
rămîne singurul martor de drept în câmpie demult

NU ÎN MAI MULT DE O VIAȚĂ

să crezi în ninsorile blînde în sufletul lor alb
în plină zi disecat de compacte rutiere
de trecătorii grăbiți prin viscolul pur
și de o seamă de volute ale prumbeilor

și sentimentul de zădărnicie al zăpezii
și nu mai puțin al vieții tale înienate
și nostalgia unui popas între acei poeți tineri

dar tu trăind din izvoare
umbra și lumina rîului
exodul fantast de sălcii și iarbă
genealogia de fluturi viețuitoare și păsări
și notele a toate zise biobibliografice pe râu

astfel îndurînd povara unui poem mereu
însingurat nu vei rămâne
și vei ști unde și unde adevărul
ca o desfoliere se arată
nu în mai mult de o viață pe râu

LUMINĂ DE NORD

a fi într-o viață de om cum râul în albia sa tutelară
nu doar trecători pe înaltele-i maluri de arse argile
în puterea luminii totul se desăvârșește ca un
miracol alb

primăvară de primăvară liziera râului lumină verde
adâncă e trecerea acestui vad limpede în demnitate
ființele noastre în aderarea fără de sfârșit a râului
după cum ireversibilă e cronică profană a râului acest
un cuvânt rămâne legământul de început al unui
cât de adevărați iubite din începutul lumii venim
pe acest pământ natal zeiesc suntem cei căzuți în
niciodată râul acesta nu ar putea să trădeze niciodată
prundurile sale sunt un atestat de viață în libertate
mereu tineri din fiecă bucurie nemuritori ne vom crede
astfel vom trăi mereu pe râu în această statornică
de nord așa adevărul ca iarba adevărat răsare în

crud

sunt

cuvânt

baladă

lumină

adevăr

PÂNĂ LA ACEL STYX

dacă fără de întoarcere ar fi lacrima de stea

și dacă singurătatea decretul unu al cetății
atunci unde duc unde curg
fibrelor arborilor unde
râului și domeniile vulturului

dacă eu pot trăi fără unii din voi și dacă
unii din voi pot trăi fără mine ce frumos
eveniment până la acel styx

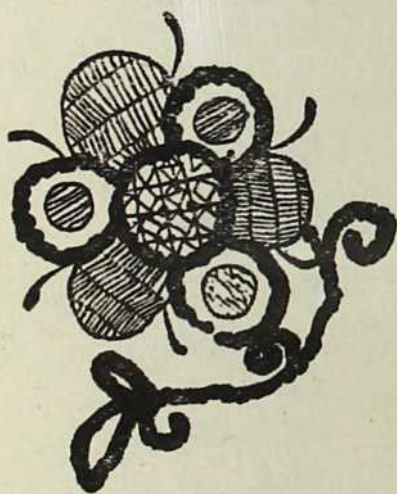
dar patria mea demult este acest râu plebeu
și eu pot trăi aici și rămâne singur
fără glorie și fără monumente întotdeauna

dar nu fără pâinea fără apa fără sarea
fără aerul și fără adevărul niciodată

SĂRBĂTOAREA FLORILOR

O clipă prind în mîini
vîntul.
Și-l fac mărgele gătindu-mă
de sărbătoarea florilor.
O clipă sădesc în grădina casei
o rază.
Și-i cer să crească mare
Să-mi umple liniștea și singurătatea.
Apoi iau o floare
O rog să înflorească
iubirea,
să-mi dea o petală
să urc pe ea și să ajung
la sărbătoarea florilor.

ȚARA

Cineva
A vorbit
Nespus
De frumos
Spunînd
Că
Propria-i țară
— care-i
Și-a mea —
Începe
Chiar
Din dreptul
Ștreșinei
Bătrînei
Dumisale
Case !

Fără
Să supăr
Pe nimeni,
Eu îndrăznesc
A-l corecta,
Afirmînd
Că tot
Țara
Noastră
Se cheamă
Și pămîntul
Din tinda
Casei
Părinților
Mei
Și lutul

Pe care
Ea-și
Sprijină,
Temeinic,
Temelia !

P O E M Ț A D E I A R N Ț A

Ce știi tu, iubite,
vocalele albastre se agită
atomii orelor exacte
se prăbușesc peste noi.
Ce știi tu, iubito
cînd bivolii cu elice negre
iau orașele în coarne
și frigul obosit
se odihnește în mine.
Ce știi tu, iubito,
cu cîtă răbdare primesc
singurătatea de dimineață.

B. C.

Soarele a fost inventat
de poeți, pe vremea
cînd umblau pe pămînt
și eu îmi aduc bine aminte
că am dezlipit cu
unghiile mele
un apus vechi
și trist
și am văruiț
cîtiva pomi.

A R S A M A N D I

Într-un colț
de piață,
cu gulerul ridicat,
Poetul
își vinde insomniile

T A B L O U

Am copiat cerul
cu o grămadă de priviri.
Soarele îl copiez
cu-n singur cerc.
Copacii au
atîtea cuvinte necunoscute
încît nu-i pot înțelege
fără păsări.

II. MAXIME

MAXIME

Aroganța miroase a prostie.

*

Adulții este necesar să învețe copiii să se autoconducă de la cea mai fragedă vîrstă.

*

Ceea ce este astăzi perfect, mîine poate fi imperfect.

*

În tot ceea ce facem este necesar să prevedem efectele imediate și cele de perspectivă.

*

Prietenul care ne laudă faptele rele și greșelile ne face un rău.

*

Dragostea durează mai mult decît frumusețea.

*

Fiecare indiferent cine sîntem, avem datoria să respectăm demnitatea celorlalți.

*

Nu tot ce este original este util.

*

Optimismul ne ajută întotdeauna să învingem greutățile vieții.

*

Umanismul va predomina în viitor

*

Fiecare trebuie să apreciem valoarea celorlalți pe măsura ei.

*

Trebuie să nu ne lăsăm niciodată învinși în viață, întru-cît viitorul ne este întotdeauna în față.

*

Nu tot ce este nou este util.

*

Umanismul este calitatea care ne face cei mai mulți prieteni.

*

Fiecare trebuie să ne străduim în permanență să fim un exemplu demn de urmat.

*

Medicul cel mai bun este strădania permanentă de-a preveni îmbolnăvirea.

*

Putem să detestăm faptele negative ale oamenilor, dar nu pe ei.

*

Recompensînd faptele bune, creem o condiție ca ele să fie urmate tot de fapte bune.

*

Putem să ne detestăm faptele negative, dar nu pe noi.

*

Oamenii care nu au nici un ideal în viață nu știu unde vor ajunge.

*

Invidia este un non sens.

*

Idealuri comune îi unesc pe oameni.

*

Iubirea trebuie să ia locul urii în relațiile dintre oameni.

*

Oamenii trebuie să creeze istoria, să-i planifice evenimentele și devenirea sa.

*

Încrederea în noi ne întărește cînd ne aflăm în necazuri.

*

Fiecare avem nevoie să fim înțeleși de ceilalți.

*

Îngînfarea stîrbește mult personalitatea.

*

Cel ce întrebă progresează.

*

Încrederea în oameni și forțele lor este cheia progresului viitor.

*

Fiecare este necesar să ne dezvoltăm umanismul.

*

Nimeni, oricine am fi, nu avem dreptul să lovim în demnitatea unui om.

*

Cînd sîntem neserioși, oamenii nu mai au încredere în noi.

Dragostea cea mai trainică este bazată pe rațiune.

*

Dușmanii comuni îi fac pe oameni să se unească.

*

Dezumanizarea oamenilor este oprită prin umanizarea lor.

*

Este necesar să nu disperăm niciodată.

*

Trebuie să ne înțelegem pe noi înșine.

*

Pe cei ce ne întrec pe merit trebuie să-i stimăm.

*

Corectitudinea este o calitate necesară fiecăruia.

*

Calomniatorii sînt dușmanii oamenilor.

Cearta înrăutățește relațiile între oameni.

*

Cartea este cel mai sigur prieten al fiecăruia.

*

Perfecțiunea poate fi atinsă.

*

Ceea ce pare utopic astăzi, mâine poate să devină realitate.

*

Legile societății trebuie să fie umaniste.

STROPI DIN CASCADA VIEȚII

Arta este o lume alcătuită din „fragmente de real“
Fără intuiție însă nu-i putem stabili unitatea.

*

Singurătatea este un labirint din care unii nici
cu ajutorul unui fir nu mai pot ieși. Din singurătate,
nici muzica nu te mai poate scoate.

*

Poporul, în totalitatea lui, e geniu; geniul, în
esența lui, e popor. Unul deține energia, celalalt —
— lumina unității.

*

Cu lumina din el, cristalul mărește și colorează
imaginea tuturor lucrurilor.

*

Fericirea nu dă înțelepciune. Cîteodată mai ia din ea.

*

Inspirația este o plenitudine a artistului. Prin ea,
el ovaționează absolutul.

*

Arta nu-i colaborarea dintre corzi și arcuș sau din-
tre penel și pînză, ci dintre conștiință și existență. În
artă spiritul e factor real.

*

Idealizînd o situație, mulți o falsifică, iar încercînd
s-o concretizeze — o suprimă.

*

Adevărul e în raportul nostru cu oamenii: adevărul
e iubire.

*

Lirismul este o briză care poate orienta omenirea
de pe un plan, pe altul, al vieții. Puterea lui e în finețe.

*

Viața nu poate pătrunde în artă decît prin spiritul
artistului

*

Cantitativ, frumosul nu-i mai puțin decît urîtul;
urîtul însă e mult mai gradat. De aceea, uneori, parcă
nu-l mai cuprind limitele.

*

Poetul este un om în care n-a murit copilăria atunci
cînd s-a născut în el maturitatea. În poet nu s-a acciden-
tat nimic.

*

Cu cît te consideri mai important în lume, cu atît
esti mai nemulțumit de ea.

*

Suferința, cînd omul are capacitatea de a o îndura,
este pentru el o victorie.

*

Geniul crește în lumina conștiinței sale, eroul în
văpăile ei.

*

Poezia este melodie armonizată în inefabil. Ea
cheamă în suflet culoarea imaginii, după ce purifică
lacrimile.

*

Numai oamenii cu adevărat sensibili pot evita vio-
lențele.

*

Cel ce calcă legea e mai lipsit de conștiință decît
de rațiune.

*

Muzica ne ajută să simțim fuga timpului către
eternitate. Ea ridică în noi furtuni prin care ajungem la
cea mai mare liniște.

*

Istoria este destin, la care oamenii își adaugă
conștiința.

*

Lumea nu face excepție de la nimic.

*

Sîntem obligați să apărăm existența unui om, dar
și să-l oprim să periclitizeze existența altuia. Libertatea
este solidaritate.

*

Uneori cine e sincer suferă. Suferința însă niciodată
nu vine din sinceritate, ci din împrejurrările în care se
afirmă ea.

III. PROZÁ

PERPETUUM MOBILE

În ultimii ani ne-am întâlnit din ce în ce mai rar, cu toate că odată eram de nedespărțit, mai ceva decât frații siamezi, încît ajunseserăm să fim disprețuiți de marea majoritate a frumoaselor adolescente ce încercau — cu diferiți sorți de izbîndă — să ne cucerească inimile. Acum ne vedem din an în paște și fiecare reîntîlnire nu face altceva decît să pledeze în favorarea inutilității celei viitoare. Multe sînt cauzele care au determinat această situație, dar eu cred că ireversibilul proces de destrămare a prieteniei noastre este consecința nemijlocită a unei boli cronice a prietenului meu, ale cărei manifestări au trecut, în ultima vreme, de limita critică de suportabilitate.

Este vorba despre o latură cvasimaladivă a gîndirii prietenului meu (dacă ar fi să ne luăm după diagnosticul stabilit de un reputat medic psihiatru din urbea noastră și anume : „(...) aparent sindrom discordant, cu intermitente manifestări de (...)“. Memoria mea a lăsat întotdeauna de dorit, așa că-mi cer scuze pentru imposibilitatea de a reproduce, după atîta amar de vreme, respectivul diagnostic. În esență, trebuie reținută ideea că fostul meu „frate siamez“ era acuzat, din punct de vedere psihomedical, că ar fi oarecum diferit, mental, de covîrșitoarea majoritate a oamenilor normali. Ceea ce nu înseamnă cîtuși de puțin că medicul l-ar fi inclus în categoria inadaptabililor și irecuperabililor psihici, ci s-a mărginit să-i prescrie un regim adecvat de studiu și viață), deci după cum afirmam, este vorba de o latură cvasimaladivă a gîndirii prietenului meu, semnificabilă cît se poate de simplu printr-o sintagmă consacrată de secole ; perpetuum mobile. Cred că v-ați dat seama că prietenul meu nu era obsedat de ambiția de a realiza ceea ce nimeni nu reușise pînă atunci în privința meca-

nismelor care n-au nevoie de nici un fel de energie pentru a funcționa. Nicidecum. Am în vedere starea maladivă pe care mi-am permis să o desemnez drept stare perpetuum mobile, caracterizată printr-o extraordinară putere imaginativă a minții acestui om, printr-o fantastică proliferare a proceselor euristice ale gândirii, în detrimentul stereotipurilor intelectuale, printr-o continuă autodezvoltare și autoreproducere a propriei inteligențe.

Presupun că n-am reușit, cel puțin pînă în acest moment, să-mi expun cu deosebită claritate gîndurile. De aceea, consider că se impun cîteva precizări suplimentare. Recurgînd la arhivele subiective ale memoriei, voi încerca să vă prezint cîteva amintiri-argument, care, sper, îmi vor susține aserțiunile anterioare.

... Unul din jocurile noastre preferate, pe la vîrsta de cinci ani, era cel de-a șoferul de autobuz și călătorii. (Tata îmi cumpărase un autobuz, o jucărioară nostimă, încercînd să mă obișnuiască încă de mic, probabil, cu un important element al universului citadin). Într-o zi, îl aud pe prietenul meu că-mi zice : „Ce-ar fi să luăm niște petrol de la lampa bunicii, să-l băgăm în rezervor la mașină, să-i punem și o țeviță autobuzului, pe unde să iasă flacăra și să zburăm amîndoi cu el, departe, mai departe de Soare și Lună. „Am furat petrolul și, pe cînd meșteream la rezervorul autobuzului — de fapt, o cutie ruginită de conservă — ne-a surprins tata și s-a interesat de „opera“ noastră. I-am spus ce și cum. A început să rîdă în hohote. „Ia te uită la mucoșii ăștia, ei nici n-au învățat bine să umble și acum vor să zboare dincolo de Soare, dincolo de atmosferă, deci. Ce tîmpenie ! Vor mai trece o sută de ani, pe puțin, pînă la ieșirea primului om în spațiu și ei, mucoșii, se și visează cosmonauți ...“

(Peste un an și ceva de la această întîmplare, Gagarin avea să inaugureze era zborurilor cosmice ale umanității).

... Eram prin clasa a XI-a. În vacanța de primăvară, am făcut o excursie prin cîteva sate de munte. Unul dintre ele era străbătut de un pîriu năvalnic. L-am văzut pe prietenul meu cum a rămas, vreme de un ceas, cu privirile ațintite asupra aceluia curs de apă. „Ce-ai pățit, l-am întrebat, ai văzut cumva vreă sireună ?“ „Încetează cu tîmpeniile astea, mi-a răspuns destul de supărat, stăteam și mă gîndeam dacă n-ar

fi posibilă aici amenajarea unei microhidrocentrale electrice.“ „Micro ce?“ „Microhidrocentrală.“ „Pentru ce, doar satul este conectat la rețeaua de energie electrică?“ „Ei, uite așa, să nu mai fie conectat, să-și producă singur energia electrică de care are nevoie.“ „Da' de ce-ți bați tu capul cu toate astea? Hai mai bine să prindem un pește.“ M-a privit cu îngăduință. „Doamne, cât de naiv poți fi cîteodată...“

(De vreo trei ani, au început să fie produse în regim industrial primele microhidrocentrale).

... Știu că într-o altă zi (anul nu mi-l amintesc prea exact) mi-a relatat o istorioară picantă. Fusesse la un concert de muzică simfonică. Nimic neobișnuit pînă aici, pentru că prietenului meu îi plăcea foarte mult muzica simfonică. Nefirescul survenise în momentul în care, după terminarea concertului, îl căută pe dirijor, îi adresă felicitările de rigoare, apoi începu să-i explice bietului om despre muzica auditiv-vizuală. „Gîndiți-vă, îi spuse dirijorului, ce emoții ar declanșa o simfonie, redată atît prin intermediul sunetelor, cît și al semnalelor luminoase. Spectatorul ar recepta-o simultan cu două sisteme perceptive majore — auzul și văzul.“ Dirijorul îl ascultase, din ce în ce mai contrariat, cînd, deodată, simțind că-l copleșește o inexplicabilă criză de isterie, îl dădu afară pe ușă.

(Ați auzit cumva despre turnul lumină cibernetic al lui Schöffer?)

... Să vă mai relatez și despre experimentele ce le-a făcut cu televizoarele? (Ne-a rugat odată, pe cei mai buni prieteni ai lui, să-i împrumutăm pentru o zi-două televizoarele noastre. I le-am adus. Degeaba. N-a reușit să obțină imaginea stereoscopică. După vreo patru ani de la această întîmplare, am citit în ziare despre experiențele întreprinse de un colectiv de oameni de știință sovietici, în privința televiziunii tridimensionale). Sau despre încercările, inutile de altfel, de a convinge un tînăr analist de sistem de la un centru teritorial de calcul electronic să încerce elaborarea unui program poetic pentru calculator (propunerea cu pricina căzînd nu atît din cauza lipsei de receptivitate a analistului la nou, cît din imposibilitatea de a găsi răspuns la o inerentă întrebare: cine plătește orele de rulare ale programului?)

Așa stau lucrurile. În ultimii ani ne-am întîlnit din ce în ce mai rar. Amîndoi ne-am întemeiat cîte o

familie, avem copii și ne spunem unul altuia, atunci cînd ne revedem, că, în limita posibilităților, sîntem fericiți. În ce mă privește, aș fi în stare să bag mîna în foc pentru fericirea mea. Cît despre el, nu cred. Sînt convins că-mi vinde gogoși, pentru a evita o serie de întrebări stînjenitoare, relative la maladia psihică de care n-a reușit să se vindece nici pînă acum.

Suferă și în prezent de „perpetuum mobile“, cu toate că a absolvit cursurile unei facultăți cît se poate de respectabile: științe economice, specialitatea economia industriei. Deși economist, este încadrat pe post de contabil, din motive de schemă. (Dar, în realitate — după cum zic gurile rele — dintr-o altă cauză: s-a certat la cuțite cu directorul întreprinderii. Acesta i-a recomandat cît se poate de limpede să-și vadă de cifrele lui și să nu se mai gîndească la tot felul de prostii, că el n-are timp la dispoziție pentru toți fanteziștii (chiar așa s-ar fi exprimat, dacă mă pot baza pe afirmațiile prietenului meu — fanteziști), care visează nu știu ce corelații sofisticate între niște neclare brainstorminguri și creșterea rentabilității producției, așadar, directorul i-a recomandat să-și vîre mințile în cap, el n-a ascultat și acum meditează la acest diferend din perspectiva de simplu contabil).

Chiar azi m-a sunat la serviciu și m-a întrebat dacă nu sînt de acord să ne vedem mîine. Era foarte bucuros, a început să-mi explice cu lux de amănunte că... L-am ascultat, deși tema expozeului său telefonic nu mă interesa cîtuși de puțin (ceva despre parametrii fluxului informațional și dinamica entropie-negentropie informațională la nivelul microgrupului, cu aplicații practice în procesele productive), după care i-am promis că voi da curs invitației sale. „Atunci, rămîne pe mîine, mi-a spus, te salut, dar mai stai o clipă, nu închide, vrea și nevastă-mea să-ți comunice ceva“. Îndată am auzit și vocea ei în receptor „bună, dragă, ce mai faci, mă bucur că mîine o să treceți pe la noi, să nu uiți să-ți iei și consoarta cu tine, de-abia aștept să văd cît ați mai crescut, sînteți invitații mei, mai ales tu, că mi s-a stricat mașina de tocat carne și el nu știe s-o repare, nepriceputul asta n-are pic de simț practic“.

Bine că soția lui m-a scutit de prezentarea unui alt aspect jenant al maladii de care suferă prietenul meu: lipsa oricărei aptitudini de a-și traduce ideile în practică. Nu știe să se bată pentru ele, se rezumă numai

la bucuria de a le avea și a ni le oferi, precum o floare mireasma-i. Cu toate că știe că de obicei nu dăm doi bani pe oamenii care trăiesc cu capul în nori — chiar dacă de idei — dar ne lăsăm, în schimb, copleșiți de un sublim extaz atunci când mirosim o splendidă garoafă de seră (aproape inodoră, între noi fie vorba ...)

Ultima remarcă n-are menirea de a-l scuza pe prietenul meu. De fapt, nu mi-am propus nici să-l acuz, nici să-l apăr. Cred că nu-l interesează cîtusi de puțin opinia mea. Pentru că, cei care suferă de „perpetuum mobile“ la nivelul gîndirii, nu prea ne iau în seamă pe noi, ăștia, care sîntem cu mintea întregă și nimic mai mult.

NATURĂ MOARTĂ

Oala de fiert sub presiune începuse să șuiere amenințător, semn incontestabil al apropiatei finalizări a unei pretențioase ciorbe de fasole cu ciolan afumat. Măgduța reflectă preț de cîteva clipe — „s-o mai las pe foc ori ba?“ — după care se decise: cu o mișcare energetică închise unul dintre ochiurile aragazului, concentrîndu-și în continuare atenția asupra tigăii în care se prăjeau cîteva bucăți de carne.

Vă dați seama cît de ocupată era în acele momente Măgduța și cît chef avea să fie deranjată. Și totuși ...

Un țîriit strident, nervos al soneriei, urmat la scurte intervale de timp de alte semnale sonore similare, dar parcă mai colerice decît primul.

„Fir-ar a dracului de treabă — își zise Măgduța în gînd, în gînd numai deoarece în acele clipe nu putea rosti nici o vorbă fiindcă tocmai atunci gusta o bucățică de friptură — cine-o fi la ora asta, că doar n-aștept pe nimeni?!“

Dilema se clarifică rapid, deîndată ce Măgduța deschise ușa. În partea cealaltă, cu un aer aiurit, parcă picat din altă lume, stătea Goguță. Dar nu transa în care se găsea soțul ei o șocă, ci faptul că acesta ținea strîns la piept un pachet mare, paralelipipedic, învelit în hîrtie albastră.

— Măgduță dragă, spuse, cu o voce sufocată de emoție, Goguță, după care, brusc, se opri.

— Ce-i cu tine, sufletel, ești bolnav? — se sperie Măgduța.

— Bolnav ... Bolnav ? Nu, răspuse din ce în ce mai aiurit Goguță. Bolnav ? Da. De fericire. Uite-aici, mai rosti el, după care-și șterse fruntea brobonită de sudoare.

— Da' hai odată înăuntru, că ne văd vecinii și cine știe ce-și mai închipuie, hai înăuntru și spune-mi repede ce s-a întâmplat.

Acest dialog preliminar a durat mai puțin de 30 de secunde. Goguță dădu curs invitației, intră, strângînd cu aceeași delicatețe protectoare ciudatul pachet la piept. Se așază pe canapeaua din sufragerie și ...

— Ce-ai acolo ? se decise Măgduța să pună punctul pe i.

— Iepuraș mic, dac-ai ști ...

Tensiunea nervoasă a celor doi se apropia de apogeu.

— Adu repede un cuțit !

Măgduța se conformă de urgență rugăminții formulate pe ton de ordin. Tăiată cu mult suflet, sfoara care lega pachetul cedă în mai multe locuri. În timp ce soțul ei efectua această operație, ochii i se dilatau mai intens ca o supernovă. Goguță desfăcu învelitoarea. Urmară cîteva clipe de tăcere, tulburate doar de bîzîitul imper-tinent al unei muște. Privirile amîndorura se focalizară asupra obiectului aflat acum pe masa din mijlocul camerei.

Era un tablou.

Măgduța receptă instantaneu mesajul emis de respectiva operă de artă :

O natură moartă. Un pește vînat — probabil un hering — într-un castron de lut smălțuit, decorat cu floricele și alte motive incerte. Alături — un cuțit și o furculiță, ce luceau stins. Toate acestea — pe un fundal vioriu, străfulgerat de intense tonuri roșii-oranj.

Fantastic !

Un tablou minunat, o natură moartă clocotind de talentul pictorului ce o concepuse întru eternitate.

— Este autentic ? își permise Măgduța o întrebare mai mult decît insolentă.

Goguță simți că se sufocă de furie.

— Tu nu vezi, dragă, ce mama dracului ... Privește cu atenție. Ulei, ulei veritabil și pînză. Și-apoi unde mai pui că e făcut de unul dintre cei mai mari pictori din oraș — Giovanni Prapură !

— Vai de mine ! — conchise, uluită, Măgduța.

Cu această remarcă se încheie cel de-al doilea dialog. Urmă etapa a treia a convorbirilor, cea mai dificilă, referitoare la locul de amplasare a capodoperei.

— Acu', avem tabloul, da' unde-l punem? Începu să gândească cu glas tare Goguță.

— Păi și-așa n-avem în casă nici o pictură... Ce-ar fi să-l punem chiar la intrare, în hol — opină Măgduța — așa o să fie mai epatant. Cum intră musafirii, cum îl, văd și...

— Ce-ai femeie, ai căpiat?! N-am dat eu cinci mii de lei pe tablou ca să mi-l halească musafirii dintr-o privire de cum intră în casă. Tabloul ăsta trebuie digerat pe îndelete.

— Păi, atunci, nu se lasă Măgduța, ce-ai zice de sufragerie?

— Nici aici nu-i bine. În sufragerie mai bei o țuică, voi, femeile discutați despre modă și alte fleacuri, ce, mai are cineva chef să se uite la tablou? Și dacă nu se uită n-am făcut nimic, că tu știi că arta trebuie contemplată, altfel, adio, cat... , ei, ia te uită, uitai cuvîntul ăsta imposibil, cat... catar... oricum, mă-nțelegi ce vreau să spun, nu?

— Atunci, unde?

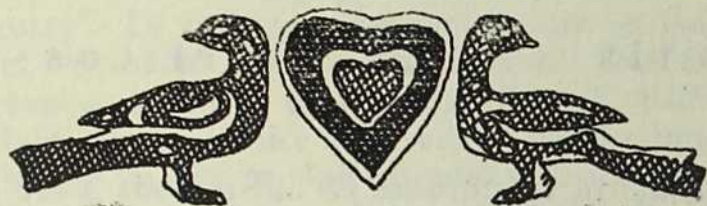
— Hai să ne gîndim.

De atunci se tot gîndesc, dar pînă azi n-au găsit nici o rezolvare optimă a problemei. Între timp, Goguță s-a certat cu soacră-sa (care, după ce a văzut tabloul, i-a spus verde în față: „Peștele ăsta are niște ochi care te bagă în răcori, nu lăsa copilul să-l vadă că se îmbolnăvește“), cu prietenul său Georgică (care declarase că lui îi plac numai heringii conservați sau, în cel mai rău caz, congelați), în fine, cu mai multe neamuri și mai mulți prieteni.

Tot de atunci, Măgduța visează în fiecare noapte cum peștele de pe pînza tabloului învie și, cu ochii plini de lacrimi, o roagă să-l arunce înapoi în marea de unde fusese pescuit, pentru că-l macină dorul după heringa lui. Visează Măgduța și se trezește learcă de transpirație, fuge în debara, unde e depozitat acum tabloul, pentru a se convinge că peștele ei doar me netulburat în castronul smălțuit, decorat cu floricele și alte motive obscure.

Pe pînza tabloului s-a depus un strat gros de praf — dovadă elocventă a incontestabilei sale valori artis-

tice. Mai multe nu știm despre această operă de artă ce aparține soților Măgduța și Goguță, am aflat însă, întâmplător, într-una din zilele trecute, că pictorul Giovanni Prapură s-a apucat să picteze o nouă capodoperă, tot o natură moartă, reprezentînd un somn adormit pe roata unei mori de apă părăsite.

CĂUTÎND DE LUCRU PE COASTA DE AUR

Trebuie să mărturisesc că am început acest jurnal ca să lămuresc o seamă de lucruri ce mi se par importante. Cui altcuiva m-aș putea destăinui, cu cine aș putea sta de vorbă? Nu cred că ar interesa pe cineva povestea cu escadra de aur văzută ieri. Și cu visul meu despre ce ar fi putut să se fi întîmplat înainte (ori, poate, doar am dorit să se fi întîmplat atît de mult încît, la un moment dat, totul s-a realizat... în vis; deși, la urma urmei, nu pot preciza că nu eram și eu unul din oamenii cu mască și doream fierbinte să iau locul conducătorului și așa mai departe). Ca și visul despre ce s-ar fi putut întîmpla după. Aș putea povesti cuiva că în ziua asta, adică marți, m-am simțit ciine? Asta dovedind că tot nu știu cine sînt. Încerc totuși să aflu. Las să treacă o zi întregă și seara aștern pe hîrtie o mulțime de treburi. S-ar putea să mă ajute la ceva. Știu mofturile celor care au ținut jurnale. Scriau chipurile doar pentru ei. Aiureli! Asta poate la început. Adică se apucau de scris cu o sinceritate totală. Erau și prea tineri ca să se gîndească la altceva, la ce o să urmeze. După aceea s-au plictisit și au abandonat jurnalele. Cei care sînt oameni obișnuiți. Personalitățile au continuat. Numai că sinceritatea lor s-a dus dracului. Doar știau că după o vreme paginile lor vor fi citite și comentate. De către cine știe cine. Așa că pentru ei scriau de fapt. Ca să-și justifice faptele. Ca să-și enunțe principiile pe care nu le-au prea respectat. Ca să-și blameze confrății. Să apară doar ei într-o lumină favorabilă. Poate că aveau dreptate (și cine naiba îi pune să scrie?). N-am văzut (încă) vreun

jurnal aparținând unui politician, sau unui savant, sau unui artist în care să declare careva că s-a simțit cîine. Poate că ar fi trebuit să folosească și expresia asta dar ce ar fi spus societatea? Mie puțin îmi pasă. Nu scriu pentru te miri ce curioși. Înseamnă că am aflat ceva nou? Să însemne deosebirea asta ceva? Ori poate că ar trebui să-mi pese și nu-mi dau seama. Dacă descoper și eu că sînt . . .

Deocamdată n-am descoperit nimic. Am petrecut o noapte agitată. Nu într-un palat. Ci într-o casă de morar, o casă modestă, din marginea elegantei stațiuni de coastă. În stațiune sînt destule vile și palate arătoase. Pot să le admir de la distanță. Dar nu pot să îndrăznesc mai mult. Cu posibilitățile mele materiale . . . De fapt am sosit aici (de unde?, nu țin minte decît că am stat pe dig, privind estrada) ca orice vilegiaturist. Sau aproape ca oricare. M-am plimbat prin fața palatelor și am fost alungat (probabil că aveam un aer suspect). Am luat la rînd hotelurile și vilele. Mă interesam de prețul unei camere. Răspunsurile (deloc politicoase) m-au pus pe fugă. Că le-am luat la rînd e un fel de a spune. Indivizii de la recepție au un sistem de a se informa între ei foarte bine pus la punct. Cum n-aveau chef să-și piardă vremea cu mine m-au lămurit repede că e zadarnic să insist. Privirile unora erau foarte grăitoare. Ca și atitudinea oamenilor de pază. Am încercat să-mi ofer serviciile. Eram dispus să execut orice muncă. Nu prea știam exact ce aș fi putut face dar cred că puterea mea n-ar trebui să fie disprețuită. Am ajuns, astfel, la poliție. Nici acolo nu m-au ținut prea mult. Acte n-aveam iar bișnișurile privitoare la identitatea mea au fost într-un chip neașteptat interpretate. M-au cărat la un anume spital. Îmi spuneam că măcar acolo . . . Pe dracu'! Spitalul era arhiplin. Aveau prea mulți care habar n-aveau cine sînt. Nu știau ei, dar știau alții. Și aveau acte în regulă. Acte plătite de neamurile grijulii. Pe mine m-au trimis la plimbare.

Am reluat rătăcirea aceea fără rost pînă ce am ajuns în marginea stațiunii. Acolo am întîlnit case obișnuite dar prețurile mi se păreau încă mari. Am continuat să merg pînă ce am zărit aripile unei mori de vînt. Se roteau nebunește și scîrțiau îngrozitor. În schimb morarul părea cumsecade. Pentru o sumă modestă îmi închiria o cameră pe o săptămînă. Și

m-am trezit stăpînul (?) unei chichinețe de mai mare dragul. Are un ochi de geam ridicol de mic. Dealtfel chiar în dreptul lui se răsfață o tufă de trandafir sălbatec așa că tot nu folosește la nimic. Înăuntru se află un pat care ocupă aproape întreaga suprafață și nu lasă loc fericitului locatar să se plimbe. Abia dacă încap acolo un scaun și o etajeră cu rafturile goale. Deasupra patului atîrnă portretul unui amiral cu sticla pătată de muște. Pentru spălat mi s-a spus că pot folosi cișmeaua din curte. Pentru asta trebuie să trec pe lângă cușca unui cîine. Nu se prea deosebea încăperea de cușca lui (cel puțin ca mărime). Bineînțeles, el nu putea admira portretul vreunui amiral, în schimb i se dădea de mai multe ori pe zi un blid cu mîncare (mi-a explicat morarul asta, adăugînd că e un cîine de mare folos). Treaba asta am reținut-o și cînd am rămas singur cu animalul acela uriaș, am căutat să mă împrietenesc cu el. Părea foarte amabil. Pînă la urmă am împărțit mîncarea lui. Mi s-a părut că mă privește cu o deosebită compasiune și chiar se străduia să împingă blidul spre mine, invitîndu-mă să mai servesc. Eram convins că am dat peste un animal cumsecade și aș fi fost gata să declar oricui că întotdeauna mi-au plăcut cîinii care păzesc morile de vînt. Cît despre jenă, să fim serioși. Cine se simte stingherit în fața unui cîine? Și încă în fața unuia tare cumsecade. Mi-am petrecut restul zilei prin preajma lui și seara m-am culcat doborît de oboseală. Eram mulțumit știind că mă veghează cineva. Nu țin minte să fi visat ceva. Deși poate că ar fi trebuit. Aș fi fost pus în gardă pentru ceea ce se va întîmpla în noaptea următoare. Adică în aceasta. În sfîrșit. Să iau lucrurile la rînd. M-am trezit în zori și cred că vinovată a fost moara de vînt cu scîrțitul ei. Ce naiba, n-o putea împiedica morarul? Măcina și noaptea? m-am întrebat. Cîinele nu-mi putea răspunde, în schimb mi-a oferit un dejun pe cinste. După ce-am mîncat porția ce credeam că mi se cuvine, am zărit alături de cușca lui niște cutii de conserve goale. Erau conserve pentru cîini. Dar erau, trebuie să recunosc, delicioase. Altfel pornești la drum cu stomacul plin, te simți mai sigur pe tine, ai curaj și așa mai departe. Curaj îmi făcusem din belșug așa că l-am mîngîiat pe qinefăcătorul meu. Avea un păr cam aspru și încîlcit. El a mîriit într-un fel cam ciudat. Abia cînd am ajuns în stațiune mi-am dat seama că mîriiala lui semăna cu

un „te aștept !“ Oricum aveam un prieten. Și de vreme ce era un ciine, nici nu m-am mirat când am fost alungat din fața unui palat cu un „marș de aici ciine murdar !“ Cam la fel s-a întâmplat pe la vreo trei hoteluri. Am vrut să-mi ofer serviciile unei benzinărese grase, aceea a aruncat cu o mătură după mine strigînd : „mișună prea mulți ciini vagabonzi pe aici !“ Abia pe plajă s-au schimbat lucrurile. Am ajuns destul de tîrziu, ora escadrei de aur trecuse, dar m-am dezbrăcat și m-am amestecat în mulțimea cea veselă care inundase plaja. Gol, semănăm cu toți ceilalți. Cel puțin așa îmi închipuiam. Dezbrăcați semănăm teribil între noi. Deși majoritatea risipeau pe nisip o mulțime de fleacuri, prosoape colorate, bărci de plastic, umbrele de soare, papuci de plajă, halate de baie, jucăriile copiilor și mai știu eu ce. Acestea puteau constitui vagi indicii ale stării sociale. Dacă erai un observator atent. La urma urmei puteam trece și eu unul care avea tot felul de fleacuri asemănătoare, numai că le lăsasem pe undeva și pur și simplu mă plimbam. Puteam, așadar, să înșel pe oricine. Soarele dogoritor mă înfierbîntase deabinelea și era gata să cred că dacă intram în vorbă cu unii din veseliile mei vecini (mă așezasem pe nisip, obosit, și studiam pe cîtiva) lucrurile se vor aranja pe deplin. Ca să-mi fac curaj am plonjat mai întii în mare. Apa rece m-a trezit. Aș fi putut să remarc, de la început, că oamenii aceia erau grupați și că nu se putea pătrunde prea lesne într-un cerc cine știe de cînd constituit. Mi-am cam pierdut curajul și m-am gîndit că e bine să fiu mai prudent. Totuși presimțeam că avea să se întîmple ceva. Trebuia să dau peste un prilej favorabil. Ceea ce s-a întîmplat, numai că eu am fost cel peste care a dat buzna cineva. Mai precis o cățelușă de rasă. A venit glonț spre mine, mi s-a lipit de un picior și a început să se frece. Se gudura de mai mare dragul, ochii îi sticleau și nu conținea să mă amușine foarte ațîțată. Iar eu încremenisem, nu îndrăzneam să fac nici o mișcare. Am încercat, pe șoptite, s-o alung, am împins-o (ușor) cu piciorul după ce am văzut că vorbele nu ajung. Nici pomeneală, să plece. Scheuna de plăcere, injurăturile mele printre dinți le lua drept alinturi, îmbrîncelile drept mîngîieri. Cînd i-a apărut stăpîna nu m-am așteptat la nimic bun. Credeam că va țipa la mine și îmi era o teamă cumplită de ridicol. Nu mă considerasem așa nici cînd mi-am oferit cu demnitate serviciile chiar dacă eram bruftuluit,

nici atunci cînd am împărțit mîncarea cu prietenul meu de la moara de vînt (acolo cel puțin nu mă văzuse nimeni). Aici însă, în fața atîtor oameni, mă putea face de rîs, acuzîndu-mă, cine știe, că vreau să-i fur stîrpitura aceea mătăsoasă ce tremura excitată de cîte ori îmi mirosea piciorul (mi-am adus atunci aminte că și prietenul meu se frecase de picioarele mele, dar fără atîtea fasoane). Aș fi dorit, pe scurt, să mă înghită nisipul. De mirare e faptul că am avut tăria s-o privesc pe stăpîna cățelușei. Mi s-a tăiat răsufierea. Nu știam ce să admir mai întii. Părul ei lung și auriu, fața-i ovală, de sfîntă din icoană, umerii rotunzi, sînii care . . . Ei nu, că mă apucă (acum) turbarea. Și ce coapse prelungi. Și ce mișcări unduioase ! Mi-a zîmbit. Și ca să-mi ia de tot piuitul, m-a mîngîiat pe cap (așa făcusem și eu, mîngîind capul lăptos al cînelui de pază). Nu înțelegeam ce spune. Gînguritul ei venea parcă de departe și înțelesul îmi scăpa. Pînă la urmă am înțeles că-mi propune să-i îngrijesc cățelușa. S-o plimb cîteva ore, dacă nu mă supăr, dacă nu mă incomodează, dacă nu altceva mai bun de făcut și alte nimicuri de vorbe încîntătoare le revărsa ca un potop asupra mea, cățelușa ei, spunea, e atît de cuminte și mă iubește, era clar că sîntem făcuți unul pentru altul, ea, cățelușa era de soi curat, părinții ei, și nu doar părinții, toți strămoșii ei pînă la a șaptea spiță fuseseră medaliați, și era atît de drăgălașă, nu-i așa, pînă atunci n-o trădase nciodată și uite că dintr-o dată găsise o altă persoană care să-i fie pe plac, n-aș vrea ca eu să . . . În sfîrșit, mă amețise de tot, vorbea atît de aproape de mine, aproape atingîndu-mă cu . . . Nu, mai bine să nu mă gîndesc la ea. Așadar îmi cerea ca s-o scap cîteva ceasuri de dulcea-i povară, asta devenise cățelușa de cînd îi venise logodnicul. Sau viitorul logodnic. Sau de cînd pusesese ochii pe un posibil viitor logodnic, n-am înțeles prea bine, după cum abia am deslușit numele hotelului unde trebuia s-o aduc pe minunata cățelușă (bineînțeles, unul dintre hotelurile de unde fusesem alungat). A sărutat cățelușa și mi-a depus-o în brațe (i-am simțit fluturarea părului) și a dispărut.

Am slobozit cățelușa pe nisip, am innodat un capăt al lesei în jurul degetelor de la mîna stîngă și am pornit să-mi caut hainele. Apoi am luat-o razna pe aleile din vecinătatea plajei. Și mai departe, pe străzile de-acum cunoscute. Numai că se schimbase ceva. Mi se făcea loc.

Indivizi care înainte nu s-ar fi obosit nici să mă privească, îmi zîmbeau. Cîțiva portari de hotel m-au salutat. Oricine recunoaște un ciine de rasă. La o cofetărie ce-și scosese mescele pe stradă, mai că era s-o pierd. Toate fetele de acolo vroiau s-o mîngîie. Noroc că le refuza cățelușa, făcuse, se vede, o pasiune oarbă pentru mine (care, dealtfel, eram și singurul ce o putea explica). I s-au oferit bomboane, prăjituri, le-am luat eu cu un aer preocupat, trebuia să le cercetez înainte de a le savura jăvruța. Ce mai, i-am mîncat toate bunătățile primite. Dacă tot mă pornisem . . . La stația de benzină am întîlnit-o pe grăsună care mă alungase cu mătura. Era numai zîmbete și nu știa cum să-mi intre în voie mîngîind animalul acela scump. Îmi era rușine de stînghereala ei și i-am permis s-o țină o clipă în brațe. Cel mai greu a fost cînd lumea a început să mă întrebe cum o cheamă pe cățelușă. Am inventat tot felul de nume. Cît despre opririle proaspetei botezate și răsbotezate, ce să mai zic. Cerceta toți copacii. Dar nu cu atîta sîrg cît dovedea cînd îmi amușina pantalonii. Începuse să mă plictisească, eram sătul dar și obosit de atîta hoinăreală. După-amiază m-am postat în fața hotelului ce-mi fusese indicat. Parcă m-ar fi așteptat, frumusea stăpînă și-a făcut imediat apariția. Era însoțită de un tânăr elegant care avea aerul unui frizer în vacanță. Povestea cu așteptarea a fost o amăgire. Frumoasa mea (asta de unde am mai scos-o) s-a urcat într-o mașină elegantă și a dispărut cu frizerul ei cu tot. Înainte de plecare i-a înmînat un plic portarului galonat care-i deschisese portiera. Acela mi l-a dat fără o vorbă. Nu prea știa cum să se comporte cu mine. Cînd s-a îndepărtat a mormăit un salut dar era evident că-l adresează cățelușei. Pe bilet erau scrise doar cîteva rînduri. Eram rugat să mă prezint a doua zi în același loc. O adevărată bucurie! A trebuit s-o car pe cățelușa de lux la moara de vînt. Îmi făceam griji, eram emoționat chiar. Mă întrebam cum o s-o primească prietenul meu de acolo. Acela dispăruse. Cușca lui era goală. Iar moara scîrțîia mai rău ca înainte. Am deschis ușa cămăruței mele și m-am lămurit. Ciinele îmi ocupase patul. Stătea acolo tolănit în voie și părea obișnuit cu locul. Și-a arătat colții la vederea mea. Am încercat să-l scot de acolo. Nici gînd să se lase înduplecat. Avea o privire sticloasă, nu mai vroia să mă recunoască și era dispus să mă facă bucăți. I-am abandonat cățelușa

(cu mare plăcere) și am trântit ușa. Se înserase, era răcoare și în depărtare răsunau tunete. Se apropia ploaia. Ce-mi rămânea de făcut decît să accept schimbul. Adică să ocup eu cușca. Oricum, era ceva să ai un acoperiș deasupra capului. Cușca era destul de încăpătoare. Am găsit acolo o pernă zdrențuită din care ieșeau fulgii și o pătură jechoasă. Mai erau și alte țoale pe acolo. Destul de lămuritoare ca să înțeleg ce se întîmplase înainte cu alți locatari ai morarului. Or fi fost și ei niște prăpădiți ca și mine, au împărțit blidul de mîncare și prețul plătit a fost camera. Prețul plătit cîinelui. Cred că ar fi fost zadarnic să-l caut pe morar și să mă plîng. Acela măcina întruna cine știe ce și nu și-ar fi pierdut vremea cu mine. Sau poate că știe totul. Ar fi prea de tot. Oricum, tot eu aș fi ieșit prost. Așa că am ațipit puțin, doborît de oboseală. Nu cine știe cît. M-au trezit zgomotele ciudate din odăița care fusese a mea. Ticălosul de animal făcea dragoste cu proaspăta-i logodnică. O logodnică de-o noapte pe care eu i-am făcut-o plocon. Ploaia trecuse, a ieșit luna așa că se vedea bine în cușca mea. M-am apucat să scriu despre toate cîte s-au întîmplat. Asta tot fac și aproape că s-au ivit zorile. N-am o poziție prea comodă, caietul l-am cumpărat pe un preț de nimic, m-am învățat și de un capăt de creion amărit. Dar constat că-mi face plăcere să scriu. Poate că asta a fost îndeletnicirea mea înainte. Ei, să nu exagerăm. N-aș fi ajuns aici. Deși, cine știe, se pare că alții au ajuns și mai rău. Eu am libertatea de a pleca oricînd din mica-mi celulă. Cred că o iau razna. Ar fi timpul să mă opresc. În zori bănuiesc că stăpînul de drept va binevoi să se întoarcă la locul său. Poate trece și morarul să-l vadă. Dacă vine mai devreme? Atîta pagubă. Ajunge să mirii puțin. Ia nevoie chiar să latru. Dacă-l apucă pofta de mîngîiat, sper că părul meu lățos îl va înșela. Va fi și acela grăbit să-și reia măcinatul. N-o să-l las să afle ce s-a întîmplat. Nimeni nu trebuie să afle. Iar ziua toate vor fi la locul lor. Secretul cîinelui este și al meu. Și-l voi păstra. Cît despre scris, voi continua în noaptea ce o să vină.

(fragment din „O săptămînă pe Coasta de Aur“)

VREMUIREA BURILOR

(fragment de roman)

Fulguiala de peste noapte nu mai contenise. Un strat de zăpadă afinată, înaltă de un genunche acoperi satul și îmbracă pădurile din jur. Și acum în crepețeala dimineții, fulgii lunecau leneși, înecînd zările cu albul lor. Burile compacte se tîrîiau la suprafața pămîntului întunecînd răsăritul soarelui. Totuși undeva îndepărtat, spre Măgura Chisindiei, o rază roșietică reuși să străpungă desimile cețurilor, îmbrăcînd fugar acea clipă a dimineții, într-un roșu diafan. Fumul se ridica alene pe hornurile caselor. Unde și unde, luminile opaițelor luminau gălbui în noapte, spărgînd opacitatea bășicilor de porc ce țineau drept ferestre.

Pe dealul conacului lăsat puțin spre preluca Grădiștii, birtul lui Jofie spărgea zorile cu lumina ce răzbătea prin cele trei ferestre zăbrelite cu drugi de fier. Din interior se auzea lărmuială mare. Din cînd în cînd chiotele răzbăteau pînă departe purtate de vîntul ce începu să sufle din nou subțire și hapsîn.

Peste puțină vreme lumina zilei se înstăpîni palidă și rece. Zăpada prinse a se înăspri scîrțîind sub opinci. Pe măsură ce clipele amiezii se apropiau tot mai mult, birtul se umplea de oamenii locului. Noii veniți, cu privirile încruntate de necaz, slobozeau cu ciudă vinarsul înjumătățit de vicleanul birtaș.

— Nu mai vin lotrii domnești, repezi Vesalica lui Habra, fratele geamăn a lui George, însurat în Păiușeni cu fata Golîmbului.

— Umblă cu fereală Vesălică, cu șmecherie domnească. Li frică de cînd cu pîrjolul pe care-l făcură păiușănanii mai acuma cîțiva ani. Nu ții minte cum arseră pădurile lui Sulcovschi aproape o săptămînă?

— Așa le trebuie năsătuilor. Că nu-i mai satură ceriu. Ei tot, și noi lobodă din paști pînă-n crăciun !

Vesalică ridică dețul și supse din el. Închise ochii apoi și-i miji spre teigheaua care abia se mai zăreau prin fumul gros de mohoarță.

— Da-l îndoiaie al dracului, îl sfințește cu apă de izvor, viermele ăsta de Jofie.

— Dapăi cum crezi tu că se fac averile, repezi celălalt, Todoruțul Honului, fratele bogătanului de Zenovie, cel care scăpase din armata cezaro-crăiască și începu să prindă chiag dintr-o dată, cumpărîndu-și pămînturi și animale multe.

— Tu cum crezi c-o făcut avere frățînu ? Că nu-i mai cu moț nici el. Cu aur ! Crezi că l-a găsit în drum ? Nu măi Vesalică, nu ! O omorît oameni, acolo, în Galiția, unde-o fost trimis dă amparatu, atunci în 1848, cînd cu rîvoluția aceia !

Tăcură amîndoi, căzuți în gînduri, pînă în clipa cînd peste capetele celor din sală, răbufni glasul viforos al unui muntean din mulțimea glogozită în fața birtului.

— Vin, vin lăntării !

— Unde îs mă, unde-i vezi tu ? — răbufni altă voce bărbătească.

— Acuma veni pruncașul în fugă și mă vesti. Uită-te la el că abia-și mai trage sufletul, țuce-l tăicuțul pe el, repezi vocea de mai înainte.

— Iacătă-i, iacătă-i, uită-te lîngă biserică. Vezi sania domnului ? Acolo or fi, că ăștia nu îți vin pã jos.

— Că iadul i-o chemat, ducă-s-ar pã pustii să se ducă !

Se produse o mare fierbere între cei din birt și toți se grămădiră spre ușă. Se simțea o ură dospită care abia aștepta să răbufnească din sufletele necăjite ale sătenilor. Vorbele celor care anunțară sosirea străinilor, parcă deschise zăgazurile ce țineau stăpînite, furiile. Oamenii trînteau cu pumnii în mese aruncînd sudălmî grele.

— Să cerce numai să ne mute. Să îndrăsnească, că iară aprindem pojarul. Ce pămînt le mai trebuie ! ? Nu au destul ! Nouă ce vor să ne mai lase ?

— Din ce-om trăi noi și pruncașii ! — veni o altă vorbă subțirică, repezită de gura știrbită a bătrînului Antonia, care cu barba albă, țepoasă, ce-i inunda obrazul și gîtul subțirel, alungit, își holbă ochii lăcrămoși spre conacul nobiliar.

Lîngă poarta grea din lemn de gorun, întărită cu drugi de fier, se iscă vînzoleala slugilor domnești care se grăbeau s-o deschidă larg.

Peste numai cîteva clipe fiacrul se cățără pe dîmbul din fața hodăilor, în opintirea armăsarilor lipițeni, albi ca zăpada, de pe crupele late ale căroră se ridicau în aeru înghețat al zilei, aburi cu miros iute a nădușeală de cal. În caleașcă erau doi domni cu genți lucitoare pe genunchi, cu căciulile din pielică de astrahan adînc înfundate pe capete, lăsîndu-le să li se vadă numai ochii și fața. Purtau pe umeri bunzi din piei de oaie țurcană, făcută de meșterul Pinteia din Buteni.

Vizitiul ștruni cu greu armăsarii, care băteau nerăbdători din copite, fripți de asprimea gerului de afară.

Cei doi ingineri hotarnici, se mișcau ca niște mogil-dețe împidicîndu-se mereu. Se făcuseră mai mici sub apăsarea blănurilor. Cu greu se descotorosiră ajutați de jandarmul ce-i însoțise de la postul lor din Buteni.

— Ce dracu măi Giuri, tocmai acuma l-a apucat și pe colonel să ne cheme aicea, la naiba în papură, în vîrful muntelui.

— Asta-i meseria și ăștia sînt domnii! aruncă celălalt. Să fi îndrăsnit a nu veni, că mîine eram aruncați pe drumuri. Cu el nu-i de glumit. Are relații mari frate Ioane! Nu uita că-i membru în dietă.

După ce tropăiră puțin pe loc, să-și pună sîngele în mișcare, se urniră spre poarta căsoii domeniiale, unde în prag îl văzură pe bătrînul ofițer, stăpînul moșiei.

Țăranii glogoziți în fața birtului priveau pe sub căciulile mițoase, cu ochii înveninați, la cei doi.

— Ce crede bătrînul, că ne-o spăriat cu ăștia! repezi vorba bolovănoasă Habra, slobozind cu năduf fumul de mohoarcă, tras cu sete din țigara groasă.

— Dacă o fi să fie apoi ne-om apăra drepturile, ca vecinii. Ce, dacă-i hodaia din piatră, n-o arde! Ba s-o aprinde și-o arde ca iasca, completă Honuțu.

Forfota continuă o bună bucată de vreme după care se domoli în urma plecării unora spre case iar al altora înapoi, în sala hanului.

Stăpînul curților nobiliare îi primi pe cei doi funcționari administrativi, pe treptele de sus ale cerdacului acestei case rostuită din piatră de codru, în stil de mică fortăreață. Căsoaia avea în partea de jos, pivnițe uriașe în care erau adăpostite butoaiele cu vinars, făcut din pru-

nele strînse din pruniștele întinse pe care le avea împrăștiate în toate poienile. Ba în ultima vreme se-ntinse cu sila și viclenia și-n hotarele pășunii satului, zicînd că și pe acelea i le dăduse împărăția spre moștenire pentru marile merite ce le săvîrșise în armată.

Curtea era întărită cu un zid gros și înalt de trei metri, din aceeași piatră tare. În partea superioară erau prevăzute mici creneluri iar în interior o podișcă, pentru mișcarea slugilor care apărau clădirea. Ba mintea iscoditoare a bătrînului mai clădi și turnulețe la fiecare colț al curții, mai înalte cam cu doi metri decît zidurile, pline cu locușoare pentru așezarea puștilor. În foișorul de deasupra porții, aduse două tunuri mici din lemn de gorun, întărite cu cercuri de fier.

Inginerul hotarnic Ioan Gornicu, fiind ridicat dintr-o familie de la țară, judecă repede și înțelese că bătrînului îi cam tremură pămîntul de sub picioare, acolo sus în munte chiar dacă se arată atît de neînfricat. Pesemne că mai tare îl bîntuia spaima de lotrii și haiduci care orice ar fi făcut stăpînirea cezaro-crăiască, nu-i putea stăpîni. Erau ca o buruiiană spurcată, zicea bătrînul către cei care-l vizitau, pe care cu cît o smulgi pe atîta se îndesește.

După ce-i îmbrățișă cu multă afecțiune, pesemne și ăsta unul din trucerile vicleanului nobil, le dădu înțietate să păsească spre ușa sufrageriei, o cameră largă și luminoasă, cu cele două ferestre în dublu canat, ce da spre birtul lui Jofie, lăsînd o frumoasă perspectivă asupra preluții Grădiștii, cu frumoasa livadă de pruni, iar mai în spate vîrful împădurit al Covăciușii.

— Ce frumos ar fi de n-ar fi gratiile ! gîndi în sinea lui inginerul.

Fu smuls din cugetările lui, de vorba colonelului.

— Noa, apăi draji mei, să ridicăm paharul cu vinars și să vă urez bun sosît în conacul meu, aici printre piscurile și vulturii înălțimilor. Să vă fie venirea cu spor și să vă aducă mulțămire cît bineînțeles că și mie, lăsă el să-i scape un zîmbet viclean, plin de trufia învingătorului.

— Nu-i prost moșul, nu-i prost de loc, știe cum să ne îmbrobodească, gîndiră iarăși cei doi.

Urmară alte pahare care le turnară voie bună în trupurile înfrigurate. Ofițerul se ținea tare. Numai obrazii, cu pielea întinsă ca la un tînăr, erau roșie iar ochii îi săltau vioi.

— Luați drajii mei oaspeți, luați și vă simțiți ca în casa domniilor voastre. Azi îi zi hărăzită hodinii, iară mâine, muncii.

— Al dracului cum le potrivește, zîmbi într-un dinte Gornicu. Zice că îi ești cel mai drag oaspete, dară te atenționează că el îi cel care poruncește.

Colonelul se aprinse bine și se înfrupta cu lăcomie, semn că încă trupul îi era sănătos și voinic. De fapt stăpînul căsoaiei era înalt și spătos, vioi în mișcările trupului. Fața cu pielea sănătoasă era luminată de doi ochi inteligenți, albaștri, ce luceau de sub două sprincene viguroase. Cînd vorbea și mai ales rîdea, i se zăreau un șirag de dinți albi ca de lup, peste care se lăsau două buze groase.

— Sper că iubiții mei oaspeți se simt bine în casa mea. Cred că toate întîmplările prin care treceți le veți socoti ca pe-o excursie frumoasă.

— De-ar fi numai atîta, așa ar fi, dar cînd ne mai gîndim la umblarea de mâine...

— Apoi domnilor mei, nici-o meserie și nici-o funcțiune nu-i fără riscurile și neajunsurile ei.

În acea clipă se produse o mare agitație în curtea conacului, în care amurgeala înserării iernatice prinse a se lăsa. Se auziră parcă niște strigăte, niște porunci repezite, guițături de pore și apoi, sudălmii grele de ale slugilor. Într-o clipă colonelul fu în picioare și cu o mișcare energică, își smulse un pistol pe care-l purta pe sub haina de casă lungă și pe care cei doi nici nu-l văzuseră.

— Îi frică fanfaronului de bătrîn dacă pînă și la adăpostul zidurilor își ține arma la cingătoare, gîndi Gornicu. Ori poate o fi vere o veșnică obișnuință. Oricum, trebuie să luăm seama pe ziua de mâine și dacă ar fi cu putință să spălăm putina cît mai repede posibil.

Atunci, în acea clipă, își aduse aminte de adunătura muntенilor din fața birtului, care-i priviseră cu ochii încrîncenați, pe sub părul căciulilor mițoase.

— Ce-i, ce s-a întîmplat, răzbătu din cerdac glasul nemeșului.

— Haiducii, haiducii lui Ionuț, s-au folosit de îndesirea burilor și ne-au înconjurat în partea dinspre rîpi.

OMUL CU CODIRIȘCA

Povestire

Parcă-l văd și acum. Înalt și slab, un pic adus de spate. Ochi mici, tulburi ca de plumb. Se scula cu noaptea-n cap și pleca pe la pământuri. Umbla tot timpul cu o codirișcă de bici fixată pe carîmbul cizmei. Înjura strașnic și bătea, încît atunci cînd îl vedeam, noi, copiii, începeam s-o luăm la fugă.

Într-o zi treceam cu vacile pe un drumeag, dincolo de care se întindeau — cît puteai cuprinde cu privirea — pămînturile proprietatea zbîrceștilor. Și pentru că fînețea era crudă și ademenitoare, una dintre vaci s-a abătut din cireadă și a rupt cîteva guri de iarbă. Pînă să observ eu această ispravă a Joienei, iată că din fînețe se înalță ca o stafie silueta lui Zbîrcea. Am rămas înmărmurit.

În momentele următoare, omul cu codirișca a început să se dezlănțuie : „Biserica și cristoșii cui te-a făcut ! . . . De ce nu ai grijă de vaci ? Te calc în picioare, sărăntocule !” Atît am auzit. Iar după aceea am simțit cum, realmente, eram călcat în picioare și pleznit cu codirișca biciului în cap pînă cînd nu mai știam de mine. Noroc cu nană Mărie, vecina noastră, care — găsindu-mă în drum — mi-a dat să beau o gură de apă rece dintr-un ulcior, ajutîndu-mă să mă ridic.

. . . . .

Au trecut anii. Zbîrcea e acum bătrîn. Spinarea i s-a încovoiat de tot, iar fața i s-a împuținat. De pe timpul cînd era tînăr, tare și mare, i-au rămas doar ochii. Ochii aceia de Argus, mici și spălăciți. Iar în loc de codirișcă — un baston noduros în care-și sprijină bătrînețea.

L-am întîlnit pe Zbîrcea într-una din zile în curtea casei părintești de la țară.

— Ce-i cu omul ăsta pe la noi? — întreb eu.

— Ce să fie? Iaca vine și el să mai stăm de vorbă — mi se răspunde.

— Să trăiți, tovarășe Costin, domnul să vă dea sănătate — se îngîrbovește Zbîrcea spre mine, ridicîndu-și pălăria neagră și ponosită. Și fixîndu-mă cu ochii lui plumburii, în dosul cărora s-a ascuns. pareș, tot răul acumulat de-a lungul anilor, se miră că nu-l prea iau în seamă.

— Cum, tovarășe Costin, nu vă aduceți aminte de mine?

— Ba da, baci Zbîrcea. Îmi amintesc și încă foarte bine de codrișca dumneatale. Că am avut parte de ea...

— Apoi, să mă ierte domnul, să mă iertați și dumneavoastră! Știți... timpurile.

Da, timpurile. Iar timpurile au avut oamenii lor. Oamenii!...

LUTUL DE SUB NUC

Ion Dirlea pășea repede și îndesat, încît abia mă puteam ține după el. Mă invitase la un pahar de vin și să dorm la el, că tren aveam numai înspre ziuă și pînă atunci e vreme, nu glumă.

— Cum să stai în gară atîtea ceasuri, cînd eu am două camere cu mobilă nouă, cu paturi din alea cu fedăre, în care n-a dormit încă nimeni? Și o să guști și din vinul ăsta nou, roșu și parfumat de zici că-i din alte celea, nu din strugurii noștri de pe deal. A fost faină recolta în acest an, deși credeam că o să se usuce tot cu seceta din primăvară. Dar vezi, așa e, vremea se schimbă.

Am acceptat bucuros invitația și acum ne ducem spre casa lui, care e ceva mai jos de frizeria lui Mor-năilă. Încerc să-i domolesc mersul și-l întreb :

— Te grăbești așa de tare ?

— La ce să mă grăbesc ? De bună seamă că Măriuța e culcată, că așa e nevasta mea — se culcă devreme. Mitru — cum ți-am spus, la Timișoara, la Facultate. De ce să mă grăbesc ? Vreau ca Mitru să vină aici, alături de mine, că pentru el am făcut casă nouă și am gătit camerele cu mobilă ca la oraș. Dacă vine el agronom la colectivă, altfel are să fie. Și are să vină, mi-a spus el că vine. O să mai vedem noi atunci . . .

— Crezi că Hîneu n-a avut dreptate ?

— E fricos, asta e. Se teme să nu supere pe careva. Dacă președintele sau altul din birou zice că o să mai vedem, să mai studiem problema, să auzim ce spun mai întîi specialiștii, apoi el o lasă baltă. Ai văzut și acum : droblema rămîne deschisă, tovarăși. Și cu asta ședința pe birou s-o gătat. Auzi, s-o gătat după cinci ceasuri de frămîntări și nu s-o ajuns la nici un capăt. Dar s-o gătat. S-o creadă el . . .

Pînă acasă, Dîrlea n-a mai scos o vorbă. Nici eu nu l-am mai zgîndărit. Mă gîndeam la şedinţa de birou de la care plecasem şi unde Dîrlea a pus problema căpşunilor.

— Eu m-am gîndit ce să punem mai cu folos în grădina de la Izvoare: căpşuni. La noi merg de minune căpşunii şi am cîştiga bani mulţi. Acolo sînt cinci hectare ...

— Ba să punem varză — zise Danciu — că asta nu cere atîtea braţe de muncă şi e mai rentabilă.

— Chiar aşa, mai rentabilă, se amestecă Pîrvu.

— Dacă e mai rentabilă, de ce puneţi în grădinile voastre căpşuni şi nu puneţi varză? — întrebă Dîrlea. Fiecare aveţi cîtiva ari cu căpşuni şi scoateţi cîte 20—25 de mii. Dar dacă am pune noi la colectivă cinci hectare? Ce spui, tovarăşu preşedinte? Nu spui nimic, fiindcă ai în grădină căpşuni. Şi Danciu are, şi Preda are, şi tovarăşu Hîncu are ...!

— Cine să îngrijească atîţia căpşuni la colectivă, tovarăşe Dîrlea? — sări Hîncu. Nu vezi că nu avem braţe de muncă? Poate că ar fi rentabil dar braţe de muncă te-ai gîndit de unde iei?

— Eu mă gîndesc să lucrăm toţi mai întii la colectivă să ne aducem şi nevestele aici, apoi să ne vedem şi de grădinile noastre ...

Cristescu, Jurjuc şi Gafiţa, care au tăcut pînă acum, au spus că sînt de părerea lui Dîrlea, că la Izvoare se pot cultiva căpşuni şi ei susţin propunerea lui Dîrlea. De hotărît nu s-a hotărît însă nimic. O să mai studiem problema. Aşa a rămas în seara aceea.

Cînd s-a terminat însă şedinţa, înainte de a porni cu Dîrlea, m-am dus lîngă gardul din fundul grădinii. Acolo două siluete şuşoteau în beznă: „Auzi, mă, asta ne dă nouă peste nas, care a primit pachet din America, asta care fratele său“ ... Şi s-au dus înaintea mea.

Acasă, Dîrlea a pus pe masa din bucătărie slănină, pipăruci şi părădăici, apoi a adus un ulcior cu vin roşu şi un blid de nuci. Mi-a arătat o cutie cu poze de ale lui Mitru, de ale sale şi de ale Măriuţei, din tinereţe.

— Mîndră fată a fost Măriuţa mea. În toată comuna nu era alta ca ea. Eu, cum vezi, ceva mai frumos ca dracu. Pe deasupra şi sărăntoc. Dar ne-am plăcut şi ne-am luat. Şi nici nu ştiu cînd s-au scurs atîţia ani. Pruncu o venit cam tîrziu, cînd ziceam că sîntem sterpi

și n-o să mai avem urmași. Dar Măriuța mi-o făcut prunc.

Flecăream așa, de toate, iar între timp Dîrlea a mai umplut de două ori ulciorul. Gîndul meu era însă la cele două umbre, la cele ce auzisem șușotindu-se acolo, lîngă gard. Ce fel de om o fi oare acest Dîrlea? Mă uitam îndelung la mîinile lui cu degete noduroase, cu palmele bătucite, la ochii lui căprui și adînci, la obrazu-i înăsprit de vreme, dar știam atît de puțin despre acest om, cu care mă întîlneam doar pentru a doua oară în viață. L-am cunoscut cu cîțiva ani în urmă, la comitetul comunal de partid. Dar atunci abia am schimbat cîteva vorbe. Venise și Hîncu cu el, la confirmare. I s-au pus cîteva întrebări, la care el a răspuns cum a putut.

— De ce vrei să intri în partid?

— Pentru că socotesc că aici e locul meu. De fapt, mai demult trebuia, însă nu s-a putut...

— Ce părere ai de vacile colectivei?

— Eu le îngrijesc cum pot mai bine, am 28 de viței de la 28 de vaci.

— Dar cu laptele, cum stăm cu laptele, tovarășe?

— Ar putea fi mai mult dacă s-ar da tărițe.

— Bine, tovarășe Dîrlea. Mai aveți întrebări? — se adresă secretarul celor din comitetul comunal. Dacă nu, punem la vot. Cine este pentru primirea tovarășului Dîrlea? Nici o abținere, nici un vot contra, în unanimitate... Deci, tovarășe Dîrlea, te felicit. Și cu necazul acela vechi, să-l uităm...

— Asta trebuia de mult să se întîmple — mi-a spus atunci Dîrlea. Dar nu s-o putut.

— La ce necaz vechi s-a referit tovarășul secretar?

— Nu mai e. S-a înmormîntat...

De ce mi-am amintit acum toate acestea? Poate pentru că încerc să-l cunosc mai bine pe acest om, sau pentru că umbrele acelea... Da, ele au înfipt în sufletul meu un ghimpe și trebuie să-l scot cumva. Dar cum?

Pentru a nu știu cîta oară, cucul din ceasul de pe peretele bucătăriei își repeta numele, iar Dîrlea mai aduse un ulcior cu vin roșu și un blid de nuci.

— După asta ne culcăm, să ne odihnim. Am cam zăbovit cu poveștile, dar cine știe cînd ne mai întîlnim... Zici că ai prunci? Să-ți trăiască. Omul fără prunci se

cheamă că umbrește pământul degeaba. Să-l vezi pe Mitru meu ! Fain fecior !

Ne-am culcat amîndoi într-o cameră. Nu puteam așipi nici eu, nici el. Poate din cauza vinului. Cînd mă răsuceam eu, îl auzeam și pe el sfredelindu-se sub așternut.

— Nu dormi ?

— Nu.

— Nici eu.

Umbrele acelea ... adică ce or fi vrut să spună ? Oare nu are Dîrlea dreptate ? Poate că nu are. Dar poate că are. Chiar așa, de ce nu se pot cultiva căpșuni la colectivă ? Dar ei au vorbit despre altceva, despre un pachet, despre un frate. Adică au ei niște arme ascunse, pe care la nevoie le pot scoate și anihila pe acest Dîrlea, care se amestecă în toate și ține ca un catir la păreriile lui. Dar Dîrlea nu se teme. Ai văzut cum le-a spus-o pe șleau ? Au fost și alții de părerea lui, înseamnă deci că s-ar putea.

— Dormi ?

— Nu, nu mă prinde somnul.

— Nici pe mine.

— Hm, ai auzit cum a spus Hîncu : problema rămîne deschisă ...

— Înseamnă că veți mai discuta.

— Am să ridic problema în adunarea generală.

— Și crezi că ...

— O, sînt și alții de părerea mea. Am vorbit eu cu mai mulți.

Un timp am tăcut amîndoi. Credeam că doarme. El credea că eu dorm. Pe drum șa trecut un camion cu farurile aprinse și pentru o clipă camera s-a luminat ca ziua. El s-a întors iar în așternut.

— Nu dormi ?

— Nu.

— Nici eu.

— Cred că noaptea asta s-a dus.

— Eu sînt de vină.

— Să nu crezi. Am stat de vorbă. Și cite n-ar mai fi de spus ...

— Te superi dacă te întreb ceva ?

— Nu.

— Ce e cu pachetul acela din America, cu fratele ?

— De unde știi ?

— Am auzit.

- Ce ai auzit ?
- Nimic. Adică mai nimic . . .
- Și vrei să știi ?
- Nu e musai.

— Ba iată că ai să fii primul care ai să cunoști adevărul gol-goluț.

Dirlea sări din pat, aprinse becul și ieși afară. Se întoarse cu un plic albăstrui, cusut parcă cu panglică verde pe margini.

- Citește. Te rog citește cu grijă și ține minte.

Citesc :

„Dragă frate. Nu te-am văzut de atîta amar de vreme. Poate m-ai uitat. Eu însă nu. De mult am vrut să-ți scriu, dar am tot amînat. Am vrut chiar să mă duc acasă, însă tot cu treburile, vremea a trecut. Și iată că sînt bătrîn și bolnav. Simt că mă petrec din lumea aceasta și nu pot. Nu pot muri așa cum mor oamenii de pe aici. Există ceva care nu mă lasă să mor și nici să trăiesc. De cînd am căzut la pat, mă gîndesc mereu acasă. Nevasta și copiii mei știu românește. Scriu și citesc românește. Eu i-am învățat. Am făcut un abecedar cu litere mari și am făcut-o pe dascălul. Au deprins repede limba noastră. Cînd sînt singuri, vorbesc englezește. Cînd is cu mine, vorbesc românește, ca să-mi facă plăcere. Nevasta mea a fost săracă, ca și mine, dar ne-am iubit și ne-am înțeles bine. Am învățat-o să facă și unele mîncăruri ca pe la noi. Toate bune, numai că, iată, am venit aici fecior și acum sînt bătrîn și bolnav și tare-mi pare rău că nu m-am dus pe acasă, cînd puteam. Acum e tîrziu și mă mistuie dorul după țară, după voi. Înainte de a muri, vreau să știu dacă mai este casa noastră, cușca aceea care am făcut-o pentru porumbei, șura și grajdul. Dar nucul ? Nucul acela sub care ne jucam noi cînd eram copii, unde tata ne făcuse o hintă cu lanțurile de la șireglă ? Mai știi cum mîncam lut galben de sub nuc și ne bătea mama cu mătura ? Vai, bun era lutul acela ! Cînd ploua se strîngea apa acolo și frămîntam lutul cu picioarele și ne dezbrăcam în pielea goală și ne ungeam cu lut peste tot, zicînd că sîntem indieni. Și cînd începea să se zvînte, lutul acela avea un gust extraordinar. Este și pe aici lut galben. L-am gustat, dar nu e ca pe la noi, nu este ca lutul acela de sub nucul din ograda noastră. Acela parcă avea iz de fragă și de sîmburi de caisă, era ceva deosebit, care nu se poate spune în cuvinte.

Și tu mîncai lut galben, așa că trebuie să știi. Vezi, dragă frate, de asta nu pot muri aici așa. Dacă mă iubești cît de puțin, dacă-ți mai amintești de fratele tău mai mare, dacă vrei să mă ajuți să pot muri și să am un strop de odihnă pe lumea cealaltă, te rog din suflet să-mi trimiți numai un bulgăre de lut de sub nucul din ograda noastră. Un bulgăr și nimic mai mult. Ai milă de sufletul meu și ajută-l să iasă împăcat din mine. Un bulgăre de sub nuc. Atît. Te sărut cu drag, Mihai“.

— Și i-ai trimis ?

— Puteam să nu-i trimit ? Doar e fratele meu. Îmi întinse apoi o altă scrisoare, asemănătoare celei dintîi.

— Citește te rog și asta.

Citesc :

„Dragă cumnate. Îți aduc la cunoștință vestea tristă că fratele tău Mihai, soțul meu bun, s-a stins din viață a doua zi după ce a primit pachetul de la dumneata. N-am înțeles de ce și-a înfipt atît de puternic mîinile în lutul acela galben, care e ca și pe la noi. Pentru el a adus însă liniștea veșnică. A mai apucat să spună doar atît : „Dacă m-ați iubit, dacă vreți să fiu liniștit în mormînt, să trimiteți bulgărele acesta de pămînt înapoi la fratele meu, să-l pună acolo sub nucul din ograda noastră. E un bulgăre din pămîntul țării noastre și nu avem voie să risipim nici-o firimitură. Să-l pună înapoi sub nuc, neapărat sub nuc“. Și-a înfipt dinții în acest bulgăre și a închis ochii împăcat. Eu îi îndeplinesc ultima dorință și vă restitui bulgărele din pămîntul vostru. Să-l puneți sub nuc. Ely“

— Și acum, zise Dîrlea, am să-ți arăt ce n-a văzut și nu poate crede nimeni din satul acesta. După cum ai înțeles din scrisoare, fratele meu a plecat în America pe vremurile acelea grele, cînd oamenii nu mai puteau răbda și își luau lumea în cap. Era fecior și s-o dus cu alții din părțile astea. Nu l-am mai văzut. Și-a întemeiat acolo familie. Dar, iată, aici e pachetul din America, bulgărele de lut de sub nucul acela din ogradă, care a străbătut lumea și s-a reîntors aici. Toți știu că am acolo un frate, care ar fi ajuns om bogat și care mi-a trimis un pachet, o comoară, bănuiesc ei. De fapt, e o comoară, dar cine să mă înțeleagă ? Cine ar crede ? Vezi, de asta nu spun numănuî. Să creadă cine ce vrea . . .

— Și cu necazul acela vechi ?

— Nu mai este. A murit . . .

În noaptea aceea n-am mai pus geană peste geană. Ion Dîrlea m-a condus în zori la gară și ne-am despărțit prietenește.

MEȘTERUL

Probabil că așa i-a fost destinul, să trăiască numai pentru meseriile lui. Domnica lui Avram, baba ce stă toată ziua la uliță sprijinindu-și suta de ani în două cirje, povestea că meșterul Gheorghe Burciu, megieșul nostru a fost din leagăn ursit să rămînă singur pe lume, fără frați și surori, să nu se odihnească lângă trupul cald al femeii și să nu cunoască mîngiere de copil. În schimb cîcă i s-ar fi dat taina lucrurilor, puterea de a le face și desface pe toate. De aceea nu exista meserie pe care el să n-o cunoască, lucru pe care el să nu-l poată construi, repara, readuce în circuitul firesc al vieții. Și doar el n-a învățat de la nimeni nici cum să clădească un cuptor pentru pîine, nici cum se dreagă un ceas, nici cum se cioplește o poartă sau cum se face o fereastră, o ușă, o găleată, o roată de tors, o căruță sau o sanie. Ce mai, știa să scoată și măsele, să mește-rească la repezeală o pereche de bocanci cu talpa din lemn, folosind carîmbii de la alții vechi, dar și să acopere biserica, școala sau orice casă cu tablă zincată ce lucea-n bătaia soarelui de-ți lua ochii.

La drept vorbind, unii ziceau că, în tinerețile sale, meșterul Burciu făcea și el ochi dulci nevestelor, dar eu pot să jur că n-am văzut așa ceva. Ba țin minte că avea el o vorbă cu care închidea orice discuție pe această temă: „Femeia înseamnă pierdere de vreme”. Așa că, singur fiind el își făcea mîncare, el își spăla rufele, primenindu-se în fiecare duminică dimineața, cînd lua drumul tîrgului, de unde nu cumpăra mai niciodată nimic. Mergea doar să vadă și se întorcea după-amiază obosit și singur, cu bocancii aruncați pe umăr, fiindcă, încălțîndu-i doar duminica erau tari ca scoarța de stejar și-i umpleau picioarele de bășici.

Meșterul nu ținea nimic pe lângă casă, în afară de cîteva găini care-i găureau pereții cu ciocul și se scaldau în cenușa de lângă casă, lăsîndu-i la capătul patului, unde-și găsiseră cuibar cîte un ou proaspăt.

Burciu nu avea vreme decît pentru meseriile lui. Așa a fost o viață întreagă, pînă la adînci bătrînețe cînd a închis ochii și a lăsat în urma lui o casă de scule, tablăraie, sîrme, șuruburi, cuie, clei, vopsele, tălpi de sanie, roți de căruță, cîntare, ceasuri de perete, ceasuri deșteptătoare și de buzunar, foarfeci, cuțite, cîrlige, balamale, broaște pentru uși, lacăte, chei, zăvoare, lanțuri, catarama, pirostrii, plite, burlane, sticlă pentru geamuri, roți de bicicletă, lopeți, topoare, furci și cine mai știe cîte altele deoarece nimeni n-a stat vreodată să le înșire. Toate păreau aruncate alandala, o lume unde sfîrșesc toate vechiturile pămîntului. Numai el, meșterul, se putea descurca aici, numai el știa unde a pus cutare sau cutare lucru adus pentru a fi reparat. Dar mai erau o mulțime de alte hangarale adunate de meșter toată viața : „Poate or fi bune cîndva“ — obișnuia el să spună. Dacă mergea pe drum și găsea un cui, chiar dacă era ruginit și strîmb, el se apleca și-l așeza în palma lui mare și aspră, îl freca între degetele-i noduroase și-l vîra în buzunar. Acasă, tăia capul cuiului cu un clește, făcînd din el un nit, pe care-l așeza într-o cutie de „Gladys“, unde-l găsea la nevoie. O sapă cu un singur colț, aruncată la marginea șanțului, pentru el era mană cerească. Cu o daltă de tăiat fier, ori cu bomfaierul îi decupa muchea pe care apoi o nituia la o altă sapă stricată și, în felul acesta, avea o unealtă ca nouă, pe care oricine o cumpăra, mai ales că meșterul se pricepea să-și laude marfa, zicînd că „E ceva special, din fier vechi, cum astăzi nu se mai face“. Dintr-o găleată fără fund, azvîrlită undeva într-o rîpă să nu mai încurce în gospodărie meșterul scotea două fărășe de toată frumusețea, din tablă zincată, groasă, nu din cele care ruginesc și se rup înainte de a le folosi. Ce să mai vorbim de cuțitele formidabile pe care le scotea meșterul dintr-un hîrb de coasă ! Cuțite cu mîner din lemn de corn, carpen sau cireș, tăioase de să te razi cu ele. Meșterul îți demonstra asta imediat pe mîna lui păroasă, ori luîndu-și un fir de păr din cap și, suflînd asupra lui, era destul ca acesta să atingă lama cuțitului fiindcă era retezat ca de brici. De aceea erau și tare căutate cuțitele sale ca și foarfecele dealtfel, pe care le făcea tot din coase vechi.

Acuma, la drept vorbind, deși meșterul nu avea alt concurent în sat nici nu lucra scump. Tariful era cel pe care-l socotea clientul. El zicea doar așa, ca o sugestie,

ca să înțeleagă gospodarul sau gospodina că nu e chiar pe gratis : „Adu și dumneata cîteva ouă sau puțin lapte, o cană de zmeură, cîteva nuci ori o bucată de slănină — ce ai, fără supărare. Ne împăcăm noi“. Niciodată n-a fixat cît anume să i se aducă, niciodată n-a fost nemulțumit. Avea cu ce să se hrănească și asta îi era deajuns. Meșterea din zori și pînă seara tîrziu la o lampă făcută tot de el, care dădea o lumină bună și nu afuma. Cînd îi oboseau ochii la reparat ceasuri, trecea la masa de tîmplărie, la rindea, ori aprindea focul sub horn, în cărbunii căruia foalele suflau la fiecare apăsare a piciorului, în timp ce meșterul cu o mîină ținea fierul roșu în clește, iar cu cealaltă lovea cu ciocanul o dată în fier și de cinci ori în nicovală . . .

Atît de obișnuit era meșterul în viața satului încît parcă nici nu se observa existența lui, parcă prin firea lucrurilor el trebuia să se afle acolo, ca o fîntînă de la care toți scot apă de ani și ani de zile, fără să se gîndească măcar că și aceasta are un început și un sfîrșit al său — ca toate lucrurile de pe lumea asta — și că s-ar putea ca într-o bună zi să sece. Dar iată că s-a întîmplat și abia acum fiecare își dă seama cît de necesară era fîntîna. Așa și cu meșterul. S-a dus și nu mai este. Unde să mai repari ceva, cine să-ți mai facă o stropitoare pentru grădină, un cuțit din acelea ? Uite cum în atîția ani nimănui nu i-a trecut prin minte să se dea pe lîngă el și să deprindă acea taină a lucrurilor cu care a plecat fără întoarcere. Prin șanțuri, la marginea satului, prin grădini și prin podurile caselor sînt acum atîtea vechituri și, cînd se împiedică în ele, cei mai în vîrstă își aduc aminte de Gheorghe Burciu. „Ce meșter era !“

DINCOLO DE AMINTIRI

(fragment)

„Fără îndoială, nu se poate scrie poezie adevărată decît trăind pe viu fiorul, clipa, starea, cu tensionări determinate de factori imediați“ gîndise Zeno în nopțile acelea cînd „luna de pucioasă“ lumina cîmpul de bătaie. Dar, stupoare tardivă!, după război avea să afle că poetul nu și-a scris versurile pe front, n-avea cum, căci era un om mai în vîrstă, deci nu pe viu, nu pe poziție ci în umilul atelier de cizmărie din București. Și asta avea s-o afle dintr-o prezentare elogioasă pe care i-o făcea poetului-cizmar, marele poet Tudor Arghezi. A povestit acest episod unui prieten care n-a găsit altceva de spus decît să debiteze cu nonșalanță o replică absurdă: „Neînțelese sînt căile Domnului, a zis sergentul York“. „Care York?“. „Du-te să vezi filmul Sergentul York ca să te mai eliberezi de obsesiile războiului“.

Toate s-au derulat rapid, provocate de observația oaspetelui. Ar fi putut relansa discuția insistînd asupra experiențelor sale dar n-a făcut-o, masa s-a întins peste ora prevăzută, trebuiau să plece.

*

* * *

Seara a primit acasă vizita lui Virgil, așa cum se înțeleseseră la telefon. Tînărul inginer cu doi ani mai mare decît Stelu, fiul lui Zeno, încă student, nu avea o mină prea liniștită.

— Tata e bolnav, s-a internat la o clinică din Cluj. Deocamdată pentru o serie de analize.

— Mi-a pomenit de o eventuală internare în urmă cu două săptămîni, cînd am pus la cale întîlnirea de patruzeci de ani a promoției noastre. Spunea e-o va face mai inspre toamnă.

— Da, dar profesorul Strihan va pleca la două congrese medicale peste hotare și nu va mai fi abordabil decât la iarnă.

— Înțeleg. Sper că nu va dura prea mult.

— Se pare că va dura, de aceea m-a trimis la dumneavoastră.

— Și care e „solia“, dragă Virgil?

— Sînt două: în primul rînd că nu va putea participa la întîlnirea de patruzeci de ani, pe urmă, mi-a lăsat un text, de fapt o piesă de teatru inspirată din întîlnirea de treizeci de ani din vara lui '72. Vă roagă să-i faceți observațiile ca participant și lector avizat. Dacă la apropiata întîlnire mai intervin elemente semnificative, piesa s-ar putea reactualiza, cu concursul dumneavoastră.

— Actualizarea ar merge în dauna posibilității de reprezentare, căci nici un teatru nu dispune de 20—25 actori de vîrsta noastră.

— Îl știți pe tata, a publicat puțin, dar scrie numai pentru publicare, nu pentru scenă. Bineînțeles cu auto-exigența lui exagerată, căci foarte multe pagini au rămas definitiv în sertar.

— Bine dragul meu, sînt chiar curios, răspunde Zeno cînd tînărul îi înmîină cele șaptezeci de pagini dactilografiate. Cît despre întîlnire, lucrurile sînt într-un stadiu avansat, am stabilit data, am primit o mulțime de confirmări. Te rog să-i scrii tatii că totul e în regulă. Continui să sper că vom putea conta și pe prezența lui.

După plecarea lui Virgil, Zeno și-a adus aminte de niște discuții avute cu Valeriu în care acesta revenea mereu la întîlnirea din '72. Au survenit la întîlnirea aceea niște momente de iritare, ecouri întîrziate ale istoriei recente. În cei treizeci de ani, oamenii s-au grupat în funcție de interese în tabere, nu de puține ori s-au pomenit, fără să schițeze un gest sau să rostească un cuvînt, într-una din ele sau în afara lor, ducînd o existență marginală.

Oricum, timpul vindecase multe răni iar ei stînd acolo la masă, ciocnind și golind pahare, pledînd sau argumentînd un punct de vedere, contrazicîndu-se, au început să-și dea seama ca de fapt ei n-au nici o vină, că ei n-au nimic de împărțit, că ei n-au participat la decizii, că de fapt au avut roluri minore de simpli executanți. Executanți mai mult sau mai puțin convinși, eventual docili sau servili, oportuniști la nevoie, aici

era în fond esența problemei. De fapt, numai oportunismul era imputabil, asta a fost pînă la urmă opinia generală. Unul sau doi, mai îndărătnici, au cedat mai greu sub presiunea celorlalți, ca o capitulare cu condiții : „Bine fraților, gata, sîntem între colegi, eu rămîn la părerile mele, mai am argumenta „pe țeavă“ dar mă opresc aici, uite tac, să nu ziceți că m-am aprins din cauza șprîțului“. Și au tăcut, în realitate obosiseră, îi muiase băutura și căldura.

Valeriu a reținut atunci esențialul, a schițat cîteva „studii de caz“, le-a comentat cu Zeno, a căutat să meargă dincolo de aparențe dar nu și-a desvăluit intențiile literare.

Acum Zeno răsfoia îngîndurat paginile dactilografiate lăsate de Virgil. După primul impuls al unei lecturi rapide, timp avea, era singur acasă, Dana soțat lui era plecată pentru mai multe zile la copii, de fapt la fiica lor măritată la Baia Mare, gîndul i-a fugit la Valeriu. Oare cît de grav e, bolnav care e diagnosticul exact ? Cu luni în urmă Valeriu a mai avut o internare cauzată de necazuri cu pancreasul. Își dădu seama că n-a insistat pe lîngă Virgil ca să afle amănunte și a uitat să ceară adresa clinicii unde e internat prietenul său. Observase neliniștea lui Virgil dar o atribuisese curioasei misiuni cu care acesta a fost însărcinat, putea fi în definitiv un sentiment de stinghereală explicabil în situația unui om constrîns să comunice o veste proastă. Încercă să alunge gîndurile negre și se bucura chiar că trebuia să citească acel text, socotind că cel mai bun remediu ca să scape de gînduri, era să se adîncească în lectură. Se apucă de citit.

*

* * *

Piesa avea 20 de personaje : profesorul diriginte — om în vîrstă —, directorul liceului, grupul de absolvenți promoția 1942 în număr de 16, două femei — o funcționară a liceului și Maria, la aceasta din urmă, indicația „44 ani“. Timpul acțiunii : vara anului 1977, o dimineață de iunie. Cadrul scenografic : tablourile 1, 2, 4, același decor — interiorul unei clase — tabloul 3, birou — cancelarie.

Zeno încercă să reconstituie ultima întîlnire. Da, ea a avut loc în clasa în care și-au petrecut ultimii doi ani de studii. A urmat o plimbare prin parc, s-au foto-

grafiat în grup, apoi masa la restaurant. Nu s-au întrunit 16 colegi, au fost mai puțini, n-a existat nici o Maria, au fost în schimb prezente tot timpul câteva soții ale colegilor, veniseră cu mașinile, toate șofau și făceau caz de asta. Desigur piesa în desfășurarea ei nu putea imita întâlnirea care poate că nici n-ar fi oferit material literar suficient. Nu este, nu poate fi vorba de o evocare a unui moment, un reportaj dialogat, e cu totul altceva, e o construcție independentă. În primul tablou, șeful clasei prezintă raportul. Urmează apelul dirigintelui; cei apelați răspund și adaugă câteva cuvinte: profesia, situația de familie, domiciliul. Se rostesc și numele celor care nu sînt de față; în locul lor răspunde șeful clasei; din cînd în cînd același răspuns „căzut pe front“ urmat de o pauză grea și un minut de reculegere. Dialogul curge, șeful clasei continuă să dea relații. Cîteva cazuri rețin atenția.

Lectura a durat pînă la o oră tîrzie din noapte. La reluarea ei, a doua și a treia zi, în text au apărut sublinieri și adnotări pe margini, însemnări făcute de Zeno. În zilele următoare, textul devenise punctul de pornire al unui comentariu personal, cu reproduceri, observații, asocieri și disocieri posibile, trimiteri la fapte reale și nu de puține ori complectări cu amănunte pe care dacă Valeriu le-ar fi cunoscut, poate că le-ar fi folosit în dezvoltarea acțiunii. Maria este singura femeie implicată în acțiune, o prezență stenică cu un frumos profil moral. Ea relansează la un moment dat acțiunea, îi dă un nou impuls cu o notă de inedit într-un moment cînd apare riscul monotoniei prin localizarea excesivă a problemicii la destinele atîtor bărbați. Dar Valeriu n-a știut probabil nimic nici despre existența Danielei Velisar, colega Mariei, participantă și ea la întâlnirea promoției ei, în aceeași zi și în aceeași școală, n-a știut nimic despre vara fierbinte a unui an îndepărtat cînd între Daniela și doctorul Lenchis, colegul lor, s-au legat relații puternice, brusc și nefiresc curmate, fără un cuvînt de despărțire ca într-o poveste ce nu are început și sfîrșit, un intermezzo sentimental rămas fără termen sub semnul condiției suspensive a destinului. Și alte și alte lucruri, poate fără importanță, dar ele apar în caietul lui Zeno, orînduite în scrisul lui ordonat printre dialoguri transcrise integral.

*

* *

„Aș putea considera ca punct de pornire a acțiunii momentul apelului, discuția pricinuită de absența lui Duduman. Așadar :

DIRIGINTELE : Duduman Sabin.

DAMINESCU (șeful clasei) : Absent. Nu a răspuns invitației.

DIRIGINTELE : Mă mir .În ultimii ani m-a vizitat destul de des. Poate nu i s-a trimis invitația ?

DAMINESCU : Eu cred că da. Ar putea să ne informeze secretarul însărcinat cu convocările.

DIRIGINTELE : Ce ai de spus Lipovan ?

LIPOVAN : Vă informez că Duduman a fost anunțat, cel puțin așa mi s-a relatat de către persoana prin care l-am înștiințat.

DIRIGINTELE : Invitație i-ai trimis ?

LIPOVAN : Este adevărat că Duduman e o personalitate, dar n-am considerat neapărat necesar să-i trimit invitație scrisă.

DIRIGINTELE : Regretabil.

LIPOVAN : Propun să discutăm cazul după apel.

Înterup reproducerea dialogului, consemnând câteva situații demne de reținut. Banciu n-a venit fiind parțial infirm, invalid de război. Arsenescu l-a vizitat în singurătatea lui și atrage atenția că „Banciu preferă corespondența în locul vizitelor directe, lucru explicabil“. Stancu lipsește fiind reținut de obligațiuni profesionale.

DAMINESCU : Nu știu dacă ați aflat, Stelică Stancu a devenit actor.

DIRIGINTELE : Știu. Am citit o cronică favorabilă la adresa lui și l-am felicitat în scris. Era vorba de rolul Dan din „Profesorul de Franceză“ de Mușatescu. Mi-a răspuns că n-a făcut altceva decît să mă imite pe mine, pe cel de odinioară, că l-am inspirat în crearea personajului. Nu cunoșteam piesa, am citit-o în grabă, dar nu m-am recunoscut deloc (animație).

Valeriu a mai reținut cazul real al lui Széplaki Tiberiu, care după bacalaureat a plecat în Ungaria. Familia lui rămînînd în țară s-a putut afla că fostul nostru coleg a căzut pe front, combatant în armata

maghiară. Situația s-ar fi pretat la o dezvoltare prin filonul tragic-absurd; cine știe, pe front poate că am fost față în față, din foști colegi și prieteni, dușmani! Măcar a murit convins că luptă pentru o cauză băiatul acela plătind cu întinse lecturi literare, cuminte și așezat, așa cum îi stă bine unui fiu de preot reformat?

În evoluția acțiunii se pare că vor avea un rol mai important, în afară de cei amintiți, Eftimie, care e șef de stație C.F.R., Velican colonel în armată, Lenchis medic și Barbu, economist. Unele intervenții și implicarea lor, se justifică și prin prisma profesiei.

Apelul ia sfârșit, se păstrează un moment de reculegere în memoria profesorilor dispăruți. Reproduc cuvântul actualului director al liceului:

„Stimați oaspeți, sînt onorat de împrejurarea că Vă pot adresa salutul conducerii liceului. După cum poate știți, mai au loc, în clasele de alături, două întîlniri: promoția de acum 20 de ani și promoția de acum 10 ani. Bineînțeles că voi merge și acolo, să îndeplinesc o misiune plăcută. Dar, în cazul dumneavoastră nu este vorba numai de o îndatorire agreabilă ci de mult mai mult, de un sincer omagiu pe care îl aducem celei mai încercate promoții a liceului nostru. Ascultînd apelul, am putut constata cu tristețe că mulți colegi de-ai dumneavoastră au plătit cu viețile lor tinere cumplitul tribut reclamat de marea conflagrație, intrată în istorie sub denumirea „cel de al doilea război mondial“. Mulți dintre dumneavoastră ați luptat pe fronturi, ați cunoscut suferințele războiului. Eu aparțin unei generații mai tinere, am terminat liceul tot aici dar cu cinci ani în urma dumneavoastră. De mulți dintre dumneavoastră îmi amintesc cu memoria copilului sau a adolescentului. Am în minte reprezentarea exactă a unor tineri frumoși exuberanți, în contrast cu bărbații severi de azi, marcați de trecerea anilor. Dar viața oferă întotdeauna compensațiile necesare; locul tinerilor de ieri a fost luat de fiii dumneavoastră. Întîlnirea de azi e mai mult un prilej de evocări și de rememorări și, consecvent acestei idei, Vă invit atît pe dumneavoastră cît și pe ceilalți colegi la sărbătorirea celor o sută de ani de la înființarea

liceului, sărbătorire care va avea loc de azi în doi ani. Vă mulțumesc că mi-ați acordat cinstea să iau cuvântul în fața promoției 42. Vă doresc sănătate și satisfacții în viață, iar acum, în continuare petrecere plăcută (aplauze). Îndatoririle de gazdă mă obligă să mă retrag. Ne vom revedea la banchet (iese).

TREI POVESTIOARE CU CUCI

Domnul învățător Ioanette se afla lângă măsuța lui din lemn de brad. De acolo privea, cu obișnuita lui blindețe, elevii din clasa nu chiar atât de încăpătoare.

Liniște. I se părea apăsătoare liniștea ce se lăsase în odaia aceea cu pereții albi și tavan de scîndură vopsită în maroniu. Copiii nu mai erau veseli. Ora de compunere îi ținea strînși în menghina unei preocupări mai puțin obișnuită. În vederea ei cumpăraseră, din modestul său venit anual, treizeci și cinci de caietele cu linii și tot atîtea jumătăți de creioane. Tema o stabilise cu mai multă vreme în urmă: „Care este cel mai plăcut joc al tău, iubite școlar?“. Dorea să cunoască și acest amănunt. Un joc frumos e mai mult decît necesar în buna creștere a tinerelor vlăstare. Fără joc orice copilărie e moartă, — se gîndea. Și apoi, dascălul din Cîmpeni își propuse a întocmi un tablou explicat al jocurilor tradiționale de copii din Munții Apuseni.

În liniște se strecură foșnetul ușor al filelor întoarse de mîini mici. Una, două, trei și mai multe file. Toți copiii scriau. Unii mai repede, alții mai încet. În scrisul lor se afla aripa de veghe și dăruire a omului de la măsuța de brad.

La un moment dat, învățătorul anunță :

— Ora de compunere, dragilor, s-a terminat. Să ne citească ce a scris Onu Găvrilă.

Un flăcăiaș cu fața rotundă și zîmbitoare se sculă ieșind din strîmtoarea ultimei băncuțe. Era fiul iobagului Axinte, tăietor de lemne în pădure grofească.

— Eu, eu, domnule învățător, n-am timp să mă joc. Am scris ... am scris cum se joacă Rujan ...

— Citește ce ai scris. Ascultăm.

Copilul își luă caietul și se apropie de fereastră, în lumina ei, rostind :

— Rujan e zburdălnicos. De multe ori fuge cît-e dealul de mare și iar se întoarce din rătăcire la mămica lui, vaca noastră Mercaia. Eu nu mă supăr pe vițel nici atunci cînd se pierde prin lăstărișurile de mesteceni, după Valea satului. Îl strig :

— Rujan, blestematule, vină aici Rujan !

Dacă nu vine, merg eu după el și-l caut pînă cînd îl găsesc. Prostul ! Se adîncește pînă către cărarea Pași-de-urs. De ciudă îl fugăresc și-i îndrept mersul către Mercaia. Obosit se așează jos. Vaca îl linge în loc să îl bată. Eu îi mai zic :

— Ziua de azi s-o ții minte ! Suflă pe nări cîtu-i vrea ! De te mai depărtezi, te fugăresc șapte dealuri, drăcușor ce ești !

Mercaia nu-l mai linge. Se așează lîngă el și rugumă».

Dascălul se apropie de Onu Găvrilă și-l sărută.

— Excelentă lucrare ! Acesta e permanentul joc al păstorului de vite, apărător și îngrijitor de avut. Jocul muncii te leagă de vietăți ce nu cuvîntă. Nota cea mai mare, excelent ! Cine ne mai citește ?

Iar liniște.

— Nu îndrăznește nimeni ?

— Citesc eu, elevul Avram Iancu.

— Te ascultăm Făt-Frumos cu ochi de viorele.

Caietul cu coperti albastre se deschise. Bălăiorul îi dete drumul glasului său spre a da viață cuvintelor orînduite în brazda șirelor cu grijă caligrafiate :

«Într-o zi vine la mine Păunel, vecinul și prietenul meu. Spun : hai să ne jucăm. El mă întreabă : cum să ne jucăm ? Eu : de-a cucii. Și ne-am jucat de-a cucii.

Cum se desfășoară acest joc ? Simplu. Fiecare am luat cîte trei cecți, adecă mingi făcute din păr de cal. Gata ! strigarăm și am ajuns la învoiala să începă el. Aruncă mingile cît mai sus, urmînd ca să le prind. Zice el : prima cecță a plecat. Spun eu : să o prind am așteptat ! El : să te văd acum, păzea ! Eu : o și am în mîna mea ! El : ultima e pe plecare. Eu : nu-mi fă mare așteptare ...

Iată-le pe toate trei,
Numără-le dacă vrei.
Și acum brăduț-brăduț
Să le prinzi și tu rînduț !

Tot eu : prima cetcă e plecată. El : mîna mea o prinse, iată ! Eu : următoarea-i către stele. El : vine în mîinile mele ! Eu : ultima e năzdrăvană ! El : o scăpai prin buruiiană !

Jocul e cu pedeapsă. Acel care nu prinde, la reîntoarcerea din înălțimi, una dintre cetci, rămîne cuc. Și l-am pedepsit pe Păunel dîndu-i poruncă să se urce într-un copac de unde să-și strige numele pînă i-o plesni fălcile.

« Acesta este cel mai plăcut joc al meu. »

Domnul învățător Ioanette rămase emoționat pînă la lacrimi.

— Vină Avram Iancu, copile, să-ți sărut și ție fruntea. Viața mea împovărată de toate grijile mi se deschide, prin voi, spre cele mai adînci simțiri de frumuseți. Vă mulțumesc pentru excelentele texte. Celelalte le citim în zilele ce urmează. A ! mi-a venit o idee. Vă invit ca în vacanță să scrieți, în continuare pe aceste caiete, despre viața animalelor și păsărilor din pădurile noastre. Pe urmă mă voi îngriji a lega într-o anume carte a școlii cele mai valoroase file. Cine nu va putea face acest lucru ?

Elevul Mîndru Toc din banca întîia se sculă în picioare.

— Eu.

— Mîndrule, Mîndrule, tu de ce nu poți ?

— Tata nu mă lasă nici să citesc. Chiar și cărțuțiile mi le închide în lădoiul cu spinare.

— Vin la voi să scriem împreună. Se va deschide și lădoiul. Tat-tu mi-i prieten. Se teme să nu-i pierzi oile. Pînă cînd vin, spune-i să-ți povestească întîlnirea lui cu lupoaica la izvorul Lespezi. Ceilalți școlari pot scrie ?

Corul de voci răspunse :

— Da.

— Ceasul arată orele douăsprezece. La revedere, feții mei. Despărțirea de azi e bucuria revederii de mîine. La revedere.

Cucu-cucu-cucu ...

Băiatul asculta cu atenție cîntecul cunoscut al păsării ce se așezase, cu cîteva momente înainte, pe creanga cea mai de sus a unui nuc bătrîn.

Cucu-cucu-cucu.

Urmă apoi, după repetata strigare a numelui, un fel de prelungire a partiturii într-un refren asemănă-

tor unui ris înfundat ori mai degrabă un soi de dregere a glasului pentru a continua

cucu-cucu-cucu ...

Avrămuț se apropie de locul concertului, trecînd prin Văduț apa Arieșului Mic și, postîndu-se cu grijă la umbra unei sălcii, negreșit dorea să vadă pasărea după care umblase de atîtea ori. O urmărise cu trudă în toate chipurile și în toate cotlancele, dar degeaba. Orice apropiere însemna zborul acelei ființe spre alte afunduri. Și de data aceasta, zbatîndu-și aprig aripile, cîntărețul se mută în frunzișul unui carpine din pădurea domnească continuînd

cucu-cucu-cucu---

Elevul Avram Iancu se întoarce acasă chinuit de un gînd al său. Din ochi îi curgeau lacrimi.

— Ce ți se întîmplă, copile?

Întrebarea o primi pe neașteptate, tulburîndu-l și mai mult. Tare ar fi dorit să nu răspundă.

— Mai nimic, tată. Mă gîndeam la domnul învățător Ioanette. Domnul vrea ca noi școlarii ... școlarii ...

Gornicul se apropie de fiul ce-și rătăcise privirea printre firicelele de iarbă țîșnite perie lîngă gardul grădinii din spatele casei.

— Mă, tu ce te perpelești în vorbe fără înțeles? Ce vă spuse domnul învățător?

— Spuse ...

— Ei, ce porunci?

— Porunci ca noi școlarii să scriem, pe curat în caiet, cîte ceva despre viața păsărilor și animalelor din pădure.

— Frumos. De ce nu scrii?

— Nu pot.

— Fă cercare și ai să vezi ce ușor alunecă pana cu negreală în șire drepte, drepte. Capul ți-i limpede și mîna slobodă.

— Ce să scriu despre cuc?

Alisandru Iancu rîse.

— Măi, măi, tu îmi faci neamul de pomină! De vrei să afli cîte ceva despre blestemat, să stăm icea pe butucheși și deschide-ți căucul urechilor.

Copilul se bucură.

— Te ascult cu plăcere, tată.

— Să mă și ascuți, că ai ce auzi.

Un vînt ușor adia crengile copacilor din apropiere. Cerul se arăta albastru, albastru, cum numai în munți

își are această culoare în mai toate anotimpurile. Din-
spre Inceștii Vidrei aluneca spre înalțuri o șuviță albă-
sură de umezeală, un nou raș rătăcit din limanul dimi-
neții la întîlnirea cu focul Soarelui. Gornicul Iancu
își începu cuvîntarea :

— Cucul ! El își are o poveste a lui. Cică mai de-
demult el ar fi fost regele tuturor zburătoarelor, iar
cuculița, soția, regina. Și unul și altul s-au bucurat
de ascultare pînă cînd, într-o zi, vătămînd bunul mers
al treburilor păsărești, au fost blestemați de către Marea
Vrăjitoare a împărăției lor : „Pentru fapta necugetată
de a opri cîntecul privighetorii, vă pedepsesc a vă striga
numele rătăcind prin păduri, cîmpii și ascunse viroage.
Tronul vostru s-a prăbușit pentru totdeauna.“ Așa
rămaseră cucii pribegi și, mai în tot timpul anului,
singuratici. Singuratici și hoțomani.

Avrămuț ascultă trista poveste sorbind dulceața
fiecărui cuvînt. I se iscă nedumerirea :

— Hoțomani ?

— Cum auziși. Și de ce să nu fie ? Cuculițele nu-și
clocesc ouăle ca toate bunele mame. Se învățară a trînd-
dăvi și trîndave rămaseră. Caută, tot caută cuiburi
de pitulice, silvie, graure, măceleandră, sturz, ciocîrlie,
ochiul-boului și, cît e anul de lung, varsă hoțește cite
un ou pe seama suratelor ce vor crește puiul de cuc.
Și nici puiul de cuc, cît e de pui, nu-i mai cuminte decît
părinții adevărați. Frații vitregi îi va arunca din cuib,
rămînînd doar el pofticios și niciodată sătul. Da, așa e !

Elevul își întoarse privirea cu ură către nucul
de peste vale. Nu se mai auzeau acele sunete repetate.
Chiar și amintirea lor îl durea pînă la suferință.

— Tată, ce spui e de necrezut.

— Ba să crezi tot ce-ți spusei, fătul-meu.

— Dar păsările nu gîndesc, așa spunea domnul
învățător Ioanette.

— Au dreprinderi bune și rele. Hoțul de cuc are
har în cîntec. Și încă ce har ! Nu degeaba oamenii s-au
întrecut să-i spună cucuț, cucușor, cucucel, cuculean,
cuciuț, cuculeț, cucă, cucuceauă, cuciuță, cuculiță,
cuculeasă, cucoaică ...

— Cuculeancă ...

— Da, da, cuculeancă. Numele păsării e prins în
o seamă de doine și zicale. Două am să ți le spun ca să
le prinzi pe hîrtie cu negreală :

Cintă cucu la Aciuța,
Di murguț cu cociuța,
Di, di, di să merem tare
După tenchi¹ s-avem mîncare !

Mult mă muștră cucuța
De ce n-am glas ca dînsa.
Cum să am eu glas de cuc ?
Că-ntîi plîng și-apoi mă culc !

De ei se apropie Măria, mama lui Avrămuș. Aduse un blid plin cu plăcintă umplută cu brînză și sîmburi de alune. Îi îndemnă :

— Mîncăți să vi se veselească rînza. Cît despre cucu lasă-i năpustului, mai puteți vorbi oarecîndva. Ei zboară, vin și se duc, noi rămînem.

— Ai dreptate nevastă, noi rămînem lipiți de munți, lîngă oasele străbune. Hm, țucu-te, plăcinta e tare făinuță ! ...

Feciorul judelui din Vidra se întîlni, într-o pajiște din dosul Tarniței, cu păstorița Sînziana. Bucurie ! Fata îi dete băiatului o cupă de cireșe domnești, iar el o răsplăti cu un coșuleț de bureți gălbiori.

— Nu te văzui de mult Avrămușule și dorul mă împinse să-l întreb pe moșoiu Ghila ce faci. El îmi spuse că te hrănești cu slova cărților. Mîncă cireșe și mai uită bruma hîrtiei presărată cu stele !

— Ai dreptate. Să știi Sînziană că îmi închisăi străicuța în lădoi și iată-mă alături de tine. Ochii mei au nevoie de largul depărtării. Uite, colo sus și mai în sus e vîrfurile Găina. În măruntaiele muntelui își ține cloșca ouăle de aur. Le clocește. Cuibul poate se întinde pînă sub noi. Cînd voi fi mare, am să caut drumul ascuns care duce să vezi afundurile cu frumusețile și bogățiile lor.

Nepoata lui Ghila oftă.

— Ouă de aur sub munții sărăciți ca și oamenii ! Spune, Avrămuș, cîte stele pot fi într-o carte ?

Cel întreat nu apucă să răspundă.

Într-un brad din apropiere, se dezlănțui furtuna unei bătălii.

Păstorii se apropiară de copac.

Două păsări se încăierară la luptă în preajma unei grămăjoare de nuieluțe și iarbă uscată ce alcătuiseră ou siguranță un lăcaș. Ciocurile le deveniră lănci în

1) tenchi — porumb

acțiunea lor plină de ură, iar aripile adevărate spade ce se loveau puternic chiar și în căderea trupurilor printre crengile dese. Apucară să se despartă pentru câteva clipe. Amîndouă zburară tot pe aproape și iar se întîlniră în vârful bradului, lîngă ciub, repetînd mai înverșunat încăierarea. Sosi, săgeată, a treia pasăre. Tărăboiul se sfîrși după ce începu să ningă cu pene și războinicele se pierdură după culmea dealului de apus.

— Sărmanele turturele! Văzuși, drăguțele, ce înseamnă să-ți aperi culcușul de dușmanul ce îți pîndește plecarea?

— Care fuse tîlharul?

— Nu-l recunoscusi?

— Nu.

— Apoi pufoasele astea pe care le culesei îs de cuc, mai bine zis de cucoaică. Una, două, trei, patru, ... șaptesprezece, treizeci, patruzeci, cincizeci, șaizeci ... Mai mult ca sigur, cucoaica dori să-și lase oul în cuibul turturicii.

— Spune-spune, te ascult!

— Hoția se prinse și blestemata plăti birul ce se cuvine. Peste șaizeci de pene i se scoase din strai.

Avram Iancu fugi prin mătasa ierbii, strigînd:

— Haide-haide! Mi-am găsit subiectul! Am să scriu despre Marea bătălie din bradul Tarniței! Povestea mea va fi adevărată. Adevărată! Sînziană, așează penele rînd-rînduț, să le împărțim.

— Mînzule, vină să le așezăm amîndoiț.

— Ptiu, acestea îs pufoasele de cuc! Culoarea sură e împestrițată cu alb. Alb cu sur și sur cu alb. Acum știu cum arată cucul. Tata și mama aveau dreptate în spusele lor. Cucii zboară, vin și se duc. Hoțomani vin, hoțomani pleacă. Blestemații! Tu, Sînziană și prietenă, m-ai ajutat să-l înțeleg mai bine pe tata.

Bucuria acelei zile de vară se adînci lumină în cele două suflete. Fata își ridică fluierul trimițînd cîntec de mulțumire pămîntului și cerului.

Avrămuț se rostogoli în salteaua pajiștii și iar strigă:

— Cucule-cucoaică vină să-ți ascult glasul ținîndu-te în palmă!

— Vină numai vină, că iar ți-l scarpină turturelele!

— Gata, războiul se sfîrși.

— Mai bine spune-mi cîte stele pot fi într-o carte.

— Multe.

— Cît de multe ?

— Strălucirea le dă numărul.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— Ai să pricepi după ce le cauți. Iată, ți-am adus o carte de istorie. Soarele ei e Horea ...

O ZI PLOIOASĂ ȘI NEOBIȘNUITĂ

Stăteam rezemat cu coatele pe gardul din scînduri late, gard care ne împrejmuia casa, cu picioarele pe trunchiul acela gros, de nuc, așezat dealungul gardului, sub gard cum s-ar zice, și priveam peste vale drumul care în dreptul casei noastre este mai larg din cauza văii care parcă s-ar fi temut de gospodăria vecinului Ignat și s-ar fi apropiat mai mult de a noastră, părăindu-se poate ei, văii, că-i mai ocrotită. Stînd așa, cu coatele rezemate pe gardul din scînduri late, privind drumul ce în dreptul casei noastre este mai larg, am avut senzația că tălpile desculțe îmi stau sprijinite pe trupul unui om așezat acolo la umbră și care, desigur că, se parcă odihnea. Ba la un moment dat mi s-a părut că mișcă, încercînd să se întoarcă pe altă parte. Eram speriat, așa că nu îndrăzneau să privesc sub mine, acolo la rădăcina gardului, unde de cînd mă știu stătea trunchiul gros de nuc. Și pentru că încetă să mai miște, m-am mai liniștit, gîndind, acum, că poate din cauza lipsei de încălțăminte tălpile mele simțiseră mușchiul moale ce crescuse pe suprafața lemnului, iar mie mi se păruse că ar fi hainele unui om trîntit la umbră. Eram tot mai convins că mi s-a părut, că de fapt nu a mișcat, așa că am lăsat gîndul acesta deoparte continuînd să perii cu privirea drumul larg, casa lui Ignat, grădina acestuia, pădurea și, la urmă, cerul care părea că s-a prăbușit peste pădure din cauza greutateii norilor ce ajungeau pînă la vîrfurile lemnurilor de fag. Așa arăta cerul în locul acela unde, fără voie, privirea mi se opri mai mult timp. Și pe măsură ce priveam cerul prăbușit ca un pod de casă, mi se păru că valea și-a mutat cursul și că vine din locul acela, prin pădure, peste grădina lui Ignat, amenințînd să-i inunde ocolul, și grajdul și casa. Dar valea, adevărata vale, era sub nasul meu sărind din

piatră în piatră ca un copil. Îmi închipuisem doar că pornește din deal, numai pentru că de acolo veneau norii grei, negrii, încărcăți de bună seamă cu apă. Multă apă. Și de parcă totul ar fi depins de gândurile mele, se porni o ploaie mărunță, călduță. Valea era încă limpede și mă gîndeam că în curînd pîraiele ce se grăbeau să ajungă spre ea, o vor colora în galben din cauza argilei ce modela scobitura rîpelor. Și privind valea, care era după dealuri cel mai minunat lucru din satul meu, văzui cum pe drumul ce o însoțea, mai tot timpul, veneau oameni, mulți, fără să scoată o vorbă, călcînd parcă în cadență, așa cum ar face soldații. Numai că oamenii aceștia nu aveau haine soldățești, iar pașii lor erau mult mai rar așezați pe pămîntul bătătorit. Parcă fiecare pas era așezat după ce mai întii corpul avea o plutire prin aer. Toți pluteau, apoi atingeau cu tălpile drumul. Toți în același timp. Eram surprins dar și curios să aflu ce-i cu acești oameni care vin fără să scoată o vorbă, călcînd nefiresc și care întunecau ulița, apropiindu-se ca o boare de casa noastră, aici unde valea parcă se ferise de gospodăria lui Ignat și a mamei lui, — baba Carolina. Priveam năucit lumea care se apropia, și-mi dădui seama că sînt chiar oamenii din satul meu. Ba pe unii i-am și recunoscut, numai că nu înțelegeam de ce nu scot o vorbă și de ce trebuie să pășească atît de ciudat . . . Mi-am adus atunci aminte de trunchiul de nuc pe care stăteam și parcă ceva îmi spunea că întreg satul, cu oameni, cu noi toți, suferise o schimbare, deocamdată imposibil de explicat. Nu-mi sfîrși-i bine gîndul cînd, trunchiul acela gros, se mișcă din nou încercînd parcă o rostogolire. M-am prins strîns cu mîinile de gardul din scînduri late, evitînd o cădere . . . Și totuși stăteam sprijinit cu tălpile chiar pe trupul unui om, și nicidecum pe lemnul de nuc pe care-l știam acolo dintotdeauna. Și omul acesta era chiar Sofronie Hîrgeatu, cel care obișnuia să urce ulița satului, seară de seară, beat. De multe ori, nemaiajutîndu-l picioarele și poate nici capul, se trîntea pe iarba moale, pe lîngă gardul nostru, adică pe marginea văii. Obișnuia să stea acolo întins, cîteva ore, după care se ridica și pornea spre casa lui. Acum însă, Sofronie Hîrgeatu, habar n-am cum, se întinsese în ocolul nostru, adică dincoace de gard. Mă simți-i apoi ridicat de subțiori, purtat pe deasupra gardului, de niște brațe puternice și, la urmă, așezat pe potecuța îngustă și bătătorită de pașii oameni-

lor, potecuță ce șerpuia între gard și vale. Hotărîi să renunț la căutarea explicațiilor, poate și pentru că îmi dădeam seama că fac în zadar, dar mai cu seamă pentru că oamenii aceia, care acum se opriseră în fața porții lui Ignat și a mamei lui, îmi făceau semne să-i urmez. Nu, nu am avut nici un moment de ezitare. Aveam chiar certitudinea că trebuie să fiu cu oamenii din satul meu în această zi ploioasă și deosebită. Am zărit cu ușurință, altădată nu cred că aș fi fost în stare, valea care încă era limpede, ajungînd din urmă mulțimea care deja intrase pe poarta gospodăriei lui Ignat. Mergeau într-o ordine desăvîrșită, unul în urma celuilalt și, curios, păseau acum așa cum o făceau cînd urcau sau coborau ulița. Șirul acesta, de oameni tăcuți, porni să înconjoare casa lui Ignat, ca pe o biserică așa cum se face la înviere. Am vrut să întreb ce se întîmplă, dar parcă ieșită din pămînt, baba Carolină se arată în stînga mea și, ducînd degetul la gură, îmi făcu semn să tac. Apoi îmi șopti: „Ignătuț se însoară!“ Nu apucaî să mai aflu de ce atunci oamenii merg fără să vorbească, fără să cînte și să joace că baba dispăru. Am încercat să-l bat pe umăr pe cel din față dar, cu toate că am grăbit pașii, nu am reușit. Probabil că distanța dintre noi era dinainte hotărîită și, oricît aș fi încercat să-l ajung, o forță de neînțeles nu mă lăsa. Iar în timp ce eu, care eram ultimul, m-am apropiat de ușa ce dă în coridorul casei, cel care conducea alaiul dădea colțul pe acolo unde se află fîntîna cu cumpănă. Și cel din față nu era altul decît Ignat, care așa după cum spunea baba Carolină, — mama lui, azi se însura. Era îmbrăcat cu haine albe ca un prinț. La șold purta lama unei coase. Aș fi putut crede că este o sabie dacă nu vedeam că-i lipsește teaca. Eu continuam să fiu încheietorul aceluî șir de oameni tăcuți, care acum, urcau dealul din spatele casei mirelui ... Cînd primul, adică Ignat, a ajuns în vîrfurile dealului, a ridicat o mîină spre cer, asemeni conducătorilor de oști. În mîină avea lama aceea de coasă. Vîrfurile ei ascuțite parcă împungea cerul. Șirul de oameni s-a oprit. S-a oprit nu numai pentru că cel din față le-a cerut, prin acel gest de suveran, ci și pentru că din vîrfurile acelei lame de coasă a pornit un fulger, pînă în înaltul cerului, despîcînd bolta în două. De acolo de unde dealul se sprijină pe umărul grădinii lui Ignat, am văzut cum această fulgerare leagă pămîntul de cer ca o cărăruie. În timp ce cărăruia aceasta, între pămînt

și cer, părea că nu va mai pieri niciodată, din om în om, la fel cum se cere la școală să se numere „în continuare“, întorcînd capul spre cel din stînga, se rostogoleau pe deal în jos, pînă la mine, cuvintele : „semn rău“. Desigur că era vorba despre cărăruia aceea șerpuită care urca spre înălțimi. Ne mai avînd pe nimeni în urma mea am returnat aceste cuvinte începînd, bineînțeles, cu cel din față. Numai că nefiind sigur dacă era sau nu un semn rău, eu, cel care habar n-avea ce se întîmplă, am întreat : „semn rău?“. Am auzit apoi cum întrebarea urcă dealul, lovind parcă ceafă după ceafă, pînă sus, la Ignat. Mirele, cu întrebarea mea în ceafă, și cu o coroană pe cap, o pirostrie cred, pe care pînă atunci nu o văzusem, se porni să urce cărăruia aceea care unea pămîntul cu cerul. Cînd fu destul de sus, aproape de cer, își scoase coroana aurită și-i dădu drumul pe cărăruie. Mulțimea se feri lăsînd coroana să se rostogolească pînă la picioarele mele ... Eram convins că mi se cuvine. De aceea am luat-o și, cu un gest cît se poate de firesc, mi-am așezat-o pe cap. Era atît de rece încît, fără să vreau, am închis ochii. În momentul acela mi s-a părut că trăiesc într-un vis în care se făcea că cineva îmi apasă fruntea cu o mîna ca de ghiață ...

— Scoală-te și îmbracă-te ! ... Scoală-te ! Nu auzi ? ...

Am deschis ochii și am văzut-o pe mama.

— Scoală-te și te îmbracă ! ... Eu plec la baba Carolină ... Pe Ignat aseară l-a trăznit. L-au găsit lat, în vîrfurile dealului, cu fierul de la coasă lîngă el ...

URCUȘUL

Doctorului P.M. pentru continua-i veghe . . .

„. . . Da, își spuse, o să-mi iau „Zeiss“-ul, teodolitul meu dintotdeauna, și-o să pornesc din nou spre „Stupină“, spre piramida ei geodezică, să mă reîntîlnesc cu murmurul, cu zborul și hărnicia albinelor și culorile acelea străvezii, ireale parcă-n măreția lor, ale curcubeului, pentru a călca, — iarăși și iarăși ! — pe cărările mele știute din vreme sau dinainte de vreme, în nici un fel bătătorite mai și mai înainte . . .“

— Ce-i cu tine ? ! (gîndul sau vorbele lui șoptite sînt întrerupte de glasul mamei cu mirare și-o undă de spaimă nevroit reală) Ce mi-ai făcut din nou ? !

— Eh ! reușește el șoptit. O halima întreagă !

— Care . . . halima ? ! Și ce-i cu ea ? ! Întreabă mîngîindu-i fruntea, șterîndu-i broboanele pe care, da, da, le simte totuși prelingîndu-i-se spre orbite și mai departe în mersul lor încet și iritant.

Încearcă să zîmbească, reușește să-și ridice pleoapele și-n murmur :

— . . . Halimaua aia ce mi-a povesteai mai ieri acolo-n leagănul de m-adormei ! Atîta doar . . . că-n halimaua de acum m-am îndopat cu șaptespe pastile, deci . . . la fix, cincîșuna într-o zi pînă — uite, vezi ! — a trebuit să mă lățesc pentru zăcut . . . Și nu mai poate și-și și închide pleoapele. Doar zîmbet slab spre mamă.

— Dar pentru Dumnezeu, de ce ? ! și întrebarea-spaimă de pe buze și din suflet scăpă — iarăși fără voie — și se pierde în salcîmii-nmuguriți din fața casei care o resping și-o reîntorc spre cel culcat.

— Ei, de ce ? ! . . . S-alung odată, naibii, ticăloasa aia de viroză și s-o iau din nou spre . . . curcubeu !

Pe urmă, nu mai știe de nimic și-aude — vag —
— „Trimit „Salvarea“ ! Să îl ia ...“ Deschide ochii și
uimirea îl cuprinde : „Frumusețea aceasta ? ! coborită
chiar din curcubeu vrea să mă ducă ? ! Spune-mi ...
... pentru ce „Salvarea“ ? ! tină-ră-frumoasă ce-mi veniși
chiar din mireasmă de albină ! ?“ ... Și din nou bro-
boanele acelea lente, iritante, peste pleoape și obraji ...

* * *

„... Încercăm perfuzii ... totul ... Ne-ar trebui
„Aspatofort“ urgent ! S-aduceți ...“ Îl aude pe Măran.
Deschide ochii. Vrea să se ridice dar, neputincios, în-
cearcă zîmbet :

— E imposibil ...

— Ce e imposibil ? ! tresare doctorul cu tristețe
și mirare -n glas.

— Să mă scol ... Să scriu ...

— Ce să scrii ? !

— Să-mi dea ... „Aspatofort“-ul ăla ! Dă-mi hîrtie
și un pix ...

Măran îi dă. Și îl ajută. Se ridică — „jumătate“,
scrie : „Trimite-mi breazule „Aspatofort“ul ăla blestemat !
Să nu te pun, în caz contrar la cheltuială cu coroana a'
de-nmormîntare baș acuma, primăvara. Costă mult !
Priceput-ai, leatul ? !“

— Ai și haz, al dracului ? ! Încearcă zîmbet-schi-
mosit Măran. Cui îl trimiți ? !

— Dă-l nevastei. Știe ea ; iar tu ... adă-ne coniac
de-l pomeniși pe ... dracu' ! Însă nu mai poate ; ochii
i se-nchid și simte iarăși iritarea de broboane reci și
calde și indiferente ...

* * *

„... Imposibil să mă mișc ...“ șoptește-n albul de
salon spre ochii plini de „albăstrele „Tu, Dorina ? ! Ce
îmi faci ? !“

Tristă, foarte tristă, — ca într-un priveghi ! — fără
nici o mască : „Ce oi face ? Te-oi scăpa ...“ „Foarte
bine ! Scapă-mă dar trebuie să mă ridic !“ „Imposibil !
Rabdă înc-un sfert de oară ...“ „Fac pe mine pipi,
înc-un sfert de oră ...“ „Fă, nu e nimic, dar rabdă ...“
Închide ochii și zîmbește. Rabdă. Fără de broboanele
acelea lente, reci și iritante ...

* * *

„Trezește-te ... Uite, a venit Dorina ... Hai, te
rog ... perfuzia ...“ vorbe-ncete, le aude dar somnul
e în el, nu-l lasă și oftează : „Nu, nu .. vezi doar ...

... eu ... acum, dorm ... Mă duc, mă-duc-să-ncepu-
urcuşul ... „Da', unde nu se poate ! ? Un' să urci ? !“ ...

Vorbe ? Şoapte ? ! Nu mai ştie ! Doarme pîn' ce
acul (cu perfuzia) îi saltă pleoapele. Tresare : „Pentru
ce ? !“ întrebă, neînţelegînd nimic. Doar văzînd-o pe
Dorina : „Eh, fătuco, trebuie să-nveţi să joci măcar
puţin ... teatru !“ „Crezi că e atîta de uşor !“ „Altfel
nu eşti — întru totul ... „Cadru medical“ ! Ca Măran
de altfel ...“ „Eh ? ! oftează şi Dorina. Ce să facem ? !
dacă sîntem — totuşi ! — oameni ? !“ şi tace. Şi stă.
Albăstrelele-i din ochi privesc spre picăturile acelea —
— rouă de viaţă ! — ce îi herghelesc prin sînge şi-abia
zărindu-i zîmbetul ride încet, uşor : „Îvingem !“ spune.
„Aş ! o întrerupe. Am învins ! ... Şi-ascultă ... „scote“
lui Măran bilet de voie. Poimîne e meciul ăla ...“
„Fugi ! tresare N-o să-ţi dea ...“ „Atunci mă duc ...
... fugind !“ „Aiurea ? !“ oftează fără nici o siguranţă
Dorina ...

* * *

Lasă-n urma lui tot albul din salon, iese-n coridor,
da, iese, deschide geamul şi respiră adînc mireasma
de mugur încolţit în adierea zborului din zumzet amin-
tit. Cerul cu Luna, cu Luceafăr şi cu stele îl ademeneşte
şi se sprijină o leacă de pervaz. Caută-n buzunarul de
halat ; găseşte : „N-a uitat !“ zîmbeşte de soţia adormită
în salonul alb şi liniştit. Ia ţigara, o priveşte mîngîind-o
şi-o aprinde lenuş înmiresmîndu-se de fumul tare, iute
şi uitat. Se-ameţeşte dar zîmbeşte fumului albstru şi-
alburii. „Uite-şi zice, minunîndu-se — fum nuanţat ? !
Nici măcar n-am observat ...“ Şi zîmbeşte iarăşi nimă-
nui şi tuturor ...

— Ce-i cu tine ? ! Ți-ai aprins ţigara ! ?

Se întoarce lenuş spre Măran şi -are în priviri stele
şi Luceafăr : „Fac ce fac ! Dar, tu ? îmi eşti de gardă ?
Ca nevastă-mea ?“ „Nu-s, dar ...“ „Dar, ce ? !“ „Eh !“
oftează doctorul. Şi dă din mîini a pagubă ... „Atunci
... vrei şi tu „Zefir“ ?“ „Astma ! Nu mă lasă astma !“
„În cazul ăsta ... fugi acasă, culcă-te şi dă-i cu ...
... visele ! Cu „Zefir“, „Carpaţi“ sau ce-ţi doreşte inima,
nu-ţi mai pierde noaptea, că statuie ...“

Doctorul nu-l mai ascultă ; dă iarăşi din mîini,
deschide uşa de la coridor şi intră-n noapte. I se mai
aude doar o şoaptă ; la portar : „... Vezi de el ; c-a
seşit din comă călcînd cu moartea alături şi-a şi-nceput
iă tragă din ţigară omu-ăst-al dracului ...“

Îl aude, rîde ușor, „... și-a revenit și doctoru'-sărmanu'!“ își zice și intră din nou în albul salonului. Se culcă, veghează somnul soției ce-i veghease coma și n-așteptase să-l vadă... călcînd cu moartea alături, pornind spre mugur încolțit colț, de iarbă, mireasmă de albină, spre cărările lui...

* * *

... Pe urmă — după meci, fără bilet de voie: „A cita țigară ți-ai aprins la ... egalare?“ întrebă Măran cu ironie și iritare. „Cred c-a șaptea ... N-a rentat să fug, să-ți fac „probleme“, dar — cel puțin așa — mi-am dat seama că-mi poți dicta ... „ieșirea“ ...“ „Las-o, moartă!“ „Aș! De ce?! Nu sînt făcut pentru ... zăcut! Tot așa cum nu ești tu să-l vezi pe ... dracu-mort! Dictează numai ...“

Măran se-nfurie, îi întoarce sptatele. Fără să mai dea din mîini. Urlă doar: „Du-mi-te-nvîrtindu-te! Vezi numai ... înghite iar pastile-abrumbura c-apoi nuntă-ți face!“ „Cin', la naiba, să-mi mai facă?!“ „Spîrcuita a' cu coasa!“ Mușcă-ți limba! Dar ... îți mulțumesc!“ „Pentru ce?!“ tresare doctorul. „Pentru urcușul ce-l încep de mîine! M-așteaptă doar ... „Stupina“, nu?!“ „Ascultă, omu'-naibii, unde e „Stupina“ aia?!“ îl aude pe Măran din poartă. „Un' să fie? se întoarce și-l privește. Colo ... dincolo de munții Cernei; spre Tismana ... Ce-ai cu ea?!“ „Astma! urlă doctorul. Te-oi căta și-o dau în pasca mă-si, că m-am săturat ...“ Și trîntește cu furie ușa coridorului ...

* * *

„... Ai făcut bagajele?“ își întrebă soția. „Făcut!“ oftează cu zîmbet larg. „Perfect atunci! Să o pornim. Să nu ajungă doctorul 'nainte noastră! Să-l scăpăm de ... astmă, vai de capul lui! să-și bage dom'le, și ăsta, mințile în cap ...“

Și începe goana înspre *urcușul mîinelui*, ținîndu-și soția strîns, de mîină ...

TOTUL DE LA CAPĂT

Și atunci ți-ai amintit cum în urmă cu atîția ani, cu cîteva luni înainte de lăsarea la vatră, pe vremea cînd ați început să numărați orele, unul mai migălos a avut ideea să socotească secunde. I-a ieșit o cifră cu foarte multe zerouri, dar întotdeauna inexactă pentru că pînă să facă atît de precisele calcule trecea și momentul de la care-și pornise socotelile — numai să numească acest moment și îi trebuiau mai multe secunde, iar ea, secunda de pornire, nu era decît una singură. Omul s-a zbătut mult pînă să găsească o soluție și din cînd în cînd spunea „Acum!”, iar ceilalți îl întrebau „Acum ce?” și pînă să le explice, secunda trecea anonimă, fără ca el să fi avut timp să le spună ce a fost cu ea. Pînă la urmă și-a ținut numai pentru el socotelile și a trăit fericit cu ele. Doar că în numărătorea lui inversă secunda de bază, ultima lui clipă de cătănie veni atît de echivocă, de neplanificabilă în calculele sale, încît o dimineată întreagă n-a știut dacă mai este cazul să socotească secunde, dacă să le mai numere sau dacă nu cumva secunda-zero a și trecut de mult.

La început, cînd ți-ai amintit aceste lucruri întîmplate toate cu atîția ani în urmă, ți-ai zis că nu se poate face o comparație cu așteptarea de atunci, în primul rînd, pentru că de data aceasta este vorba de cîteva zile și nu de mai multe luni, în al doilea rînd, pentru că poți aprecia cu o relativă precizie dacă nu secunda-zero, cel puțin ora-zero sau ziua-zero.

— Ce tot aștepți? te întreabă soția. La început ai așteptat să-ți apară primul articol, prima schiță, apoi să scoți primul volum, după aceea să iei primul premiu. Ce tot aștepți? Și de ce te frămînti atîta? Nu vezi că tot dorind să treacă mai repede încă o zi și încă o lună numai și numai pentru a obține mai iute ceea

ce-ți propui, îți scurtezi mereu viața? Cînd o să trăim și noi liniștiți?

Iar prietenii spun despre tine că faci pe nebunul, că ești doar un ambițios și jumătate.

Apoi, cînd șezi într-o anticameră în care directorul scoate din cînd în cînd capul din cabinetul său pentru a-ți atunca un zîmbet și a-ți spune că te mai lasă doar „o clipă” să aștepti, ai din nou senzația că între clipele numărate s-au amestecat iar cîteva secunde care ar putea prin prezența lor inutilă să strice tot angreanjul.

Șezînd prin anticamere, ai mai mult timp să gîndești decît atunci cînd aștepti acasă cu sufletul la gură scrisorile, făcînd deci tot un fel de anticameră. Dar atunci te mai ocupi între timp și de altceva și doar noaptea mai ai senzația că stai ca acum, sădit ca o plantă de cultură care trebuie să aștepte bunul plac al grădinarului, să aștepte pînă ce acesta se va hotărî și va binevoi să vină cu uneltele de irigat, de altoit, și mai ales pînă ce se va decide să aducă odată coșul acela uriaș pentru a scuti planta de povara propriilor roade care apleacă atît de mult crengile încît amenință s-o rupă, s-o prăbușească cu totul. Cît timp are aceste roade în ramuri pomul nu poate da altele și mugurii care nu pot să iasă îl dor.

Șezînd în anticameră, poți să gîndești asupra argumentelor pe care ești sigur că va trebui să le învingi, toate piedicile acelea care ți se par total inutile și pe care nici nu vrei să le înțelegi. Apoi cînd ți-ai stabilit o „strategie” cu care îi vei închide în sfîrșit gura directorului, acesta îți aruncă în față cu totul alte piedici la care nici nu te-ai gîndit. De fapt, dacă e la o adică, tu nu te-ai gîndit mai la nimic, în anticameră îți este imposibil să gîndești, toate îți fug prin față și nu te poți concentra.

Apoi directorul te pofteste înăuntru și nu-ți vorbește nimic. Adică directorul vorbește, dar nu despre ceea ce te doare pe tine, ci despre o altă carte și despre un alt autor, cel care tocmai a ieșit mai înainte. Directorul se plînge cît de neînțelegători sînt unii scriitori, cîte discuții inutile provoacă și cît timp pierdut...

— Uite, ăsta, de exemplu...; are vizavi, în librărie, rafturile pline cu cărțile lui nevîndute. Și acum vine să-mi ceară o nouă ediție.

— A avut critică bună.

— Da, dar cărțile nu i se vînd. Și apoi și critica pe care a avut-o el, Dumnezeu să ne ierte ...

Vrei să scapi de discuția asta care nu te privește cîtuși de puțin, iei o carte dintr-un raft și spui :

— Asta cînd a mai apărut ?

Și directorul începe să-ți explice cum a trebuit să se răfuiască el cu cei de la tipografie pentru a putea scoate pe piață cartea aceasta așa cum a vrut el. Asta te privește și mai puțin, dar acum tot nu mai ai ce face, taci din gură, refuzi să mai dai și cel mai mic ajutor torentului de vorbe și aștepti să se epuizeze singur. Și torentul se sleiește, mai prinde puteri, apoi o ia pe meandre. Abia termină de spus ceva, că și deschide o paranteză și încă înainte de a o termina își mai aduce aminte de altceva ce neapărat atunci trebuie să-ți spună.

Dar taci. Taci angelic și imperturbabil. Mimica ți-e totuși politicoasă, n-are să-ți poată reproșa vreodată că nu l-ai ascultat, dar taci și taci, chiar și atunci cînd, istovit, el mai face o scurtă pauză pentru a răsufla și îți aruncă o întrebare la care ar trebui să răspunzi : „Dar desigur !“, „Bineînțeles !“, „Nici nu începe îndoiială !“ ...

Pînă la urmă ai impresia că se va opri totuși și cînd ești aproape în măsură de a deschide discuția despre ceea ce te doare, despre volumul care zace deja de prea multă vreme prin dulapurile editurii, ușa se deschide și intră secretara cu un vraf de hîrtii la semnat. Directorul este fericit, chiar dacă afișează o mină profund nemulțumită. Începe să semneze hîrțiile, după ce le citește pe toate cu migală, ici-colo mai cere cîte o lămurire sau își justifică refuzul de a semna printr-un discurs la care interlocorii rămîn dezarmant de politicoși, trădîndu-și astfel totala indiferență. Cînd secretara își ia, în sfîrșit, vraful de acte și după ce mai răspunde la o ultimă întrebare care a prins-o în ușa, directorul se uită la ceas, uimit cît de repede trece vremea, iar tu simți apropoul, și ești chiar rușinat că ai abuzat într-o asemenea măsură de timpul domnului director (în vreme ce ieșea, secretara anunțase că însuși domnul ... așteaptă să fie primit), ești chiar rușinat, dar n-ai vorbit încă nimic.

Așa că vrei să intri direct în subiect. Dar directorul s-a pornit din nou. Acum îți vorbește despre pisălogul care așteaptă să fie primit, un individ complet

ramolit, care îi aduce de un an aceeași carte schimbînd mereu doar ordinea nuvelor; „Care, oricum, nu?, tot aceleași rămîn. Și te rog să mă crezi că asta nu este în nici un caz favoarea lor.“

Dar pînă la urmă trebuie el însuși să treacă la subiect, face o mină cît se poate de serioasă și recapitulează toată istoria manuscrisului, a referatelor externe și interne, a...

Sună telefonul. Tot timpul te-ai uitat cu groază la obiectul acela negru și arhaic, e cel mai vechi aparat pe care-l mai știi în uz, l-ai privit probabil cu atîta severitate încît săracul n-a îndrăznit pînă acum. Dar din clipa în care directorul a început să-ți vorbească despre ceea ce te doare, ai uitat să mai supraveghezi telefonul și acesta atîta a și așteptat...

E o discuție interurbană interminabilă, directorul se înfurie, se vorbește agitat și de la capătul celălalt al firului răzbate o voce pe care aproape că o poți înțelege de pe fotoliul pe care stai. Cînd totul se termină te uiți cu reproș la aparat și te instalezi din nou în „poziție de ascultare“, dar telefonul, încurajat de primul succes, își face din nou simțită prezența.

Nu mai poți! Îți aprinzi o pipă fără a mai cere îngăduința și te agăți de o fereastră prin care încerci să urmărești ce se petrece în stradă. În stradă nu se petrece nimic. Nici în capul tău nu se petrece nimic. Nici discuția pe care, vrei-nu vrei, o ascuți nu duce la nimic. Probabil că vorbește o rudă, poate chiar soția, totul se învîrtește în jurul unui costum maro, care, după cum merg treburile, n-o să fie gata la timp.

Convorbirea nu se mai termină. Directorul a spus de trei ori pînă acum „La revedere!“ și de trei ori au mai urmat cîteva fraze și tăceri lungi.

Pînă la urmă se întîmplă ceva și pe stradă. Un cetățean mai în vîrstă, îngrijit îmbrăcat și înarmat cu umbrelă și servietă s-a oprit în mijlocul trotuarului, a făcut stînga împrejur și a luat-o în sens invers. Acum se oprește din nou, stă cîteva clipe descumpănit încercînd circulația celor din jur, apoi se răsuțește pe călcîie și o ia din nou în direcția inițială. Îl privești cu încordare și aștepți să se mai răzgîndească o dată. Omul parcă te-a auzit, se oprește iarăși și iarăși își schimbă traiectoria. De pe marginea străzii cîteva tineri l-au observat și ei. Ești curios cînd se va sfîrși odată această navetă și-ți spui că dacă o va lua la dreapta se va ter-

mina și epopeea cărții tale, dacă se va întoarce însă și va dispărea pe stînga, vei fi nevoit să-ți retragi cartea și s-o iei de la capăt cu o altă editură.

Nu reușești însă să ajungi la o asemenea certitudine, convorbirea telefonică s-a terminat, nu mai există nici un costum maro, nici o rudă, telefonul tace, directorul îți vorbește, îți spune ceva chiar despre cartea ta, ești obligat să te retragi de la geam și să-l asculți (Va trebui deci să mai aștepti pînă să afli soarta cărții tale).

De data aceasta directorul vorbește numai despre carte, ți-a amintit și de lumea care așteaptă afară, e scurt și precis. Lucrurile îi plac cu deosebire în această carte, dar capitolele sînt mult prea lungi. Este adevărat că ai făcut o mare parte dintre modificările cerute — nu pe toate, ești totuși foarte încăpățînat, ține să-ți amintească mai în glumă mai în serios — dar treaba asta cu capitolele excesiv de lungi nu poate rămîne așa. Cine o să-ți citească descrierea pe cincizeci de pagini a unui om care urcă niște scări cînd putea să afle acest lucru dintr-o singură propoziție ?

— Se subînțelege, de altfel, și din text, încerci să fii ironic, dar directorul te ia în serios :

— Sau, și mai bine, lași cele cincizeci de pagini afară și nici n-o să se observe.

Îți faci calculul că dacă vei da manuscrisul la o nouă editură va trebui să bați iar la mașină toate cele peste cinci sute de pagini cîte ai avut la început. În varianta care se mai află acum aici n-au mai rămas decît vreo trei sute și ceva. Dacă vei da materialul astfel ciopîrțit altora riști să nimerești pe cineva căruia îi plac descrierile, dar nu-i plac zecile de pagini de dialog. Dacă îți cere să le scoți, rămîi cu două sute de pagini. Ca să fi cinstit, există în manuscris vreo sută de pagini care nu-ți plac și care nu ți-au plăcut niciodată. Le-ai scris de vreo zece ori, dar de fiecare dată ți-au ieșit mai proaste. Dacă toți ți-au scos ce le-a trecut prin cap, ce-ar fi să mai epurezi și cele o sută de pagini despre care știi că-s proaste. Mai rămîn o sută de pagini. Un rezumat. Dacă nu mai e cartea, ce nevoie mai e de rezumat ? Mai rămîne titlul. A nu, titlul nu rămîne, titlul ai fost rugat să-l modifici de la început, pentru că prea semăna cu titlul unui alt roman apărut doar cu un an înainte — și care, nu-i așa ? n-a prea avut succes.

Cu totul regretabil e faptul, că ultimele aceste gânduri le-ai spus cu voce tare, în vreme ce directorul n-a vorbit nici la telefon, n-a semnat nici acte, n-a făcut nimic altceva decît să te asculte. Cînd ți-ai terminat tirada directorul rămîne puțin dezamăgit; probabil pentru că de obicei i se spune cam același lucru: că n-are de a face cu un biet debutant, că are în fața sa un om care de atîția ani face literatură și care, eventual, a obținut și atîtea importante premii. Și că mai există și alte edituri.

Gata. Ai ieșit. V-ați strîns mîinile, directorul ți-a spus să te mai gîndești, tu i-ai spus că nu mai ai la ce să te gîndești, că volumul a stat și așa destul și prea destul, directorul s-a mai plîns de hîrtie, ți-a spus și un banc despre un director de editură ajuns în iad. Ai plecat mai departe.

Apoi începi să umbli brambura. Toată ziua nu faci nimic decît să umbli aiurea prin oraș. Alții merg la mare, la munte, tu te învîrți între Bulevardul Magheru și Șoseaua Ștefan cel Mare. Prietenii și cunoștințele te asaltează cu întrebări despre volum. Enervat, le răspunzi în doi peri. Apoi nu te mai întreabă nimeni nimic. Asta te face și mai nenorocit și fugi TU peste tot cu speranța de a găsi pe cineva căruia să-i poți povesti încă o dată TOTUL despre directorul cel hain și redactorul cel rău. Între timp ai tot timpul impresia că ai fost căutat acasă la telefon ca să ți se transmită că întreaga poveste n-a fost decît o păcăleală, că volumul nu numai că va apare, dar că poți să vii să vezi deja semnalul. Din cînd' în cînd te plimbi — evident întîmplător — prin apropierea editurii, dar la o distanță decentă, cu speranța că vei da de cineva, că-i vei putea spune tot ceea ce gîndești despre experiența ta cu această editură. Cînd nici asta nu ajută, te încui în casă și scrii scrisori ininterminabile și patetice, ironice și neexpediate.

Asfaltul e fierbinte, aștepți să vină toamna, să plece cocoarele, să vină zăpada, să vină O.Z.N.-urile, să se prăbușească galaxia, aștepți sfîrșitul lumii.

Apoi urmează o perioadă de istoveală. Zaci acasă, nu vorbești cu nimeni, ești ursuz, rău. Se mai întîmplă totuși ceva care te interesează foarte mult: un vecin a căzut pe stradă și și-a rupt un picior. Din păcate o duce mai bine.

Și apoi scrisoarea. Poștașul ți-a băgat-o de ieri în cutia poștală și n-ai găsit-o decît azi. Această întîrziere

din vina ta te face mai nenorocit decât dacă n-ai fi primit deloc mesajul. Ții plicul în mână și nu te poți hotărî să-l deschizi. În primul rînd dintr-o manie mai veche : nu-ți place să rupi scrisorile, le desfaci întotdeauna cu cuțitașul de pe birou. De pe care birou? Cuțitașul nu-i niciunde. Agățătoarea de la stilou poate să-ți facă același serviciu. Oare ce-ți scriu? Încep să-ți vină gânduri absurde, foarte optimiste sau foarte pesimiste. După fiecare ipoteză apreciezi o probabilitate : 3% probabilitate să se înfăptuiască, 0,5%, 0,2%. După ce ți se perindă prin față și un șir de ipoteze pesimiste (80% probabilitate) hotărăști să trimiți plicul nedesfăcut înapoi. Volumul va zace mai departe la editură încă trei ani, încă zece ani, încă o sută de ani. Pînă la urmă valoarea tot va ieși la iveală. Păcat doar că nu se mai află la editură un exemplar neciopîrțit. Apoi îți amintești că dacă nu se întîmplă nimic, peste cîteva zile sau peste cîteva luni ai putea să te pomenești cu tot dosarul trimis pachet acasă. Peste o sută de ani n-o să mai fie nici o urmă la editură.

În același timp deschizi plicul, iar la data la care ești invitat prin scrisoare la editură te afli din nou în biroul directorului pregătit de data asta să-i spui TOTUL, să-l pui o dată pentru totdeauna la punct.

Apoi — în loc de asta — corectezi șpalturile și te enervezi pe șmecherii de la tipografie. Dai telefoane, te duci personal acolo, privești semnalul și treci de trei ori pe zi prin librării să vezi dacă ți-a apărut cartea.

În sfîrșit vezi romanul pe un stand și lîngă el un volum pe care-l aștepti de mult, o lucrare despre care s-a vorbit enorm și pe care arzi de nerăbdare să-o citești.

Niște amici apar de undeva să-ți strîngă mîna, cîțiva cunoscuți vor autografe, vorbești, singurul lucru pe care-l spui într-una e că ești foarte obosit, epuizat, ai avut mult de tras în ultima vreme, te zburlești la cineva care-ți cere un autograf și pe care-l suspectezi că ar fi una și aceeași persoană cu cea care a vîndut la anticariat ultima ta carte cu dedicație cu tot.

Volumul este în rafturi de mai multe săptămîni. Ți-au apărut mai multe cronici favorabile și vreo două în care ești înjurat, toată lumea pe care o întîlnești îți spune că romanul e „interesant“, iar unii promit că o să-l și citească, dar timpul limitat, penuria aceasta

de timp ... Unii spun că ai luat patruzeci de mii pe carte, alții vorbesc de optzeci de mii. Un cumnat cu care ești certat răspîndește zvonul că de fapt n-ai luat nimic și că, în consecință, n-ai făcut nici o scofală.

Te plimbi furios prin cameră pentru că nu-ți merge de loc capitolul patru al noului roman. Afară este o vreme splendidă, toată lumea a ieșit la plimbare, dar refuzi cu încăpăținare să scoți capul din casă.

— Ce tot vrei? te întreabă soția. Cînd o să ieși și tu la aer?

— După ce termin capitolul patru, binevoiești să răspunzi.

— Și după aceea?

— După aceea am să scriu un lucru formidabil. Și începi să i-l povestești.

BUNICA

Casa bunicii avea miros de salcîm. Și a pămînt mirosea și o floare de grîu. Bunica însăși parcă era cîmpia, cîmpia aceea cu-n braț petrecut peste soare și celălalt peste umerii ei. Și totdeauna mi-o amintesc frămîntînd, cu mîinile ei negre ca pămîntul, frămîntînd aluaturi albe pentru pîini, cu ștergarele umflîndu-se ca niște movile de-asupra dospiturii. Și plînea mi-o aminteasc, cu miros de flori de cîmp, cu felia strălucind ca o lacrimă de soare, cu care copilăria își frigea degetele și de care nu ne săturam nicicînd, cum nu ne săturam de lumină. Și casa mi-o amintesc, de lut bătut, cu pereții plini cu greieri și cu gardul tot de lut bătut plin cu oale colorate cu creste de cocoși și spice, cu ograda largă cît o răsufare, cu triunghiuri de pleavă strălucind sub tălpile copilăriei...

Bunicul a rămas undeva în război. Scrisoarea care începea cu cuvintele „eu sînt sănătos, care sănătate v-o doresc și vouă“ a fost ultima. Bunica și-a crescut copii ca pitulicea prin grîu și alături de nepoți, a uitat de bătrînețe, apoi mai era și cîmpia, acel petec de zîmbet, pe care se străduia să-l împartă, cît era, la zece guri. Nu se plîngea și nu se încovoia, a rămas dreaptă pînă la moarte. Numai odată am văzut-o plîngînd. Mulgea vaca și lacrimile îi curgeau tăcut de-a lungul obrazilor arși de cîmpie, așa cum cerul plînge uneori toamna pe holdele calde încă.

— De ce plîngi, buno ?

— Nu plîng, iaca vaca asta m-a lovit cu coada peste ochi.

Și-mi dădea să bea spuma laptelui, aromînd a pai de grîu fierbinte cu care mă mînjeam pînă la urechi și ochii bunicii zîmbeau plîngînd.

Apoi bunica a început să se topească încet, încet, ca o sămință în lut, pînă n-a mai rămas decît o holdă de grîu în cîmpia fără margini a soarelui. Și de atunci, de cîte ori dau binețe cîmpiei, bunica îmi răspunde cu vorbe de grîu ...

REPETENTUL

(povestire științifico-fantastică)

Îeși din parc sub influența unei idei ce-i persistase mult în minte. Intră în INSTITUT, coborî în subsol și se strecură în canalizare, îndreptîndu-se spre Centrul de cercetare a istoriei — SPAȚIU-TIMP, care se găsea în imediata apropiere a institutului. Cunoștea drumul pentru că îl mai parcursese acum o săptămînă cînd intrase în muzeul centrului de unde a sustras cîteva pachete de țigări și o brichetă. Asta a fost înaintea examenului final, iar acum Vlad își dădea bine seama că eșecul se datora în mare parte și țigărilor întrucît, în loc să se pregătească pentru examene, trîndăvisese continuu, făcînd orice în afară de învățatură. Era singurul din promoție care nu luase examenul final și tentativa de-a se încadra în producție ca laborant sau de-a repeta anul nu-l prea încîntau. După ce ieșise din examen o jigni și pe Corina, prietena lui, așa că luase hotărîrea să se strecoare la „SPAȚIU — TIMP“ și să încerce să facă un salt în trecut, cu o săptămînă înaintea examenului... Cu aceste gînduri ajunse Vlad din canalizare în subsolul centrului, iar de aici se furișă către coridoarele ce duceau la nișele care adăposteau sferele spațio-temporale. De aici se descurcă bine pentru că la Centru fusese de multe ori „oficial“ la orele de practică unde învățase manevrele de lansare în SPAȚIU — TIMP. Deodată se auziră pași și voci ce veneau dintr-o curbură a coridorului. Grăbit apăsă un buton verde și pătrunse în incinta unei magazii cu materiale. Ascultă un timp în spatele ușii, după care, uitîndu-se în jur, văzu într-o cutie cîteva spray-uri inflamabile. Îi veni încă o idee : luă spray-urile, deschise ușa, după care își continuă drumul spre nișe. Intră în una din ele și se opri în fața

unui pupitru de unde, manevrînd cîteva butoane, puse în funcțiune sistemul de alimentare cu Energie — — Totală a uneia dintre sfere.

Lucra liniștit deoarece știa că la acea oră nu era nimeni la centru, deci riscul de a fi prins era minim întrucît sistemul de alarmă se declanșa doar în momentul lansării. „Ia să șterg orice urmă — își zise Vlad, punînd cutia cu spray-uri pe pupitru, în fața ecranului de localizare S—T. Luă un spray, pulveriză conținutul peste întreaga cutie, aprinse trei țigări și le așeză pe jumătate într-o baltă cu lichid inflamabil, ce se revărsase pe lîngă cutia din plastic, după care se grăbi să țină în sferă, apăsînd pe butonul START. Nu apucă să-și fixeze bine centurile de siguranță, că sfera începu să se rotească vertiginos în jurul tuturor axelor, devenind albastru-verzuie. Simți că plutește în neant, semn că sfera intrase într-un nod cvasidimensional și că în cîteva secunde va sosi „destinație“.

Vlad privea buimăcit în jur și nu-i venea să-și creadă ochilor. Se găsea cu sferă cu tot pe coama unui munte și văzu apropiindu-se un tînăr roșcat, cu ochi albaștri, îmbrăcat cu o cămașă albă, ce cădea peste pantalonii strînși la glezne cu ajutorul unor chingi de piele ce se continuau cu un soi de încălțăminte, semănînd cu opincile românești „Am făcut-o de oaie, își zise Vlad, încruntîndu-se la tînărul care se afla la cîteva pași de sferă, cu mîna sprijinită pe mînerul unei scurte spade încovoiate. Tînărul înclină de cîteva ori capul spre el în semn de salut. „Oare ce mai vrea și ăsta? se întrebă din nou. Tînărul pronunță cîteva cuvinte într-o limbă neînțeleasă la care Vlad nu știa ce să răspundă. Imediat își aminti că în interiorul oricărei sfere se găsea de obicei și un mini interpret-robot care decodifica orice limbă și prin intermediul căruia se putea conversa.

Găsi pe bord interpretul automat care, pe loc analiză cuvintele tînărului și începu să traducă. „Slavă ție, Gebeleizis, îți spune robul tău Zamolxe.“ „E clar, pentru el sînt Gebeleizis, pare-mi-se un zeu trac. „Încurajat de acest gînd, Vlad își prinse interpretul la piept și ieși din sferă.

— Apropie-te Zamolxe, nu-ți fie teamă, și spune-mi în ce an ne găsim, zise Vlad aprinzându-și o țigară.

— Gebeleizis îmi pune mintea la încercare! În al zecelea an de la scufundarea țării ATLAN, slăvite zeu, o știi mai bine decât mine răspunde tânărul zîmbind.

— Desigur, desigur, zise Vlad, dar ce știi tu de țara ATLAN?

— Atlanții au fost dușmanii noștri și pentru că nu te-au slăvit tu le-ai azvîrlit țara în fundul mărilor într-o zi și-o noapte. Dar tu te-ai îndurat de MENES, fiul marelui rege atlant și de preotul Imhotep, al cărui mamă se trăgea din triburile geților și care, în numele tău ne-a cerut acum cinci ani sprijinul să-l înscăunăm pe Menes rege peste țara lui Hapi— crocodilul, fiul marelui Glycon, stăpînul Istrului și al Pontului Euxin.

— Văd că ești isteț, Zamolxe, zise Vlad gînditor. Așadar, ne găsim în vechea Dacie prin anul 3 200 î.e.n. Cam mare eroarea la calculul programării...

— Mare Gebeleizis vorbește lucruri tainice, zise Zamolxe, privindu-l în ochi.

— Eu nu sînt Gebeleizis, ci un om ca și tine dar care a picat aici dintr-un viitor foarte îndepărtat.

— Nu te cred pentru că ai același obicei ca și Imhotep, preotul soarelui RA. Și el scoate fum ca și tine din bețe albe. Se spune că tatăl lui a fost un zeu venit din ceruri și care a lăsat drept moștenire o mulțime de lucruri magice și l-a învățat să facă socoteli neînțelese, iar apoi a construit și în Atlantida și mai nou în țara lui Hapi, temple nemaivăzute.

În timp ce Zamolxe își documenta neîncrederea, Vlad auzi un semnal ce venea din interiorul sferei. Se repezi înăuntru și observă cuarțul galben care pîlîia continuu. „Am fost localizat. Trebuie să dispar din fața lui Zamolxe...”

— Zamolxe, dacă asta crezi, eu zic să te duci cît mai repede la Imhotep și să înveți lucruri folositoare pentru poporul tău. Uite, ca să-ți amintești de mine, îți dau acest aparat cu ajutorul căruia vei înțelege orice limbă. În plus, dacă vei apăsa pe butonul acesta vei găsi înregistrate multe lucruri folositoare despre medicină. Uite, îți mai dau și bețele de scos fum și bri-cheta pe care să le dăruiești lui Imhotep și spune-i că vii din partea mea și că-i poruncesc să te învețe cîte ceva din științele lui. Acum du-te să-mi implinești porunca!

În timp ce tinărul Zamolxe mulțumit de cadouri se îndepărta, la circa 10 metri peste capul lui Vlad apărură două sfere alb-strălucitoare. Vlad intră în sfera lui și auzi vocea cunoscută a tatălui său :

— Pregătește-te de întoarcere, Vlad. Pentru încercarea de a da foc centrului, precum și pentru celelalte boacâne, s-a hotărît să repeți anul.

SPUNEN CET, SAUDĂ LUMEA

- Te țin de mână, și lumea aș schimba-o ...
- Lumea nu poate fi schimbată cu o strângere de mână.
- Dar când te țin de mână mă simt puternic, aș putea să mă-nfrunt cu oricine ...
- Nu trebuie să te-nfrunți cu oricine.
- Dar mă simt acum atât de tare ...
- Atunci îmbrățișează-mă tare, tare, tare ...

*

- Sînt doar unul singur între atîtea milioane ...
- Sînt și eu doar una singură, dar al meu ești numai tu.
- Te iubesc.
- Nu trebuia să spui asta ! Acum ai stricat totul.
- Atunci nu mai spun. Credeam că vrei s-o auzi.
- Nu vreau să aud, vreau să văd. Gura minte de atîtea ori, numai ochii grăiesc adevărul. Gura a ucis deja, ochii niciodată.
- Au ucis și ochii.
- De unde știi ?
- Sigur au ucis ...
- Dar gura care a dat ordine, și mîinile care le-au executat ... De aceea nu vreau să-mi spui nimic, și nu vreau să te simți atât de puternic. Mîna, o mîna adevărată trebuie să îmbrățișeze și să mîngîie, nu să fie puternică. Nu-mi plac mîinile puternice. Am auzit de prea multe mîini puternice.
- Atunci te mîngîi, pentru că ...
- Taci ...
- Pentru că nu vreau să fi tristă.
- Nu sînt tristă.

*

- Privește apa ! Luminile se răsfrîng pe suprafața ei.
- Vîntul e prea puternic.
- Sparge în cioburi luminile ...

- Dar luminile sînt și ele puternice.
- Nu sînt destul de puternice.
- Ar trebui să fie puternice ca o îmbrățișare, atunci nu le-ar mai sparge vîntul.
- Iar vîntul ar trebui să fie puternic ca o mîngîiere, atunci nu ar sparge luminile.

*

- Nici vîntul n-ar avea voie săucidă luminile.
- Nici oamenii oameni.
- Te iubesc !
- Ai spus că nu vrei să mai auzi asta !
- Dar sînt numai una singură între atîtea milioane.
- Ești a mea.
- Sînt a ta. Și luminile nu trebuiesc ucise. Sîntem vîntul care mîngîie.
- Te țin de mînă și lumea aș schimba-o ...
- Cu o mîngîiere ...
- Cu o îmbrățișare.

IV. TEATRU

UVERTURĂ LA O NOUĂ FERICIRE

(fragment dintr-o piesă pentru copii și părinți)
Acțiunea se petrece oriunde, și oricînd.

Decor :

O oglindă, un fotoliu. EL — joacă deocamdată un TATĂ — ACTOR. Încearcă o pelerină, ia o spadă, își pune mănuși, își potrivește jobenul — evident se place. COPILUL cu brațele pline de ziare, așteaptă momentul potrivit să-i vorbească.

Tata : „A fi sau a nu fi ...“ Hapciu ! am răcit. „Este mai bine oare ...“

Copilul : (timid) Este mai bine să te joci cu mine, tată.

Tata : „A fi sau a nu fi ... Aceasta-i ...“

Copilul : Aceasta-i dorința mea. Să te joci cu mine. Mă auzi, tată ?

Tata : Tată ! tată, toată ziua : tată ! Fiule, eu nu prea știu să fiu tată, pentru că, fiule, eu sînt actor.

Copilul : Spune-mi, n-ai vrea să fi nițel, pur și simplu, copil ?

Tata : Mîine, fiule, mîine.“ A fi sau a nu fi ...“

Copilul : Mîine, cînd vei fi bătrîn ?!

Tata : „Este mai bine oare ...“

Copilul : ... Să-l joci pe Fram.

Tata : Spune-mi, unde ai fost, și astăzi, și ieri ? Ascult.

Copilul : Am privit berzele cum zboară pe sus.

Tata : Berze, iarna ?!

Copilul : Da, berze. Și pe Fram l-am văzut. Acolo, sus ... a fost nemaipomenit de frumos !

Din văzduh, au căzut drept în apă.

Tata : Berze în apă ?!

Copilul (visător) : Stele călătoare ... Mi-au căzut pe umeri, în păr, pe nas, în buzunar, pe gene ... în buzunarul de la ceas.

Tata : Palavre, palavre. Hapciu ! Aici e mai frig ca la Pol.

Copilul : (pe gânduri) Ehe ... acolo unde s-a dus Fram.

Tata : Fram ! Fram ! Lasă-l pe Fram.

Un idiot acest Fram ! A vrut să plece — a plecat — gata.

Copilul : Păi, s-a întors. Nu știi ? !

Tata : O secătură — Și acum ... șterge-o ! Gata.

Copilul : (calm) Vezi, tată, iar cauți în sufletul omului cu lopata.

Tata : Ai vrea, fiule, să umblu cu bidineaua, cu găleata ?

Copilul : (fericit) Mai bine. Mai bine, pentru tine, pentru toți, să te faci zugrav.

Tata : Imposibil !

Copilul : (îi întinde un ciocan)

Ia ciocanul și fă-te pietrar.

Pietrar dacă ești, nu trebuie să vorbești

Nu vorbești — nu răgușești. Bați piatră — faci drumuri.

Tata : (izbucnind)

Am fost sau nu am fost ... pietrar ? (tușește)

Adică ... „A fi sau a nu fi pietrar“ (tușește)

„A fi sau a nu fi ... pietrar ... gropar.“

(a găsit soluția)

Evrika ! Voi juca un gropar !

Groparul îl voi juca.

Eu voi săpa groapa ... Dar cui ?

Ofeliei ... Da, da, Ofeliei.

Voi cere urgent și insistent autorului, acum ...

Mă ascuți ?

Copilul : Present !

Tata : Voi cere să mi-l dea și pe Romeo și pe Julieta.

Eu vreau să-i îngrop.

Copilul : (înduioșat)

De ce chiar dumneata ?

Tata : (ironic) N-ai spus tu : „Dumneata, tată, cauți în sufletul omului cu lopată ?“

Copilul : (scuzându-se)

Lumea a spus. Lumea.

Tata : (entuziasmat)

Lume, lume ! Succes va fi,

Succes la Vest, succes la Est,

Pentru că, fiule, voi fi gropar și clown.

Voi face lumea să rîdă :

Lumea din Est, lumea din Vest,

Voi face toată lumea să plîngă.
Și pe tine am să te fac să plîngi.
Evrika ! Asta-i rolul !

Copilul : (plîngînd)

Nu ! Nu ! Nu ! Nu , tată. Nu !

Tata : (mulțumit)

Ei fiule, nici n-am intrat bine în rol și plîngi ?

Copilul : (printre sughițuri — vorbește rar)

Dacă sapi groapa altuia,

Cazi dumeneata, pînă la urmă, în ea.

Tata : (trăznit în cap)

Daa ? De unde știi ?

Copilul : Așa spune lumea.

Tata : (ca întotdeauna cînd nu are replică — tușește)

Aici e mai frig ca la Polul Nord.

(își așază cojocul mișos ... își pune cizme de blană ... și țopăie)

Copilul : (s-a oprit din plîns. Privește tatăl cum joacă.

Are o revelație și trece în rîs)

Ești Fram ! Ești Fram !

Fram circarul.

Tata : (țopăind)

Eu ?

Copilul : (arătîndu-l cu degetul — rîzînd pînă la leșin)

Tata : (țopăie din ce în ce mai caraghios — descoperindu-se caraghios, schițează giumbușlucuri, apoi

prins de propriul său joc, execută veritabile numere

de circ. Copilul îl aplaudă. Este fericit. Este fericit

și Fram, pentru că jocul său — repertoriul său, este

din ce în ce mai aplaudat. Auzim copii (înregistrați)

rîzînd — strigînd : Fram ! Fram ! Copilul a

devenit treptat, partenerul său — apoi regizor, sau

dacă vreți, dresor. Iată-l în rol — stăpîn pe sine,

dezinvolt)

Copilul : Ești la Pol, Fram,

Ești sus, pe ghețar

Ai pușca în mînă și ... tragi. Trage ! ...

Eu cad ... Tu mă ridică

.....

Acum eu trag. Tu cazi.

.....

Cazi, o dată, Fram !

Și acum ... hai acasă, Fram.

Copii (voci pe bandă)

Hai acasă Fram ! Fram !

Fram : Sînt bătrîn. Aici rămîn (se lasă jos).

Copii (voci pe bandă)

Vino, vino acasă, Fram !

Copilul : (se apropie, plin de emoție, fiindcă acest copil crede în tot ce se întîmplă :)

Ia-ți rămas bun, Fram, de la mine.

Tata : Dar cine ești tu ?

Copilul : Nu mă cunoști, Fram. Sînt eu.

Îmbrățișează-mă, Fram. Așa ...

Mulțumesc, Fram.

(au rămas îmbrățișați. Auzim aplauze frenetice, înregistrate, și mii de copii scandînd : Fram ! Fram !

Tata : (se desprinde din îmbrățișare. Mulțumește spectatorilor — în stînga, în dreapta, făcînd plecăciuni cu mîna pe inimă. Dar a rămas îndoit — de durere. E gata să cadă)

Copilul : (îi pregătește un fotoliu — îl ajută să meargă)

Fram, dragul meu ... Bunul meu Fram ...

Tata : Sînt obosit ... micul meu ... bunul meu ...

(cade în fotoliu. Copilul se așază în genunchi, la picioarele lui Fram. Le ia în brațe, să le încălzească)

Tata : A fost odată ... ca niciodată ...

Copilul : A fost ca niciodată — un copil și un tată.

Tata : (se ridică brusc) Vreau un bici. Dați-mi un bici.

Copilul : (nedumerit la început — apoi, înțelegînd că se va întîmpla ceva neobișnuit — dă tatălui tot ce va cere)

Tata : N-am bici ! Dați-mi un bici !

O tobă vreau ... Un lanț

Să vină un lăutăr cu lăuta spartă,

Să aibă cocoșă, să fie slab și desculț.

Și oameni săraci să vină. Și copii mulți, mulți ...

Copilul : (ducîndu-se la rampă)

Privește, tată, în sală : au venit copii.

Nu sînt desculți, dar au venit mulți.

Tata : Vreau să vină — copii flămînzi — mulți ...

Copilul : (liniștit)

Privește, au venit — nu sînt flămînzi,

Dar au venit.

Tata : Da, da, văd bine că e așa ...

Voiam să fac un spectacol cu bilci, ca altădată ...

Cu multă gloată — flămîndă — desculță — săracă,

Așa cum ați văzut în filme.

Copilul : Așa cum mi-a povestit bunicul.

Tata : Așa, așa ... Dar dacă n-am ... ce pot să fac ?
Spuneți-mi voi ? ... Renunț și tac ...

Copilul : Te vom ajuta noi ...

Tata : Tu ? ... Ei ? ... Voi ? Mă veți ajuta ? ... Da ? ..
(intrînd în rol)

Cine vrea ? Poate tu, cel de coala ? Vino la mine.

Actor să-l fac — să rămînă sărac.

Poate vrea domnul serios de la balcon ? ...

E tatăl tău ? ... Da ? ... Trimite-l pe scenă, la mine,

Spune-i să se descalțe ... Să fie ca altădată —
descult sărac,

Să îmbrace haine din pînză de sac.

Nu vrea ? ... Nu poate să-și amintească ? ...

Roagă-l, acasă, să-ți povestească

Cum a fost altădată.

Să aibe vreme și de povești,

Nu toată ziua să spună : Sînt grăbit. Merg să prind
pești.

Să te lase pe tine să vii lîngă mine, să joci cu mine.

Repede, repede, n-am vreme.

(vorbește rar)

Toți cei care sînteți aici lîngă mine — descălțați-vă

Repede, repede, n-am vreme ...

Un bici mai vreau ! ... Un bici îmi trebuie ...

Nu vă fie frică. Nu bat. Nu bat

Cu biciul pe tălpi, pe spinare, ca altădat.

Copilul : (în delir)

Vinee !! ... Vinee ! ...

Tata : (ia biciul — îl privește ; are o idee, îl azvîrle ;
vorbește rar)

Cine vrea biciul să-mi aducă ? ...

Cine ? ... Mulți, foarte mulți. Mersi !

(ține biciul ridicat)

Atențiune ! Atențiune, lumea privește la mine ...

Cine vrea biciul să ia ?

Copilul (și alți copii)

Eu ! Eu ! Eu !

Tata : Ascultați bine ce vă spun :

Cine biciul ia, trebuie să dea ...

Nu vrea nimenea ?

Nu mai vrea nimenea.

Așa este jocul,

Copilul care ia biciul,

Trebuie să lovească fără milă — să dea

Așa ! Așa ! Așa ! (arată)

Copilul : (gata să intre în joc — a luat biciul)

În cine să dea ?

Tata : (după o pauză)

În mine.

Copilul : (uimit)

În dumneata ? ! (Aruncă biciul)

Tată : Bravo ! Așa !

(el n-a văzut biciul aruncat, fiindcă s-a lăsat jos și se priponește de un picior)

Lume ! lume ! Va fi cum nu s-a mai văzut,

Va fi un spectacol cum n-a fost de mult.

Bateți toba ! Pregătiți banii,

Au venit cu ursul — țigani.

Lăutarul să plîngă — să cînte vioara.

Să joace ursarul — să spargă vioara.

Lanțul smucește-l, ursare — ursul să joace în două picioare,

Nu vă fie frică, ursul nu moare.

Smucește ! Smucește tare !

Nu-ți fie frică - Nu-ți fie milă !

Ursarul e bun — ursul nu moare.

Lovește cu biciul — copile și frate,

Nu lovi, frate, nu lovi pe la spate.

Copilul : (cu pălăria cerșește)

Tata : Un ban pentru urs — o coajă de pîine,

Astăzi i-e foame ursului — astăzi, nu mine.

O floare ! O floare !

Ursarul e bun — artistul e mare ...

Artistul joacă în două picioare.

(s-a oprit, obosit)

Dragii mei ... astăzi sîntem ... în cît ?

Copilul : În o mie nouă sute șaptezeci.

Tata : Nu ! Vedeți că nu m-ați priceput ?

Astăzi, dragii mei,

Sîntem în anul 1923 —

Și acum, copile, trage !

Copilul : (uluit, abia acum am înțeles)

Aăă ... atunci cînd Fram era clown, cînd se dresa.

Tata : (în vervă — făcînd demonstrații din ce în ce mai grele — pentru un urs ; ori, pur și simplu povestind)

Da, îl bătea să facă salturi înalte,

Să joace mingea — s-o țină pe spate,

Să strănute, copii să salute.

Ehei, atunci Fram era cineva ...

Îl bătea — Fram făcea ce voia

Cînta la flaut, la vioară,

Sărea prin cercul de foc, mergea pe sîrmă, pe sfoară.

I s-a dus vestea din țară în țară,

Pînă la Pol, pînă la marea cea amară.

Se credea cineva — era cineva

Pentru că făcea ce alții nu puteau să facă.

Fram făcea ceea ce știa mai bine să facă.

N-o să mă credeți. Fram învățase să vîre sabia în teacă,

Nu să țopăie ca alții.

Fram primea aplauze, stăpînul talanții.

(hotărît) Dați-mi o sabie și o teacă !

Să vă arate Fram ce știe să facă.

(Își aduce o sabie. O ridică sus, ca pentru o mare

demonstrație — apoi o azvîrle — și devine dintr-o

dată bătrîn ghebos. Se dezbracă — rămîne în

zdrențe — desculț — rămîne un cerșetor).

*

După ce s-a întors de la Pol

Fram s-a vîndut. Auziți ? Mă aude lumea toată ?

Pur și simplu s-a vîndut într-un tîrg.

Copilul : Asta nu scrie în carte.

Tata : N-are a face. Scriem noi, jucăm noi — eu, tu alții.

(strigînd) Bate toba, bate ! Tu, copile desculț,

Ține-o la spate și bate !

Leag-o de urechi și bate !

Ascultă, frate, toba cum bate.

(Este clar că ne aflăm într-un bîlci de altădată — unde

Fram dă o reprezentație, așa bătrîn, cum e și obosit.

E o reprezentație — pînă la urmă de unul singur.

— o reprezentație tristă — fiindcă toți pleacă, pe

rînd — traversînd scena — au devenit trecători, pe

care nu-i interesează nimic)

Lume, lume ! Sînt Fram. Știu multă carte.

Am venit de departe

Lumea am văzut-o — roată,

Călare pe o bicicletă cu o roată

Hei, frate, auzi toba cum bate ? ...

Pentru mine bate ...

Vorbesc franțuzește ... Nu mă credeți ?

Voila ! Je suis Fram — et je suis artist ...

Multe știu a spune — a face,

De mulți nevăzute, de mulți neștiute.
Hei, frate, auzi toba cum bate?
Opriți-vă din drum!
Priviți-mă! M-am întros, frate!
Am venit acasă. Sînt Fram. Mă auzi, frate?
Pentru mine toba nu mai bate.
Sînt Fram ... Știu multă carte.

(execută cîteva numere de circ. Trec oameni, dar nu-l iau în seamă Eventual, îl privesc — aruncă, eventual, un bănuț și pleacă)

Lume, lume! Nu sînt bătrîn. Nu!
Nu bate nimeni toba? N-o bate?
Fram nu-i bătrîn. Fram nu-i pe moarte.
Auzi-mă, frate. Am venit de departe
Și toba nu mai bate ...

(E gata să cadă, dar prinde puteri)

(strigă) Știu cînta, lumea! Știu carte!

Să bată toba! ...

Tobe nu mai vrea ...

(strigă) Știu dansa, lumea! Știu carte!

N-am nevoie de tobă ...

Tobă e vocea mea.

(Începe un dans ursesc din ce în ce mai ritmat.
Bate în pieptul său, ca într-o tobă — și bate —
și joacă — și iar bate, din ce în ce mai îndrjit —
pînă cade jos — ghem. Se ridică anevoie, salută
— abia ținîndu-se pe picioare — dezbrăcîndu-și
ultima îmbrăcăminte pe care o are. Este imaginea
unui om ieșit din foc — sau, dacă vrei — imaginea
lui Iov. Merge tîrîș la rampă și cu vocea unui om
sfîrșit, se adresează spectatorilor:)

Poate aveți nevoie de pielea mea ...

Pentru o bucată de pîine, pentru un pahar cu apă,
Îmi dau pielea

Unde ești, unde, omule frate?

Cumpără pielea — pielea unui frate.

E subțire — e moale ...

O puteți călca în picioare,

O împăiați, dacă aveți paie

Copii să mă călărească,

Viteji să se creadă, voievozi

Fotografii cu mine să facă ...

Luați-mi pielea. Vînd pielea — pielea mea de frate.

Ajută-mă, frate! Cumpără pielea unui frate

Întors acasă — de departe. Frate! ... Frate! ...

(a rămas tăcut, nemișcat — rezemat de arlechin — cu cămașa strînsă în brațe, desculț, aproape gol. Intră un :)

Om : (după înfățișare sărac, după vorbă — bun)

Te-am auzit plîngînd, de departe, frate !

Vreau să-ți văd pielea — pe față, pe dos.

E pielea ta ? Spune drept ?

Cam arsă — aicea, la piept.

Fram : (scuzîndu-se)

Știi ... am trecut — prin cercul de foc ...

Omul : Și n-ai murit ? Ai avut noroc !

Aici — cam tăbăcită.

Spune-mi, te rog, pielea asta n-a mai fost vîndută ?

Fram : E pielea mea din naștere.

Omul : Deci ... asta-i dosul ...

Fram : Nu, frate, e față.

Omul : (cu interes)

Văd o gaură. Vreun glonte ? ...

În ce țară ? ... Fumezi ? ...

Te-a ars cineva cu țigara ?

Tremuri ? Să te îmbrăcăm !

Fram : Nu așa — pe față.

Omul : Eu vreau s-o îmbraci pe dos.

Pentru că, frate, eu te cumpăr cu piele cu tot —

Te cumpăr pînă la os.

Altădată o îmbrăcai cum voiai.

Ești bătrîn — te ajut.

Uite, îți atîrn o farfurie la gît,

Te leg de-un picior ... să nu cazi.

Lanțul nu-i greu — e ușor (scutură lanțul)

Cînd o să mori, blana o declar trofeu,

O să stea atîrnată-n cui — la muzeu.

(confidențial) Am să spun că eu te-am vînat la Pol.

Ce faci ? Suspini, sau ce faci ?

Sper că n-o să avem vorbe. Ai să taci !

Leagă-ți lanțul de picior !

Fram : Eu ?

Omul : Mai bine tu. Leagă-l strîns !

Nu te grăbi. Binișor ... binișor.

Și-acum ... Dă-mi lanțul ! Am spus să-mi dai lanțul !

Vrei pîine, vrei apă ... ? Joacă ! (smucește lanțul)

(Fram a început să joace, legat de picior, un dans ritmic — poate fi un dans din Oaș)

Omul : (smucește iar)

Țopăie ! Țopăie !

Fram : Eu ?

Omul : Țopăie : Țopa ! Țopa !

Fram : Dar eu sînt Fram !

Omul : Țopăie !

Fram : Nu pot — sînt Fram — nu vreau !

Omul : (pe gînduri)

Este Fram ? ! Asta-i vreun sfînt ? Vre-un hram ?

Nu Țopăi ? Țopăie ! Țopăie !

(aruncă biciul copilului)

Hei, feciorule, pune mîna pe bici !

Ce vîd ? ! Ți s-a făcut pielea arici ?

Vrei să ajuți un frate ? ... Atuncea lovește, bate !

Copilul : (deznădăjduit)

Vreau să te ajut, Fram. Nu știu ce să fac ...

Ajută-mă, Fram. Spune-mi ce să fac ? ...

(disperat)

Vorbește, Fram ! Te ascult. Mă pun în genunchi.
(se adresează omului — hotărît — ridicîndu-se în
picioare)

Mă vînd pentru Fram,

Pentru pielea lui Fram — dar nu dau.

(începe să se dezbrace — dar :)

Omul : (îi vorbește blînd)

Băiete, frate, nu se ajută așa un frate.

Copilul : (îl privește nedumerit)

Dar cum ?

Omul : (mai blînd)

Frate, frate ... noi jucăm. Ne jucăm.

Copilul : (naiv.)

Ne jucăm ? ! Auzi, Fram ? Jucăm. (vesel) Eu pe
cine joc.

Omul : Tu nu joci — tu trăiești.

Te învăț cum trebuie să trăiești.

Așa că ... (smucește lanțul) bate, frate !

Țopăie, Fram ! Țopăie, frate !

Tu, copile, nu mai trebuie să crezi în povești.

Nu lovești ?

Fram : Bine, dar eu ... Mă umilești ... Mă umilești.

Omul : Nu lovești ? Țopăie, Fram ! Bici !

Copilul : Nu pot.

Omul : Țopăie !

Fram : Nu vreau !

Omul : Bici ! Bici — copile ! Ajută-l pe Fram !

Copilul : (uluit — alarmat văzîndu-l pe Fram cum
țopăie)

Nu ! Nu ! Fram, nu, nu ! (a aruncat biciul)

Omul : Așa ! Așa !

Copilul : Fram ! Ce faci, Fram ? !

Fram : Țopăie Fram. Asta face Fram.

Asta a ajuns Fram — să țopăie.

(țopăie dezlănțuit — cu vrăjmășie, cu silă pentru
sine)

Copilul : (disperat)

Ai să mori, Fram !

Fram : Fram vrea ... nu să moară.

Fram nu vă cere o sfoară ...

Fram vrea să arate ce știe să facă.

Cum știe Fram, țopăind, sabia s-o vîre în teacă ...

Dați-mi o sabie ! Dați-mi o teacă !

Fram țopăie ! Fram vîră sabia în teacă.

Copilul : (i-a dat o sabie și o teacă. Fram țopăie mai
îndrăcit — cu brațele ridicate în sus : într-o mîină
are sabia, în cealaltă mîină teaca.)

Omul : (aplaudă și strigă)

Bravo, Fram ! Bravo ! Extraordinar !

(bucuria îi este așa de mare, încît, fără să-și dea
seama, țopăie și el, de parcă s-ar fi luat la întrecere
cu Fram)

Fram : (l-a văzut. Se oprește din „dansul“ său paro-
xistic. Se îndoiaie — e gata să se prăbușească,
dar ... din girbov, a devenit drept — impresionant
și măreț : o statuie cu brațele ridicate spre cer.
Sabia într-o mîină, teaca în alta. Vorbește sincer :)
Nu mai știu ce trebuie să fac.

Sînt bătrîn — sînt obosit ... am uitat.

Ajută-mă, frate, spune,

Ce-am spus că trebuie să fac ? ...

(brațele îi cad frînte)

Aaa ! Da !

(se opintește, face un nou efort și, în sfîrșit, după
cîteva încercări — reușește să ridice brațele în sus,
spre cer : sabia într-o mîină, teaca în alta ; așteaptă —
vorbește sincer :)

Iar am uitat ... Spuneți, oameni buni,

Cu sabia ce trebuie să fac ? ...

Tu, frate, ajută-mă, frate !

(îl privește insistent. Omului începe să-i fie frică)

Ce fac ? ... Ce fac ? ...

(deznădăjduit)

Ce poate să facă cu o sabie un om bătut, umilit? ...

Ce poate să facă cu o sabie,

Un om care nu mai e bun de nimic? ...

(urlă) Nu pot! Nu pot!

(după o pauză ... își revine. Redevine statuie — cu brațele ridicate; strigă:)

Pot! Pot! Pot!

(Omul e îngrozit. Fram îl privește — și el așteaptă să se întâmple ceva inevitabil)

Fram: (cu mâinile tremurând, cu sabia într-o mână, cu teaca în alta — încearcă cel mai senzațional număr al său — să vîre sabia în teacă)

Fram mai poate să vîre sabia în teacă ...

Fram știe că sabia *trebuie să stea în teacă*.

Fram vrea ... Fram poate ...

(concentrîndu-se, în mare tensiune, apoi, dezolat:)

Fram nu mai poate.

(azvîrle sabia și teaca afară din scenă. E obosit, transpirat, dar are puterea să rămînă în picioare și să ceară)

Apă! Dați-mi, vă rog, apă!

Omul: (a ieșit. Fram așteaptă. Omul revine cu sabia. O vîră în teacă — se reazămă de ea. Vorbește ca un dresor abil, deocamdată încet — numai pentru Fram)

În genunchi, Fram!

Copilul: El este Fram! E Fram!

Fram: Nu știu ... Nu pot! ... Nu vreau!

Omul: Linge-mi picioarele, Fram!

Copilul: El este Fram! ... Fram!

Fram: Nu pot, nu știu, nu vreau. (e gata să cadă, dar:)

Omul: (generos, îi dă sabia, în așa fel ca noi să înțelegem că este un îndemn la sinucidere)

Fram ... dacă nu vrea ...

Fram știe ... poate ... trebuie să facă altceva (a ieșit)

Fram: (cu sabia în mână — nehotărît)

Așa urs cum sînt — un urs de demult,

Am învățat lumea, copii — nu să țopăie:

Să știe să asculte un cînt — să nu plîngă,

Dacă plîng, să plîngă rizînd,

I-am învățat să nu mintă,

Fratele să nu-și vîndă,

Lumea, lumea să vadă.

Lumea s-o vadă,
Cu gîndul acasă, cu fapta acasă,
Chiar dacă acasă ... mama nu-i acasă ...
Așa urs cum sînt, i-am învățat să creadă,
Să creadă în sămînță :
S-o vadă, să audă umila sămînță,
Aruncată sub piatră — călcată de piatră ...
I-am învățat
În palma bine întinsă — greierul s-aducă acasă,
La masă să-i pună mîncare aleasă ...
Ușile să le scoată din balamale,
Ferestre să deschidă larg — ca pentru soare.
I-am învățat,
Dacă vrea greierul să cînte, să cînte în palmă,
Să aibe zbor rotat,
Nici în glumă palma să nu închidă. Niciodat'.
Greierul este fricos, umil, sărac,
Prostul ăsta de greier care vrea să rămînă să cînte
în prag
(după o pauză)
Parcă mai aveam ceva de spus ?
Aa ! Da : vreau să mor în picioare, cu privirea în
sus.
(izbucnind)

Ooo ! lume !

Lume bogată, lume de piatră, lume umilă, lume
bună, lume săracă !

(vrea să facă un gest disperat, dar își frînge gestul.
Fram vrea încă o dată să vîre sabia în teacă. Se
răsuțește. Are puterea, răsucindu-se, să ridice
brațele și sabia, și teaca, deasupra capului — să
încearcă. Nu poate — jenat, s-a întors cu spatele
la public, dar nu renunță. Sabia și teaca se apropie.
Mîinile tremură. Sînt mai aproape ... mai aproape.
Inutil.

Copilul vine, neobservat, în spatele lui Fram. Îl
ajută, cu mare discreție. Sabia a intrat în teacă.
Copilul, cu aceeași discreție, se retrage. Fram
ca după o mare izbîndă — se întoarce cu fața
la public să primească aplauzele pentru numărul cu
care în tinerețe a uluit spectatorii.

Nu știm dacă vin aplauzele. Poate da — și atunci,
auzim o explozie de aplauze : Bravo Fram ! Fram !
Poate nu. Și într-un caz, și în altul, Fram stă drept
și trist. Copilul aplaudă discret. Fram îl vede. Parcă

a înțeles că nu și-a realizat singur numărul. Copilul, de asemenea, începe să creadă că Fram l-a simțit — ori ... copilul tocmai asta n-a vrut. Se privesc mult — vinovați)

Copilul : (aruncându-se la picioarele lui Fram :)
Iartă-mă, Fram !

Fram : (aplecându-se anevoie, îi ridică blînd capul — îl privește în ochi)
Mulțumesc, dragul meu ! (îl sărută)
Nu trebuie să plîngi niciodată.
Capul sus ! Sus !

Copilul : (a amuțit de bucurie. Rămîne nemișcat, cu ochii închiși ; nu-l vede pe Fram prăbușindu-se. Îl simte. Liniștit, cu gesturi de ceremonial, îi așează capul în poală. Îi mîngîie blînd obrazul. Descoperă în mîna lui Fram o floare. O privește)

Fram ? Fram ? A murit Fram.

(Dar, în aceeași clipă, auzim „Cîntecul omului blînd“ cîntat de mulți copii, cîntat și de copilul nostru :)

„Mîngîie-mă, omule blînd, cu palma ta,
Mîngăie-mă blînd ... așa ... așa ...

.....

Fram : (își ridică bustul, ca și cum s-ar fi trezit dintr-un vis lung. Vorbește rar — din lumea aceasta și din altă lume :)

Văd stele ...

Văd copii printre stele ...

Văd fulgi ...

(S-a ridicat — merge prin scenă ca un fulg — privind în sus — intrînd timid în jocul copilăriei pe care a pierdut-o,

Văd fulgi ... Văd stele ...

Copilul : (privindu-l senin și poate, obosit)
Vezi berze, Fram ?

Fram : Văd berze pe ape ...

Copii văd pe Calea cu lapte

Îl văd culegînd flori pe lună,

Îi văd semănînd sămînța cea bună,

Îi văd alergînd dincolo de lună.

Copilul : Îi vezi, Fram ?

Fram : (din ce în ce mai copil — mai sincer — mai blînd — mai bun)

Îi văd, țînîndu-se de mînă,

Îi văd ; culegînd sămînța cea bună.

Pe mine mă văd în lună.

Copilul ; (timid)

Pe cine mai vezi în lună ?

Fram : (într-un delir liric crescînd — delir pe care numai copiii și îngerii, și bătrînii îl pot avea, uneori)

Văd ... văd livezi de cireși în lună,

Văd berze pe lună,

O văd pe buna mea — bună

Copilul : (mai timid)

Pe cine mai vezi în lună ?

Fram : Pe mine. Pe mine mă văd în lună.

Copilul : (apropiindu-se — vorbindu-i blînd, cu mult înțeleș)

Numai pe tine te vezi în lună ?

Fram : (are o tresărire. Dacă ar fi copil, ar lăsa privirea în jos, rușinîndu-se)

Copilul : (arată cu mîna un colț al scenei, unde a apărut, imaginară sau reală, îmbrăcată în alb — mama)

Fram : (privește lung într-acolo. A devenit solemn. Solemn face cîțiva pași. Sărută mîna unei Mari Doamne, imagine sau reale, pe care ceremonios o invită la dans)

Copilul : (a înmărmurit de fericire, În timp ce mama și tata dansează „primul“, cel mai frumos vals — copilul spune, mai mult pentru sine, — voind să nu tulbure cu nimic marea întîlnire :)

Văd stele ...

Luceferi văd ...

Văd berze pe ape,

Pe Calea cu lapte.

(C O R T I N A !)

REGINA DIN ZIRIDAVA

(dramă istorică, fragment)

Acțiunea piesei ne poartă în lumea dacilor din cetatea Ziridava, de lângă Maris și în cea a romanilor din palatele Cezarului, ale lui Castor, negustor roman. Castor și Titus, vin pe pământurile dacilor, să caute aur. În drum spre palatul lui Sarab — regele tribului cabirilor — cei doi o întâlnesc pe câmpul plin de flori pe frumoasa Daiana, fiica regelui, care se dă drept fiica păstorului de la munte. Castor și Daiana se plac, fără să știe nici unul nici celălalt, cine sînt. Ghissa, fiica lui Gelan, sfătuitoarea regelui Sarab și prietena lui Daiana, se îndrăgostește de Titus. Dar Daiana este făgăduită de tatăl său, lui Dromichet, fiul regelui Sumeș.

Cei doi căutători de aur sînt primiți cum se cuvine de regele Sarab — așa cum prevedea ospitalitatea tribului — dar li se refuză, firește, aurul rîvnit. Dacia este bogată, este mănoasă și are mult aur, dar ea trebuie să rămînă a dacilor. Cei doi pleacă și ajutați de Ghissa (care cucerită de farmecul nespus și luxul Romei, dorește ca Daiana, să vadă totul cu ochii ei și să-i accepte astfel pe romani) o răpesc pe Daiana și ea comoară de neprețuit a dacilor.

Sesters la Roma, în palatul lui Castor se simte deși iubită, o străină. Dar negustorii romani n-au dreptul să țină femeii de altă lege decît ca sclave. Cezar i-o cere lui Castor care, supus, o cedează potrivit legii „Dă-i Cezarului ce este al Cezarului“, Daiana nu se vinde și cînd Cezarul vrea să cumpere mîngîierile și sărutările mîndrei fete dace, să facă din ea o „heteră“, ea, îi împlîntă curajos cuțitul în piept. Daiana este închisă. Batu plecat la Roma, o salvează. Daiana se întoarce acasă și încearcă să-l sprijine pe Zurodat, conducătorul mișcării pentru unirea triburilor dace, dar cel care se opune

cu încăpăținare este chiar Sarab, tatăl său. Dorința lui Daiana de a vedea unite triburile dacilor spre a putea ține piept viitoarelor năvăliri ale cuceritorilor romani, este atât de puternică, încît întrece dragostea și respectul pentru bătrînul părinte. Daiana se va căsători cu Burebista, care va intra în Argidava, proclamîndu-se rege al tuturor dacilor, iar orașul va purta numele de Sarmiseghetuza.

Replica lui Sarab, din finalul piesei, capătă valoare deosebită prin imensul adevăr verificat de istorie: „Stau la leagănul unui popor ce se naște! Noi nu trebuie să trăim fărămițați — spune în continuarea Zurodat — puterea noastră trebuie să crească. Numai triburile unite fac o Dacie tare. Dacă nu ne-am uni într-o țară puternică, n-am avea liniștea trebuitoare poporului, pentru a munci“.

Calea aceasta și-a ales-o poporul „dornic de a trăi pe pămînturile strămoșilor, liberi“.

TABLOUL V

În sala tronului regese din Ziridava

Scena 1

Sarab, Gelan

Sarab : (stă pe tron, e mult îmbătrînit și obosit) Mă doare inima, Gelan. Și nici o veste de la Roma.

Gelan : Niciuna. Deocamdată. Batu are însă vioiciune în mădulare ... Așa îl cunosc! Nu-ți pierde speranța, stăpîne!

Sarab : Să nu-mi pierd speranța cînd fiica mea Daina, e în primejdie de moarte? Cînd Dacia însăși ... De luni de zile trăiesc în cea mai mare nesiguranță .. Crezi că se va reîntoarce fiica mea bună și blîndă ca o fiică a părintelui? Ori se va întoarce cu oaste, ademenită de Castor, pentru a mă nimici? Trăiesc în cumplită deznădejde și durere ... Poate mîine să mă ajungă sfîrșitul ... Trebuie să aflu vre-o știre despre Daina ...

Gelan : Stăpîne să trimitem un sol spre sud ...

Sarab : Gelan, ai îndrăzneala să pleci?

Gelan : Eu, stăpîne? Bucuros? Dar te-ai lipsi de cel mai bun sfetnic al tău?

Sarab : Ai dreptate ... Altul cine ar fi vrednic să plece?

- Gelan* : Unul dintre înțelepți, care știe pătrunde inimile și să iscodească mințile romanilor !
- Sarab* : Spune-mi cine poate să fie acel înțelept ? S-ar găsi astfel de om la curtea mea ?
- Gelan* : Eu cred că cel mai nimerit, ar fi Maris ...
- Sarab* : Maris ... Mursa, ... Cotis ... unde-s ?
(se aude murmur puternic)
- Gelan* : (privind afară) Stăpîne !
- Sarab* : Ce s-aude ? Vuieste pădurea înfrunzită ? Ascultă bine ! (afară răsună cîntec puternic)
- Gelan* : Cîntă poporul, stăpîne !
- Sarab* : Ce cîntă ? Urechile tale să prindă cuvintele și să mi le spui !
- Gelan* : (ascultă foarte atent) Stăpîne ! Cîntecul ăsta l-am mai auzit ! Vorbește cîntecul despre venirea romanilor.
- Sarab* : Romanii ! Prostii ! Nu vine nici un roman !
- Gelan* : Cîntarea spune de romanii ce vin cu gîndul să ne fure ...
- Sarab* : Ascultă mai departe !
- Gelan* : Ei vin să ne fure aurul pămîntului ...
- Sarab* : Și pentru toate aceste Zurodat și poporul cer unirea triburilor mici cu cele mari din nord și sud ... Cine-i ticălosul să mute apa din matcă ... ?
- Gelan* : Precum ai spus, Zurodat !
- Sarab* : El ! Gelan, du-te și poruncește poporului să tacă !
- Gelan* : Lucru foarte greu, stăpîne !
- Sarab* : Iar pe Zurodat îl vreau în lanțuri !
(intră Maris, Mursa)

S c e n a II

Sarab, Gelan, Maris, Mursa

- Sarab* : De trei zile ochii voștri rătăcesc prin păduri !
Ce duh rău vă îndepărtează de lîngă mine ?
- Maris* : Eu întotdeauna ți-am fost credincios. Am citit în zodia stelelor, să aflu vre-una care să-ți aducă liniște, dar n-am găsit.
- Mursa* : Eu trag cu urechile la popor ! Poporul vuieste ca pădurile munților, cînd le bate furtuna.
- Sarab* : Știu ! Știu ! Poporul vrea legătura triburilor !
Poporul meu se teme de romani ! Duceți-vă de vorbiți poporului ! (se aude vuiet)
- Maris* : Stăpîne, noi am vorbit poporului !

Sarab : Totuși nu se liniștește ! Ei vor unirea precum zice și cîntecul. Ha ! Ha ! Ha !

Mursa : Sînt de părerea poporului !

Sarab : Îndrăznești, Mursa ! Ești contra mea ! Tu, Maris ce cugeți !

Maris : Cuget ca stăpînul meu, Sarab !

Sarab : Numai tu mi-ai rămas credincios !

Maris : Și Sarabului și stelelor !

Sarab : Curtenii m-au părăsit ! De cincizeci de ani stau pe tron ! Mursa, taie-ți limba ! Dar eu nu mă clatin ! Unde-i Cotis ?

(Intră, Cotis)

S c e n a III

Sarab, Gelan, Maris, Mursa, Cotis, un slujitor

Cotis : Stăpîne, am venit ! Sînt trimis de popor la tine !

Sarab : De popor ... Ce vor ei din nou de la mine ?

Cotis : Să se unească dacii de la nord, cu cei de la sud !

Sarab : Du-te spune poporului că Sarab e puternic !

Tribul nostru de e nebiruit ! Stă singur în picioare !

Cotis : Stăpîne, eu altfel nu mai pot vorbi poporului, de cum am vorbit !

Sarab : Ce ai grăit poporului :

Cotis : Să se unească toate triburile ! (se aude afară murmur)

Sarab : (îl înhață pe Cotis de barba albă) Tu, vulpe înălbită !

Cotis : Stăpîne, barba e cinstea vieții !

Sarab : Smulge-o, să ți se vadă mai bine necinstea. Vipere ce v-am încălzit la sîn ! Mă părăsiți și mă lăsați cu inima înfrîntă ! Maris, tu singur mi-ai rămas credincios. Sarab regele își apără tronul. De cincizeci de ani conduc poporul ! Vreau ascultare și supunere !

Cotis : Poporul te ascultă, dar și tu trebuie să-l asculți ! (murmur afară)

Sarab : Să înțeleagă poporul că regele Sarab, îndeplinește voința lui Zamolxis ! Gelan, du-te la regele Sumeș, vorbește-i lui Dromichet !

Gelan : Cu ce cuvinte stăpîne ! ?

Sarab : Mi-a făgăduit ajutor, oricînd ! (un slujitor)

Slujitorul : Dinspre nord se apropie Dromichet, fiul regelui Sumeș, ne-a spus un cioban, ce a venit fuga spre cetate !

Sarab : Să-l primim cum se cuvine ! Acest fiu de rege mi-a rămas credincios, cu toate că Daina, nu l-a vrut de soț. O. Zamolxis ! El are mîna tare ! (pauză) Maris, vestește-ne, ce spun stelele !

Maris : Oricît aş cerceta stelele, cerul, norii negri nu se împrăștie.

Sarab : Poate că Dromichet, ne va aduce veste bună !

Gelan : Cu îngăduința ta, stăpîne, noi vom pleca !

(Mursa, Cotis, slujitorul, pleacă)

Gelan : Ardeam de dorința să mă înfățișez regelui Sumeș ... Dar după cum se spune, Dromichet se apropie dinspre nord ! ...

(iese)

Sarab : (către Maris) Rămii cu mine Maris, tu cel mai credincios dintre slujitorii mei !

(intră Dromichet)

S c e n a IV

Sarab, Maris, Dromichet

Dromichet : (intrînd) Slavă ție, stăpîne !

Sarab : Sosit-ai cu vești bune ?

Dromichet : Ți-am adus salutul cald al lui Sumeș ... și în semnul prieteniei lui, această tolba cu săgeți. (predă tolba) Tatăl meu îți cere ajutor ... Tronul e în cumpănă ! ... Și Sumeș ți-e prieten ...

Sarab : Mi se năzare, ori aud aeeva ?

Maris : Regele Sumeș, îți cere ajutor !

Sarab : Ajutor de la mine ? Se clatină ?

Dromichet : Poporul răstoarnă așezarea veche. Nu avem putere să-l ținem în loc și nici curaj. Poporul vrea unirea triburilor.

Sarab : Asta se întîmplă și la mine. Poporul nu mă ascultă. Vrea unirea triburilor !

Dromichet : Un vînt rău bate în lungul și în latul Daciei. Oamenii se adună în păduri și în văgăuni ! Dacii înfierbîntați ridică și trag cu săgețile în nori.

Sarab : Dacii mei fac asemenea fapte ?

Maris : Nici o stea nu s-a arătat ca să prevestească săgetarea norilor.

Sarab : Ce vor ei ? Nu știu că Zamolxis, așa a orînduit lumea ?

Regii să fie puternici și ascultați. Căutăm sprijinul tuturor regilor, tarabosteșilor, a ostașilor și vom înăbuși clocotirea.

Dromichet : Întrebi ce vor ei? Capul tău, Sarab și al tatălui meu Sumeș! Și al tuturor conducătorilor de triburi! Cer unirea dacilor, sub conducerea lui Burebista!

Sarab : Burebista? Dar e dac din sîngele nostru! E tarabostes!

Dromichet : Da, e tarabostes, dar a văzut cu un ceas mai devreme pericolul roman și necesitatea unirii! Amăgește poporul! I-a făgăduit că va ridica cetăți de apărare la hotarele Daciei, contra invaziilor sarmaților, iazigilor și romanilor de se tem Dacii!

Sarab : Ce? Eu am stat cu mîinile în sîn? Și eu am ridicat cetăți. Șapte la număr!

Dromichet : Burebista vrea să facă o Dacie unită!

Sarab : Nu cred ca Roma să încuviințeze o Dacie mărită în apropierea imperiului său.

Dromichet : Cezarul va distruge Ziridava, din temelii!

Sarab : O, Zamolxis!

Dromichet : Marele Cesar era să fie ucis în palatul său de Daina, ajutată de Batu și un roman cu numele de Castor!

Sarab : Însăimîntător!

Dromichet : După faptă și răsplată. A fost aruncată leilor. Eu m-am închinat lui Zamolxis, pentru ea!

Sarab : (disperat) Leilor? Nu se poate! Fiica mea n-a murit. Nu se poate, ar fi o nebunie! Fiica mea trăiește! Va fi urmașa mea la tron! Nu vom lăsa în ruptul capului ca Zurodat să unească triburile! (intră Cotis, aducînd cu sila pe Ghisa)

Scena V

Sarab, Maris, Dromichet, Ghisa, apoi Gelan,
arcași, slujitori, bocitoare.

Cotis : (intrînd) Stăpîne, iată cine a înlesnit răpirea lui Daina!

Sarab : Ghisa! Cu neputință!

Ghisa : Da, eu! Te rog să mă ierți! (se închină) N-am vrut să te îndurerez. Știu cît ții la pămîntul și bogățiile patriei.

Sarab : Nu căuta ocolișuri!

Ghisa : Mi-e dragă și mie Dacia! Pentru ea am făcut ce am făcut!

Sarab : Ai trădat-o pe Daina, de dragul Daciei?

Ghisa : I-am înlesnit plecarea pentru ca însăși fiica ta Daina, reîntorcîndu-se să te dumirească asupra

puterii acestui imperiu. Să te faci să înțelegi că, alianța ei aduce fericire pentru Dacia! Romanii pot însemna pentru Dacia, mult rău, dar și mult bine. Astăzi cumpăna e în mîna lui Daina. Ea va fi regina noastră.

Sarab : Cine te-a învățat să făptuiești asemenea blăstămății ? (intră Gelan)

Ghisa : Tata ?!

Sarab : Gelan, sfătuitorul meu, m-ai mușcat de moarte ! Ești poftitor de aur ! Nu-ți ajunge munții noștri, vrei aur străin. (pauză) Luați-l ! (Gelan și Ghisa, sînt înconjurați de arcași și scoși din sală)

Cotis : Sarab, am venit în cel din urmă ceas la tine să-ți vorbesc ! Zurodat este în fruntea luptei ! Sîntem înconjurați de stăpîniri mari ! Ele ne vor zdrobi dacă vom rămîne sfărîmițați în triburi ! Istoria neamului meu va dovedi că am avut dreptate sau nu. Părăsește tronul dacilor de lîngă Maris ! Și acum aruncați-mă pe sulii.

Sarab : Cer îngăduință lui Zamolxis, să-ți amîn pedeapsa, ca să vezi cine a avut dreptate ; eu sau tu !

Dromichet : Acum înțelegi prea bine Sarabos, de ce tatăl meu ți-a trimis tolba cu săgeți. Să adunăm oșteni ciți au mai rămas credincioși nouă, să dăm lupta ! Zamolxis, să ne ajute !

Sarab : Mulțumesc, Dromichet ! (pauză) Îngenunchiați în această clipă înfricoșătoare, simțindu-i măreția ... Dacia nu mai are fiică. Gelan și Ghisa m-au trădat ! Cotis spune să părăsesc tronul dacilor ! Nu voi părăsi tronul ! M-am jurat cu mîna pe inimă și pe numele cel sfînt al lui Zamolxis nemuritorul, în amintirea trecutelor vitejii ale acestui trib, în memoria Sarabului cel mare ... Nu, nu niciodată ! Să ne rugăm lui Zamolxis să ne ferească țara de grele încercări. Apoi ... după obiceiul nostru străbun, să începem petrecerea, pentru Daina, pentru ca să ajungă în sînul lui Zamolxis. (cade în genunchi și plînge cu hohote. Dromichet încet pleacă)

Toți : (în murmur) Așa să fie ! (toți își pun căciunile pe cap. Intră dansatorii și dansatoarele îmbrăcate în haine dace. Mai pe urmă intră bocitoarele. Se aduc cupe cu băuturi. Toți beau. Începe petrecerea. De afară se aude vuietul mulțimii și a pădurii)

Sarab : (speriat) Nu-mi părăsesc tronul. Mă leagă jurământul făcut tatălui meu. Mă leagă jurământul de credință dat lui Zamolxis. Am făcut și eu cetăți de apărare. Pământul tribului meu e întreg. Aurul luminează ca flacăra, apele. Nici un grăunte n-am dat din el străinilor. Sînt încă tare.

Cotis : E timpul să ne unim ! Să ne unim forțele în fața primejdiei.

Sarab : Nu părăsesc tronul ! Mă leagă jurământul, jurământul ! (intră Daina, pe ușa principală)

S c e n a VI

Sarab, Cotis, slujitori, dansatoare, bocitoare, Daina

Daina : Opriți petrecerea ! Ce se întîmplă aici ? A murit cineva ?

Sarab : (plînge) Fiica mea ! Fiica mea ! (cu picioarele tremurînde se apropie de ea) Daina, petrecerea e pentru tine. Am aflat că răpită de Castor, la Roma, te-ai dus să-ți vinzi neamul și casta.

Daina : Neamul niciodată ; pentru neamul meu îmi sacrific viața ! Casta am trădat-o ! Dar nu la Roma, ci aici pe pământul dacilor de lîngă Maris ! Alături de Zurodat ! Am fost furată și dusă la Roma. Mulțumesc lui Ghisa, că a spus lui Castor, de unde să mă fure. Mulțumesc lui Castor, că m-a furat ! La Roma am simțit pofta nerușinată a Cezarului, dar mi-am păstrat fecioria. Am văzut destrăbălarea la Roma ! Am văzut o femeie aruncată leilor, pentru că adăpostise un sclav. Am cunoscut patima conducătorilor romani pentru bogățiile Daciei. Romanii vor să ne cucerească.

Sarab : Tribul nostru nu se va lăsa lesne de cucerit !

Daina : Am intrat în casa ta, pentru a-ți spune : Patria pe care o iubim trebuie întărită. Treci alături de Zurodat !

Sarab : Lăstunul lîngă viperă ?

Daina : Ca să întărim Dacia, să scăpăm de ingenunchere ! Dacia unită va fi mai tare ! Altfel moartea ne așteaptă.

Sarab : Moartea nu ne înspăimîntă !

Daina : Atunci cînd ai trăit viața pentru popor !

Sarab : Nu-ți îngădui să vorbești astfel. Viața mea pentru daci am trăit-o !

Daina : Dator ești acum să-i ascuți pe daci !

Sarab : Vorbește !

Daina : Tată îți vorbesc în numele dreptății. Zurodat din țara ta și Dava din țara lui Sumeș, se îndreaptă spre Argidava să se închine noului rege BUREBISTA !

Sarab : Răsmeriță ! Trădare !

Glasuri : Răsmeriță ! Trădare !

Sarab : Puterea n-o dau ! Voi înfrunta răsculații !

Daina : Mă doare inima tată, că nu mă ascuți ! De ce lupți împotriva dreptății acestui popor ! Dreptatea poporului învinge orice obstacole !

Sarab : Eu voi rămâne neclintit !

Daina : Pleacă în Pannonia, pînă nu va fi tirziu !

Sarab : Mă doare, dar trebuie să hotăresc în numele legilor vechi ale taraboștilor ... Ascultați deci, fiica mea Daina, lepădîndu-se de credința jurată regelui, ne-a trădat ! De aceea eu, Sarabos terreos, al tribului dac de lingă Maris, din voința lui Zamolxis și al poporului meu, hotăresc : Fiica mea Daina, să fie aruncată în închisoarea cetății Ziridava ....

Daina : Tată !

(se aude tumult, din care se desprind cuvintele :
Daina, regina lui Burebista)

Sarab : De ce urlă poporul ?

Cotis : (ascultă) Poporul strigă, stăpîne !

Sarab : Strigă ? Ce anume ?

Cotis : „DAINA, REGINA LUI BUREBISTA, PE TOATĂ DACIA !“

Sarab : A—șaaaa ! Trădarea e dusă pînă la capăt !

Daina : Tată, nu e trădare ! E mărirea și puterea Daciei !

c o r t i n a

T A B L O U L V I

Inchisoarea cetății Ziridava. Ferestre și uși cu scări.
Interiorul luminat de cîteva făclii. E semiîntuneric.

S c e n a I

Daina, Gelan, Ghisa

Daina : Aici m-a aruncat tata pe care îl iubesc mai mult decît viața mea !

Ghisa : Daina, am greșit față de tine, dar n-am greșit față de inima mea ... Dacia are nevoie de cultura romană.

Gelan : De aceeași părere sînt și eu ... Sîntem un popor mic. Împărăția romană e nebiruită ... S-o învingem la noi acasă prin hărnicia noastră, prin dîrzenia noastră. Ghisa te-a trădat ca să ajungi la Roma și să vezi strălucirea împărăției romane, să te cutremuri, apoi să te întorci cu Roma în inimă ca să deschizi mintea regelui Sarab.

Daina : În adevăr m-am cutremurat, dar nu de strălucirea civilizației romane, ci de păcătoșenia ei, de destrăbălarea femeilor, de pofta Cezarului, de a ne cucerii bogățiile. Păcătoșeniei noi îi opunem virtutea, destrăbălării cumințenia și cumpătarea ... Dar Dacia nu se pot împotrivi singuri puterii Romei. Noi trebuie să trăim liberi, stăpîni pe pămîntul nostru bogat, pe aurul nostru. Tata are credința că, singur tribul dacilor de lîngă Maris, cu brațul lui, poate înfrînge puterea romană ! Aceasta e peste putință. Numai toate triburile dace unite pot apărea pămîntul de cotropitorii din apus. Felul cum gîndește tata aduce nenorociri. Zurodat a înțeles aceasta. M-am alăturat luptei lui. Roma mi-a deschis ochii. Ghisa trădarea uneori aduce rezultate potrivnice de cît cele așteptate. Trădarea ta mi-a întărit hotărîtea de a fi alături de dacii cari vor să fie laolaltă, chiar dacă tata s-ar prăbuși !

Ghisa : Daina, îți cer iertare pentru nesocotința mea ... Iartă-mă ! Iartă-l și pe tata ...

Daina : Vă iert ... dar de pedeapsa pe care v-o dat-o tatăl meu nu vă pot scăpa ! De voi fi jertfit lui Zamolxis, ca una ce m-am lepădat de tata slujind legătura triburilor, să se vestească tatii, stăpînului nostru, că am murit cu gîndul la țara mea și am dorit țării înflorire, iar poporului meu braț puternic pentru a înfrînge pe vrășmaș.

Gelan : Cum ești acum așa ai fost întotdeauna ; gata de jertfă pentru țară, ... Dar de ce cugeți la moarte ! Să credem cu putere în eliberarea noastră. Acei cari azi sînt împotriva ta, mîine te vor proslăvi.

Daina : (se ridică) Văd Roma, ca o gură de lup rînjînd asupra Daciei. Acum simț crescînd în mine o putere uriașă—care se vrea cheltuită împotriva acelor care doresc dezbinarea triburilor ... împotriva tatălui meu, care ține tribul dacilor în pumn și nu vrea altfel ! De-om muri noi, Dacia va trăi !

Ghisa : Tata și cu mine, chiar de-om muri, tu *Daina*, trebuie să fii scăpată ! (se deschide ușa, intră arcașii aducându-l pe *Batu*, apoi arcașii ies)

s c e n a I I

Daina, *Gelan*, *Ghisa*, *Batu*

Daina : *Batu* !

Batu : De la despărțirea noastră de pe poteca urșilor, când stăpînă, tu te-ai îndepărtat spre palat, iar eu rămăsesem cu *Zurodat*, multe s-au întîmplat ! Am aflat un paznic de partea mea, numai așa am putut intra aici ca să aduc vești !

Daina : Vorbește !

Batu : *Gelan* ! *Gelan* ! *Ghisa* !

Daina : S-au alăturat inimilor noastre.

Batu : Bătrînul rege s-a îmbolnăvit de durere, pentru că ești zăvorîtă aici între ziduri !

Daina : Tata a vrut așa !

Batu : Stăpînă, *Sarab* este părăsit și de taraboști, nu numai de popor ! *Zurodat* a mișcat dacii din toate cetățile, cu sprijinul arcașilor și lăncierilor lui *Burebista*.

Daina : Îvingem, *Batu* ! Dar mă gîndesc că *Zurodat*, poate fi prins.

Batu : Nu va fi prins !

Daina : *Batu*, vorbește !

Batu : *Zurodat* nu poate fi prins ! De o lună cutreeră toate cetățile ca s-adune daci pentru oastea uriașă a lui *Burebista* ! *Argidava* e în sărbătoare ! După detronarea puternicilor sarabi și a altor conducători de triburi, *Burebista* va ocupa tronul întregii Dacii. După alte știri, legiunile romane se adună la *Donaris*. Împăratul vrea să dovedească triburile și să ne pedepsească pentru că am năvălit în cetățile imperiale de la *Donaris*. (*Siris*, e aruncată pe ușa în închisoare)

s c e n a I I I

Daina, *Gelan*, *Ghisa*, *Batu*, *Siris*, apoi *Mursa*,
Zurodat

Siris : Iubitul meu, *Zurodat* !

Daina : *Siris* !

Siris : Îl iubesc din noaptea aceea de cînd a jurat pe sfintele saliare că, nu va precupeții nici o jertfă,

pînă cînd nu se va face unirea triburilor ! S-a ținut de jurămînt ! Eu îl iubesc pe Zurodat !

Batu : Și eu îl iubesc pe Zurodat de cînd m-a trimis la Roma s-o aduc pe Daina în Dacia.

Daina : Siris, poți fi mîndră, de Zurodat !

Siris : După biruința dacilor, mă va lua de soție !

Daina : Pentru Zurodat sîntem osîndiți ! Primim chiar moartea !

Siris : Vom scăpa de aici !

Batu : Închisoarea e bine păzită de oamenii lui Sarab ...

Paznicul care m-a adus pe mine aici a plecat !

Acum e peste puțină să te apropii de închisoare,

dacă ești cunoscut ca dușman al regelui. Focul

arde în Dacia ! Pentru o șoaptă vrășmașă ești

jertfit ! (pauză) Acum plec ! Prezența mea aici

poate trezi bănuieli ...

Daina : Drum bun, Batu ! Îți mulțumim pentru vești !

Batu : Încă o clipă ... Castor din însărcinarea lui Domi-

țian, a fost trimis cu Titus la Argidava ... Vor

înțelegere din nou în legătură cu minele de aur

și să trimită tehnicieni, magistrii, constructori ...

Daina : Castor în părțile noastre ?

Ghisa : Titus, iubitul meu !

Daina : De cînd Castor mi-a văzut cuțitul în sala de

tron a Cezarului, parcă s-a mai schimbat ... Totuși

îi sînt recunoscătoare pentru că atunci a tăcut !

Gelan : Ce s-aude pe-afară ?

Batu : În țara lui Sumeș, poporul s-a răsculat ... Răs-

coala se întinde. Poporul s-a împărțit în două

tabere !

Daina : Cine conduce tabăra ce e îndreptată contra

luptei noastre ?

Batu : Dromichet !

Daina : El, împotriva țării întregi ?

(se deschide ușa și este aruncat în închisoare

Mursa)

Batu : Nu mai plec ! Arcași dați de veste regelui, că eu

Batu l-am trădat ! (către ceilalți) Rămîn cu voi !

(arcașii dau din umeri apoi pleacă)

Toți : Mursa !

Mursa : Sînt cu voi !

Daina : Acum mergi pe drumul bun !

Mursa : Stăpînă, știi că eu în cinste am îmbătrînit.

Aseară un sol de a lui Zurodat, mi-a spus că ești

osîndită. M-am gîndit ce aș face, să ajung să te pot

vedea. Am început să vorbesc de rău pe rege în adunările acelor care îl iubesc încă. Iată-mă aici, stăpînă !

Daina : Lupta dreptății noastre te-a adus la închisoare !

Mursa : Drumul dreptății m-a adus la închisoare . . .
O veste : regele Sarab și regele Sumeș, privesc neputincioși la răscoală . . . Este o deosebire în felul răscoalei celor două triburi ; la noi, fata regelui e de partea răsculaților ! La Sumeș, fiul regelui a pornit în contra răsculaților ! A trecut dincoace să-l prindă pe Zurodat ! Dar armatele lui Burebista, fac zid de nepătruns.

(ușa se deschide cu zgomot și apare Zurodat, înconjurat de făclieri, cu torțe aprinse, luminînd închisoarea ca pentru mare sărbătoare)

S c e n a I V

*Daina, Gelan, Ghisa, Batu, Siris, Mursa,
Zurodat, făclieri*

Zurodat : Stăpînă, te salut în numele întregii Dacii. Avem însărcinarea Argidavei, să te scoatem de aici . . . .

Daina : Zurodat, îmi dai libertate ? Și împreună cu mine, tuturor acestor de sînge aprinși eroi ce ard ca flacăra pentru binele neamului.

Batu : Libertate, tu ești stăpîna Daciei întregi !

Zurodat : Poporul te eliberează din închisoare și te numește regina triburilor unite . . . Vei fi soția lui Burebista ! (se închină în fața ei) Zamolxis să te ocrotească !

Daina : Pe Burebista, nu-l cunosc !

Zurodat : Cunoști poporul care te are regină. Sarab a abdicat pentru tine ! Castor și Titus se îndreaptă către noi cu gînduri de înțelegere, nu poruncind, ci vin cu gînd curat.

Daina : Regina Daciei îi așteaptă.

Zurodat : Stăpînă, de înțelepciunea ta atîrnă fericirea Daciei.

Batu : Să iubești și să conduci poporul care trebuie să fie în inima ta. Poporul să fie tare și liber !

Zurodat : Făclieri, sus făcliile ! Să treacă regina !

Ghisa : Stăpînă !

Toți : Zamolxis ! Zamolxis ! Îndură-te de regină !

Mursa : Sus facele, să treacă regina în lumină !

Zurodat : Regină, ești al poporului !

(toți părăsesc închisoarea, Zurodat ia regina de mână și apoi rămîne pustie închisoarea cîteva momente)

c o r t i n a

T A B L O U L V I I

În sala tronului regesc din Ziridava

S c e n a I

Daina, *Cotis*, *Zurodat*, *Siris*, *Ghisa*, curteni

Daina : (pe tron, înconjurată de curteni) Dau cuvînt regesc țării mele ; toate triburile eliberate să trăiască în pace ! Iar romanii care trec hotarul în semnul prieteniei să fie bine primiți ...

Zurodat : Stăpînă, deocamdată amînă ospitalitatea față de romani !

Daina : Așa cugetă, Zurodat ? Te ascult ! Să faceți cunoscut poporului că pînă la serbările de la Argidava, am preluat cîrmuirea întregii Dacii !

Cotis : Ce se va întîmpla cu cei care se împotrivesc ?

Daina : Să fie aruncați în temniță ... De soarta lor mă voi ocupa mai tîrziu. (pauză) Ce vești ni s-au adus de la hotare ?

Zurodat : Unii răzleți, nemulțumiți din triburi, au coborît la marginea de nord a imperiului roman și bat marginile cetăților. Nimic organizat. Nu sînt nici de temut.

Daina : Să se trimită oșteni să sfarme ultimele cete rămase din oastea lui Dromichet ... La romani, să se trimită soli, ca să spună că regina Daina, nu va cruța pe nimeni care tulbură liniștea la hotare ...

Zurodat : Porunca ta stăpînă, e sfîntă !

Daina : Cînd vor sosi cei doi romani la Ziridava ?

Zurodat : Dacă nu vor fi opriți de cetele lui Dromichet, pot sosi în fiecare clipă !

Daina : Doresc să vorbesc cu Castor ... Vreau să-i spun că drumul lui în Dacia de-acum va fi închis !

Zurodat : Cum poruncești, stăpînă !

Daina : (cătrec Siris) Tu, pregătește-te de nuntă, Siris ! Siris, regina îți îngăduie să te măriți cu Zurodat ! Siris, pregătește-mi cel mai frumos port al fecioarelor dace ! Vreau să-l văd pe Castor !

Zurodat : Stăpînă, Zamolxis să-ți dea cumiņtenia unei regine care știe ce face spre binele patriei și spre binele ei.

Cotis : Ne ducem, stăpînă ! (Siris, Cotis, Ghisa ies)

Daina : Și acum să fie adus tatăl meu Sarab !

Zurodat : (face semn) Să fie adus !

Daina : Cum suportă tatăl meu închisoarea ?

Zurodat : Bătrînul rege a îmbătrînit și mai mult ... și-i bolnav.

Daina : Îmi pare rău și mă doare inima că nu m-a-nțeles

Zurodat : Altă cale n-am avut ! Sfătuitoarii l-au părăsit ! Singurul prieten rămas e Maris.

Daina : Unde este el ?

Zurodat : La închisoare cu Sarab.

Daina : Să fie lăsat liber și adus aici odată cu tatăl meu.

Zurodat : (face semn cu mîna, se deschide ușa și intră Sarab)

s c e n a I I

Daina, Zurodat, Sarab, apoi Maris

Sarab : (intră foarte încet) Fiica mea, Daina, ce dorești de la tatăl tău ?

Daina : (coboară din jilt) Iartă-mă ! Nu doresc să-ți iau libertatea dar îmi ești dator cu o promisiune.

Sarab : Nu doresc libertatea pentru mine, dar mi-i teamă ca țara mea să nu fie înșelată !

Zurodat : Țara nu poate fi înșelată ! Stăpîne singur te-ai înșelat ! Cincizeci de ani ai condus tribul dacilor de lingă Maris. L-ai condus cu dragoste de părinte, îți mulțumim ! Dar noi nu trebuie să trăim fărîmițați, puterea noastră trebuie să crească. Numai triburile unite fac o Dacie tare. Împărăția romană ne pîndește, lacomă după aur, vrea cuceriri. Dacă nu ne-am uni într-o țară puternică n-am avea liniștea trebuitoare poporului pentru a muncii. Această cale a fost singura pe care a trebuit s-o alegem ! A ales-o poporul dornic de a trăi pe pămîntul strămoșilor, liber. În numele poporului îți mulțumim Sarab.

Daina : Vom zidi cetăți ...

Sarab : Și eu am zidit și mai zideam .....

Daina : Vom învăța arcașii să tragă cu arcul .....

Sarab : Arcașii mei au lovit vulturii în zbor ...

Daina : Pe sulițași îi vom deprinde să țintească bine ....

- Sarab* : Sulițașii mei au lovit greabănul zimbrilor . . . . .
- Daina* : Să batem pe romani dacă vor încerca să ne cucerească.
- Sarab* : Eu cu tribul meu i-aș fi căsăpît. Cu o mină i-am fi lovit, cu alta ne apăram.
- Daina* : Nu vrei să ne înțelegi, tată !
- Sarab* : Zurodat, ești din vița acestui popor. (pauză)
Din acelaș popor mă trag și eu. Te urăsc din suflet. De aș fi rămas rege te aruncam pe suliți. Sînt bătrîn și neputincios acum. Ai fost mai puternic decît mine. Zamolxis să-ți ierte faptele, dacă le-ai făcut pentru puterea Daciei. Iar dacă toate aceste le-ai făcut înspre răul țării tale, să fii blestemat . . . blestemat.
- Zurodat* : Numai pentru puterea Daciei . . . . .
- Daina* : Nu vrei să ne înțelegi, scumpul meu părinte !
- Sarab* : Eu, mi-am trăit viața, conducînd așa cum au condus și părinții mei. Eu de tradiția castei mele nu mă mai pot dezlega . . . Am bătut atîtea neamuri, niciodată nu am fost înfrînți. De astădată m-ai înfrînt tu, Zurodat ! Tu cu fiica mea Daina !
- Zurodat* : Poporul te-a înfrînt . . . .
- Sarab* : Eu nu supraviețuiesc ! Zamolxis a hotărît astfel !
- Daina* : Vrei să părăsești țara ? Sau ca un bun părinte îmi vei sprijini domnia cu sfaturile tale ?
- Sarab* : Nu pot să fi ucigașul regelui Sarab !
- Daina* : Vrei să treci în Pannonia ? Ce dorințe ai ?
Ți-o îndeplinesc oricare ar fi ea !
- Sarab* : Lasă-mă să mor după obiceiurile vechi ale poporului meu, care m-a părăsit. Astfel voi merge cu sufletul împăcat în fața lui Zamolxis . . . . .
- Daina* : Despre moarte să nu mai vorbim !
- Sarab* : Mi-ai spus că îmi îndeplinești ultima rugăminte ! Lasă-l liber pe Maris, bătrînul meu sfătuitoar, singurul care în grele încercări, nu m-a părăsit. Poruncește-i apoi după obiceiul nostru să-mi întindă cupa cu otravă. Această moarte va fi spre cîntea mea, îți cer ca ultima mea dorință să fie îndeplinită ! Vreau să mor după vechiul obicei dac, cu ajutorul celui mai bun prieten și sfetnic al meu. Astfel Zamolxis mă va primi cu bucurie ! (Maris este adus)

Daina : Cerința ta, stăpîne, va fi ascultată ! Auzi, deci Maris, porunca reginei Daciei ! Îți vei primi libertatea. Vei pregăti cupa cu otravă și o vei întinde tatălui meu . . . așa cum el a cerut ! Sinteți liberi !

Sarab : Zamolxis să te păzească, stăpînă !

Maris : Mulțumesc, stăpînă, de această măreață însărcinare !

(*Daina* și *Zurodat*, pleacă din sala tronului)

s c e n a I I I

Sarab, *Maris*, un preot dac, apoi *Daina*

Maris : Stăpîne, îngăduie-mi să aduc cupa !

Sarab : Eu mă voi ruga zeului, să-ți aducă pașii înapoi precum ai jurat ! (*Maris*, iese)

(*Sarab* se duce pe treptele tronului și îngenunchiază. O clipă de tăcere) Tu, Zamolxis știi, că ție mi-am închinat viața. Acum am rămas singur și neputincios. Primește-mă cu toate păcatele mele . . . dacă le-am avut. (se ridică cu picioarele tremurînde înaintea în spre mijlocul scenei)

Un preot : (intră) Stăpîne, cetele răzlețe, s-au adunat în pădurile Ziridavei și vor să te înscăuneze din nou pe tron !

Sarab : Cetele răzlețe să se ducă la cîmp să înceapă arătura că a sosit vremea ei ! Du-te și te închină ! (preotul pleacă)

Maris : (intră) (cu cupa de otravă) Să fi rămas și preotul cu noi !

Sarab : Să plece ! Ce să caute aici ?

Maris : Aștept porunca ta !

Sarab : Urmăm voia lui Zamolxis ! Acum mă voi ruga lui să-mi ocrotească țara ! (se așează din nou în genunchi cu fața la public)

Maris : Stăpîne, îți aduci aminte de visul ce l-ai avut ?

Sarab : Visul s-a adeverit ! Duhul rău mi-a răpit țara și fiica. Dă-mi cupa cu otrava . . . Cotis, Zamolxis îți ridică pedeapsa ai avut dreptate ! Unde e Cotis ? Încredințez viața mea lui Zamolxis !

Maris : (li întinde cupa)

(apare neobservată *Daina*, stă în umbră și privește la *Sarab*)

Sarab : (Bea otrava) S-a-implinit ! (se duce pînă la scările tronului)

Maris : Te-ai liniștit, stăpîne ?

Sarab : Da. M-am liniștit ! În fața mea se desfășoară viitorul. Nu va trece mult și romanii vor ocupa Dacia. Fiica mea își va pierde soțul ! El va muri, ucis de tarabostes ... Țara va fi cotropită ... Cumplite războaie se vor abate asupra Daciei. Din sabia romanilor și din arcul dacilor, se va plămădi un nou popor ... un nou popor ... (se chinuie) *Maris*, m-auzi ? Regină a Daciei, m-auzi ? Unde ești ?

Daina : Aici sînt tată.

Sarab : Stăm la leagănul unui popor ce se naște ... Un nou și viteaz popor ! (moare)

Daina : Tată ! Tată ! Tatăl meu drag ! (se aruncă peste trupul lui *Sarab*, și plînge cu hohote. Se ridică apoi cu ajutorul lui *Maris*)

Maris : Moartea te-a învins ! Popoarele trăiesc și vor trăi în veci.

S c e n a I V

Daina, *Maris*, *Zurodat*, *Ghisa*, *Titus*, slujitori,
preoți

Zurodat : Stăpînă, ce s-a-ntîmplat ?

Daina : S-a împlinit precum i-a fost credința ! (plînge)

Zurodat : Regina Daciei fii puternică în viață, precum puternic a fost și *Sarab* cînd a primit otrava. Să vie preoții și slujitorii !

(se deschid ușile și intră preoții în frunte cu Marele preot și mulțime de slujitori)

Zurodat : Regele *Sarab* nu mai este, dar amintirea lui va trăi în sufletele noastre de-apururea ! Așezați-l în locul lui de veci. (preoții se închină, se începe ritualul. Apoi îl ridică pe *Sarab*, și-l scot din sala tronului. Iese din sală și *Maris*)

Ghisa : (intră) Stăpînă totul este pregătit !

Daina : Să mergem, *Ghisa* ! (pleacă cu *Ghisa*)

Zurodat : (vrea să plece, dar intră *Titus*)

Titus : Sînt *Titus* de la Roma !

Zurodat : Sînt *Zurodat* !

Titus : Îți cunosc faptele !

Zurodat : Ce dorești ?

Titus : Castor întreabă dacă poate fi primit de regină.

Zurodat : Ce vrea de la regină ? S-o fure a doua oară ?

Titus : Castor e negustor ....

Zurodat : N-are ce căuta în Dacia . . . . .

Titus : Iubește pe regină !

Zurodat : Prea mare îndrăzneală din partea lui . . .

Titus : Eu o iubesc pe Ghisa !

Zurodat : După cite vorbești vă plac fecioarele dace . . .
Îți atrag atenția, că fecioarele noastre poartă cuțite
la brîu.

Titus : Cezarul era să simtă tăișul cuțitului dac !

Un slujitor : (intră) Castor, romanul, a sosit !

Daina : (apare într-un minunat costum dac, se urcă
pe tron) Îl primim ! Să intre ! (*Zurodat* înainte de a
părăsi sala se apropie de regină să-i vorbească)

Zurodat : (șoptind) Nu ai de dat lui Castor, decît un
singur răspuns ; să-și facă drumul întors și să
spună legiunilor romane de la Donaris, să se re-
tragă ! (pauză) Zamolxis să-ți dea înțelepciune !
(iese)

Titus : Stăpînă, îngăduie-mi să vorbesc cu Ghisa !

Daina : Ce vrei să vorbești cu Ghisa ?

Titus : Ceiace va vorbi reginei negustorul Castor !

Daina : (împunător) Rămii în sală !
(intră Castor)

S c e n a V

Daina, Titus, Castor

Castor : Daina ! Iubirea mea !

Daina : (coboară scările tronului) Castor !

Castor : Mulțumesc zeilor că te pot vedea ! De-acum
nu ne mai despărțim niciodată !

Daina : Sînt regină ! (se urcă pe tron) Ai venit să cumperi
aur ? Aurul este a Dacilor !

Castor : Te iubesc ! Regină a Daciei !

Daina : Sînt viitoarea soție a regelui BUREBISTA !
Iar inima mea aparține Daciei. Fata pe care ai
întîlnit-o culegînd flori pe cîmp, adună astăzi
într-un mare și minunat buchet virtuțile tuturor
dacilor pentru a se împodobi cu ele și a se face
puternică și înțeleaptă în folosul neamului ei.
Ia seamă deci cu cine vorbești. Și acum poți să
te depărtezi. Iar dacă te vei mai gîndi la mine,
să-ți adunci aminte numai de florile pe care le-ai
dat fetei ciobanului, nu și unei domnițe. (intră,
Ghisa)

Ghisa : (privind la Titus) ... Stăpînă! Uite îți spun drept
... am uitat pentru ce-am venit ...

Daina : Castor și Titus sînteți liberi!
(Castor și Titus se închină, apoi ies)

Ghisa : Ce bărbați!

Daina : Titus și Castor se întorc la Roma .....

Ghisa : (bîiguind) Se întorc ... se întorc ... la Roma ?

Daina : Da! Mîine BUREBISTA va intra la ARGIDAVA,
ca rege al Dacilor. De mîine voi fi soția noului rege !

C O R T I N A !

IMPOSIBILA AMUȚIRE

Comedie în 3 acte (4 tablouri)
(fragment)

PERSONAJELE

Ion, zis și Meșterul Ion

Paula

Eliodor

Istețul

Gavrilă

Mărin

Ilie, zis și Meșterul Ilie

Eleonora

Pelaghia

Tabloul II

Acasă la Meșterul Ilie. Interior de casă bine gospodărită.

La ridicarea cortinei în scenă se află :

— Meșterul Ilie, nemișcat, mut, absent

— Eleonora, consoarta

— Pelaghia, mama soacră

Cele două femei stau în picioare de-a dreapta și de-a stînga soțului și ginereului.

Eleonora : Mai citește odată hîrtia aia ; poate, am interpretat-o noi greșit.

Pelaghia : Îți închipui cumva că nu mai știi să citești ?
Scrie negru pe alb, cum te văd și cum mă vezi.

Eleonora : Citește, mamă, ce scrie înainte de cuvîntul acela ...

Pelaghia : Indiferent ce scrie înainte sau după, cuvîntul rămîne cuvînt : „decedat“. Ce altceva să mai citești ?

Eleonora : Haide, mamă, că doar nu-ți cer să-mi citești testamentul.

Pelaghia : Mă rog, dacă-ți place ție, poftim : „La cere-rea dv. Înregistrată sub nr. ...vă aducem la cunoștință că persoana indicată este decedată.“ Persoana indicată e dumnealui !

Ilie : (gest : eu adică !)

Eleonora : Nu mai încape îndoială. Decedatul e Ilie !

Ilie : (gest : nu ți-am spus eu !)

Pelaghia : Decedatul viu ! Așa cum arată, înlemnit pe scaunul lui, numai lumânarea-i lipsește.

Ilie : (dă din umeri)

Eleonora : Cine te-a pus Ilie, să faci cererea aia ?

Ilie : (semn : piaza rea)

Pelaghia : Nevoia, dragă. Dacă vrei să dovedești că tu ești tu, nu-i de-ajuns să te vadă lumea în carne și oase, să te pipăie, să te miroase, să te audă mai este nevoie și de o hîrtie ștampliată. Fără hîrtie ștampliată, tu nu ești tu.

Eleonora : Avea buletinul.

Pelaghia : Nu-i de-ajuns, sau nu în toate împrejurările. Numai abonamentul la gheață ți-l face fără hîrtii suplimentare.

Eleonora : Și la ce-ți trebuia încă o adeverință ?

Ilie : (mutul !)

Pelaghia : Chiar, la ce-ți trebuia ?

Ilie : (absent)

Eleonora : Nu-l întreba, că nu-ți spune. Și-a pierdut graiul, nu vezi ?

Pelaghia : Șmecherie de-a lui Ilie : face pe mortul odată și bine și scapă de o sumedenie de încurcături. Altfel ar trebui să-mi răspundă la zece întrebări câte-mi stau pe limbă. Lui îi e bine așa, dar nu știe că eu mor de curiozitate ...

Ilie : (gest : ehei, de n-ar fi o simplă vorbă !)

Pelaghia : ... să știu de ce face Ilie pe mortul !

Eleonora : Nu face. L-au făcut alții.

Pelaghia : (explozie) Spune Ilie, la ce-ți folosea hîrtia aia ? Spune, că mor pe loc.

Ilie : (semn : poștește !)

Eleonora : Nu stărui, mamă, că nu afli nimic de la el.

Și nu asta e important. Adeverințe ți se cer peste tot. Poate are nevoie la serviciu. O fi propus pentru vreo decorație și în cazul ăsta trebuie să se cunoască numele întreg, cu prenumele tatălui cu tot. Pe Ilie

îl cheamă Ion Ionescu dar pentru decorație trebuie să-l cheme Ion I. Ionescu. I-ul din mijloc aparținând ilustrului meu socru, dumnezeu să-l ierte.

Pelaghia : Visuri, draga mea. Ai vrea tu decorație, dar decorațiile nu se dau contra adevărului, ci pe niște merite mai solide. Și pentru că tot îți place litera „d“ ce-ai zice dacă Ilie al nostru ar avea nevoie de adevărul asta pentru ... divorț ?

Ilie : (semn : la asta nu m-am gândit)

Eleonora : Te pomenești că de aia face pe mortul ! Se simte cu musca pe căciulă ? Unde ți-e căciula, Ilie, să văd musca ?

Pelaghia : Eu pariez pe ce vrei, că ăsta, așa isteț, cum îl știi eu ...

Ilie : (mersi, mamă soacră !)

Pelaghia : ... și-a ticluit adevărul asta. O fi dat și filodormă numai să obțină un certificat de deces.

Eleonora : De unde bani de filodormă, mamă ?

Ilie : (nu se știe niciodată)

Pelaghia : Când e vorba de divorț, orice bărbat știe să facă rost de parale. Poate le-a cîștigat la loz în plic și le-a încasat pe numele altuia, poate a luat vreun premiu și i-a plătit un șpriț casierului să-și țină gura. Când e vorba de neveste, toți bărbații sînt una ! Mafie, ce mai, internațională și interspațială.

Eleonora : Ai dreptate, mamă, cu mafia nu-i de glumit.

Ilie : (vă arăt eu vouă)

Pelaghia : Când omul e mort, soro, dovedit cu acte semnate și ștampilate, toate obligațiile i se șterg : nu mai are nevestă, nu mai are copii, nu mai are datorii.

Eleonora : Crezi că Ilie o fi avînd datorii și, ca să nu le plătească, s-a aranjat cu decesul ? Am văzut eu așa ceva la cinema, filmul ăla cu un avion care zboară și tot zboară și nu mai explodează. Știi, cînd am avut bilete la pasaj și toți spectatorii te-au călcat pe bătăture.

Pelaghia : Chestia cu datoriile e posibilă numai în filme. Ilie al nostru nu are datorii. Sînt sigură, ca de propriile mele datorii. Datoriile se fac din ceva. Or, el nu bea, nu fumează, nu bate cărțile, nu are alte obligații, din alea, cum să le zic, mondene !

Ilie : (om ca mine nu-i sub soare !)

Eleonora : Acuma nu mai are ; înainte de a fi decedat, însă poate că avea din fiecare câte puțin și leu cu leu se face datoria. Eu cred că este doldora de datorii.

Pelaghia : Vorbești pe un ton de parcă te-ai bucura.

Eleonora : Nu mă bucur. Și, la urma urmei mai bine să-și fi scos adeverința pentru datorii, decît pentru divorț. Că eu nici așa nu divorțez.

Ilie : (doamne, ce vă mai trece prin cap)

Pelaghia : Degeaba, soro ! Cînd omul e decedat, nu se mai dă divorț prin tribunal. Divorțul devine automat. El a decedat, tu ești divorțată. Poți să te măriți a doua oară !

Ilie : (numai să-și găsească omul)

Eleonora : Cum poți vorbi așa, mamă ? De ce să fiu divorțată ! Eu am trăit bine cu Ilie. Cînd îmi vorbeau altele de divorț, eu le întrebam cum se gătește, așa eram de neștiutoare. Am trăit ca doi porumbei, nu-i așa, măi Iliuță ?

Ilie : (n-a auzit)

Pelaghia : Dar poate că el era porumbel călător și umbla din porumbiță în porumbiță, iar tu habar nu aveai.

Eleonora : Ai fost porumbel călător, Iliuță dragă ? Ai umblat din alea în alea și eu habar nu aveam ? (Ilie nu aude, nu vede, a rămas nemișcat și grav) Adică de asta îmi era dumnealui ? Pasăre călătoare ? Iar acum că ți-ai găsit vreun cuib cald pe undeva, la vreo păsărică din alea cu apartament termoficat, umbli după certificate și mai faci pe deasupra și pe mortul. Ei, cu mine n-o să-ți meargă. Îți faci bagajele, îți aduni catrafusele și valea, să pleci din casa mea, viu, mort, cum ești, aici nu mai ai ce căuta !

Ilie : (nu mă mișc de aici !)

Pelaghia : Unde să plece, soro ? Dacă iese mortu-n stradă zice lumea că-i stafie, ori strigoi. Îl mai duce, bietul, și pe la miliție, așa mort cum e și pe urmă o să trebuiească să dovedești tot tu că mortul nostru nu e strigoi, ci mort cinstit și vizibil. Eu zic că-i mai bine să-l lăsăm în apele lui, dar să nu-i mai dăm de mîncare ...

Ilie : (asta nu !)

Eleonora : Nici să bea mamă ; nimic, nici măcar cafe-
luța de la desert.

Ilie : (numai asta nu !)

Pelaghia : Pînă cînd nu ne spune ce-i cu certificatul, de ce e mort și nu mai este viu ...

Eleonora : ... ce nevoie avea de certificatul ăsta strîmb și cum are de gînd să-l dreagă ...

Ilie : (dacă aș ști !)

Pelaghia : Rămii cu bine, umbră veche. Noi mergem să ne fortificăm cu o cafeluță cu caimac ! (ies amîndouă, susținîndu-se reciproc, caricatural de triste)

Ilie : (asta-i soarta mea, să rămîn fără cafea, fără caimac, fără coniac ; ia în mînă certificatul acela, se uită și se tot uită și se miră ; apoi își așează bine perna la spate, caută o poziție comodă pentru cap și rămîne în nemișcare, cu ochii deschiși dar inexpresivi ; așa îl găsesc prietenii)

Istețul : (își vîră capul pe ușă) Pst ! E aici. Stă nemișcat. E mort de-a binelea.

Gavrilă : (își vîră și el capul pe ușă, lipit de Istețul) Opinie discutabilă : ochii-s deschiși.

Eliodor : (apare și el ; buchet cu cei doi) Parcă respiră. Dă, doamne, să respire !

Paula : (apare taman lîngă Eliodor, ca să-l contrazică) De de unde, e mort categoric ! Știu eu, că am citit într-o carte.

Mărin : (cu un cap de-asupra celorlalți) Am o idee : să cîntăm ceva să-l trezim.

Eliodor : Ce vorbești, Mărine !

Mărin : Cum cîntați voi de fals, sculați și morții din morminte. Ori el ...

Istețul : Mi, mi, un, doi, și !

— se cîntă un „la mulți ani“ fals și strident.

Ion : (apare ca o furtună : Ceilalți sînt pur și simplu proiectați în interior) Ce faceți, nebunilor ? Se poate așa ceva, la o casă îndoliată ? Tocmai „la mulți ani“ v-a venit să-i cîntați ! Țț, țț, ce mai oameni ! Așa v-am învățat eu ?

Istețul : Păi, ăsta e unicul cîntec pe care l-am pregătit. Altul nu știm.

Gavrilă : N-a existat o alternativă, nici mai tristă, nici mai veselă.

Paula : Dar uită-te, Meștere Ion, Meșterul Ilie trăiește doar. Parcă mișcă din ochi. (ceea ce Meșterul Ilie și face, a mirare)

Ion : Atunci e altceva. Să procedăm deci conform planului inițial. Paula, vaza cu flori, Eliodor idem, Mărin, tu ce-ai acolo ?

Mărin : O idee : să mai cîntăm odată și dumnealui se scoală de-a binelea. Nu mi-am putut închipui vreodată ce efect curativ poate avea un cîntec bine cîntat.

Ion : Puneți frumos florile pe măsuță. Tu, Gavrilă, ce ai adus acolo ?

Gavrilă : Ce mi-a căzut în mîină : scrumiera. O pun pe măsuță și pe urmă o iau și o duc înapoi la atelier. O aveți sub inventar.
(tinerii aranjează tot ce au adus)

Ion : Eu, măi Ilie, ți-am scris cîteva cuvinte aici pe pancarta asta. Uite o pun de-asupra capului, să se vadă bine (începe să o monteze cu mare grijă). Fiindcă trăiești, măi prietene Ilie, să-ți cîntăm de ziua ta un „la mulți ani“ (Meșterul Ilie face o grimasă) Nu vrei ? Nu ți-a plăcut adineaori ? (a terminat de fixat pancarta) Dar de asta ce zici ? Ți place ? (semn că da) Doar e făcută de mîna mea ! Noi, măi Ilie, am pregătit totul pentru ora șapte astă-dimineață. Apoi te-am așteptat ; tu n-ai venit. Noi ne-am speriat. Să-ți spună ei, că au fost de față. Am pornit atunci înapoi ; te-am găsit viu și, sperăm, viu să și rămîi. Am venit să-ți spunem la mulți ani. Și multă sănătate ! De sănătate ai mare nevoie, că ești bolnav, nu, Ilie ? Oricine are dreptul să se îmbolnăvească. Dar tu nu știu să fi lipsit vreodată de la slujbă din cauză de boală. Dar uite, că boala nu iartă pe nimeni. Ce te doare, Ilie ? Șalele ? Dacă te dor șalele e de la lumbago. Picioarele ? E. poate un început de gripă. Acuma circulă gripa londoneză. Aia hong-kong a trecut, nu mai e la modă. Tot mai elegant e să te alegi cu o gripă englezească, nu ? (rîde singur de gluma lui, dar Ilie e „de lemn Tănase“) Haide, măi Ilie, zi-i și tu o vorbuliță colea ; ce ai amuțit, ți-a stat graiul ? Ori ai amigdalită ? Nu ? N-ai amigdalită ? Atunci spune-ne tu cu ce suferi. Uite, fraților că nu vrea să vorbească ?

Iastețul : Sau nu poate. Ce zici, Gavrilă ?

Gavrilă : Nu dispun de informații din domeniul anatomiei. Cînd am vrut să mă înscriu la cursul „primul ajutor în caz de accident“ m-ați trimis la cursul „paza contra incendiilor“.

Eliodor : Meștere Ion, să vorbească dumneaei. Nu apucă dînsa să spună nici zece cuvinte și Meșterul Ilie o și ia din loc.

Paula : Poftim, obrăznicie, mă face și guralivă și mafaldă; Doamne, și cît l-am crezut de serios!

Mărin : Am o idee : un banc cu olteni.

Ion : Vrei să auzi un banc bun, Ilie ? (Ilie e pasiv în continuare) Nu vrea. Să știți, măi băieți, că Ilie al nostru are o boală ascunsă. S-a fixat în el un bacil afurisit și nu mai vrea să iasă. Sau l-a înțepat ceva, ori l-a supărat tare cineva. Să-l lăsăm singur. Să luăm lucrurile aduse de ziua lui, și să plecăm. Să-l lăsăm pe Ilie pe mîna coanei Pelaghia.

(Meșterul Ilie dă semne de mare agitație, de spaimă) A, nu vrei cu dumneaei ? Dar nici cu mine nu-ți place. Atunci una din două : îmi spui ce ai, și-ți răspund ce e de făcut, acuma, cît număr pînă la trei, ori m-am dus și nu mai vreau să aud de numele tău.

Ilie : (cum vrei tu : Îi arată cu un semn al ochilor adevărîța)

Ion : (nu sesizează gestul) Ați strîns lucrurile, băieți ? (între timp băieții au adunat vasele, florile, pancarta și așteaptă cu ele în brațe, înșirați în fața ușii)

Istețul : Sîntem gata de plecare.

Gavrilă : Plecarea precipitată ; nu am epuizat toate posibilitățile.

Mărin : Am o idee : să mai încercăm odată.

Paula : Meștere Ion, mai fă o ultimă încercare.

Ion : De acord, băieți. De acord, Ilie ? (nici un gest) Să știi că m-ai supărat tare, măi Ilie. Să nu vii tu la serviciu la ora șapte ; să te așteptăm noi acolo cu toate astea gata pregătite și tu să lipsești ! Ai întîrziat tu vreodată de la slujbă. Nu-mi aduc aminte. La tine punctualitatea a fost ca un legă-mînt. Datoria înainte de toate și la țanc. Cînd le vorbeam băieților de disciplină, pe tine te dădeam drept exemplu. Și, așa deodată, vrei să te dezminți, să mă dezminți pe mine care și-am fost prieten devotat o viață întreagă ! Căci să știi măi Ilie, cînd am aflat că ești decedat, mai, mai să fac un infarct. Ne-ai făcut o farsă, măi Ilie și nu-i frumos. Măi, măi Ilie, lasă farsele pe altă dată și spune și tu o vorbuliță.

(Meșterul Ilie face din cap un gest spre hîrtia aceea)

Ion : (supărat foc) Degeaba, hăieți nu vrea și pace. Își bate joc de noi.

Paula : Meștere Ion, am impresia că Meșterul Ilie face semne cu ochii, parcă ar vrea să ne arate ceva.

Eliodor : Are vedenii, fata asta.

Gavrilă : Vede bine fata asta. Meșterul Ilie a făcut un semn cu ochiul.

Istețul : Mie mi se pare că are în vedere fițuica aceea.

Ion : Ce fițuică ? (vede adeverința, o privește lung și se dumirește) Băieți, aici e dezlegarea și explicația lucrurilor : „Vă aducem la cunoștință că persoana indicată este decedată“ ... Așa scrie aici, pe românește, decedată ! Persoana indicată este el, Meșterul Ilie. Asta era !

Gavrilă : Să mai spuneți că eu vorbesc baliverne. Am ghicit chiar de la început.

Paula : Atunci era vorba numai de întîrziere.

Eliodor : Ce ne mai grozăvim ! Și nu spunea meșterul Ion că întîrzierea echivalează cu un deces ?

Ion : Cine a eliberat adeverința asta ? (Ilie — mut)

Istețul : Cred că scrie acolo la antet.

Ion : Scrie, dar ce importanță are devreme ce Ilie e într-un hal fără de hal ...

Paula : Din cauza șocului, ce vreți ; să te trezești așa, deodată, pe lumea cealaltă.

Mărin : Un fleac de hîrtie. Alta trebuie să fie pricina.

Gavrilă : Hîrtia nu e fleac, e act oficial.

Ion : Ai dreptate, Gavrilă. E act oficial. Și încă ce act ! Decid actele astea civile că ești decedat, nu te mai crede nimeni viu și mort rămîi în vecii-vecilor.

Mărin : Amin !

Gavrilă : Pînă cînd un alt act oficial te readuce printre cei vii.

Mărin : Nici nu-i chiar așa de rău. Mi-ar place să fac pe mortul viu. Aș fi un fel de om invizibil.

Istețul : Cu tine mort sau cu tine viu nu-i nici o pagubă pentru nimeni. Meșterul Ilie este însă un om de care lumea are nevoie viu, nu mort, cu acte în regulă și cu glasul în ordine. Cine i-a făcut festa asta cu adeverința a păgubit societatea de un om activ și, cred că sînteți de acord cu mine, integru.

Ion : Băieți, lucrurile sînt clare. Eu zic să mergem la instituția care l-a declarat decedat. Să clarificăm lucrurile acolo. De acolo ?

Gavrilă : O alternativă justă.

Istețul : Ce facem cu recuzita asta ?

Ion : O luăm cu noi, ca să-i impresionăm.

Mărin : Am o idee : eu rămîn cu dumnealui. Dacă între timp îi revine glasul, să aibă cu cine schimbe o vorbă.

Eliodor : Mai bine să rămînă tovarășa.

Paula : Și de ce, mă rog, tocmai eu ?

Ion : Tu, Paula, ești un suflet mai sensibil. Dacă își revine cumva, să nu fie bruscat. Băieți, gata de plecare ? Ați luat bagajele ? Ilie, rămîi cu Paula. Îți jur, pe vechea noastră prietenie, că voi face lumină în cazul tău, Ancora ! La drum !
(ies cu toții, în scenă rămîne Meșterul Ilie cu Paula)

Paula : Să nu fiți supărat pe mine. Poate vă convenea mai mult unul din băieți. Faceți o partidă de șah, așa pe muțește. La șah nici nu e voie să se vorbească. (Ilie : numai de șah nu-mi arde mie) Eu n-aș avea poftă de șah, chiar dacă aș ști să joc. Mi-ați dat toate planurile peste cap. (Ilie : mirare) Da, da, nu vă mirați. După ce vă sărbătoream pe dumneavoastră, și vă cîntam „la mulți ani“, am fi anunțat „surpriza“, logodna noastră și mergeam seara cu toții la restaurant. Dumneavoastră ați întîrziat, noi am aflat că ați decedat, eu am refuzat să mă logodesc într-o zi ca asta, el s-a supărat și m-a făcut mistică, eu am zis ceva la adresa lui, el mi-a urât să nu-mi vînd cărțile de la stand. Eu n-am putut suporta așa un afront. Poate să-mi spună orice : să-mi fugă firele de la ciorapi, să nu-mi iasă permanentul, dar nu suport să mi se spună să nu-mi vînd cărțile. Și uite așa, din cauza decesului dumneavoastră, eu am ratat logodna și n-o să mai pot repara nimic. Nici nu mai vreau să-l vîd ; (se smiorcăie) să se logodească cu cine-i place, iar pe mine să mă lase în pace. Zicea că-l reclam la organizație, dar eu n-am să-l reclam. Să-l judece propria lui conștiință, că a părăsit o tovarășă devotată și cu nivel ridicat (Ilie : vai, vai, ce inconștientă !) Așa-i viața, complexă și plină de contradicții. Bunăoară, viața mea : acum un ceas era plină de făgăduieli și perspective, eram la un

pas de logodnă și deodată totul s-a năruit pe neprevăzutele. Sau, viața dumneavoastră : ieri viu și fruntaș în muncă, azi mut de disperare, declarat decedat și cu sărbătorirea ratată. Ce de încurcături în viața asta ! A dumneavoastră e cea mai încurcată. Dar o lămurește Meșterul Ion. Nici nu trec treizeci de minute și se întoarce cu încurcătura descurcată. Vă țin eu de urît pînă atunci. E bine, cald, plăcut aici. Mă simt în siguranță. Dumneavoastră vă gîndiți la ale dumneavoastră, eu mă gîndesc la seminarul de mîine la care am făcut un referat. Ne gîndim amîndoi în liniște (ceea ce și fac). (În liniștea solemnă, un scîrțîit de ușă. Apare Pelaghia tiptil, felină, dar cînd o vede pe Paula înlemneste)

Pelaghia : (cu un suprem efort) Eleonora ! Vino, soro, să vezi minunea. Vino repede !

Eleonora : (apare și ea în aceeași postură) Mamă, eu leșin. Cine-i fantoma, mamă ?

Pelaghia : (și-a revenit) Cine ești dumneata, femeie ? (Paula nu apucă să rostească o vorbă) Ce cauți la capătiiul acestui muribund ?

Eleonora : Decedat, mamă, și mut.

Pelaghia : (culmea indignării) Ilie, cine-i dumneaei !

Eleonora : Nu întreba, că nu-ți răspunde ; dar e clar ca bună ziua ce se întîmplă aici. Pun mîna în foc că dumnealui a și conversat pînă a nu intra noi, a discutat pe limba lui maternă cu această duduie. Mamă, ipoteza ta este absolut valabilă.

Pelaghia : Aia cu divorțul ?

Eleonora : Că doar nu aia cu datoriile. Ilie, eu m-am lămurit cum devine chestiunea. Mamă, eu știu ce am de făcut. Ne mutăm. Rămîi Ilie, cu dînsa.

Paula : (care abia apucă să spună și ea o vorbă) Dar, doamnă, doamnelor, nu e ce credeți dumneavoastră. Noi l-am așteptat pe dumnealui ...

Pelaghia : Care noi ?

Eleonora : Adică ea, nu mama ei și nu bunica ei ...

Paula : Nu, doamnă, noi, adică echipa Meșterului Ion ...

Eleonora : L-ați amestecat în afacerea asta și pe dumnealui ? Și mă rog frumos, ce hram poartă Ion în toată afacerea asta ? El e peșitorul, ori nașul, ori și una și alta ?

Paula : Doamne, cum să vă explic că nu e ce credeți dumneavoastră. Meștere Ilie, spune și dumneata

un cuvînt să clarificăm odată de ce mă aflu aici. Că altfel cine știe ce sînt în stare să-mi facă. Vă rog, mult de tot, explicați-le dumneavoastră. Ajutați-mă și pe mine. După ce am ratat logodna ...

Pelaghia : Logodna ? Ce logodnă ?

Eleonora : Aștia s-au și logodit. Doamne, mamă, dă-mi repede o înghițitură de apă că altfel amușesc și eu (Ilie : nu dă domnul !) Care va să zică v-ați și logodit ?

Paula : Cu Eliodor, doamnă.

Pelaghia : Nu-i mai spune Ilie ca pînă acuma, îi zice Eliodor, adică Ilie odorul meu, sau cam așa ceva. Doamne, ce ți-e dat să mai vezi și să auzi în viață !

Paula : Păi eu ce tot spun ? Viața-i complicată și complexă, dar nu mă crede nimeni.

Pelaghia : Eu te cred, dar spune-mi de ce ești aici ?

Eleonora : Cu ce scop ?

Paula : Am venit aici cu toții, dar ceilalți au plecat la biroul acela cu certificatul, să clarifice încurcătura și m-au lăsat pe mine să-i țin de urît. Eu sînt cam tăcută și mă potriveam.

Eleonora : Și cine-i Eliodor ?

Paula : Logodnicul, adică fostul meu logodnic care nu mai mi-e logodnic din cauza dînsului.

Pelaghia : Satir bătrîn ! Ai ajuns să desparți logodnicii. Ce depravare ! (Ilie : dacă așa zici mata !)

Paula : Eu l-am părăsit. A vrut să ne logodim în ziua decesului. Eu m-am opus. El a declarat că-s mistică și a mai adăugat ceva urît în legătură cu cărțile mele.

Pelaghia : Deci, mata n-ai nici un amestec în povestea cu certificatul ?

Paula : Ba da. Dar e secret și nu vă pot spune. Nici într-un caz, nu e în legătură cu vreo logodnă sau vreun divorț sau cu alte asemenea chestii complicate. Și acuma, că ați venit dumneavoastră, eu plec și aștept în stradă pînă vin bărbații.

Pelaghia : Rămii cu noi. E mai vesel în trei. Dacă vrei facem și o pasiență (zis și făcut). Să vedem ce-ți spun cărțile mele. (deodată, alarmată)

Eleonora : Fii atentă, soro ! Nenorocire ! Furtună. Vai de capul meu !

(afară se aude un cor de bocitoare, sonor, dramatic, disperat. Intră cele șase Ane, în doliu, bocind nevoie mare)

Pelaghia-Eleonora : Fată, tovărășico, scapă cine poate !
(cele trei femei fug care pe unde apucă)

— Cele șase Ane se îndreaptă cu pași greoi, aproape în cadență, de patul lui Ilie, se așează pe scaunele de acolo, continuînd să bocească și cade cortina.

(C O R T I N A !)

POVESTE SIMPLĂ

dramă în 2 părți

FRAGMENT

În scenă se află *Irina* și *Ana*. Sonerie la intrare.

Ana : Așează-te aici pînă văd cine e. (Merge să deschidă și revine urmată de *Manole*, un muncitor, slab și nebărbierit, cu hainele decolorate, rupte, în jur de 45 de ani)

Manole : Bună dimineața. Domnul *Manase* e acasă, vă rog ?

Ana : Da, e prin grădină.

Irina : Ocupați loc. Așteptați. Trebuie să se întoarcă imediat. Mamă *Ana*, servește-l pe domnul cu o cafea, te rog. (*Ana* iese).

Manole : Pe mine ?

Irina : De ce te miri ?

Manole : Știți ... mă gîndesc că ar putea să se supere d-l *Manase* ... știți ... cum să vă spun ... dar eu ... sînt din lumea cealaltă ...

Irina : Cum adică din lumea cealaltă ?

Manole : De ce vă faceți că nu înțelegeți ? Sînteți foarte bună, dar eu nu sînt obișnuit să fie cineva bun cu mine în afară de mama. Și-apoi dvs., vedeți ... sînteți din lumea cealaltă.

Irina : Mai înainte spuneai că dumneata ești din lumea cealaltă.

Manole : Da, eu sînt din cealaltă.

Irina : Iartă-mă, dar nu înțeleg nimic.

Manole : Dumneavoastră nu știți că în lumea asta sînt două lumi ?

Irina : Cine ți-a spus asta ?

Manole : Nu mi-a spus nimeni, dar eu le văd și le simt. Mă întîlnesc cu ele la fiecare pas.

- Irina* : Ți se pare.
- Manole* : Ar fi minunat să mi se pară, cum ziceți dumneavoastră, dar cum să mi se pară când acasă moare mama de foame. Ori mi se pare când caut prin gunoaie o bucată de pîine.
- Irina* : (Vede pe pieptul lui o decorație) : Ce-i asta ?
- Manole* : O decorație, domnișoară. Pe asta am primit-o în schimbul brațului pierdut pe front. (Zîmbet trist) După cum vedeți sînt un erou, domnișoară !
- Irina* : Și nu ți s-a acordat nici un ajutor de la stat ?
- Manole* : Ba da, domnișoară. Mi-au dat dreptul să-mi deschid o tutungerie — dar eu m-am gîndit să le fiu de folos oamenilor și am deschis o ceainărie.
- Irina* : Destul de puțin.
- Manole* : Puțin, dar mă ajută. Făceam ceaiuri din plante tămăduitoare și oamenii le căutau.
- Irina* : Și n-o mai ai ?
- Manole* : Mi-au închis-o. Au venit, m-au bătut, și-au închis-o.
- Irina* : De ce ?
- Manole* : Spuneau că am ascuns un comunist.
- Irina* : (Curioasă) : Și chiar ai ascuns un comunist ?
- Manole* : Eu, domnișoară, n-am de unde să știu dacă era comunist sau nu. Știu doar că pe bietul om îl căutau pentru că îndemna muncitorii să nu mai fabrice arme. Împărțea și niște hîrtii în care se spunea că ... (își dă seama că vorbește prea mult).
- Irina* : De ce te-ai oprit ? Ce scria în hîrțile acelea ?
- Manole* : Ei, domnișoară, m-am luat și eu cu vorba. Ce vă pot interesa pe dvs. treburile astea ? !
- Irina* : Eu sînt aici ca într-o colivie, țintuită în căruciorul meu. Aș vrea să știu ce se întîmplă dincolo de zidurile astea. Dar nimeni nu mă ajută.
- Manole* : E mai bine așa, domnișoară.
- Irina* : Fiecare vede binele în felul lui. Sînt om și aș vrea să trăiesc între oameni. Aud atîtea vorbindu-se și eu nu înțeleg nimic. Ce se întîmplă dincolo de zidurile care mă înconjoară ?
- Manole* : Multe. Multe se întîmplă, domnișoară.
- Irina* : Mereu același răspuns ? Dar ce ?
- Manole* : Degeaba v-ar explica cineva că tot n-ați înțelege. Astea trebuiesc trăite ca să le înțelegeți.
- Irina* : Și comuniștii, despre care aud vorbindu-se mereu, cine sînt ?
- Manole* : Oameni, domnișoară.

Irina : Oameni, oameni ! Dar ce fel de oameni ?

Manole : Ca toți ceilalți, domnișoară.

Irina : Și-atunci de ce se înfurie tata și Mocioiu, și prefectul poliției și alții, când aud de ei ?

Manole : Probabil pentru că, așa cum spunea prietenul acela al meu pe care l-am ascuns, vor să facă să nu mai fie pe lumea asta două lumi, ci una singură (cu mare durere ca pentru el) în care nimeni să nu mai fie nevoit să-și vîndă ochii ...

Irina : Spune-mi domnule ...

Manole : Manole, domnișoară ...

Irina : (Surprinsă) : Manole ? Dumneata ești ...

Manole : Da, domnișoară. Ați băut de multe ori, împreună cu Alin, ceai la mine.

Irina : (Cu gîndul departe) Manole ! ...

Manole : Mi-am dat seama că nu mă mai recunoașteți. Eu însă v-am recunoscut imediat. Deși aveți vocea foarte schimbată, părul mai lung și ochii mai triști, ați rămas la fel de frumoasă.

Irina : Ce știi despre Alin ?

Manole : Că vă iubea foarte mult.

Irina : Ți-a spus el asta ?

Manole : Nu era nevoie. Știam fără să-mi spună.

Irina : Ce mai știi despre el ?

Manole : Sînt cinci ani de cînd nu mai știu nimic. Nici dumneavoastră ?

Irina : Tot de cinci ani.

Manole : Alin era un om. Un om bun. Cu el aveai curaj. Pracă purta magnet în priviri așa atrăgea oamenii spre el. Cred că de-aceea l-au luat.

Irina : Cine ?

Manole : Cîinii ăștia. Era în seara cînd ați venit și nu l-ați mai găsit. Cu puțin înainte îl luaseră. Să mă iertați că atunci v-am mințit, dar credeam că se va întoarce repede.

Irina : (cu gîndurile ei) : Și nu s-a mai întors ...

Manole : Macii ăștia sînt aduși de o bătrînă !

Irina : Da.

Manole : El a rugat-o să vă aducă, din cînd în cînd, un buchet de maci.

Manase : (intră grăbit) : Ai venit ?

Manole : Să trăiți, domnule, Da.

Manase : Și ?

Manole : N-am încotro, d-le. Il vînd.

Manase : Care va să zică, 50 000 pentru ochiul drept ?

Manole : Da.

Manase : Atunci vino să încheiem contractul. Jumătate acuma și restul pînă la crăciun. E bine ?

Manole : Fie și așa numai să încheiem contractul.

Irina : (care pînă acuma a fost atentă) : Ce contract ?

Manase : Îți spun eu altădată. Acum n-am timp.

(lui Manole inducîndu-i ușa) : Poștește.

Manole : (Irinei) : Sărut mîinile !

Irina : Tată, mai lasă-l puțin. Îmi povestea ceva despre Alin.

Manose : Ți-am spus să nu mai amintești numele acestui individ.

Irina : (Se ridică cu hotărîre) Alin e logodnicul meu.

Manase : Nu-l recunosc (lui Manole). Poștește. (ies amîndoi)

Irina rămîne îndurerată. Joc de lumini care marchează scurgerea timpului ; marchează un vis, o amintire. Acordul unei lire este transformat încet, încet în furtună. Fulgeră și tună. Un reflector luminează statuia, apoi pe Irina. Din nou luminează pe statuie.

Statuia : (Cu vocea lui Alin. Dealtfel și înfățișarea acesteia este identică cu a lui Alin) :

Noaptea-și desfășoară tainele

Și fulgeră și tună.

Cei ce așteaptă nu au somn.

Veghează.

Și fulgeră și tună.

Cei ce nădăjduiesc țin ferestrele deschise

Să poată vedea cum ziua se desprinde,

Sîngerînd.

Din neguri de furtună.

Și fulgeră și tună.

Noaptea-și desfășoară tainele

Rostogolind chemări în infinit

Și valuri peste mare.

Cei osteniți rămîn în drum

Căci drumu-i lung

Și greu.

Nu vor putea răspunde la chemări,

Nu vor răspunde nimănui.

Și fulgeră și tună.

Irina : Cine vorbea ? Am auzit o voce, o voce care seamănă cu a lui Alin. Nu-i nimeni aici ? Răspunde ! Alin, unde ești ? Știu că ești aici. De ce nu-mi răspunzi ? Te rog, răspunde-mi.

Alin : (apare în capătul scării, parcă desprins din lumina fulgerelor. Are pe frunte o rană cicatrizată. Cald, cu zîmbet fermecător) Nici un bărbat din lume n-ar putea rezista unei astfel de chemări!

Irina : Alin, ai venit ! (Urcă pînă la el. Îl îmbrățișează) Ai venit. Ce fericită sînt că ai venit. Că te pot cuprinde cu brațele. De ce ai întîrziat atîta ?

Alin : Am întîrziat ?

Irina : (Mîngîindu-se de trupul lui) Mult, foarte mult. Atît de mult încît am început să mă îndoiesc că ai să mai vii. Dealtfel eu niciodată nu am avut certitudini, dar te-am așteptat. De ce ai întîrziat atîta ? Dacă aș fi obosit așteptînd, m-aș fi pierdut pe drum și nimeni n-ar mai fi știut unde să mă găsească.

Alin : Crezi ?

Irina : De ce-mi vorbești de atît de departe ? Ești atît de plin de praf și ars de soare încît îmi lași impresia că ai străbătut un drum de mii de ani ca să ajungi pînă aici.

Alin : Cine știe ! S-ar putea.

Irina : Dar ți-ai păstrat felul tău de a răspunde. Vino să te odihnești puțin. Lui tata i-am spus că ești logodnicul meu. Nici nu vrea să-ți audă numele, dar tu nu te superi, nu-i așa ? La urma urmei, dacă se împotrivește, noi putem pleca oriunde. Undeva, la țară, între munți am o casuță mică, moștenită de la bunicul, nu-i cine știe ce, dar are o livadă de meri și-nprejur, primăvara, cresc toate florile pămîntului. Am putea trăi fericiți acolo. Nu-i așa iubitele ?

Alin : (absent) : Sigur că da !

Irina : Am aflat de la Manole că ai fost arestat. Dacă știam unde ești veneam să te văd, dar am aflat tîrziu. Și-apoi sînt oloagă. Nu știu ce s-a întîmplat de pot merge acum ! Îți mulțumesc pentru maci. (Fulgeră)

Alin : Ce timp !

Irina : Bine că nu te-a prins ploaia pe drum.

Alin : Ce mai face grădinarul ?

Irina : Se chinuiește să descopere trandafirul albastru. De ani de zile tot încearcă. Tu crezi că va reuși ? De ce nu ești atent la ce-ți spun ? Ești lîngă mine și totuși ești atît de departe.

Alin : Vorbești copilării.

Irina : Știu. Și poate că tot ce-ți spun e o copilărie, dar mi se întâmplă foarte des. Când stau singură și ascult boarea care trezește frunzele castanilor, mi se pare că ești tu, dînd ramurile arborilor la o parte ca să treci. Alerg la ușă s-o deschid, dar nu-i decît adierea vîntului. Dacă n-ai putut veni, de ce nu mi-ai scris ?

Alin : Nu s-a putut. Trei ani de zile într-o insulă pustie, doar noi și stîncile golașe. Eram siliți să cărăm pietre ca să ne strivim credința. Apoi ne-au îngropat de vii, să murim odată cu adevărul ce-l purtăm în noi. Dar n-am murit nici noi, nici adevărul. Și-acum, iartă-mă, trebuie să plec.

Irina : Nu te voi lăsa. Voi zidi toate ferestrele, voi zăvorî toate ușile și nu te voi lăsa. Tu trebuie să fi numai al meu. Numai eu sînt în stare să-ți ascult tăcerile și să te înțeleg.

Alin : (Cald) : Nu pot rămîne.

Irina : Am să insist. Nu-i așa că și tu ai vrea să rămii ?

Alin : Foarte mult. Când stau și-mi ascult vocile trupului am impresia că sînt întreg o inimă care ar vrea să bată numai pentru tine. Din păcate asta încă nu e posibil.

Irina : Trebuie să fie.

Alin : Cu siguranță, de aceea trebuie să plec acuma. Ne îndreptăm spre zi și sînt așteptat.

Irina : Eu ce să fac ? Încotro să merg ?

Alin : Fiecare să-și răspundă singur întrebărilor !

Irina : Tu care ai fost în stare să mă scoți din ghearele unei fiare, nu ești în stare să mă scoți din pînjeniișul acestei singurătăți, din lumea asta unde totul îmi este străin ? Cît de mult trebuie să lupt ca să te cîștig ?

Alin : Cum de nu mă cunoști încă ? ! De cite ori să-ți spun că dincolo de această noapte ...

Irina : ... este țara ta, cu livezi și orașe albe, fără garduri, fără bariere, cu lanuri imense de griu și de maci.

Alin : Irina, tu știi legenda macilor ?

Irina : (continuînd) : Țara ta cu bulevarde largi ca să încapă toate zîmbetele, cu cascade de vînt care să pună în mișcare turbine uriașe, care preschimbă cărbunele în lumină. Dar nu te-ai convins că ea nu există ?

Alin : (simplu) : Eu cred în ea. O port în mine, în sângele și inima mea.

Irina : Nu vreau să-ți împarți inima.

Alin : Atunci cum aş putea rămîne întreg ?

Irina : Uite așa, lângă mine. (Îi strînge capul la piept, tresare) Ți-e fruntea însîngerată. Unde te-ai rănit ?

Alin : În drum spre țara mea.

Irina : Acum pricep de ce vorbeai de-atît de departe. Cît sînge ai pierdut !

Alin : Nu l-am pierdut. L-am dat în schimbul unor trepte cucerite.

Irina : Cum de n-am văzut-o pînă acum ?

Alin : E atît de veche rana aceasta ! De altfel nu ești singura care n-a văzut-o. Unii nu știu s-o vadă. Nu știu să-și vadă nici propriile lor răni. Iar alții nu vor sau se tem să le vadă.

Irina : Să te pansez.

Alin : Ar fi în zadar. Sînt multe alte răni ascunse care-s mai dureroase. Pînă cînd nu se vor vindeca acestea, cum crezi că pot rămîne lângă tine ?

Irina : Nimeni nu merită să te jertfești pentru el. Oamenii nu știu să deosebească binele de rău. Și cînd îl pot deosebi, nu au destulă tărie să acționeze.

Alin : Tocmai de-aceea trebuie să le dea cineva tăria de care au nevoie.

Irina : Nu vor face nimic. Sînt destul de egoiști.

Alin : Trebuie învățați să privească dincolo de egoismul lor ca să poată vedea întregul.

Irina : Și crezi că tu singur îi poți învăța ?

Alin : Dar eu nu sînt singur. Sînt mii de oameni care sînt și gîndesc ca mine. Și numărul lor sporește mereu.

Irina : Unde sînt oamenii aceia ?

Alin : De aici, dintre zidurile tale nu-i poți vedea.

Irina : Renunță, Alin ! Cu ce s-a ales Prometeu după toată jertfa lui ?

Alin : El cu nimic, dar oamenii s-au ales cu focul și îndrăzneala de-a lupta împotriva zeilor. Fără puterea de-a te jertfi nu poți fi cu adevărat liber.

Irina : Și alții au promis libertate, și ce s-a ales ?

Alin : Noi nu promitem nimic. Vrem să-i convingem doar că țara despre care ți-am vorbit e a lor și e aproape, dar pînă la ea nu se poate ajunge decît luptînd.

Irina : Dacă ar gândi toți așa ...

Alin : Atunci aş putea rămîne lingă tine pentru totdeauna.

Irina : Am să vin cu tine. Mă iei ?

Alin : Eu nu iau pe nimeni. Nu am dreptul să iau. Ce s-ar întîmpla dacă ai sparge învelișul unui vierme de mătase ? L-ai lăsa tot vierme. El știe cînd e în stare să zboare și singur va deveni fluture.

Irina : Cinci ani de zile am așteptat venirea ta. Credeam că ai să mă ridici în brațe și ai să mă duci lingă un leagăn unde se desăvîrșește un cîntec adevărat. Am renunțat la toate chemările mele ca să pot sta, fără remușcare, în fața ta. Nu vreau să crezi că e un reproș ceea ce-ți spun, dar uiți că sînt femeie și simt viața clocotind în mine, plină de rîvnă pentru alte vieți. Urăsc lumea în care m-am născut, și aștept, și aștept, aștept ...

Alin : Pînă uiți ce aștepti.

Irina : Niciodată. Întotdeauna știu că te aștept pe tine. Te văd umblînd pe cer și-ți simt aripile, bătaia lor care-mi pune-n mișcare pulsul și adierea lor care-mi înfășoară iernile în căldura ta, să nu îngheț. Uneori mă înalț pînă la tine, zbor odată cu tine pînă la țara ta, dar ajunge să aud claxoanele mașinilor ca să mă trezesc, din nou, aici și să văd lumea așa cum este.

Alin : Și eu le-aud, dar nu mă-ntorc.

Irina : Tu ești prea sigur de dreptatea ta. Tu poți găsi bucurii oriunde și oricum. Eu nu am altă bucurie decît așteptarea venirii tale. Iar tu nu faci altceva decît să treci din cînd în cînd să vezi dacă mai am destulă tărie s-aștept, și pleci. Parcă ai fi Hermes care verifica lanțurile lui Prometeu (Plînge).

Alin : Irina ...

Irina : Du-te, ... Du-te ! Simt că dacă mai rămii îmi voi pierde ultima fărîmă de mîndrie. Du-te, ce mai stai ? ! Ce-ți pasă ție că eu aștept !

Alin : (Cald) : Străzile sînt pline de copii cu minile întinse. Crezi că ei nu așteaptă nimic ? Înfășurate în durerea lor, fără foc în vatră, mii de mame stau singure pentru că feciorii lor sînt plecați să lupte într-un război pe care nu-l vor. Crezi că ele nu așteaptă nimic ? Dacă ai merge la o închisoare ai vedea o mulțime de femei care vin, de ani de zile și-și ascund plînsul ca să nu lovească cu lacrima

rănilor soților încătușați numai și numai pentru că nu vor să se întoarcă din drumul care duce spre țara mea, cum zici tu. Și sărutul iubirii lor așteaptă-împlinirea ! Gîndește-te la toate acestea și vei vedea că nu pot să rămîn.

Irina : Atunci ia-mă cu tine. (El urcă scările) De ce pleci fără să-mi răspunzi ? (Încearcă să urce scările în urma lui. Dar umbra lui Manase o prinde de mîină cu brutalitate.)

Manase : Stai. Locul tău e aici.

Irina : (Zbătîndu-se) : Lasă-mă !

Manase : (O duce jos și-o îmbrîncește-n cărucior) : Aici e locul tău. (Manase dispare)

Irina : (Încearcă să se ridice dar nu mai poate. Lumina a trecut în planul realului) : Alin ! De ce nu m-ai luat cu tine ? De ce mai lăsat iar singură ? (Plînge)

Speranța : (Care niciodată nu intră ci apare pur și simplu) : Trezește-te, nu mai plînge !

Irina : Ești aici ? Unde s-a dus Alin ?

Speranța : Cînd ai să știi legenda macilor vei afla.

Irina : Ce-i cu legenda asta ? Mereu aud vorbindu-se de ea, dar nimeni nu mi-o spune.

Speranța : E o poveste simplă. Dar degeaba ți-ar spune-o cineva că tot n-ai pricepe-o. Tîlcurile ei trebuie să le descoperi singură.

(C O R T I N A !)

V. CRITICĂ LITERARĂ

O AFIRMARE PLENARĂ A LITERATURII ARĂDENE

Este, în momentul de față, o evidență existența la Arad a unui valoros nucleu de scriitori talentați. Despre majoritatea dintre acești scriitori am scris avînd prima întîlnire cu opera lor. O parte din comentariile critice au fost publicate în ziarul *Flacăra roșie*, publicație ce-și deschide generos paginile spre receptarea fenomenului literar actual din Arad. Peste o tradiție culturală de marcă, cum este cea a Aradului, se suprapune, acum, efortul constructiv al unei noi generații de scriitori, care prin cărți de valoare sporesc patrimoniul nostru cultural. O parte din creația celor care adaugă noi frumuseți artei cuvîntului, trăiesc și creează în ținuturile dintre Mureș și Crișuri, este surprinsă în prezentele comentarii critice.

FLORIN BĂNESCU (n. la 30 martie 1939 în localitatea Armeniș — Caraș-Severin) a debutat editorial cu un volum de proză scurtă *Să arunci cu pietre în soare* (1974), premiat la concursul Editurii Eminescu. În prima carte se puteau observa cîteva caracteristici mai pregnant afirmate în *Anotimp al ninsorilor albastre* (1975), *Semințele dimineții* (1977), *Ierni peste tei* (1978) = *Tangaj* (1980), *Calendar pe o sută de ani* (1982). Anume, monologul rememorativ, înclinația spre narațiunea infuzată de lirism, inflexiuni ale prozei moderne truvabile în montajele epicului, tangarea în memorie, îmbinarea ficțiunii cu documentul. Practic *Anotimp al ninsorilor albastre* se realizează din monologurile prin rememorare ale celor doi protagoniști — Afilon Jurchescu și Ioana. Doctorul Afilon Jurchescu, după un periplu pe mare (cum se înțelege din cîteva pagini aluzive) se încadrează toxicolog la un mare combinat, găsindu-și, aici, chemarea în rezolvarea unor probleme vitale. Opțiunea are rațiuni mai adînci ținînd de însăși structura eroului, crescut în preajma pădurii și jubilînd într-un mod pro-

priu în fața zăpezilor. Cu o bună percepție a construcției epice, Florin Bănescu reușește un echilibru între proiecțiile autobiografice (revenind Valea Timișului, locul aproape legendar de la Trei Ape) implicația socială și împlinirea destinului individuale. Observând modul cum revine locul de la Trei Ape și în *Tangaj* se poate conchide că este un topos cu ample valențe simbolice în proza lui Florin Bănescu. O lume legendară păstrată în tradiția orală ori documente istorice, un spațiu refăcut printr-o memorie mereu alimentată de poezia mitului intră singular în proza lui Florin Bănescu.

Proza lui Florin Bănescu își găsește resurse în vaste simboluri poematice. În *Ierni peste tei* simbol plurivalent devine *teiul*, în același timp element al naturii protectoare și valoare de idee — independența, libertatea, permanența. Mai mult decât un episod din istoria Banatului este readus în fața cititorului, și anume însăși libertatea și demnitatea ca trăsături ale existenței românilor din această parte a țării. Îmbinând legenda cu adevărul istoric, sau surprinzând cum elemente cîndva petrecute în realitate au devenit ficțiune (poveste ori legendă) *Ierni peste tei* reproduce un episod al luptei pentru libertate, indiferent că lupta era împotriva imperialilor austrieci ori a otomanilor. Multe capitole au ca motto fragmente din *Cronica Banatului* de Nicolae Stoica de Hațeg sau chiar citate din alte documente istorice, și sînt incluse chiar în conținutul cărții notițe după diverse surse documentare. Nu este exclus ca Florin Bănescu să înceapă cu *Ierni peste tei* o cronică românească a Banatului. Îl ajută, la fel de bine pentru aceasta, talentul și capacitatea de creație. În Slatina lui Florei sentimentul independenței și al demnității se păstrează, ca în toate satele românești, din timpuri străvechi, împrumutat naturii, *teiului* ori pădurii protectoare, zăpezilor de la Trei Ape ori undelor Timișului. Un personaj sintetizează trăsăturile: „Mă sumeșesc Îndeajuns am umblat noi cu fruntea în pămînt. Și pămîntul ăsta a fost al nostru de cînd se știu moșii și strămoșii. Au trecut multe neamuri pe aici și noi nu ne-am clintit. Eu nu sînt umblat prin școlile cele mari. Cîte am putut fura de la bietul popă al nostru. Și cîte m-au învățat pădurea și pămîntul. Cleanțurile înalte și riul“. Generații întregi au deprins meșteșugul luptei în condițiile grele ale lotriei (citește haiduciei), pentru a putea apăra la nevoie satul și pămîntul. La școala aspră a haiduciei (sub conducerea

lui Ianăș Bumbăcilă), Mii și ceilalți flăcăi se instruiesc și se educă în spiritul libertății. Trecînd prin proba faptelor bărbate, în locul legendar de la Trei Ape, ei vor deveni luptători desăvîrșiți, capabili să ducă mai departe ce au început înaintașii. Și pentru ei libertatea trebuie să devină principiu esențial al vieții: „Feciorii plecați, florile bărbăției satului, trebuiau scutiți de orice umilințe; să cunoască de acum gustul libertății, să se deprindă cu el și să rămînă învățați de a trăi liber, pentru totdeauna“. Așa cum teiul lui Tudor a devenit însuși semnul satului, ramul de tei este semnul cetei lui Mii.

Cu o bună percepție a îmbinărilor epice, Florin Bădescu reușește o asociere echilibrată a episoadelor eroice cu psihologiile personajelor. Romancierul nu cade în exagerări factologice, ci urmărește literar destine integrate evenimentelor istorice. Sînt bine surprinși Tudor, Mii, Tărăbugă, popa Isaia, Martin Bălan. Obiceiurile satului legate de evenimente fundamentale — nunta, botezul, moartea — se păstrează, și prozatorul le redă cu savoare, exact, într-un limbaj sugestiv. Totul sub aura eroică și a legendei. După nuntă, Ana lui Moatăr îl urmează pe Mii la Trei Ape, iar Iosif va perpetua neamul Banului și va continua lupta. („Te-ai făcut lotru de mic, Iosife, asta-i orînda noastră și ne-om împlini-o atîta vreme cît nu scăpăm de oștirile împăratului creștin și de cele ale împăratului păgîn, steagurile lor își aruncă umbra peste pămînturile noastre, cercînd să le cuprindă, de noi nici nu le pasă ...“). Intervin chiar elemente de senzație — simularea morții lui Mii pentru a distra atenția următorilor. Ca să devină conducătorul satului, Mii trebuie să cuprindă fapte dintr-o vastă experiență a vieții. Sub felurite travestiuri ajunge la turci și la „imperiali“, are lupte fulgerătoare cu cele de „răitari“, iscodește orașul. Natura rămîne cel mai apropiat tovarăș, („acolo ne e adăpostul și de acolo ne luăm tăria de cînd ne știm“). Cu proza lui Florin Bănescu se încearcă reconsiderarea romanului istoric; un mod aparte de a construi epic pe baza documentului folosit atent și exact. Și totuși cît de „literar“ se înfățișează romanul său, care integrează o sumă apreciabilă de documente istorice.

Florin Bănescu se dovedește insistent preocupat de construcția epică, într-o perspectivă modernă a prozei. Apar asocieri neașteptate, contrarii în ordine crono-

logică — modalitatea inedită de a valorifica virtuțile memoriei în *Tangaj*. Doctorul Banu pornește în căutarea unor prieteni și a unor locuri legate puternic de existența sa. *Tangaj* este romanul dezlănțuirii unei memorii după o acută criză amnezică. Memoria revine lent și de-a lungul drumului se povestesc fapte, se reordonează întâmplări cu pondere în refacerea existenței eroului principal. Romanul cuprinde o imixtiune de real și imaginar, o privire în oglinzi paralele prin suprapunerea sau identificarea trăsăturilor personajelor. Poate că Nicolae și Dumitru nu fac decât să-l completeze pe Banu, nefiind decât dedublări în ficțiunea epică. Locul de la Trei Ape și marea (de fapt, marea a fost imaginată mai întâi tot la Trei Ape) se infiltrează adânc în memorie. Starea de flux și reflux, de permanent tangaj modelează memoria. În drumul spre izvoare, spre legendarul loc de la Trei Ape, eroul din *Tangaj* reface și alte drumuri anterioare, își cooptează prietenii în reactivarea memoriei, într-o interesantă schimbare sau confundare a identității. („Ai fi vrut să-l ai pe doctor lângă tine, ca sfătuitor. L-ai fi vrut și pe Dumitru, ca să ai lângă cine visa. Ei sînt prietenii tăi, atît de buni încît nu te poți despărți niciodată de ei, fac parte din însăși ființa ta. Ai luat atîtea de la ei, pînă și gîndurile lor, încît ești oricînd pregătît să răspunzi în locul lor, folosind chiar cuvintele lor. Și ei de asemenea. Poate și pe ei îi confundă cineva. Vor fi unii care cred că doctorul ești tu. Ori îl vor striga pe Dumitru cu numele tău ... (...) Marele regizor a greșit, complică prea mult acțiunea ... Ei, ce să mai vorbim despre acțiunea asta? Puteai să vezi orașul și de acolo, de la Trei Ape. Aveai răgazul să revezi tot ce-ți poștește inima. Și acum gîndește-te cum ai să te descurci mai departe. Întreabă-l pe doctor. Nu, cu asta s-a terminat, așa ai spus. A dispărut și oglinda ... Nu mai ai unde să vezi două sau chiar trei chipuri. Nu mai trebuie să le ... pui în mișcare și să le obligi să vorbească între ele“). Puțini prozatori contemporani manifestă vocația de a construi proza la o asemenea altitudine a tensiunii lirice.

*

Un poet bine structurat, cu un univers poetic constituit se dovedește **VASILE DAN** (n. la 8 mai 1948 în comuna Chețani, județul Mureș) încă de la prima apariție editorială — *Privești* (1977). Următoarele volume — *Nori luminași* (1979), *Scara interioară* (1980), *Arbore*

genealogic (1982) — confirmă un talent liric pentru care poezia înseamnă o confluență fericită a momentului de inspirație cu o mai vastă și îndelungă aplecare la izvoarele culturii. Poetul dovedește o bună știință a construcției poemelor, în spiritul poeziei moderne, versul liber fiind condus spre arabescuri sau volute metaforice, într-o armonie de poezie totuși, și cu o ușurință ce-și găsește explicația doar într-o vastă lectură (și însușire) a poeziei moderne. Poemele lui Vasile Dan sînt imne de laudă, de celebrare a frumuseții priveliștilor apropiate afectiv, de revelare a unui topos stilizat cultural, dar resimțit mereu ca o matrice, cu puternice forțe modelatoare și tonifiante. Apare, ades, un peisaj sărbătorec, floral, priveliști luminoase, învăluite în muzici cosmice în care se întîlnește „fluviul înflorit“, ori unde „trupul poetului e delta înflorită a unui ornic universal“, în care totul se acoperă de o „lumină vegetală“. În relație cu un asemenea cadru, poetul poate fi amintit prin elementele lui: „Despre poet să vorbescă dalia / în exil, tremurătoare la țărîmurea mării. / Și sarea pe umerii înotătorului; / nervurile unei aripi destinse. // În acest context poetul este întemciator de lumi, dar o lume dominată de vegetații, de albul purificator al zăpezilor, de lumină și cîntece, de cuvinte avînd strălucirea metalelor rare: „Prin albia unui rîu / de munte, înzăpezit la maluri, poetul / trecînd. Întemeiază: o patrie plină de slove aurii; / pianul acesta, ca un roi zburător; / osană tinerei vegetații, luminii ce ne inundă; copilăria bogată și fără memorie“ // Starea curentă este de extaz și uimire, chiar atunci cînd, totul (mai rar) se întoarce spre terifiant, spre halucinant într-o dilatare a imaginației. Influența poeziei imnice a lui Ioan Alexandru pare vizibilă.

Poezia lui Vasile Dan evocă un cadru rustic, arhaic și mitologic, în care orice element primește virtuți simbolice — cîntecul straniu al cîneparului, rugii de mure, roiurile de viespi, visurile, prunul, via ș.a. Poemele sale surprind, cu o mai puțin întîlnită voluptate, acest peisaj care, prin îndepărtare în timp, își sporește valorile mitice: „Te întîlnești cu lujerul cel translucid / era în transă, noaptea electrică, înaintea ploii; / cu prunul / sunător din care o pulbere prea albă cade în păr; / cu firul apei izvorînd din ochiul Văii Mlăstinoase / peste ea doar flume, străvezii, ca peste vechi morminte / dispărute, bule de gaz care se sparg la cîțiva metri /

peste vîscuri, mici fulgere sau pîlpîiri; / subțire firul
apei, vadul înrouat al cerului cel vechi, / al nașterii:
astrelor lui răsfrîng pe acoperișuri, / prin țigla transpa-
rentă, de petală, în somn aceleași raze / lungi“ // . Poetul
este atras de această natură mirifică, slăvește mereu
ținutul natal, ea și-a lăsat puternic amprenta asupra
memoriei afective. Desprinderea de lumea copilăriei s-a
făcut dramatic, fiind simțită ca pierderea unui echilibru
și a armoniei, iar revenirea la ea traumatizează memoria.
Revelația acestei lumi înlorite în orizontul mitic s-a
produs în copilărie: „În seara aceea de demult / copil
fiind, încă mai confundam mișcarea amețitoare / a
norilor, cu a pămîntului ce aburea în echinox / în stranii
alchimii sub ei: / în seara aceea de demult, ascuns în
tufe de pelin / descoperit-am totul: așa cum se-aprin-
deau / luminile pe cer, făclii etilice, albăstrui, / așa atinsă
de privire, deodată înflorire / Marginea-bogată în mi-
resme — / a Lumii. / Nesățios privii ... / Tîrziu, / Liană
mîndră, persistentă, / ce leagă cerul de pămînt: / mă
alungase ploaia“ / Nu lipsește poezia vizionară: „Într-o
scorbură pe malul rîului s-a ascuns iluminatul, / mai-
mult-speriatul: nu putea privi firmamentul fără să
nu-l vadă arzînd ziua în amiază, cu constelațiile / în
mers înflorite, cu soarele clipind în mijlocul lor, / cu
vîntul întețind culoarea frunzelor în eterul rarefiat /
al unei zile postume, / cu caii înaripați în raze alergînd /
norii au urcat ca fumul într-un turn, / un fel de stalac-
tită cerească care înroua pajiștea pe pămînt, / hainele
trecătorului, pielea prețioasă a jivinei; / într-o scorbură
pe malul rîului s-a ascuns iluminatul, / mai-mult-speria-
tul nu putea privi decît rîul, / un fel de pulverizator care
stropea apa / — iscînd halucinante spectre — / în aer,
în munte, în pămînt, / în sevele unor galbene ierburi
tîrzii, / stropea, o cum stropea obrazul uscat, pustiit
al lui“ // . *Scara interioară* marchează și metaforic o
interiorizare a meditației poetice, întoarcerea spre sine
pentru a observa drumul vîrstelor, treptele urcușului
spre maturitate. Sub parabole și metafore, la adăpostul
unor simboluri sau texte de circulație universală, poezia
închide experiențe de cunoaștere: „Scara cu cele șapte
trepte pe care iarăși o urci / așa cum urci încă o săptă-
mînă, mai ușor, / în transmigrația cu aluviuni a senti-
mentelor, / a chipurilor succesive — Muntele-ți / să o porți
în Cuvînt. / Scara cu cele șapte trepte a cunoașterii
e închisă / uneori în cochilia suavă a poemului, / — să

o porți în Cuvînt, / așa cum în lumina slabă, fosforescentă a unui / mormînt, locuiești viu“ //.

Poetul este mereu în căutarea cuvîntului inspirat, încercînd explicitarea condiției poeziei. Se unește, aici, forța vizionară cu valorile simbolului: „Caută cuvîntul inspirat pentru acest cadru acustic; / iluminata noapte în care respiră desfoliat ca bobocul / unui lujer, pămîntul; în care aleargă căluții de mare în dulci herghelii, iar clopotul îngheață albastru în turnul etern. / Cu cîtă sfială risipindu-și ființa / însă există planta poetului în universul poemului / în care toate vibrează în fluxul și refluxul cosmic / al unei vieți“ // . Poezia este, în același timp, armonie și expresie a unei existențe dramatice, aspirație spre înalt și întoarcere spre timpuri revolute: „Precum un corp cu centrul de greutate în afara sa, / precum o lebădă, / precum iedera cățărătoare, iluminată, cu unghiile dureros înfipte / în zidurile eterne“ // . Poezia lui Vasile Dan își află propriile riscuri în maniera de construcție și cuprindere a universului poetic, ce poate deveni obositoare prin repetare.

*

LUCIAN EMANDI (n. la 15 februarie 1920 în Pecica) a debutat editorial cu placheta *Cîntarea fiului pierdut* (1940), semnînd apoi volumele de versuri *Pescarii de năluci* (1942), *Lumina inimii* (1977), *Îmblînzitorul de taine* (1980). Imaginea poetului este conturată, poate deplin, ca un spirit echilibrat, atras de formele perfecte ale poeziei (sonetul), lucrînd în această manieră teme vaste. Lirica lui Lucian Emandi este un elogiu al frumuseții poeziei, o expresie a multiplelor relații dintre autor și arta sa, ipostaze diverse ale artistului, întrebîndu-se continuu despre rostul (și rolul) poetului și al poeziei. Metafora poetică este disciplinată de rigoarea formei, tensiunea poetică strînsă în spațiu limitat.

Parabolele poetice exprimă tot atîtea atitudini existențiale. Pornită din viață, poezia a devenit ea însăși expresia vieții. Un secret transfer, o metamorfoză subtilă s-a produs de la realul vieții spre imaginarul existenței. Ca la un alt Meșter Manole, destinul poetului s-a implantat în poeme: „Ca meșterul Manole cîteodată / Încerc să mă asemăn, că prin vreme / Mi-am ctitorit destinul în poeme, / Așa cum dînsul și-l zidi în piatră. // Și gîndul vrînd să-l priponesc pe creste, / I-am ridicat cuvîntului cetate / Cu punțile spre nesfîrșit lăsate / Și cu vecia prinsă la ferestre. / În ziduri gem

aripi în așteptare / Și zborurile obrocite-n var, / În teme-
lii luceferii pe care / I-am îngropat cu visul în mortar ... /
Iar sus, în turnuri, străjuind în slavă, / Stă inima de
înălțimi bolnavă“ //.

Atenției acordată formei poeziei (limpezimii for-
male) i se asociază frecvența poeziilor vizînd rolul poe-
ziei, lirica cu tendința descifrării artei poetice. Deși
poezia se poate supune decodării, universul poetic este
protejat de posibile interpretări, care i-ar altera lirismul.
Sensibilitatea, vrea să sugereze poetul, se poate distruge
printr-o trecere a poeziei din planul exprimării meta-
forice în cel al interpretării raționale, prin simboluri.
De aceea „încuietarea“ (codul) poeziei nu este decît
„o albă și plăpîndă floare“, păstrînd afectivitatea ca o
condiție necesară poeziei. (*Cheia*). Poezia sporește cunoaș-
terea lumii (prin modalități specifice), sub puterea ei
„se surpă taine“ și omul pătrunde cu un gînd mai mult
universul: „Răsare lumea din oglinzi fecunde, / Cu
scrum de aripi risipit pe valuri; / Sirenele ademenind
din unde, / Adună necuprinsul între maluri. // În clopot
sterp solomonind durere, / Tăceri atîrnă peste graiuri
pod. / Cu măr căzut din raiuri efemere / Veciile se mîn-
tuiesc în rod. // Sigil virgin pe fagure de cer / Veghează
infinituri prin finit, / Cuvîntul — rădăcină de mister — /
Îmbie chei spre lacăte de mit. / Cu pași striviți prin
colb de dimineți / Se surpă taine și se frîng peceți“.
Poetul își exprimă convingerea în puterea cuvîntului
de a fixa eternitatea lumii prin poezie. Cuvîntul poate
să-și dezvăluie noi valori poetice, practic el închide
inepuizabile resurse: „Oare mai sînt cuvinte ce n-au
fost fulgerate / De para pasiunii și-n țândări prefăcute ? /
Să le strivesc sălbatec pe corzi de alăute / Și-n focul
poeziei să le topesc pe toate ! / Din cioburi de silabe
mari graiuri liberate / Vor sparge bolți de liniști în
taină innăscute, / Bătînd în dunga zării, pe curcubee
mute, / Sigilii de lumină, în scrum de vis muiate. /
Oare mai sînt cuvinte ? ... Să plămădesc în ele / Avîntul
și mirarea și germenul minunii, / Pe fir de melodie să
urce pîn-la stele // Eternitatea vieții și focul pasiunii ! /
Că din cuvînt se naște și prin cuvinte moare / Vecia
fără capăt și clipa trecătoare“ //.

Poezia trebuie să caute sensuri și adevăruri, poetul
identificîndu-se un peren scormonitor: „Miner strivit
în inimă de stei, / Pe sterpe drumuri, cît un fir de păr, /
Dinamitez un munte de idei / Și caut sens și caut adevăr.//

Lovind avan la temelii de lume, / Multiplicat prin sute
de prezențe / Dărîm cuvintele să aflu Nume / Și caut
certitudini și esențe. // Tîlhar de visuri am prădat tot
cerul / Și l-am ascuns în siîn, ca pe-o batistă, / Acolo
unde străjuia misterul // Știu tot ce este și ce nu există. /
Mai mult ca vremea cu un stat de veac, / Adun mereu
și sînt tot mai sărac.“ // Fiind o căutare perpetuă,
poezia nu istovește resursele de frumusețe ale lumii,
ci doar le evidențiază. Secretul frumuseții se poate afla
tocmai în infinitele posibilități de pătrundere poetică
ale lumii: „Ucenicii o viață la meșteri mici și mari, /
Că taina frumuseții au vrut să mă învețe; / Am slugărit
o vreme, întii, la aurari, / Să văd cum adamantul îl
taie-n mii de fețe. // Deprinsă, meseria, mi se păru
puțină / Și încercînd secretul să-l mîntui de la alta, /
M-am dus la meșteri care vecia o îmbină / Și clipa tre-
cătoare, în marmură, cu dalta. // Tot căutînd secretul
supremei frumuseți, / Ce îmi părea de-a pururi mai
naltă ca un munte, / Am alegrat pe urmă la pictori și
poeți. // Culori, cuvinte, piatra, mi-au spus taine mă-
runte, / Dar n-am putut să aflu, oricît am scormonit, /
Întreaga ei lumină ... O fi fără sfîrșit?“ // Rămînînd
la poeziile cu caracter de artă poetică să mai remarcăm
imaginea poetului. El este „despărțitor de vreme“, cu
inima, în același timp, „cădere și aripă“, numind prin
antinomie, condiția de înălțare și de legătură cu telu-
ricul: „Scafandru, — din adîncuri dezmarginînd azur — /
În piscuri ferecate dezleagă-n sterp oval / Din țândări
de elanuri, eternității mal / Despărțitor de vreme, prin
cer surpat, impus. // Nun, pețitor de zodii, cuminecînd
idei, / Logodnelor ascunse vestește început; / Răsadnița
durerii închină crini în lut / Și-n praguri netrecute
aruncă blînde chei. // Clepsidre cern frenetic veciilor
osîndă / Și moarte le hrănește cu erele ucise. / Dar
inima genune — arzînd, în pisc, la pîndă, / Tămîi de
sentimente, pe scrum amar de vise, / Stă sieși deo-
potrivă: cădere și aripă / Și cumpănă-n frutuna dintre
vecii și clipă“ // Poezia înseamnă o permanentă miș-
care a ideilor, o pledoarie pentru umanism. Într-o pri-
vire asupra existenței, poezia reține și îndoiala, momen-
tele de cumpănă, semnele trecerii: „Prin noapte strig,
și nimeni nu-mi răspunde, / Nu-i nimeni în tenebre,
nici în slavă; / Doar îndoiala — crîncenă otravă — /
Încet, încet, în inimă-mi pătrunde. // Și vocea se aude
tot mai gravă, / În depărtări, răsfrîntă-n mii de unde ... /

Hei, omule, oare pe unde / S-a-mpleticit cărarea ta
firavă ? / Găsit-am omul, despoiat de nimb / E doar o
biată piesă pentru schimb, / La uriașa veacului mașină, //
Ce macină, mereu, fără hodină, / Neliniște și spaimă
și durere ... / Și toată strălucirea unei ere" // . În
poezia lui Lucian Emandi se observă și unele sonuri
ce se potrivesc altor poeți.

Sub simbolul unei flori observăm dorința de a
păstra puritatea, spaima că dispariția ei ar putea dis-
truge echilibrul frumuseții, înspre fortificarea căruia
s-a îndreptat mereu efortul poetic : „Lasă-mă alb,
lasă-mă pur, / Nu mă atinge, nu mă frînge ! / De ce
te-apropii — tainic fur — / Cu mîna roșie de sînge ? //
Beat de lumină și azur, / Tot ceru-n mine se răsfînge, /
Lasă-mă alb, lasă-mă pur, / Nu mă atinge, nu mă
frînge ! // Cade amar amurgul sur / Și frumusețea mi
se stînge ... / Te simt la pîndă împrejur / Și moartea
umbrele își stînge, / Lasă-mă alb, lasă-mă pur ! // .

*

Volumul de debut semnat de **TEODOR FRÂNCU**
(n. la 9 mai 1927) — *Cîntece din tulnic* (1971) — este
prefațat de Al. Andrițoiu, care semnalează dimensiuni-
le statornice ale poeziei din această carte : „Sînt
cîntați tribuni moți, este evocat Goga, dar și Eminescu
Moldovei, în viziunea țării rotunde, unite. Se folosește
balada sau pastelul, oda sau romanța, dar mai totdeauna
cu grave implicații patriotice și sociale. Chiar în coloc-
viile-i intime, cînd poetul se lasă dus de farmecul dulce
al stărilor de spirit, cîte-o tresărire face acoladă cu țara,
cu neamul“. Cîteva poezii (*Toamnă la Ciucea, Toamnă
la Ipotești, Muntele Găina*) sînt reluate în următorul
volum — *Muntele înflorit* (1981).

Cîntece din tulnic înregistrează sentimentul direct,
elogiază faptele eroice și locurile intrate, deopotrivă,
în istorie și legendă. Țara Moșilor este mereu loc de
memento, aici se produce întîlnirea cu faptul eroic și
cu măreția naturii. „Coviltirul“ devine simbol al vechi-
mii drumului prin țară, iar „clinchetul străbun“ un
adevărat cîntec al pelerinajului : „Iar la drum, la drum,
la drum, / Clinchetul răsună-ncet / Prin păduri, peste
brădet, / Clinchetul străbun / Cînd la deal și cînd la
vale / Coviltir mereu pe cale / Coviltir străbun. // Lași
în urma ta pe drum / Dulci miresme de mohor / De
iubire și de dor. / Lași miros de fîn cosit / Pus la cap
și odihnit, / Adunat de prin poiene / De Ilene Cosînzene. /

/ Duci cu tine la cîmpie / Siminic și poiezie / Duci ascunse-n fîn cosit / Mere roșii de-ndulcit“ // . Poeziile din volumul de debut nu sînt străine de căutările și ezităările începutului, de o notă descriptivă, sinceră în intenția de a evidenția liric cît mai multe lucruri. Poezia este încrîncenată, asemeni privirii tînărului (pare să arate poza de pe o pagină interioară), cu păr bogat și bust înveșmîntat în albul halatului. Privirea se pierde, ușor visător, undeva în sus, pîrînd că închide mereu o nostalgie. Insuficient răsîntă, însă, într-o poezie reflexivă. Nu-l cunosc pe poetul Teodor Frîncu, dar privindu-i chipul din fotografie, cred că i se potrivește portretul pe care același Al. Andrițoiu i-l face în prefața volumului *Muntele înflorit* : „Teodor Frîncu are chip de oriental, ca Pușkin, încît ne lasă impresia că ar fi venit în Ardeal cu portocale pentru brazii noștri de iarnă. Și cum e medic de meserie, halatul îi dă alură de beduin, nins prin Țara Moșilor, din care-și face emblemă“.

Muntele înflorit cuprinde o poezie mai reflexivă. Sfera socială rămîne, simbolurile istorice se păstrează, dar totul este prezentat mult mai accentuat liric. *Panteonul de la Țebea* poate ilustra mutația : „Dați-mi un pumn de țărînă să-l sărut / Și frunzele gorunului să le mîngii. / Iar umbrele mari îmbrăcate-n sutane / Sub care dorm nemuritorii acestui neam / Să le strîng în brațe. / Dați-mi dangătul clopotului de la Țebea / Să-l port peste munți la izvoare, / Să bea setos după atîta plîns / La mormîntul Iancului. / Dați-mi curcubeul și culorile sale / Să-l așez ca un nimb / Pe fruntea eroilor, cînd răsare. / Lăsați-mă să rotesc dintr-un veac peste veacuri / Să scriu pe o filă de aur / Că la Țebea / Odihnesc cei mai frumoși și mai demni / Oameni din lume“ // .

Notația naturistă, pastelul cu virtuțile descriptive se întîlnesc în poezia lui Teodor Frîncu — *Pastel, Cerbul Fîntîna drumarului, Balada spicului de grîu, Pe aici, Lunca de argint*. Ritmul este cunoscut, dar frăgezimea notațiilor evidentă : „S-a lăsat iarna de-acuma / Doarme bruma în livadă, / Flori de nea au prins să cadă, / Iarăși una cîte una. // Și-n cămașa cea pestriță / Stă livada tremurîndă / Lîngă mere să le vîndă / Colo-n capăt de uliță. // Cetinii de brazi se lasă / Din-nălțimi cununi de laur, / Al pădurii verde aur, / S-a ascuns în promoroacă“ // . Dacă lipsesc marile elanuri, poezia lui Teodor Frîncu nu-și refuză ca trăsătură sinceritatea.

*

Sub semnul maturității a debutat editorial **ILIE MĂDUȚA** (n. la 22 mai 1927 în comuna Dezna) cu volumul *Corabia autohtonă* (1969). Poezia lui Ilie Măduța pare constituită într-un univers specific, cu motive și teme proprii care-i asigură stabilitatea valorică. Aceste motive trec prin volume — *Măști de zăpadă* (1973), *Vacanță perpetuă* (1975), *Tărîmul de flacără* (1976), *Paloșul strămoșesc* (1977), *Privighetoarea albă* (1979), *Nălucile de aur* (1980) *Orarul păstrăvului și al mierlei* (1982) — și cicluri, devenind constante poetice și marcînd individualitatea poeziei sale. Faptul nu înseamnă că poezia ar fi supusă unei monotonii, prin repetare, ci că s-ar ordona pe dimensiuni acceptate drept coordonate ale unui spațiu poetic. Poezia lui Ilie Măduța oferă, cu fiecare volum, mereu alte fațete ale modului în care redescoperă o lume cunoscută.

Remarcăm, mai întii, realizarea creației de factură baladescă din poezia lui Ilie Măduța, de felul poemului liminar primului volum, sau a poemelor *Pasărea paradisului*, *Olandezul zburător*, *Bărăganul*, cu o atmosferă de largă desfășurare, în sonuri de rezonanță arhaic-miraculoasă. Este modalitatea baladescului în sensul impus de creația lui Radu Stanca și Ștefan Aug. Doinaș, poeți cu care Ilie Măduța are afinități în această direcție. Simbolurile se cristalizează dintr-o derulare epică mai extinsă. „*Corabia autohtonă*“, plutind pe apele natale și ancorînd mereu în spațiul patriei, devine metaforă pentru creația poetică: „Nu sînt corabia feniciană / pornind agale din Sidon sau Tyr / spre insule ce-aprind a mării geană / cu focuri de ivoriu și safir. / Și nici cu purpură sau nacru-n pîntec / nu trec spre Finister prin Gibraltar / pe ape unduind ca un descîntec / sau împietrind ca vetre de altar. / Eu nu sînt nici corabia fidelă / a Hansei pentru scop comercial. / ... / Eu sînt corabia autohtonă / cu grîne încărcată, cu porumb, / troznind greoi pe unda monotonă / cu o culoare mucedă de plumb; / și nici embleme, nici zglopii stindarde / nu-mi flutură la proră-n vînt tăios. / De la Galați, plecîndu-mă pe-o parte, / mă duc domol pe Dumăre în jos. / ... / O visu-acesta mare și speranța / ce-o legănam pe Dunăre în jos, / acum plutind spre larguri din Constanța / pe valul lin, cu umăr mătăsos / îl împlinesc o dată cu plecarea / pe-amețitorul și albastru șes / purtînd în pînze vuietul și marea / spre care-n vremuri am voit să ies“ /.

Pasărea paradisului ar simboliza justificarea frumosului

în contextul adecvat, pe care-l susține ca valoare. *Heliadele* implică forța transformatoare a ideii spre material, anularea elementului spiritual prin conturul natural: „Fetele hora și-o opresc deodată / prin rădăcini, trunchiuri vibrând țîșnesc / le învește frunza argintată, / lire de lacrimi în balans doinesc. / Sînt plopi subțiri. Îndurerate într-una / de Phaeton sortiți să amintească / în brume reci de-i înveșmîntă luna / ori de-i sărută soarele de iască“. O stranie metamorfoză se produce în *Alaiul bujorilor*, poetul spiritualizînd universul floral: „Scînteietori de pofta vieții feți-frumoșii / au triumfat în straiul cel reavăn al grădinii, / acum fantasma limpezi, ușoare le ridică / din sumbrele corole și oasele tulpinii. / ... / un blestem e rostul împliniri /. Și duhurile-n șiruri cu brațele-nălțate / se-ndreaptă spre lăcașul unde-și strămută mirii / coroanele ce-n viață au strălucit bogat“ /.

În lirica lui Ilie Măduța întîlmin o poezie a elogiului țării, ca în această *Întemeiere*, poezie a genezei prin istorie: „Sîntem un singur trup revărsat / un flux stelar pe șira Carpaților, / venim din veac și vom semnaliza lumini / în viitor — pe mioritice plaiuri. // În amintirea strămoșilor vuiet de tulpice, / copacii trosnind pe urieșe pripoare / și marea legănînd corăbiile / dolofane de pește și grînele țării. / O, patrie, graiul ce-l reversi / pe munți și cîmpii, pe fluvii albastre, / este murmurul din veac al eroilor / ce-s gata mereu să se nască. / Sîntem un singur trup de-a lungul Carpaților / zidind între alte popoare stîlpul nostru / împodobit de flori și lumină iradiînd / omenie și-o pură conștiință“. Poezia se naște și din evocarea unor lucruri simple-banale, ce-și pot dezvălui la o atentă observație valoarea simbolică. Astfel „pietrele“ generează cuvintele poeziei primind mai largi semnificații prin raportare la istorie: „Așa încerc să trezesc din țărîină / glasul pietrelor durabil mereu / ci pietrele îmi ard adesea în sînge: / temelii ale neamului meu.“ / Patria poate să fie descoperită, vrea să sugereze poezia, și prin aceste simboluri ale dăinuirii și continuității. Citabile, în acest sens, sînt — *Legendă*, *Mormîntul lui Daniil Sihastru*, *Unde sîntem noi*, *Alba-Iulia*, *Elegie eroică*, ciclul *Mărturie*.

Se poate remarca intenția lui Ilie Măduța de a reface, din elemente specifice, un peisaj preferat, simțit ca spațiu existențial. Predilecția și nostalgia lui Ilie Măduța merg spre un peisaj submontan, tăiat de văi,

din care nu lipsesc peștii (între care simbolicul păstrăv „pecete limpede și strămoșească semnătură“ ori „voievod al apelor sprintene“) și un sat deja arhaizat, nu învechit, dar arhetipal, pierdut în „ceață albastră“. În *Nostalgie* întîlnim o confesiune directă, indicînd o atitudine : „Am nostalgia de-a nu fi / poetul plamei / și-al cristalografiei / și-al transmisiunilor de la mare distanță fără pierdere / de electricitate. / Sînt ușor întristat ; / poate undeva o sensibilitate tumorală / de-a fi numai poetul / brîndușelor / pe care le-nțeleg, / și al văii cu pește / prin ferigi înalte, / al vîntului printre stînci / încărcat de fluturi, / al unui sat îndepărtat ce dispare / în ceața albastră“ /. Deci o adevărată vatră părintească, unde însemnele particulare se desprind din natură și din stratul de semnificații al eresurilor. Elementele ce conturează un spațiu apropiat existenței nu devin numai componente fizice, ci oferă și prilej meditației. În poezii scurte, cel mai adesea catrene, se particularizează un spațiu. Astfel „ronițele“ se-implinesc din „taina nopții“, din aerul „albastru căzut din stele“, „gaia“ visează într-un zbor ce se suprapune stelelor. După simbolul folcloric apare „vîlva pădurilor“ : „Duhul alb se-nalță pînă-n brîu / peste pădurea neagră de hotar. / Mă-apropii mult, atît de mult încît / nu-i mai pot descifra în lună fața. / Un aer rece mă-nvăluie, / gonesc prin crînguri presimțirea graurii. / În veștede lințolii, vîntul scoate / un sunet ca de nori. Și mă cunoaște“ /. În mirajul unui codru de veacuri se pot întîlni *Fluturii din terfiar* sau în coasta unui deal spectacolul floral al brîndușelor. Tot aici se găsește „puiul de cuc“ ori „bufnița“ Stă înaltă la capătul veacului / strajă pasului ce vine pe furiș / pe latura unde bate luna / spre un țarm de amar păpuriș“.

Există în *Privighetoarea albă* un *lirism al absenței*. într-o tonalitate elegiac-tragică, amintind atitudinea poetică din *Elegie pentru floarea secerată* de Eugen Jebeleanu. Lirismul se suprapune, sau, mai exact, este generat de o experiență tragică din viața poetului— moartea unicului copil. Poezia este crispată de durerea trecerii, chipul Siminei fiind refăcut din amintiri tulburătoare pentru memoria afectivă, ori din lucruri apropiate, familiare în timpul existenței. Totul se află sub zodia tragicului, o răceală a expresiei poetice marcînd distanța. Este o poezie solitudinii, în care interferează real și oniric, generînd sentimentul groazei de necunos-

cut. Poezia este dominată de senzația glacialului, se simte starea tranzitorie, difuză, printr-o proiecție a tenebrelor. Apare o viziune a schimbării raporturilor și perspectivei cosmice: „Îmbătrinesc și nu mă știe / decît rar, copile mea, / ochii se șterg în țărină / fața în abur de stea. / Nu rotunjesc sentimentele / fructele enorme de crin, / banalul devine-adevăr, / prea-plinul puțin. // Și streini prin neguri / Tata ? Fiica ? Ce-or fi / aceste negre cuvinte / ce-au luminat într-o zi ? / O experiență limită este transpusă direct în poezie, de multe ori în expresie crudă, revărsînd firele grele de sugestii ale sentimentului: „Mi-e somn, zise aseară / copila de ceară. / Și-am lăsat-o și s-a dus / pe valea-ntunecată, în sus. / — Mi-e somn și aș vrea / să adorm lîngă stea. / Și am lăsat-o dormind / pînă la negrul jind. // Între moarte și somn am rămas / între limitele limbă de ceas / vibrînd amețitoare, / să ne ridice, să ne coboare“ /. Totul este de o sinceritate contaminantă, nimic nu sună fals în această poezie care recompune sentimente mereu prezente din circumstanțe trecute. Se reface universul copilăriei, gol, acum, de viață în *Dumbrava fetei*, *Mierla*, revin imaginile extincției în *Timpul umbrelor*, *Copil pedepsit*, *Bocet*, *Moartea Siminei*. Rezonanțe ale folclorului se întîlnesc în poeziile *Colind*, *Cîinele ciobanului*, printr-o apropiere de simbolurile mioritice: „Nu mai am în mîini / decît o biată floare / de răsură / cu spini de piatră. / În stele un cîine / prin friguri tot latră. / Tot latră și cheamă / să-l ducă la vamă, / să-l ducă-napoi / la stîină și oi, / să-l scape de poate / de stelele toate. / Dar drumul e-n bură, / ah, drumul e mare / și n-are figură / și n-are hotare“ /.

*

Un harnic cercetător și culegător de folclor din Țara Zarandului este **VITALIE MUNTEANU** (n. la 16 februarie 1934). O parte din folclorul cules l-a valorificat în cărțile publicate pînă acum — *Povestiri cu Avram Iancu* (1975), *Un vis împlinit* (1978). *Lecția de istorie* (1983). A publicat mai multe variante din Zarand ale bătădeii Miorița. Autodidact, suplinind prin pasiune carențele unei pregătiri strict filologice, Vitalie Munteanu este preocupat și de etnografie și toponimie, cu aplicație directă la zona Zarandului.

Interesat de istorie, era firesc ca prima carte a lui Vitalie Munteanu să cuprindă legende și povestiri despre Craiul Munților Apuseni, a cărui viață, identificîndu-se

cu idealul celor mulți a intrat, deopotrivă, în istorie și folclor. Urmașii moșilor, pentru drepturile cărora a luptat Avram Iancu, îi cinstesc și-i păstrează pură memoria. Craiul Apusenilor trăiește, de mult, spre veșnicie, prin legende, povestiri și balade. Vitalie Munteanu nu este singurul care a cules folclor, unde apare figura mereu luminoasă a acestui erou, cu destin tragic, din istoria națională. Meritul lui Vitalie Munteanu este că a prelucrat povestirile culese de la diverși informatori populari, iar pornind de la date și fapte oferite de istorie le-a îmbrăcat în mantia narațiunii; toate au fost adunate într-o carte unitară ca structură, avînd ca personaj central pe Avram Iancu. Cartea se deschide cu *Balada lui Avram Iancu*, care începe și sfîrșește cu cunoscutul vers mioritic : „Pe-un picior de plai . . .”, indiciu al intervenției de prelucrare autorului, de nu va fi fost în totalitate o creație proprie, în metru popular.

Vitalie Munteanu povestește frumos, atrăgător și povestirile sale au, fără îndoială, valoare instructivă și educativă, fiind, mai ales, dedicate copiilor de vîrstă școlară mică. Este descrisă Vidra, valea Arieșului Mic, este prezentată copilăria lui Avram Iancu (*Micul păstor*), apoi anii de școală (*Plecarea la școala din Zlatna*), adolescența (*Departa în munte îl așteaptă o fată*), momente ale revoluției (*Chemarea tulnicelor*, *Glasul Iancului*, *Bătăia de la Măgulicea Ociului*, *În Valea Căianului*), sau ale vieții lui Iancu (*Omenia Iancului*, *Opincuțele*, *Drumul moșului*, *Haiducul Frida și Avram Iancu*, *Și Armindenii s-au înălțat*).

Un vis împlinit ilustrează teme cu mai larg ecou în literatură : libertatea și unirea. De aceea cartea cuprinde povestiri despre Horea și Iancu (*Dreptatea lui Horea*, *Școlile Iancului*) pînă la faptele de vitejie ale elevului-erou Virgil Iovănaș. Trecerea prin istorie este mai largă : se evocă un timp al întemeierilor prin prezentarea legendei cetății Șindioara (*Cireșel*), sau al luptei antiotomane (*Vasile Costea a Onușului*). Într-o întîlnire simbolică cu Avram Iancu apare Badea Cârțan (*În marele tîrg al Hălmagiului*).

Autorul a pătruns vorbirea populară și-i folosește cu bune rezultate resursele. Povestirea lui Vitalie Munteanu curge lin, învăluitoare, dînd faptelor și oamenilor aură legendară.

cut. Poezia este dominată de senzația glacialului, se simte starea tranzitorie, difuză, printr-o proiecție a tenebrelor. Apare o viziune a schimbării raporturilor și perspectivei cosmice: „Îmbătrînesc și nu mă știe / decît rar, copile mea, / ochii se șterg în țărînă / fața în abur de stea. / Nu rotunjesc sentimentele / fructele enorme de crin, / banalul devine-adevăr, / prea-plinul puțin. // Și streini prin neguri / Tata ? Fiica ? Ce-or fi / aceste negre cuvinte / ce-au luminat într-o zi ? / O experiență limitată este transpusă direct în poezie, de multe ori în expresie crudă, revărsînd firele grele de sugestii ale sentimentului: „Mi-e somn, zise aseară / copila de ceară. / Și-am lăsat-o și s-a dus / pe valea-ntunecată, în sus. / — Mi-e somn și aș vrea / să adorm lîngă stea. / Și am lăsat-o dormind / pînă la negrul jind. // Între moarte și somn am rămas / între limitele limbă de ceas / vibrînd amețitoare, / să ne ridice, să ne coboare“ /. Totul este de o sinceritate contaminantă, nimic nu sună fals în această poezie care recompune sentimente mereu prezente din circumstanțe trecute. Se reface universul copilăriei, gol, acum, de viață în *Dumbrava fetei*, *Mierla*, revin imaginile extincției în *Timpul umbrelor*, *Copil pedepsit*, *Bocet*, *Moartea Siminei*. Rezonanțe ale folclorului se întîlnesc în poeziile *Colind*, *Cîinele ciobanului*, printr-o apropiere de simbolurile mioritice: „Nu mai am în mîini / decît o biată floare / de răsură / cu spini de piatră. / În stele un cîine / prin friguri tot latră. / Tot latră și cheamă / să-l ducă la vamă, / să-l ducă-napoi / la stîină și oi, / să-l scape de poate / de stelele toate. / Dar drumul e-n bură, / ah, drumul e mare / și n-are figură / și n-are hotare“ /.

*

Un harnic cercetător și culegător de folclor din Țara Zarandului este **VITALIE MUNTEANU** (n. la 16 februarie 1934). O parte din folclorul cules l-a valorificat în cărțile publicate pînă acum — *Povestiri cu Avram Iancu* (1975), *Un vis împlinit* (1978). *Lecția de istorie* (1983). A publicat mai multe variante din Zarand ale baladei Miorița. Autodidact, suplinind prin pasiune carențele unei pregătiri strict filologice, Vitalie Munteanu este preocupat și de etnografie și toponimie, cu aplicație directă la zona Zarandului.

Interesat de istorie, era firesc ca prima carte a lui Vitalie Munteanu să cuprindă legende și povestiri despre Craiul Munților Apuseni, a cărui viață, identificîndu-se

cu idealul celor mulți a intrat, deopotrivă, în istorie și folclor. Urmașii moșilor, pentru drepturile cărora a luptat Avram Iancu, îi cinstesc și-i păstrează pură memoria. Craiul Apusenilor trăiește, de mult, spre veșnicie, prin legende, povestiri și balade. Vitalie Munteanu nu este singurul care a cules folclor, unde apare figura mereu luminoasă a acestui erou, cu destin tragic, din istoria națională. Meritul lui Vitalie Munteanu este că a prelucrat povestirile culese de la diverși informatori populari, iar pornind de la date și fapte oferite de istorie le-a îmbrăcat în mantia narațiunii; toate au fost adunate într-o carte unitară ca structură, avînd ca personaj central pe Avram Iancu. Cartea se deschide cu *Balada lui Avram Iancu*, care începe și sfîrșește cu cunoscutul vers mioritic: „Pe-un picior de plai . . .”, indiciu al intervenției de prelucrare autorului, de nu va fi fost în totalitate o creație proprie, în metru popular.

Vitalie Munteanu povestește frumos, atrăgător și povestirile sale au, fără îndoială, valoare instructivă și educativă, fiind, mai ales, dedicate copiilor de vîrstă școlară mică. Este descrisă Vidra, valea Arieșului Mic, este prezentată copilăria lui Avram Iancu (*Micul păstor*), apoi anii de școală (*Plecarea la școala din Zlatna*), adolescența (*Departa în munte îl așteaptă o fată*), momente ale revoluției (*Chemarea tulnicelor*, *Glasul Iancului*, *Bătăia de la Măgulicea Ociului*, *În Valea Căianului*), sau ale vieții lui Iancu (*Omenia Iancului*, *Opincuțele*, *Drumul moșului*, *Haiducul Frida și Avram Iancu*, *Și Armindenii s-au înălțat*).

Un vis împlinit ilustrează teme cu mai larg ecou în literatură: libertatea și unirea. De aceea cartea cuprinde povestiri despre Horea și Iancu (*Dreptatea lui Horea*, *Școlile Iancului*) pînă la faptele de vitejie ale elevului-erou Virgil Iovănaș. Trecerea prin istorie este mai largă: se evocă un timp al întemeierilor prin prezentarea legendei cetății Șindioara (*Cireșel*), sau al luptei antiotomane (*Vasile Costea a Onuțului*). Într-o întîlnire simbolică cu Avram Iancu apare Badea Cârțan (*În marele tîrg al Hălmagiului*).

Autorul a pătruns vorbirea populară și-i folosește cu bune rezultate resursele. Povestirea lui Vitalie Munteanu curge lin, învăluitor, dînd faptelor și oamenilor aură legendară.

IULIAN NEGRILĂ (n. la 19 noiembrie 1936 în localitatea Spătaru, județul Olt) a debutat cu poemul antirăzboinic *Păuliș '944* (1981), publicînd, apoi, volumul de versuri *Ora plecării* (1983) și volumul de istorie literară *Scriitori tribuniști din perioada arădeană. Păuliș '944* este o evocare lirică a unei pagini de glorie din istoria națională, lupta eroică a elevilor școlii de subofițeri din Radna. Poezia din *Ora plecării* îl descoperă pe Iulian Negrilă ca pe un legiac cu dese și adînci infuzii naturiste, jubilînd în fața puterii mereu renăscătoare a naturii: „Mi-am încărcat tăcerile pe vînt / Și-am pus la poarta nopții grănicer / O rază de lumină dintr-un cînt / Zăpezile coboară și mă cer. // În rochie de marmoră vă las / O clipă de visare ce-a trecut, / Căci din catargul ei n-a mai rămas / Decît un punct pe orizontul mut. // Și-nveșmîntat în căutări voi trece / Prin ochii lumii rămînînd stingher; / O stea spre mine raza să-și aplece / Zăpezile coboară și mă cer!“ /. Poezia sa cîntă iubirea, satul și imaginea duioasă a mamei, trecerea mușcătoare a timpului, iarba și izvorul, pădurea și „grîul despletit în vînt“, „pologul de fin“ și „cîntecul ciocîrliei“. *Rugăminte* poate exemplifica simbolurile: „Acoperă-mă, mamă, cu un polog de fin /, Să mă adoarmă mirosul ierbii crude / Și cîntul ciocîrliei să-l îngîn / Cînd roua nopții fruntea o să-mi ude. // Și-un pumn de stele peste mine / Așează-le la căpătii / Izvoarele cu ape line! / Să-mi susure cuvîntul meu dintii. // Și din fîntîna sufletului tău / Adapă-mi setea de nemărginire / Că tu m-ai învățat ce-i bine și ce-i rău, / Curajul, cutezanța și-a patriei cinstire!“ /. Totul curge într-o uniformizare dulce și învăluitoare ca liniștea campestră.

Scriitori tribuniști din perioada arădeană a apărut în seria de critică și istorie literară a Editurii *Facla*, fiind un volum de o factură, oarecum, aparte față de celelalte apariții din seria amintită. În primul rînd, meritul cărții lui Iulian Negrilă (și în general al cărților de această factură și structură) este de ordin documentar. Autorul se arată mai întîi cercetător al colecției ziarului, descoperind în foi îngălbenite de trecerea anilor, colaborări literare demne de a fi reamintite. Cartea lui Iulian Negrilă se structurează pe următoarele părți (*Introducere, Mișcarea literară de la „Tribuna poporului“ (Tribuna), Scriitori tribuniști din perioada arădeană, Concluzii și note, Bibliografia colaborărilor literare (literatura română, literatura populară, literatura străină), Adenda. Introdu-*

cerea este, de fapt, un amplu studiu din lucrare în care se realizează o plasare în contextul presei românești și o largă explicitare a condițiilor în care a apărut *Tribuna poporului* (*Tribuna*) *Tribuna poporului* din Arad a fost scoasă de grupul de vechi tribuniști care au părăsit Sibiul și de fruntașii arădeni al Partidului Național Român, avînd ca redactor responsabil pe Ion Rusu-Șirianu. Autorul notează că prin „Ion Rusu Șirianu, *Tribuna poporului* a împletit activitatea politică cu cea culturală, i-a dat un pronunțat caracter unitar și militant. Printr-o puternică circulație de valori cultural-literare din România în Transilvania și invers, pe care *Tribuna poporului* a sprijinit-o din plin, a fost întărită unitatea spirituală a poporului român și s-a adus o contribuție substanțială la propășirea sa culturală“. În 1904 *Tribuna poporului* și-a schimbat numele în *Tribuna*, după numele ziarului din Sibiu a cărui apariție încetase.

În capitolul *Mișcarea literară de la Tribuna poporului* (*Tribuna*), Iulian Negrilă ordonează, din necesități metodologice, niște preocupări, dar ele, după părerea mea, nu s-au constituit într-un program literar. Iulian Negrilă caracterizează mișcarea literară de la *Tribuna* în felul următor: „Publicînd o bogată literatură de la creațiile populare pînă la cele mai recente poezii sau pagini de proză ale scriitorilor noștri, *Tribuna poporului* (*Tribuna*) a inițiat o serie de dezbateri teoretice asupra fenomenului cultural al epocii. Mișcarea literară creată în jurul publicației s-a bucurat nu numai de sprijinul unor scriitori progresiști, dar și de orientarea spre o literatură valoroasă care să îndeplinească un rol important de mobilizare a conștiințelor maselor populare pentru libertate socială și națională. În această direcție opiniile lui C. Dobrogeanu-Gherea despre funcția socială a literaturii au găsit un ecou favorabil în rîndul scriitorilor tribuniști din perioada arădeană. Concretizarea părerilor a punctelor de vedere s-a făcut totdeauna avînd în vedere scopul ziarului în ceea ce privește promovarea unei literaturi apte să răspundă dezideratelor stringente ale epocii respective“. Despre operele de început ale lui Sadoveanu scriu N. Iorga și Horia Petra-Petrescu, iar despre Arghezi scrie Ilarie Chendi. Revista a informat despre unele probleme de ordin cultural, mai ales literar, care au fost dezbătute în alte publicații. Cred, însă, că domina un anumit eclecticism în critica literară, care se reducea mai mult

la comentarii ocazionale, nu neapărat asupra unor opere care s-au dovedit reprezentative, după câte îmi dau seama din textele pe care le reproduce Iulian Negrilă în prezentarea mișcării literare de la *Tribuna*. Ilarie Chendi critic talentat, foiletonist receptiv, face excepție. Colaborările lui N. Iorga, Ch. Bogdan Duică, A. D. Xenopol Eugen Lovinescu, Sextil Pușcariu au dat forță, dar n-au fost de loc permanente. Cercetînd amănunțit, îndelung și integral (cred) colecția *Tribunei* arădene, Iulian Negrilă s-a apropiat mult de revistă, încît o privire prea subiectivă pare pentru autor justificată.

Iulian Negrilă cunoaște tot ce au publicat ori s-a publicat din opera scriitorilor români sau străini (în traducere) în *Tribuna* din Arad. Scriitorii tribuniști din perioada arădeană sînt : Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Șt. O. Iosif, Al. Vlahuță, Dimitrie Anghel, Octavian Goga, Mihail Sadoveanu, Ioan Slavici, Ion Agârbiceanu. Iulian Negrilă face succinte, dar pertinente și pătrunzătoare considerații critice asupra creației acestor scriitori, deși nu întotdeauna ce s-a publicat în revistă sînt și reprezentative și specifice pentru acești scriitori. Dar scopul istoricului literar este de a consemna și a readuce în atenție. Foarte multe poezii sau fragmente de proză sînt reproduse de ziarul arădean după alte publicații.

Iulian Negrilă dă în final o amplă bibliografie a colaborărilor literare, iar în *Adenda* reproduce texte mai deosebite, deoarece sînt semnate de Caragiale, Ioan Slavici, M. Sadoveanu, sau sînt poezii de Eminescu ori amintiri despre Creangă.

În condițiile în care sînt rari cei care au răbdarea să se afunde în arhive și să se aplece cu sîrg peste vechi colecții de reviste, valoarea muncii realizate de Iulian Negrilă sporește și este demnă de stimă. Cartea *Scriitori tribuniști din perioada arădeană* reprezintă o cercetare serioasă, temeinică, scrisă cu pasiune. Dintr-o asemenea pasiune au ieșit aprecieri pline de o familiară afectivitate : „Întreținînd o strînsă legătură pe toate planurile, dar mai ales pe linie cultural-literară, cu România, publicația arădeană a dat luminii tiparului o serie de lucrări ale marilor scriitori din acel timp, în versuri sau proză, tipărindu-le fie pentru prima dată, fie reproducîndu-le, la scurt timp după apariția lor în alte ziare și reviste românești. Aceștia, împreună cu scriitorii localnici, au creat în jurul *Tribunei poporului* o întreagă mișcare

literară de o amploare considerabilă, de loc neglijabilă în istoria literaturii, la baza căreia a stat dezideratul social și național. În acest scop s-au selectat cu prioritate lucrările literare ce au reflectat tradiția culturii autohtone. Permanent s-au folosit comemorările și diferitele aniversări, cu care prilej redacția a avut posibilitatea să prezinte cât mai pe larg viața și, în special, activitatea scriitorilor.“

Seriozitatea documentării, varietatea mijloacelor de interpretare a textelor literare, structura echilibrată sînt trăsături evidente ale acestei cărți semnate de Iulian Negrilă.

*

Creația literară a lui **TRAIAN OANCEA** (n. la 9 mai 1936 în localitatea Aldești) se înscrie în cadrul literaturii pentru copii. Este un domeniu discutat al literaturii, mai ales prin prisma calității producției literare ce se adresează tinerilor aflați la vîrsta cînd influența formativă a literaturii este covîrșitoare. Pe un asemenea dificil teren se manifestă literar Traian Oancea și, nu de puține ori, cu rezultate surprinzătoare.

În cele trei volume de poezii apărute pînă acum — *Poiana Mioriței* (1973 — debut editorial), *Țara cu zîne și feți frumoși* (1978 — volum distins cu premiul Consiliului Național al Organizației pionierilor), *Șapte veverițe mici* (1980) — Traian Oancea folosește o largă paletă de motive poetice. Majoritatea poeziilor le scrie prin modalitatea liricii populare, în cuvinte ușor accesibile, ritm antrenant și rimă cît mai exactă. Autorul pare să fie mereu atent la modul de receptare al poeziilor sale din partea celor mici. Funcționează mecanismul regizării propriei creații poetice. Și cel al preconcepției cu tentă demonstrativă. Poeziile lui Traian Oancea degajă sensibilitatea o atmosferă pură și reconfortantă. Spiritul educatorului se simte peste tot; poeziile trebuie să exemplifice, pentru preșcolar și școlar (de ciclu primar, mai ales) lucrurile apropiate, să contribuie la descifrarea și înțelegerea universului înconjurător. Comparația este mai frecvent folosită, facilitînd receptarea. O comparație creată în spirit didactic, respectînd pe cît posibil regula de a avea unul din termeni foarte la îndemînă și cunoscut.

Evocarea unui peisaj silvestru este prilej de bucurie și laudă: „M-au chemat / înalții fagi / să îmi dea / ciuperci și fragi / și să mîngîi / la izvoare / puii dragi /

de căprioare, / și-n alunii / poeniței / năzdrăvanii / veve-
riței. / Mîndră e / pădurea mea, / Și mi-aș face / casă-n
ea. / Mi-ar fi pat / frunze și flori / și ortaci / privighetori. /
Iar în noaptea / cea frumoasă / mi-ar veghea / pe lângă
casă / un șirag de licurici / patru iepuri / și-un arici //.
Descrierile în versuri ale lui Traian Oancea au rolul de
a apropia copilul de esența obiectului poetic. Cel mai
adesea, acesta este prezentat liric prin elementele esen-
țiale. În unele poezii denumirea apare în contextul
poeziei: „A întins iarna ștergare / Și-a crescut flori la
ferești / Și iar lunecă prin țară / Sănioare cu povești. //
Pe o laviță mai veche / Bunicuța ne adună. / Poartă
ea povești pe buze / Cîte raze sînt pe lună. // Se căznește
fiecare, / Oare de-unde le mai scoate: / Din vîlcele, de
pe frunte / Ori din dealul cel din spate?“ /. Cînd aceasta
lipsește din context, poezia stîrnește curiozitatea prin
apropiere de ghicitoare: „Sfoară lungă, despletită / Pe
sub tufe de răchită, / Te împrăștii peste piatră, / Te
aduni în pumni de vatră, / Și din arsele ogoare / Tu
faci cioburi de răcoare. / Iar în casa mea, la cină, / Tu
ești floare de lumină“ //. Scopul educativ al demonstrației
poetice se observă destul de clar: „Trec în cete spre livezi, /
Bîz, bîz, bîz, abia le vezi. / Fiecare-i o sîrlează /,
De cum iese prima rază. // Unele întruna cară, / Pînă
soarele coboară. / Altele doinind — doinind, / le vezi
faguri migălind / De nu le-ar putea întrece / Zece meșteri
și-ncă zece. // Deși-s numai atîtuca, / Toate, toate știu
că munca / E comoara demnă care / N-are-n lume —
asemănare“ /. O calitate a poetului este de se apropia
de specificul și problematica vîrstei copilăriei, de a ieși
în întîmpinarea cerințelor acestei vîrste. Traian Oancea
pătrunde firesc în universul copilăriei, coboară spre
limitele de înțelegere ale copilului, fapt facilitat și de
îndelunga activitate didactică în calitate de învățător
și profesor. Adesea pentru explicitare folosește elemente
mai cunoscute, unele de extracție livrescă: „Cobori
din munți bătrîni / cu ciorchini și mere-n mîini / Zîna
aurului care / Are-o țară de hambare / Cu grăunțe și
știuleți / Și-un popor de bunătăți. / Și-a strîns zmeii
de pe uliți / Să le dea, în loc de suliți, / Faguri de la
Ipotești / Și colaci din Humulești“ /.

Trăind în Țara Zarandului, loc în care umbra și
amintirea Iancului dăinuie, iar copiii cresc învăluiți
în fabulosul legendelor, Traian Oancea valorifică ele-
mente ale folclorului, dar și ale istoriei. *Sarmizegetusa*,

Ștefan cel Mare, Horea, Iancu la Găina, Arieșul și codrul, Iancu sînt poezii ce intră în sfera inspirației istorice. Într-un dialog al elementelor naturii este evocată lupta pentru libertate și ideea ei de continuitate: „Frate codru, i-a strigat / Arieșu-nvolburat: / Jalea ta atît de-adîncă / O s-o port din stîncă-n atînsă // Și scînteietoru-i nume / O să-l scriu cu mîndre spume // Pe costișe și pe lunci / Și în palmele de prunci. // Că Iancu crescú aici / Numai cete de voinici, // Moți cu sufletul de pară, / Piatra dragostei de țară! //”.

*

Un scriitor apropiat de epica de analiză, dar și de ironia fină, parabolă și parodie, de construcția epică vastă se dovedește **GHEORGHE SCHWARTZ** (n. la 16 septembrie 1945 în Lugoj) prin romanul *Martorul* (1972 — debut editorial), povestirile din *Ucenicul vrăjitor* (1976), la care se adaugă cărțile unui interesant ciclu românesc — *Pietrele* (1978), *A treia zi* (1980), *Spitalul* (1981), *Efectul P.* (1983)

Martorul (roman distins cu premiul C.C. al U.T.C.), a relevat un prozator matur, cu un exercițiu mai îndelungat, care-i oferea siguranță în scris. *Martorul* propune o discuție asupra avatarurilor conștiinței unui individ implicat, prin natura sa (de „martor“), în opțiuni și refuzuri, angajare și neutralitate, în funcție de propria rațiune a înțelegerii participării sau eschivării de la responsabilitatea unor acte cu repercusiuni asupra relațiilor sociale, ale relațiilor de amiciție sau asupra propriului destin. Să remarcăm că poziția de *martor* o vor avea, mai multe personaje ale viitoarelor romane semnate de Gheorghe Schwartz. Prin *Martorul* sîntem în atmosfera unui oraș provincial, într-o perioadă cînd evenimentele se precipită, impunîndu-se hotărîri rapide și opțiuni categorice. Doctorul Poolo a depus o declarație defavorabilă lui Marius Gruia, luptător comunist, căruia i se înscenează un odios proces, fiind acuzat de dublă crimă, a doctorului Săvescu și asistentei sale. Înscenarea este inițiată de Martin, șeful poliției locale, prin constrîngere. Poolo lipsește din țară în timpul „procesului“ și reconstituirea dovedește elasticitatea și puterea de penetrație a gândirii sale, ajutat de relatările lui Iuliu Pop. Dorește, tardiv, să dovedească nevinovăția, pentru orice judecată de bun simț, a lui Gruia. Intervenția de apărare rostită de Gruia la proces cuprinde idei clare cu

privire la întreaga mascaradă a înscenării. Încercările lui Poolo de a dovedi nevinovăția lui Gruia dovedesc o insuficientă capacitate a opțiunii categorice și a intervenției în momentul oportun. Gheorghe Schwartz posedă reala vocație de a sonda zone mai adânci ale conștiinței, reacția ei la stimulii externi sau interiori. Se remarcă unele tehnici abil folosite, cum sînt *reconstituirea* și *evocarea*.

În *Ucenicul vrăjitor*, Schwartz caută pretexte literare pentru virtuozități stilistice. Între parodie și realism, ambiguitatea persistă abundant. În *Inelul domnului Silar* transpar reflexe din proza lui Robbe-Grillet, mai evident din *În labirint*.

Pietrele, *A treia zi*, *Spitalul* sînt deja părți ale unui ciclu epic, la realizarea căruia s-a angajat Gheorghe Schwartz, folosind documentul și ficțiunea literară urmărind, prin timp, viața unui oraș și a oamenilor integrați în destinul său. Romanele sale nu sînt noi prin epoca evocată, prin poziția și atitudinea față de evenimentele sociale; la data apariției erau deja cîteva notabile cărți evocînd epoca și abordînd o temă ce părea pînă atunci intangibilă. Dar ele impun prin ambiția construcției epice de amploare.

Un prolog-pretext din *Pietrele* (ca și intervențiile în textul epic, explicațiile din subsol etc.) dau, de la început, imaginea asupra modului în care se va compune romanul. („Dacă ai reda și altora cele povestite de mine, s-ar găsi desigur mulți care s-ar indigna refuzînd în numele calității lor de lugojeni să admită că Strada Mare a arătat vreodată așa cum ți-am zugrăvit-o eu ... sau ... sau că nu știu care personalitate a existat ... sau nu, și că am ... că am omis lucruri esențiale“). Realizarea romanului (povestirea adică) trece pe seama a două personaje — Sergiu Ionașcu și Viorel Onea. Romanțierul se descarcă, astfel, de calitatea de narator, fără să integreze în fluxul epic personajele amintite, care rămîn, deocamdată, naratori neimplicați. Sigur că lîngă document, imaginația trebuie să lucreze din plin. („Ei, și? Ca fiu al Lugojudului, cred că am dreptul să-mi dau frîu liber spiritualității pe care continui s-o port în mine. Și ... dacă unora li s-ar părea că mint ... păcatul să fie al meu. (...). Lucrurile pe care ți le povestesc s-au întîmplat la Lugoj sau, mai precis, aici ar fi trebuit să aibă loc ... pentru că altfel de ce să mi le fi imaginat tocmai eu?“). Orgoliul orașului („Pentru că Lugojul

a fost întotdeauna un oraș de cultură“) se poartă încă cu putere. („... lugojenii nu puteau să fie doar niște ... niște“).

Roman al orașului, *Pietrele* îi fixează începuturile evidențiind psihologia orășeanului, (nu a oricui, ci a lugojeanului), amalgamul indeletnicirilor, temelia pentru viitoarele demersuri epice. O seamă de personaje revin și în romanul următor și, probabil, vor fi urmărite mai atent în seria românească — doctorul Fitacek — — Bufniță, Vancu cel Roșu, Lazăr, Amarilli, Rusan, cuplul Raica-Stein, Mărginean, Luca, Duma, Veta. Autori de istorii și genealogii, ambii somnambuli, Fitacek și Vancu cel Roșu rămân memorabili.

Dacă în *Pietrele* apărea și istoria mai veche a orașului, în *A treia zi* totul se restrânge spre un timp limitat, de o zi, în care se petrec însă evenimente pe care orașul nu le mai trăise. Este numai aparent o zi obișnuită. Aproape toate personajele apar de la început : Fitacek, Rusan, Jager, Luca, Penescu, Caius Moldovan. Forța oarbă și iresponsabilă se dezlănțuie. Orașul trăiește teroarea legionară. La adunarea de la restaurantul *Dacia* orașul asistă la un joc tragic, în care mulți protagoniști apar sub măști ironice sau grotesci. Prozatorul își realizează romanul cu o bună știință a tensiunii dramatice, cu intermitențe în acțiune prin reveniri la aspecte aparent pierdute anterior, cu o dozare abilă a dialogurilor, a logicii și argumentelor. Modul cum observă Jager în oglindă lumea din sală pare existența reală a celor adunați acolo. Orașul se află sub teroare, amenințarea cu moartea plutește peste tot, arestările se țin lanț, inclusiv în rîndul elevilor de liceu. Zvonuri contradictorii măresc panica. Din local scapă doar Lazăr, comerciant abil, care crede cu convingere în puterea banilor ; el își folosea forța pentru a-și consolida capitalul. Prozatorul reușește să-și individualizeze personajele, să le surprindă prin ceva specific. Luca este șeful legionarilor, avocatul Covaciu debitează cugetări trăiriste, Caius Moldovan-un pseudo-intelectual. Raica, victima legionarilor, trăiește pentru proiectele sale utopice ; prof. Penescu crede că sînt suficiente în fața forței, exemplele morale ale antichității. Un personaj pitoresc, foarte bine surprins, este Vancu, milionar, care trăiește însă în subsolul clădirii sale, îndrăgostit de orgă, deși ar putea trăi în palat și este curtat de femei. Nu se întregăz social, sau are doar iluzia posibilității izolării,

un sistem personal de fericire pare să-i jaloneze existența. Iubirea aproape maladivă pentru orgă ar fi una. Existența în planul artei, prin muzică, altă ipostază salvatoare. Caută fără să știe precis cum, o cale de ieșire din coșmar. Finalul romanului înregistrează, prin parabolă, un sens al integrării sociale, precare, dar posibile. Personajul pătrunde în încăperile altor personaje (Jager, Covaciu), încercînd să atingă lucruri neînțelese. Închizînd trista experiență a unei zile, epicul se poate deschide spre alte experiențe sociale ale orașului. Dispoziția literară a prozatorului, romanele de pînă acum, oferă premise sigure pentru ca această observație cu caracter de supoziție să devină realitate.

Formula din *Spitalul* este întîlnită, mai înainte, în *A treia zi*, și anume cea a elementului închis. În *A treia zi* a timpului închis, iar în *Spitalul* a spațiului închis. Spirit speculativ, mobil, cu o bună cunoaștere a surselor și resurselor formulelor epice, Schwartz reușește să eludeze narațiunea tradițională din epică și să construiască un ciclu românesc în desfășurare temporală, folosind din plin cîștigurile prozei moderne. Ironia și parabola se întîlnesc și în acest roman al lui Schwartz. Nu întotdeauna reușește crearea unei armonii naturale a actului de elaborare epică. Ruptura în proza lui Schwartz se produce pornind din acest punct. Senzația de arid și artificial, mergînd de la concept și formulă spre construcție (spre eșafodajul epic) mi se pare mai evidentă în *Spitalul*. O tehnicizare insistentă pare să-și pună tot mai mult amprenta pe creația epică. Ca de la un computer romanele pot veni pe bandă, dîndu-se formula compozițională ca element primar.

Personajele din *Pietrele* și *A treia zi* se întîlnesc și în *Spitalul*. Dacă în *A treia zi* întreg orașul era sub imperiul evenimentului de la *Dacia*, în *Spitalul* tot orașul se va retrage treptat-treptat, stradă cu stradă în spital, considerat, la început, un posibil loc de refugiu. Perioada este a celui de-al doilea război mondial. Amici și inamici, oameni de diverse meserii și diferite orientări politice, cu trecut mai mult sau mai puțin dubios, sub pretextul unei imaginare maladii se internează în spital, contra unor sume de bani care cresc neîncetat, pe măsură ce corupția roade din interior acest microcosm social. Intenția declarată sau nu a acestor falși holnavi a fost de a se izola de exterior, de lumea socială, de a se ascunde de „ceilalți“, sau

unul de altul. Numai că de fapt „ceilalți“ nu mai există, spitalul i-a inclus pe toți. Ideea unei noi ordini începe să-și facă loc printre preocupările pacienților din spital. Dintr-un loc iluzoriu-salvator, spitalul devine un spațiu al constrângerilor și terorii. Noua organizare este dominată, de fapt, tot de corupție și despotism, spre limitele monstruosului. Luca devine comandantul, conduce despotic, prin teroare și intimidare. La fel ca la început noul sistem este iluzoriu stabil și salvator, în structura lui se găsesc germenii prăbușirii. O nouă dictatură a înlocuit vechea dictatură, un joc permanent de forțe care urcă și coboară în căutarea unei stabilități.

În romanul *A treia zi* de la adunarea din local scapă Lazăr, care crede cu convingere în puterea banilor. În *Spitalul*, prozatorul îi oferă aceeași soartă, sau, poate, vrea să-l transforme în simbol. Lazăr fuge din spital, într-un fel de rătăcire noctambulă în care întâlnește aceleași umbre ale orașului — Fitacek, Vancu cel Roșu și Vancu cel Tânăr. Este o fugă pe un drum labirintic, lumea încilcită din spital existând și în exterior. Totul este tulbure în această imagine a fugii lui Lazăr, un nedefinit amestec de trezie și vis. Lângă fine subtilități, romanul înregistrează și descrieri anoste, lângă analize atente observăm și notații plate.

Scriitor inteligent, cu lecturi mereu proaspete, Gheorghe Schwartz folosește o seamă de procedee literare nu tocmai la îndemâna cititorului obișnuit. Cărțile lui Schwartz pot deruta, fie și numai prin dezinvoltura cu care trucuri literare, pe care literatura le-a mai vehiculat, sînt repuse în drepturi.

*

O proză satirico-umoristică scrie **DUMITRU SINI-TEANU** (n. la 21 noiembrie 1930 în comuna Șetin) în primul său volum — *Urmașii lui Păcală* — 1976. Avînd certă înclinație spre satiră, vehiculînd cu îndemînare, în multe cazuri, limbajul popular, chiar dialectal, din satele cîmpiei vestice, cu un acut simț al creării caracterelor pe spațiu de proză restrîns. Dumitru Siniteanu realizează în *Urmașii lui Păcală* adevărate schițe ce se rețin prin forța umorului. Chiar dacă, uneori, tenta satirică e prea mult împinsă spre cititor și nu lăsată spre a fi dedusă din context. Sînt satirizate racile sociale, devieri de comportament, aspecte ale eticii. Sub unghiul satirei și umorului sînt prinse lăcomia, credulitatea,

prostia, incultura, parvenitismul, îndepărtarea de obiceiurile străvechi și de buna-cuviință statornică în timp, aroganța, furtul din avutul comun și alte vicii ori scăderi înregistrate în activitatea oamenilor. Niciodată atitudinea satirică a prozatorului nu este crispată, ținută în precepte, ci mai întotdeauna destinsă, generatoare de umor. Sensul curativ și, în același timp, educativ al schițelor este declarat. Într-un *Cuvînt către cititori* prozatorul notează: „*Eroii schițelor* alăturate și ai povestirii *Urmașii lui Păcală* sînt personaje imagine. Dacă, totuși, cineva se recunoaște și *figurează* printre ei, autorul NU regretă, NU își cere scuze, ba, din contră, va rîde cu gura pînă la urechi, lăsîndu-se să-l apuce sughițul și va cere, — asemeni lui Trașcu — să-i arunce, vreun prieten, o găleată cu apă în cap, să se potolească. Aceasta deoarece speră că acei care se vor recunoaște printre *eroii* lui se vor *scutura* de anumite metehne, măcar pentru a nu se trezi — cum s-a trezit Arcadie Drăgan — cu un pâruleț în cap! ...” Acești eroi ai schițelor sînt — Durosi care este acuzat pe nedrept de Popan și acoliții lui (*Acuzarea*), Gheorghe Moarcăș „specialist” în căsătorii și divorțuri (*Gheorghe știe trece prin viață*), Norel Ceranu și Zenobia Clăbăț din *Iubire trăsniță*, Culae și Mitru Cheșa din *Un păr tăiat în două*, Arsen Zdreanță din schița *Cu dragoste cu tot* și, bineînțeles, Trașcu Tribumbi și Tărăboanță din cea mai vastă povestire — *Urmașii lui Păcală*. Un apetit al onomastici cît mai sugestive și suculente se întîlnește în toată proza lui Dumitru Siniteanu. Povestirea prezintă, folosind virtuțile umorului transformările contemporane dintr-un sat de cîmpie, felul în care oamenii trecînd prin „hopuri” și diverse „trăsnaî” ajung din starea de sărăcie în postura de „milionari” în cooperativa agricolă de producție. Lucrurile care au generat numele celor trei protagoniști au ajuns la muzeul satului. Personajele povestirii, în tot ceea ce fac, se bazează pe o solidă experiență de viață, care le este reazem statornic chiar și atunci cînd pasageri sfătuitoari încearcă să impună modalități aberante în munca ogoarelor. Ca niște demni urmași ai cunoscutului personaj din snoave, eroii povestirii lui Dumitru Siniteanu trec cu ajutorul rîsului, mai ușor, peste greutăți. Un anumit optimism în existență pare să-i însoțească.

Există, în acest volum al lui Dumitru Siniteanu, o schiță care iese din linia celorlalte — *Cînd te-oi chema*

să vii. Restrînsă, dar cu putere simbolică. Un presentiment al morții, îl face pe bunic să-și cheme nepotul, pentru a sta ultima oară de vorbă: „M-a chemat Tata Paie, bunul meu, să merg să-l văd. Avea șaptezeci și opt de ani. M-am speriat, auzind că mă cheamă. Am luat primul tren și-am mers. Am ajuns după două ore. Spre apusul soarelui. L-am găsit stînd pe un scăunel, în tîrnaț. Mama Sofie, buna, stătea și ea, mai la o parte și împletea ciorapi din lînă albă. Nu-i plăcea fumul. De aceea stătea mai la o parte. Bunul fuma numai pipă, din duhanul pe care și-l semăna în grădină.“ Nimic falsificat în prezentarea unei credințe (a predestinării) existentă la sat, care, deși simplă, are profunzimea perspectivei mioritice. Prefer povestirea aceasta (pentru idee, nu pentru prezentare care e uneori plată) multora din volum, în care se observă prea accentuat tenta didactico-moralizatoare și nu întotdeauna limbajul servește problematica povestirilor ori schițelor. Aici simplitatea învăluie o extrem de sugestivă atitudine existențială. Povestirea a fost inclusă și în al doilea volum al lui Dumitru Siniteanu — *Pensia și peștele* (1981) —, sub titlul *Chemare de suflet*, cu mici modificări, mai ales de ordin stilistic. *Pensia și peștele* denotă o vizibilă maturizare a scrisului lui Siniteanu. Prozatorul se pare că are o bogată experiență de viață, pe care o valorifică în povestiri și nuvele. În *Sălașul* o problematică socială este inclusă în sfera morală, intimă. Între cele mai bune povestiri ale volumului se înscriu, fără îndoială, *Întîlnirea de la Piscul Cîinelui*, *Hora Soarelui*, *Destul o Golgotă*.

*

EMIL ȘIMĂNDAN (n. la 3 septembrie 1940 în orașul Curtici) a publicat, pînă acum, două cărți de interviuri — *Orizonturi mioritice transilvane* (1980) și *Un spectacol pentru o mie de ani* (1981). Primul volum cuprinde interviuri cu poeți țărani, pictori naivi, activiști culturali, iar al doilea cu sculptorii care au participat la cele trei ediții (1979—1981) ale Taberei republicane de sculptură ZĂRAND de la Căsoaia.

Publicist cu o bogată experiență, fin observator al fenomenului cultural, dovedind un larg orizont al informării culturale, Emil Șimăndan reușește prin interviuri, nu numai să realizeze o panoramă culturală, care include creația poezilor țărani, a pictorilor naivi din județul Arad, sau creația sculptorilor participanți la

tabăra ZĂRAND de la Căsoaia, ci și o discuție despre artă, despre procesul creației artistice, despre valoarea și limitele creației, despre sursele de inspirație etc. Cărțile lui Emil Șimăndan nu reprezintă deci, doar prima popularizare de anvergură, prin discuții cu creatorii înșiși, a creației poezilor țărani și pictorilor naivi, a taberei republicane de sculptură ZĂRAND, ci prezintă cititorului și aspecte ținând de problemele mai intime ale actului de creație. Emil Șimăndan conduce bine dialogul, este insistent atunci când dorește să accentueze mai mult o idee sau să se îmbogățească informațiile, știe să diversifice problemele din interviu în funcție de persoana intervievată, de scopul interviului, evitând monotonia, ce s-ar putea ușor instala, fiind vorba de un cerc apropiat de probleme.

Orizonturi mioritice transilvane (un titlu parcă mai frumos și mai inspirat chiar decât unele interviuri!) cuprinde interviuri cu poezii țărani Cornelia Bulzan, Vasile Dâncu, Emilia Iercoșan, Ana Muntean, George Pocșoară, Elena Roșca, Elena Vodă, cu prof. Teodor Uiuu, conducătorul cenaclului *Lamura*, cu Ion Meșoiu, cu pictorii naivi Ion Niță Nicodim, Rodica Nicodim, Petre Mișuț, Petru Roman, precum și cu Vasile Savonea și Radu Octavian Maier. Se îmbină deci interviurile cu creatori de artă naivă și activiști culturali cu responsabilități în îndrumarea și dirijarea acestei activități culturale. Interviurile primesc tot mai mult și o valoare documentară, devin depozitare de informații unele, din păcate, fără posibilitatea completării, cum este cel cu pictorul naiv Ion Niță Nicodim. Unul dintre cele mai frumoase, atractive și interesante interviuri. Pictorul povestește savuros are imaginație și fabulează pornind de la întâmplări reale; este aceasta o marcă a talentului și ea se reflectă în picturi. Meritul publicistului care interviează este de a incita destăinuirea și de a nu obstrucționa dezlănțuirea imaginației, de a interveni cu întrebarea atunci când este nevoie. Interviurile au valoare culturală și importanță sociologică — un asemenea volum poate fi stimul și element de încurajare pentru creatorii populari.

Activitatea poezilor țărani din județul Arad a ajuns de interes național, s-au realizat aici întâlniri ale scriitorilor țărani din toată țara; aceasta și datorită unei atenții mai mari acordată de forurile de specialitate creației poezilor țărani. Fenomenul pe lângă existența sa

„în stare naturală“, a fost, ca să folosesc un termen exact al lui Teodor Uiuiu și „provocat“, în sensul de descoperire, dirijare și creare a unui cadru adecvat de manifestare. Interviurile cu poeți țărani ale lui Emil Șimăndan se citesc cu interes și curiozitate, cu circumspecție când se teoretizează. Ca fenomen cultural creația poezilor țărani este dintre cele mai interesante și demne de interes. Ea denotă dragostea pentru frumos și poezie a omului din popor. Faptul a fost marcat într-un vibrant *Cuvînt înainte* de G. Macovescu, care prefațează cartea lui Emil Șimăndan: „Ideea lui Emil Șimăndan de a sta de vorbă cu țărani poeți și cu țărani pictori naivi din vestul Transilvaniei este de valoare deosebită. (...) Țăranii aceștia din Munții Apuseni care știu să-și cînte viața, asemenea anticilor aezi sînt poeți prin firea lucrurilor. În tot ce fac, fac poezie. Și cînd muncesc, și cînd se luptă cu natura, și cînd se veselesc, și cînd pier, ei sînt poeți, pentru ei și semenii lor. Nu i-a învățat nimeni să versifice. Muzica poeziei sălășluiește în ei. Nu i-a învățat nimeni să caute dincolo de lucruri și întîmplări frumusețea, inefabilul ei și totuși ei descoperă cu o candoare și o înțelegere de nebănuit. Emil Șimăndan a încercat să pătrundă în taina acestor artiști populari. (...) Ieșiți la suprafață în această revoluție culturală care se petrece în țara noastră, țăranii poeți și țăranii pictori din vestul Transilvaniei, pe care această carte a lui Emil Șimăndan îi aduce în privirea noastră, sînt încă o mărturie a marelui rezervor de frumuseți care este poporul român“.

Cartea *Un spectacol pentru o mie de ani* se deschide cu o discuție cu Pavel Pătruță Petroman despre modul cum s-a cristalizat și materializat în faptă ideea taberei de sculptură de la Căsoaia. Fiind vorba de discuții cu artiștii profesioniști, cartea are o valoare deosebită, deoarece evidențiază probleme legate de procesul creației artistice în sculptură, despre raportul tradiție și inovație, despre împliniri și proiecte, despre concepții artistice etc. Este de subliniat participarea sculptorilor arădeni la tabăra de sculptură — Dumitru Șerban, Ioan Tolan, Constantin Gh. Doichiță, Emil Vitroel — și nivelul problemelor ridicate în contextul interviurilor. Cartea realizată de Emil Șimăndan cuprinde și reproduceri fotografice ale sculptorilor — George Apostu *Piatră dacică*, Aurelian Bolea *In memoriam Păuliș*, Mihai Buculei *Fereastră*, Anton *[Eberwein]* *Bancă*,

Alexandru Gheorghiuță *Arbore gotic*, Bata Marianov *Compoziție*, Dumitru Șerban *Piatră de hotar*, Florentin Tănăsescu *Zburători*, Ioan Deac *Bistrița Neliniște*, Marcela Branea *Simbol*, Elena Hariga *Compoziție*, Ionel Iancuș *Plimbare cu inorog*, Mihai Istudor *Vatră pentru zi de odihnă*, Traian Moldovan *Anotimpurile*, Dumitru Pasima *Semn pentru Miorița*, Adrian Popovici *Sub semnul iminenței*, Ioan Rusu *Copiii Soarelui*, Ioan Tolan *Maternitate*, Doru Nicolae Drăgușin *Lupta dintre centaur și om*, Constantin Gh. Doichiță *Fiul lui Icar*, Nicolae Ghiață *Izvor IV*, Iorgos Iliopolos *Cuplu*, Ioan Pârvan *Clovni*, Dinu Rădulescu *Cavaler*, Mihai Stănescu *Strajă*, Sava Stoianov *Clepsidră*, Emil Vitroel *Germinație*.

Răspunsurile artiștilor plastici sînt generoase, aprecierea actului de cultură de la Căsoaia accentuat unanim de cei intervievați. Ideea lui Emil Șimăndan de a consemna într-o carte imaginea acestui spectacol peren al artei dovedește interesul său pentru cultura acestui colț de țară. *Un spectacol pentru o mie de ani* este o carte care dovedește talent, pasiune și atașament pentru valorile culturii.

*

Un prozator talentat, încununat de laurii celei de a II-a ediții a concursului de debut al editurii *Eminescu*, este **HORIA UNGUREANU** (n. la 3 septembrie 1939 în Șiria). A debutat editorial cu volumul *Ochiul zilei de ieri* (1976), publicînd, apoi, romanele *Vara buneii speranțe* (1979) și *Răzbunare ratată* (1982). În volumul antologic „1907—1977, de acolo de unde a pornit văpaia“ a inclus nuvela *Biciul. Răzbunare ratată* reprezintă o experiență în proza lui Horia Ungureanu dovedind că acțiunea romanului polițist se poate implanta și în lumea rurală. Roitan este un tip de detectiv ce împrumută multe din psihologia țăranului.

Proza lui Horia Ungureanu evocă un sat și o colectivitate, lumea Ridișului, ținut de interferență, cu deschideri spre dealuri dar și spre spațiul cîmpiei. În timpuri mai vechi pădurile împrejmuiau locurile, oamenii împărțindu-și îndeletnicirile între lucrarea ogoarelor și tăierea lemnului la pădure. *Ochiul zilei de ieri* se constituie dintr-o polifonie de voci, toate evocînd Ridișul. De aceea capitolele cărții sînt numite prin numere de la unu la doisprezece plus un *E.T.C.*, care marchează o suspendare a povestirii. Dudanu știe totul despre sat, îi cunoaște, pe îndelete, istoria. („Așa am aflat cum a

fost și unde era satul, cum se numeau și ce făceau locuitorii lui, ai Ridișului. Da, asta făceau ridișenii, asta făcuseră de când se știau ei, în bună parte, fac și acum: arau ogoarele spînzurate pe culmile și pe coastele dealurilor despădurite de Arpad cel șchiop și, mult înaintea lui, de bătrînii lor sau de bătrînii bătrînilor lor, și semănau porumb și cartofi și chiar grîu, iar pe locurile joase, înspre Tîrnova mai ales, puneau cînepă și în din care își lucrau apoi haine în serile lungi de iarnă, cînd căile de la o casă la alta erau troienite și văile pline de neguri ciudate, înfricoșătoare“). Dudanu era a treia persoană cunoscută de Manase Șteica, după Mileaga și Lup. Colectivele satului, constituită în timp ca unitate, este greu penetrabilă. Manase este multă vreme un venetic. Prozatorul evidențiază conservatorismul unor structuri. Evenimentele în care se integrează Manase Șteica sînt cele din timpul războiului și puțin după. („Apoi au urmat celelalte, împărțirea pămînturilor și plecarea lui Onea la oraș...“). În cartea lui Horia Ungureanu satul constituie adevăratul fundament epic. Destinul personajelor este legat de sat, oamenii pleacă, duși de evenimente, se reîntorc sau nu se reîntorc în sat, dar viața ori amintirea lor se menține în relație cu satul. Acesta își trăiește existența ritualic în funcție de niște tipare străvechi, perpetuate, dar semnul înnoirilor sociale începe să le atingă. Narațiunea include, adeseori, legenda (povestea lui Nioma). Prozatorul accentuează (cam didactic) forța antecică a legăturii cu satul, un fel de regăsire de sine, prin revenirea de studii a lui Onea Mitu. („Iar acum, întorcîndu-se, cînd nimeni, nici chiar propria lui mamă, n-ar fi crezut, nu înfrînt, nici resemnat, își simțea inima plină de sentimentul regăsirii de sine. Întorcîndu-se aici redevenea el însuși. Pentru prima dată după mai mulți ani se recunoștea în imaginea reflectată în apă“).

Unele personaje — Lup, Mileaga — sînt reluate în *Vara bunei speranțe*. Romanul nu se citește, deloc, ușor. Este construit după o schemă deliberată. Capitolele cărții sînt numite după personajele care povestesc, interferînd între ele: Ilarie Lăzărescu, Onuț Hara, Aron Mileaga. Enigmaticul Onuț Hara este atît de atras de Ridiș încît îl evocă cu o putere de-a dreptul seducătoare. „Repede mi-am dat seama că vorbea nu atît pentru mine, cît mai ales lui își rememora cu voce tare propria viață. Vorbea cu atîta putere de seducție,

punea atîta patos în tot ceea ce spunea, încît aveam senzația că trăiesc și eu, realmente, printre oamenii aceluia Ridiș îndepărtat, că, dacă m-aș ridica din pat și m-aș duce la geam aș vedea afară în noapte, nu zidurile cenușii ale orașului, nu strada cu caldarîmul ei murdar, ci acoperișurile înzăpezite ale aceluia Ridiș necunoscut și totuși atît de apropiat sufletului meu". Evident că Onuț Hara este personajul de referință și în funcție de el, se conturează celelalte (doamna Candrea, Lup, Ofelia, Mileaga ș.a.). Poate că Onuț este prea artificializat, dominat, straniu în comportament. („Devenea subiectiv, sentimentele îi dominau rațiunea. Fără să fie periculos, se purta ca un posedat"). Din dorința de a se ralia la un anumit tip de proză (procedeele faulkeriene au fost evidențiate), Horia Ungureanu complică inutil stilul, în sensul unei anumite prețiozități. Cu toate obiecțiile posibile, din perspectiva unei lecturi exigente *Vara bunei speranțe* rămîne un roman realizat, dovadă a unui talent sigur. Într-un fel el este o verificare (sau poate o confruntare) cu un tip de proză ce și-a statuat celebritatea.

ÎN TRE METAFORĂ ȘI CUNOAȘTERE

Slovacii din Nădlac s-au străduit încă din secolul trecut să câștige bunăvoința muzelor, s-au avîntat spre cunoașterea tărîmului artei cuvîntului, au încercat să scoată ziare, să facă traduceri. Însă abia acum au reușit să dea formă precisă ambițiilor scriitoricești realizînd o adevărată „casă a poeziei“ (prin extensie putem citi a literaturii), metaforă ce tinde a deveni un adevărat „fenomen literar“ (F. Bănescu).

Edificiul literaturii slovace din România este susținut în primul rînd de scriitorii slovaci din Nădlac. Ei au întemeiat în 1969 Cenaclul literar „Ivan Krasko“. Numit după un mare poet slovac, ctitor al poeziei slovace moderne, cunoscător al poeziei române și traducător reputat al poeziei lui Eminescu, cenaclul își propune să lucreze din toate forțele, să creeze valori pe măsura cerințelor. ambițiilor, ca să cinstească nu numai memoria celor doi mari poeți, ci și poezia, arta cuvîntului.

Rezultatele nu s-au lăsat așteptate mult timp. Membrii cenaclului au publicat într-o scurtă perioadă următoarele titluri de cărți personale: P. Bujtár, *Lăutarii codrului*, Košice, 1976; I.M. Ambruš, O. Štefanko, *Dva hlasy*, Bratislava, 1977; P. Bujtár, *Împăratul păsărilor*, București, 1979; O. Štefanko, *Stau în fața casei*, București, 1980; I.M. Ambruš, *Cu prețul trăirii*, București, 1981; P. Bujtár, *Agata*, București, 1982; D.M. Anoca, *Carte pentru cei dintr-a-ntîi*, București, 1982; Rudo și Ivan Molnár, *Pretutîndeni e bine, dar acasă-i cel mai bine*, București, 1983; P. Rozkoš, *Folclorul slovac din Banatul românesc*, București, 1983. Pe lîngă aceste cărți personale anual apare în Editura Kriterion volumul antologic *Variațiuni*. Acesta a ajuns la numărul patru (apărut în anii 1978,

1980, 1981, 1982), urmînd ca anul acesta seria să se îmbogățească și cu numărul cinci. Șansa acordată scriitorilor slovaci de către Editura Kriterion s-a dovedit a fi mai mult decît atît. Confruntarea cu publicul cititor și cu confrății în ale scrisului prin cuvîntul tipărit a lărgit considerabil posibilitatea de a se cunoaște mai bine pe ei înșiși, a devenit un stimul binefăcător și o garanție a creșterii calitative (Oricît de ciudată pare sintagma calitatea literaturii sau „literatura de calitate“, sîntem nevoiți s-o adoptăm de vreme ce și critica literară s-a folosit de ea în aprecierea lucrărilor membrilor cenaclului“). Ca dovadă pot fi citate afirmațiile unor critici literari de la noi sau din străinătate, care susțin că „Variațiunile dezvăluie o năzuință asiduaă pentru ridicarea nivelului calitativ. Dar nu numai năzuința, ci și rezultatele ei.“ (M. Resutík, 1981); „în ceea ce privește calitatea — dar și cantitatea — literatura slovacă din România a pornit pe un făgaș rodnic“ (M. Resutík, 1982); „Variațiunile au demonstrat că literatura din România are o bază solidă, cu autori și ambiții bine conturate . . .“ (M. Demák, 1981). Această antologie este gîndită de cei trei membri ai colectivului redacțional (D.M. Anoca, C. Barborică, O. Štefanko) ca o revistă în primul rînd literară, dar care își deschide generos paginile (în rubrica *Orizonturi*) și pentru materiale din alte domenii ale culturii și vieții spirituale ale slovacilor de la noi.

În afară de aceste posibilități de publicare scriitorii cenaclului colaborează cu revistele literare și de cultură din țara noastră publicînd poezie și proză originale, precum și traduceri din literatura slovacă din Slovacia și Iugoslavia. Să nu uităm faptul că prin tălmăcirile lor din literatura română și a naționalităților conlocuitoare publicate în *Variațiuni* și străinătate ei contribuie la schimbul de valori, iar prin activitatea lor cultural-obștească în cadrul mișcării teatrale de amatori și cu ocazia întîlnirilor cu cititorii sau a lansărilor de cărți ei devin componente active în educarea socialistă a maselor. Nu întîmplător I.M. Ambruš este deținătorul premiului pentru poezie în cadrul Festivalului național „Cîntarea României“ (Vezi rubrica *Kronika, Variațiuni 3 și 4*).

Îmbucurător este faptul că scriitorii slovaci și-au găsit „vocea proprie“, personală și chiar dacă pînă acum nu au reușit cu toții să scoată o carte, mulți dintre ei au șanse reale de a o face. Dintre prozatori se disting

Štefan Dovál, Anna Lehotská, Andrei Severíni, iar dintre poeți (mai numeroși, ca de obicei) Adam Suchanský, Ján Chovanec, Štefan Unatinský, Ondrej Zetocha (care încearcă să scrie și critică literară), Pavel Husárik.

Membrii cenaclului aproape spontan își ancorează creația în orizontul neted, neclintit, dar ispititor și misterios al cîmpiei, preocupați fiind de tradiție (mai ales de valorificarea ei), de sentimentul istoricității, continuității, dar și de modernitatea expresiei, ceea ce a fost sesizat de critica literară. "Autorii de limbă slovacă caută cu fervoare contactul cu viața literară a veacului nostru . . ." (P. Števček, 1978). Toată creația lor este însă dedicată omului contemporan și transfigurată prin prisma problemelor lui. De aceea descifrarea ei atentă duce la interpretări nuanțate, cu mesaj valabil nu numai pentru această mănoasă și de viață dătătoare cîmpie, unde au zărit lumina vieții și a poeziei, ci adresat ca o mărturie artistică omului în genere.

Manuscrisul fiecărui autor diferă ca tematică, mijloace de expresie, finalitate, aducînd în edificiul literar, comun totuși, farmecul personalității fiecărui scriitor. Despre prozatorul P. Bujtár (care a scos pînă acum trei cărți, două pentru copii și un — roman! — iar în antologia *Variațiuni* este mereu prezent cu nuvele și povestiri) s-au scris cuvinte de laudă. Acest prozator „delicat înfiorat în paginile de dragoste ale romanului" (F. Bănescu, 1983), „pasionat de artă" (C. Barborică, 1978, este mai ales „peisagist — pictor al cîmpiei nădlăcane al meleagurilor de pe malul Mureșului" (idem), „umorist de mare ținută" (St. Moravčík, 1981), care abordează o tematică vastă, înscriindu-se printre scriitorii slovaci de frunte. În opera lui (căci de acum se poate vorbi de operă) se vedește cel mai pregnant continuarea tradițiilor celor mai bune ale scrisului realist slovac a cărui valorificator rămîne mai ales în zugrăvirea vieții rurale (*Culesul porumbului*, *Primul ger*, 1981). Deosebit de sugestive și impresionante sînt nuvelele și povestirile inspirate din viața copiilor de altă dată și din timpul celui de-al doilea război mondial (*Mancinka*, *Fiul podarului*, publicate 1972, *După ani*, 1983). Bun psiholog, cunoscător al sufletului copiilor și adolescenților, se dovedește maestru în zugrăvirea diferitelor stări psihice, în prezentarea maturizării sentimental-afective a tinerilor (*Umbrela*, 1980). Pe experiența din domeniul psihologiei copilului își bazează poveștile

pentru copii (*Lăutarii codrului* și mai „didacticiste“ din *Impăratul păsărilor*). De altfel această pricepere a lui i-a adus și un premiu internațional (pentru povestea *Cărbunarul și vîntul*, 1965, Cehoslovacia). Registrul de valori expresive al lui P. Bujtár este foarte larg, deoarece pe lângă tonul cald, alteori grav, sincer sau delicat cu care își prezintă personajele este capabil de o elegantă ironie, autoironie și umor fin și irezistibil (*Candelabrul de porțelan*, 1978; *Tăierea viei sau avantajele de a fi membru al cercului de horticultură*, 1981).

Poetul O. Štefanko (alături de P. Bujtár al doilea membru al cenaclului devenit și membru al Uniunii scriitorilor, președintele cenaclului, mare animator și susținător al „casei noastre poetice“) este prin creația și munca sa dovada vie că poezia adevărată nu se sfiește (și n-are dreptul s-o facă) să crească mereu dincolo de stadiile odată atinse, că ea poate mereu, aidoma unui arbore să se-nalțe mai sus. Acestei atitudini se datorează permanenta căutare a poetului a domeniilor noi în care să-și exercite harul poetic. Pornește de la cîmpie, familie, tradiție, poezie, locul poetului în lume, se oprește la pasiuni și patimi (erotism și simpatii literare), ajunge la teme civice, ca să demonstreze că fără mișcare nu există viață și nu există poezie. Acest poet „cu meditații pure, exprimate în versuri cu limpezimi de cristal“ (F. Bănescu, 1983), traducător A. Dumbrăveanu, N. Stănescu, L. Feldek, M. Válek ș.a.) și prozator (*Vizita*, 1982; *De mîine îi dăm-nainte*, 1981 *Bătătura*, 1982) este o personalitate ce tinde spre „înfrățire cu lumea“, deschisă „bucuriei de a trăi și de a crea. Euforia și incantația poetică îi sînt stări caracteristice“ Rătăceam cu fruntea-n revărsări de soare*). Poetul se avîntă în căutarea armoniei și a luminii și este convins de instabilitatea antinomiilor. Această idee îi este sugerată de lanul galben de griu presărat cu maci roșii... (*Întoarcerea*)... În culegerea *Stau în fața casei* (1980) și-a formulat crezul artistic, a enunțat și unsprezece porunci poetice (*Poetul*). Să le considerăm a fi-o destăinuire, un decalog adresat sie-și pentru că din programul enunțat iradiază vitalitatea ce-i este proprie: poetul poate fi orice, dar mai ales este „dorința de a trăi, cuvîntul lui este întotdeauna adresat „orizontului îmbunat“, scopul lui — existența prin cîntec. Tristețea,

* Traducerea ne aparține

cînd se ivește, este doar un grăunte care germinează pe „altarul cuvîntului“. Și totuși și poetul cade pradă aceluși veșnic carusel care este viața și moartea, și se prăbușește precum se frînge „o tulpină tăiată“; metaforă delicată a condiției omului și poetului. Dar poezia se termină cu o constatare încurajatoare. Poetul totuși nu pierde fără urmă, lasă ceva în valul neclintit al veșniciei. Această concluzie nu este cu totul nouă, dar îi stă bine acestui optimist incurabil care este Ștefanko... Poetul se lovește uneori și de capriciile, dezordinea și tăișul vieții, pentru că ce altceva poate fi „frunzișul ofilit furat de toamnă“? dar poetul își revine ușor din această stare... Bagheta fermecată a lui O. Ștefanko este în primul rînd cuvîntul, cuvîntul poetic. Cu ajutorul acestuia face farmece și ne farmecă. Despre cuvînt vorbește pios ca despre un altar. Cuvintele despre care scrie în ciclul amintit sînt cuvintele lumii pe care le hăitue ca un vînător însetat. Cuvîntul este materia, piatra din care va dura lumi noi (*Totul*, din culegerea *Două voci*), cuvîntul aduce alinarea, uitarea și totodată minunea reînvierii: „și va înverzi cîmpia/ prin cuvînt“* (C. Barborică, 1983).

I.M. Ambruș „alături de Ștefanko creează poezie de cea mai bună calitate“ (M. Resutík, 1982). Poet, traducător, prozator (*Presimțire de toamnă*, 1982; *Și nu s-a întîmplat nimic*, 1982), fire meditativă, cel mai potrivit a fost caracterizat de C. Barborică: poet al simțirii delicate“, pornit în peregrinările sale prin „Edenul iubirii. Nu este vorba numai de iubirea pur erotică, ci poezia lui leagă întregul univers uman prin lanțurile iubirii, ceea ce constituie o permanență, un factor unificator al poeziei (lui) de pînă acum... poetul năzuie spre cunoaștere, clasificare, ordine, aspirație surpată de constatarea că există pe lume și fapte neașteptate, care contrapuntează ordinea firească a lucrurilor. Sentimentul că în lume nu sînt toate lucrurile riguros aranjate, îi produce poetului plăcere, pentru că îi dă libertatea de a face cu universul ceea ce pofteste, convertindu-l la poezie.“ (C. Barborică, 1982, 1983). Poezia lui Amruș „A devenit aproape un arbore crescînd lin și sigur sensibilă în neliniștea ei“, cu irizări de zăpadă imaculată, deși delicată și „sfioasă“ („Dimineața o sperie cîntecul tăietorilor de lemne“* *A devenit aproape*, 1981) este „deschisă unei pluralități de inter-

pretări“ datorită „metodei compoziționale bazate pe contrapunct“ (C. Barborică, 1983) și contrast.

Literatura pare-se este acel arbore al vieții care aidoma frumosului „ca și iarba, răsare aproape pretutindeni“ (A. Suchanský, 1981) adică acolo, unde omul este capabil să contemple lumea tăcut (deci înțelept) pentru a „rezona curat și adînc asemeni unui clopot“, pentru a clădi nu numai case ci mai ales arborele cunoașterii, al artei, al vieții și al adevărului.

Dacă Adam Suchanský n-a ajuns încă la un volum personal, neapărat trebuie să amintim aici personalitatea multilaterală a unei scriitoare prezente în toate cele patru ediții ale *Variațiunilor* cu poezie, proză, proză pentru copiii, eseuri, recenzii, autoarea volumului de poezie pentru copiii *Cartea pentru cei dintr-a-ntii*: Dagmar Mária Anoca. Calitatea prozelor sale, fantezia debordantă a poeziei sale adresate celor mici, o despiuere a lăuntrului său în poezia sa „pentru adulți“, o pană acidă critică sînt doar cîteva coordonate ale personalității sale creatoare.

Și nu în ultimul rînd menționăm traduceri apărute în volum, ale membrilor cenaclului *Ivan Krasko*: Pavel Rozkoš, care a tradus în limba română volumul de poezie a lui Michal Babinka, *Unde se nasc cețurile* (în colaborare cu Anghel Dumbrăveanu, ed. Libertatea Pancevo, 1972) și romanul lui Ludo Ondrejov, *Copilăria haiducului* (Institutul pentru editarea manualelor, Novy Sad, 1979) iar în limba slovacă cartea de poezie *Treptele singurătății* de Mihai Avramescu (ed. Obzor, Novy Sad, 1971) și Ondrej Štefanko, traducătorul în limba slovacă a volumului selectiv din creația poetică a lui Ioan Flora, *Lumea fizică* (ed. Obzor, Novy Sad, 1982) și a altor două volume predate unor edituri (în limba slovacă poezia lui Anghel Dumbrăveanu, predat editurii Slovensky spisovatel din Bratislava iar în limba română, împreună cu Florin Bănescu a romanului lui Vincent Sikula *Maistorii*, predat editurii Facla).

Cu aceste notații credem că am reușit să demonstrăm că acest „fenomen literar“, că această „casă a poeziei“ are un loc nu negliabil în peisajul literar arădean.

REPERE LITERAR — ARTISTICE

Mișcarea literară arădeană de limba maghiară se leagă indisolubil de existența cenaclului literar „Tóth Arpád“, cenaclu ce-și trage originile din marile transformări democratice și revoluționare începute după actul istoric de la 23 August 1944. În anii imediat următori revoluției de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă, forțele democratice din județul Arad, la îndemnul P.C.R. s-au grupat în Uniunea Populară Maghiară, organizație care în aprilie 1945 a scos un cotidian politic cu titlul „Jövő“ („Viitorul“), iar Partidul social-democrat din Arad, ziarul „Függetlenség“ („Independența“). În jurul celor două periodice s-au adunat jurnaliștii democrați, precum și o serie de colaboratori care și-au fixat ca scop reînvierea mișcării literare arădene. În anul 1946, scriitorii și jurnaliștii democrați din Arad au înființat, în clădirea teatrului, cenaclul literar „Alexandru Sahia“ cu două secții: una în limba română și alta în limba maghiară. La înființarea cenaclului a fost prezent și regretatul scriitor arădean Szántó György (1893—1962), ale cărui opere cunosc o masivă reeditare în epoca noastră, ca să amintim numai trei dintre romanele apărute la Editura „Kriterion“: „Omul în cinci culori“ (1969), „Pedestrașii lui Esze Tamás“ (1976) și „Anii mei cei negri“ (1982). Conducerea secției maghiare a cenaclului, în frunte cu Csermői Pál (acesta a condus activitatea cenaclului aproape un sfert de veac, pînă la sfîrșitul anului 1969, cînd a fost numit președinte de onoare) și-a fixat drept scop formarea unui nucleu de scriitori amatori din tineri muncitori, elevi, intelectuali. La activitatea cenaclului a participat și Károly Sándor (1962) ale cărui opere sînt editate periodic de către editurile din țară („Sare amară“, Facla, 1975; „Anii veseliei, anii de aventură“, Kriterion, 1979).

În anul 1948, secția maghiară a cenaclului „Alexandru Sahia“ a hotărît să-și schimbe denumirea în „Petőfi Sándor“, iar în 1956 în „Tóth Árpád“, luîndu-și numele marelui poet maghiar, născut la Arad, pe actuala stradă Sverdlov. Indiferent de numele purtat, cenaclul nu a fost niciodată o școală literară, nu și-a propus ca scop principal formarea de scriitori. În schimb, în jurul său s-au adunat muncitori, intelectuali, elevi arădeni care s-au simțit înrudiți cu graiul frumos scris, au gustat din frumusețile literaturii în limba maternă. Acțiunile literare și culturale (muzicale, de artă, arhitecturale etc.) ale cenaclului s-au bucurat de succes. Întreaga activitate a cenaclului „Tóth Árpád“ demonstrează de fapt justetea politicii Partidului Comunist Român în rezolvarea problemei naționale în țara noastră, dînd posibilitate unui însemnat număr de oameni ai muncii să-și dezvolte cultura, să-și manifeste talentele în limba maternă.

În activitatea cenaclului arădean „Tóth Árpád“ se observă o înviorare deosebit de frumoasă, în ultimele două decenii, iar Festivalul național „Cîntarea României“ a creat posibilități largi de afirmare pentru toți membrii cenaclului; prozatorii și poeții maghiari din Arad sînt prezenți, periodic, în paginile cotidianului „Vörös Lobogó“, dar și în paginile altor cotidiane din țară, în timp ce Hevesi József, Kenyeres Pál, Szabó Péter publică și în revistele literare din Cluj-Napoca și Tîrgu Mureș. Unii dintre tinerii creatori arădeni au depășit faza „promisiunilor“ drept urmare Böszörmény Zoltán are deja două volume publicate (Örvényszárnyon — 1979; „Cinjavaslatok“—1981), iar Szabó Péter s-a prezentat în 1980 în fața cititorilor cu volumul de versuri „Szerelembontás“, editat la Editura „Litera“ din București.

Desigur, cea mai importantă realizare a mișcării literare în limba maghiară rămîne apariția în anul 1982 a antologiei „Önarckép“ („Autoportret“), prima antologie din istoria cenaclului „Tóth Árpád“, publicată cu sprijinul nemijlocit al Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Arad și a Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă al județului Arad. Antologia reunește cele mai bune creații ale tuturor cenacliștilor muncitori și intelectuali arădeni. „În paginile volumului întîlnim deopotrivă poezii, schițe, nuvele, reportaje și chiar studii. Prin preocuparea comună pentru oameni, pentru soarta lor de fie-

care zi, manifestată în majoritatea scrierilor, prin grija față de limbă și mijloacele de expresie artistică, antologia se prezintă ca un întreg unitar . . .” — scria în cronică apărută în ziarul „Flacăra roșie” din Arad, Adám Ida. Analize, critici, cronici, știri, relatări despre această antologie au apărut aproape în toate cotidienele de limba maghiară din țară, în revistele literare și social-politice, precum și în emisiunea în limba maghiară a Televiziunii române.

Apariția antologiei a dat un imbold și mai mare mișcării de creație din orașul nostru. În toamna anului 1982 și în primăvara anului 1983, pe lângă scriitorii consacrați deja, ca G. Pataky András, Mózer István, Szabó Péter, Manga István, s-au prezentat o serie de tineri cu creații în proză și poezii, cum sînt: Irházi János, Nagy Antal și Bogner József. Continuînd tradiția comemorărilor, ca o latură a activității cenaclului, în sezonul 1982—1983, profesorii de literatură română și maghiară, critici literari și muzicali au fost invitați să prezinte activitatea unor clasici ai literaturii, istoriei și culturii, ca de exemplu: Móricz Zsigmond, Nicolae Bălcescu, Csíky Gergely, Kodály Zoltán, Juhász Gyula. Un succes deosebit a înregistrat cenaclul prin întocmirea unui nou volum de antologie „Őnarckép 2”, care se află deja sub tipar, urmînd să apară în cursul anului 1983 tot sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă și Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă. Pe lângă succesele în planul creației literare, semnalăm cu deosebită satisfacție și creșterea numerică a auditoriului, care în prezent este format din 35—40 de persoane, iar în unele acțiuni de vîrf, a depășit cifra de o sută de persoane.

Cenaclul literar „Tóth Arpád” începe în toamna anului 1983 a 38-a stagiune de activitate, o stagiune ce se anunță la fel de interesantă, la fel de rodnică, cum au fost majoritatea celor anterioare. Programul cenaclului anunță pentru acest sezon o activitate deosebit de fructuoasă, care, sperăm, va polariza, din două în două săptămîni, o asistență numeroasă, dornică să participe la activități de ținută, de un înalt nivel artistic, cu un conținut partinic, care să oglindească realizările tuturor oamenilor muncii — români, maghiari și germani — din județul nostru precum și momentele semnificative din viața și activitatea oamenilor muncii de naționalitate maghiară.

CUPRINS

NATALIA ȘIMANDAN	
— Cuvînt înainte	5
EMIL ȘIMĂNDAN	
— Convorbire cu scriitorul DUMITRU RADU POPESCU	7

I. POEZIE

MIRO BALADIMA	
— Te aud Țară	14
— Rădăcini	14
— Din copilărie	15
FLORIN BĂTRÎN-MIRCEA	
— Descrierea patriei	16
— Liliac în Mai	16
VLADIMIR BELITY	
— Sonete — I, II, III, IV, V	17
— Marina	19
SABIN BODEA	
— Iubirea de Patrie	20
— Poeții tineri	20
— Popas în drum	21
— Cu tine	21
— Poem	22
CRISTIAN BRÎNAȘ	
— Buletin meteorologic	23
— Imensitate	23
— Iubesc	24
— Seară de seară	24
— Plouă	24
GRIGORIU BURCUȘ	
— Dorinți fierbinți	25
— O țară de aur	26
— Ziua clasei muncitoare	26
— Republică Socialistă România	27
— Epoca luminii	28
TEODOR BUTNARHU	
— Eroii scriu istoria cu sînge	29
— De ziua femeii	29

DORIN BĂLĂNOIU

- Partidule etern și comunist 30
- Există-n lume țări ca primăvara 30
- Te știu pământ 31

ILEANA CHERECHEȘ

- Țară de dor 32

IOAN CHIRILĂ

- De vrei să afli 33
- Pise al demnității 33

MIHAI ARCADIE COMĂNICI

- Lumini 35
- Dă-mi 35
- Astă noapte 35
- De departe 36
- Brazil 36

SIMION COSMA

- Etnica 38
- Coloană 38
- Pământ strămoșesc 38
- Rod 39

ȘTEFAN COSTEA

- Noi am rămas 40

GHEORGHE COȘER

- Crez 43
- Străbunii 43

IOAN COVACI

- La aniversare 44
- Cântarea pământului crișan 44

VASILE DAN

- Hrană 45
- Vis 45
- A privi, a vedea 46
- Grădina adormită 46
- Memento 47

PETRU DEME

- Te cînt, iubită Țară 48
- A știut olarul nostru 49
- În zorii zilei mele 49
- Ca un vis 50
- De ziua mamei 51

PETRE DON

- Rugămintea poetului 52
- Bacovia 52

DORINA DRĂGOIESCU	
— Ofrandă între două imnuri	53
— Vis de glorie	53
CONSTANTIN DUMITRACHE	
— Aceasta e seara	54
— Ascultăm	54
— Așteptare	55
— Cîntec pentru lume	55
LUCIAN EMANDI	
— Meșterul	56
— Cadențe	56
— Zădărnicele	57
CHIRIL ENESCU	
— Iubim zările albastre	59
VASILE FILIP	
— Pămîntul acesta	60
— Sinzieniana	60
— Dans țărănesc	60
— Don Quijote	61
— Izvor	61
RODICA FLORI	
— La noi	62
— Concluzie	62
— Noapte	63
— Mai am	63
— Aș vrea	63
ELISABETA FRENȚIU	
— Aș vrea să fiu	64
— Buchete de flori	64
— Adolescență	65
TEODOR FRÎNCU	
— Iancu e nemuritor	66
— Țara poeziei	67
— Pietrele	67
— Zarea mea	68
— Chemarea soarelui	68
MIHAIL GĂNESCU	
— Acasă	69
— Cergă de iarnă	69
— Mit de noiembrie	70
— La Tebea	70
— Cheamă-mă	70

VIOREL GHEORGHITĂ

— S-ar fi putut	72
— Tristețe moale	72
— Regret	73

GHEORGHE HAIDUC

— Pastel	74
— Gîndul	74
— Horă-n sat	75
— Baladă haiducească	76

ELENA HAȘ

— Omagiu	78

LIGIA HOLUȚĂ

— În răcoroasă lumină în beznă	79
— Vindecă-mă tu	79
— Rona și alte tentații	80
— Orb ca sideful	80

MONICA RODICA IACOB

— Un strop de apă vie	81
— Cîntecul lunii, un ban aurlu	81
— Renase	82

SILVIU MIRCEA IACOB

— Penultima treaptă	83
— Copacii amintirilor	83
— Dureri	83
— Luna	83
— Să fim mereu	84

ȘTEFAN IERCOȘAN

— Partidului	85

GHEORGHE IOLU

— Cîntarea României	86
— Torță pură	87
— Ziridava	87
— Țăranii și pacea	88
— Cetatea luminii	89

LĂCRĂMIOARA IVA

— Dorința mea	90
— Certitudine	90
— Zi de vară	91
— Doi ochi	91
— Jurnal	91

MARICICA IVAȘCU

— Strămoșii	92
— Omul	93
— Viață	92

DOREL P. LAURIAN	
— Statornicie	94
— Vrem pace pe pământ	94
— Aud pașii clepsidrei	95
VASILE MANGHERA	
— Cinstire eroilor	96
— Țara primăverilor, țara păcii	97
— Omagiu patriei	97
DAGOMAR MARIA ANOCA	
— Băiatul și vulpea	98
CORNEL MARANDIUC	
— Și neiubind războiul	99
— I. Inventar	99
— II. Autopsia	100
— III. Glasul casei lovite de bombă	102
— IV. Și de ce oare	104
VASILE MARCU	
— Luciditate	105
— Se zice	105
— Lupta cu mine însumi	106
— Să pleci copil	106
— Neliniște	107
DANA MARTINESCU	
— Țara mea	109
— Mamei	109
— Am crescut	109
IOAN MATIUȚ	
— Ardere	110
— Copacul	110
ILIE MĂDUȚA	
— Patria	111
— Mirauculosul freamăt	111
— Mitologia secetei	112
— Artă poetică	113
LIA MERUȚA-BAN	
— Jurământ	114
— Superba piine	114
— Cetate a singelui	115
— Cheamă-mă	115
— Nimic nu poate fi mai deplin	116
IVAN MIROSLAV AMBRUS	
— A spus	117
— Totul	117
— Primul caz al necunoașterii	118

GHEORGHE MOCUȚA

- Numai eu aplesat peste margine 119
- Amorul călător III 119

TRAIAN MOȚ

- Toamnă 120
- Nedeslușita tăcere din sunete 120

ANTIM I. MUREȘANU

- Apelul poetului către confracții întru poezie 121
- Negăsind iubirea 122
- Operația 122
- Poate albul, galbenul despărțirii 124
- Iubirile ochilor 124

VIOLETA MUREȘAN

- Îndemn 125
- Certitudine 125
- Prezent 126
- Toamna 127

DORIN NEAG

- Nostalgie 128

IULIAN NEGRILĂ

- Țara 129
- Verticală mioritică 129
- Cîntec 130
- Armonie 130
- Remember 131

NICOLAE NICOARĂ

- Aici ne-am născut 132
- Adevărul limbii române 133
- Patria în Mai 133
- Plouă 134
- Cîntec șoptit 134

ANIȚEI NICOLAE

- Început 136
- Răsăritul 136
- Neînțeleș 136
- Cer instelat 137
- Chemare 137
- Pelerinajul 137

GH. NICOLĂIȚĂ OLTEANU

- Ceruri de Voroneț 138
- Albastru de Voroneț 138
- Aripă 138
- Mesaj către tinerețe 139
- Oamenii 139

TRAIAN OANCEA	
— Cîntec patriei	140
— Ion Creangă	140
— Cîntec transilvan	141
— Ram pentru Brâncuși	142
OZANA OLTEA	
— Declarația primăverii	143
— Un semn	143
— Riselnd neuitarea	144
GHEORGHE ONOIC	
— Crez	146
— Prietenul meu mare	146
DACIANA PĂRĂIANU	
— Simt cum creșe	147
— Mina ta	147
— Cunoaștere	148
TEODOR PĂTRĂUȚĂ PETROMAN	
— Puterea visului	149
— Gînduri de lunie	149
— Naivitatea mării	150
— Azi voi uita pămîntul	150
— Porți	151
DANIELA PLAȘTIN	
— Tablou de ianuarie	152
— Evoluțe	152
— Lumina purității	153
MIRCEA M. POP	
— Prezența patriei	154
— Testament	154
— Poetul	154
— Prinț și cerșetor	155
— Elegie	155
ADRIAN PRICOP	
— Geneze 1	156
— Geneze 2	156
— Geneze 3	156
IOAN IUSTIN PURZA	
— Medalion de VASILE DAN	157
— Romantică	158
— De dragoste	158
— Să nu plîngi iubito	159
— Serisoare mamei	159
— Și dacă	159

VALERIU RISTA	
— Țara	161
— Un copil rîde la soare	161
— Serisoare mamei	162
— Dolina	163
— Te naști din mine	163
GHEORGHE SANDICI	
— Aici	165
— Țara mea	165
— Înscipție	166
IOAN SABĂU	
— Statula	168
— Umbra	169
— Lumina	169
— Poetul	169
— Patrie	
CONSTANTIN SIMION	
— Acesta sînt	171
— Aici	171
— După cite știu	172
— Poem pentru Unire	173
ONDREJ ȘTEFANCO	
— Strada mea	175
— Probabil că în esența invelișului este însuși miezul ..	175
— A transpune din tine pe tine dezordinea din casă ..	176
— Bătăături	177
DESANCA STOICA-NICOLAE	
— Încercuire de adevăr	178
— Scrisoarea mamei	178
IACOB STOICA	
— Binecuvîntata țară	179
— Lui Eminescu	180
TOADER ȘTEȚCO	
— Tricolorul	181
— Cuvîntul pace	181
— Dor de țară	181
— Iubese poezia	181
— Trandafiri	182
— Închinare	182
LIGIA TOMȘA	
— Mărturisire	183
— Acuarela	183
— Tebea	184
— Pastel de toamnă	184
— De iarnă	185

MIHAI TRAIANU

- Dacă trăim 186
- Saleimul de pe griu 186
- Nu în mai mult de o viață 187
- Lumină de nord 187
- Pină la acel styx 188

CAMELIA TRANDAFIR

- Sărbătoarea florilor 189

GHEORGHE VĂDĂȘAN

- Țara 190

FRANCISC VINGANU

- Poemă de iarnă 192
- B.C. 192
- Ars amandi 192
- Tabloul 193

II. MAXIME**CORNEL ARDELEAN**

- Maxime 196

GHEORGHE MOTIU

- Stropi din cascada vieții 199

III. PROZĂ**IOAN ALECU**

- Perpetuum mobile 202
- Natură moartă 206

FLORIN BĂNESCU

- Căutind de lucru pe Coasta de Aur 210

FLORIN BÎRNEȚIU

- Vremuirea Burilor 217

CRĂCIUN BONTA

- Omul cu codrișea 222

ION BORȘAN

- Lutul de sub nuc 224
- Meșterul 230

CORNELIU MAIOR

- Dincolo de amintiri 233

VITALIE MUNTEANU

- Trei povestioare cu cuci 240

DOREL SIBII

- O zi ploioasă și neobișnuită 248

DUMITRU SINITEANU

- Ureșul 252

GHEORGHE SCHWARTZ	
— Totul de la capăt	257
LIGIA TOMȘA	
— Bunica	264
VALENTIN S. VĂRTAN	
— Repetentul (povestire științifico-fantastică)	266
ZNOROVSKY ATTILA	
— Spune-neet s-audă lumea	270

IV. TEATRU

IOSIF MARIA BATA	
— Uvertura la o nouă fericire (fragment)	274
GH. HAIDUC	
— Regina din Ziridava (fragment)	289
ION JIVAN	
— Imposibila amuțire (fragment)	309
ION VĂRAN	
— Poveste simplă (fragment)	321

V. CRITICĂ LITERARĂ

ALEXANDRU RUJA	
— O afirmare plenară a literaturii arădene	332
— Florin Bănescu (Profil literar)	332
— Vasile Dan (Profil literar)	335
— Lucian Emandi (Profil literar)	338
— Teodor Frîncu (Profil literar)	341
— Ilie Măduța (Profil literar)	342
— Vitalie Munteanu (Profil literar)	346
— Iulian Negrilă (Profil literar)	348
— Traian Oancea (Profil literar)	351
— Gheorghe Schwartz (Profil literar)	353
— Dumitru Siniteanu (Profil literar)	357
— Emil Șimândan (Profil literar)	359
— Horia Ungureanu (Profil literar)	362
MARIA SUCHANSKA	
— Între metaforă și cunoaștere (scriitori slovaci arădeni)	365
UJJ JÁNOS	
— Repere literar-artistice (scriitori de limbă magheară arădeni)	371

Lector : GHEORGHE HAIUC
Tehnoredactor : EMIL ȘIMÂNDAN

Bun de ipar : 10.09.1983. Apărut 1983.
Coli tipar : 16

Intreprinderea Poligrafică „Banat”
Timișoara, Calea Aradului nr. 1
Republica Socialistă România
Comanda nr. 1576

Peste o tradiție culturală de marcă, cum este cea a Aradului, se suprapune, acum, efortul constructiv al unei noi generații de scriitori, care prin cărți valoroase sporesc patrimoniul nostru cultural. Volumul **CÎNTEC PENTRU MÎINE**, o cuprinzătoare culegere literară din activitatea cenaclurilor și cercurilor literare arădene, muncitorești, editat de **CONSILIUL JUDEȚEAN AL SINDICATELOR ARAD**, în selecția publicistului Emil Șimăndan, constituie o sinteză deosebit de valoroasă și utilă atât pentru iubitorii de frumos, cât și pentru cercetătorii literaturii și culturii arădene.
